ହୋ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡ଼େମୀ
ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଓ ଜାତି ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ
ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା

ହୋ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ

ସଂକଳନ
ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ କୁମାର ନାଏକ

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡ଼େମୀ
ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଓ ଜାତି ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ
ଭୁବନେଶ୍ୱର

ହୋ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ

ସଂକଳନ :
ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ କୁମାର ନାଏକ

ପ୍ରକାଶକ :
ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡ଼େମୀ
ଆଦିବାସୀ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ପଡ଼ିଆ
ୟୁନିଟ୍-୧, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୯

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ :
ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର, ୨୦୦୨

ଅକ୍ଷର ସଜ୍ଜା :
ଓଁକାର
ଏନ୍-୪/୨୭୭, ଆଇ.ଆର୍.ସି. ଭିଲେଜ୍
ନୟାପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ମୂଲ୍ୟ : ୭୦ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

HO FOLKLORE

Compilation :
Sri Binod KU. Nayik

Published by :
Academy of Tribal Dialects & Culture
Adivasi Ground
Unit-1, Bhubaneswar-751009

1st Edition :
15th August, 2002

Printed at :
Omkar
N-4/277, IRC Village,
Nayapalli, Bhubaneswar

Price :
Rupees Seventy only

ସୂଚୀପତ୍ର

କ୍ର.ସ.	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
୧	ମୁଖବନ୍ଧ	୩
୨	କୃତଜ୍ଞତା	୫
୩	ପୃଷ୍ଠଭୂମି	୭
୪	ବା ପରବ-ଜାଦୁର ଦୁମାଙ୍ଗ ଡାଲ୍	୫୬
୫	ବା ପରବ ଦୁରାଂ	୬୧
୬	ବାପାଲା ଦୁରାଂ	୭୫
୭	ଅାଁଦି ଡାଲ	୭୮
୮	ଅାଁଦି ଦୁରାଙ୍ଗ	୮୧
୯	ହେରଃ ପରବ ଦୁମାଙ୍ଗ ଡାଲ	୮୭
୧୦	ହେରଃ ପରବ ଦୁରାଂ	୮୮
୧୧	ହେରମୁଟ	୯୧
୧୨	ମାଗେ ପରବ ଦୁମାଙ୍ଗ ଡାଲ	୯୫
୧୩	ମାଗେ ପରବ ଦୁରାଂ	୯୭
୧୪	ଗନଏ	୧୨୫
୧୫	ସନତ କାଜି (ହୋ ମୁହାବରା)	୧୨୬
୧୬	ହୋ ମୁହାବରା (ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ)	୧୪୩
୧୭	ହୋ ମୁହାବରା (ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ ସହ)	୧୫୦
୧୮	ନୁତୁମ କାଜି (ବକୁଡ଼ି)କୋ	୧୫୫
୧୯	ନୁତୁମ କାଜି (ବକୁଡ଼ି)କୋ (ଓଡ଼ିଆ)	୧୫୯
୨୦	ଏନାମାର୍ ଠିକାନା ଆଃ	୧୬୪

ମୁଖବନ୍ଧ

ଜନଜାତିମାନଙ୍କର ସାଂସ୍କୃତିକ ଐତିହ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରଜାତିକ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଆକଳନ କରିବାରେ ସେମାନଙ୍କର ପରିବେଶରେ ବିକଶିତ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଉପାଦାନ । ଜଗତିକରଣ ଓ ବସ୍ତୁ ସଂସ୍କୃତିର ଉଦ୍‌ବର୍ତ୍ତନରେ ଆମ ଲୋକ ପରମ୍ପରା ଲୋପ ପାଉଯାଉଥିବାବେଳେ ଜନଜାତୀୟ ଲୋକ ମୌଖିକ ପରମ୍ପରା ତଥାପି ଗତିଶୀଳ । ପଡ଼ୋଶୀ ସଂସର୍ଗ ଏବଂ ଗଣମାଧ୍ୟମର ପ୍ରସାର ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କ ଲୋକ ମୌଖିକ ପରମ୍ପରା ଯଦିଓ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ତଥାପି ଅନ୍ତଃସ୍ରୋତ ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରବାହିତ । ମାତ୍ର ପୂର୍ବର ଶ୍ରୀ ଆଉ ନାହିଁ । ବିଶେଷତଃ ଯୁବପିଢ଼ି ଏ ପରମ୍ପରା ପ୍ରତି ବିତସ୍ପୃହ । ଟିଭି, ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରର ନିଶାରେ ସେମାନେ ଉନ୍ମନା । ପାରମ୍ପରିକ ନାଟଗୁରୁ, ଗୀତ କୁଡ଼ିଆ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଲୋଡ଼ା ଅଖୋଜା ।

ଏହି ପରମ୍ପରାଟି ମରିହଜି ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ତାର ଶେଷ ମଣିଷଟି ଇହଲୀଳା ସମ୍ବରଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ତାର କଥାନକକୁ ସାଉଁଟିବାର ଏହାହିଁ ହେଉଛି ମହା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡ଼େମୀ ଏହି ସନ୍ଦିକ୍ଷଣରେ ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଲୋକମୌଖିକ ପରମ୍ପରାକୁ ସଂଗ୍ରହ ଓ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିଛି । ସୀମିତ ସମୟ ଭିତରେ ସେହି ମହାନ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଅଂଶ ସ୍ୱରୂପ "ସାନ୍ତାଳ ଲୋକ କାହାଣୀ", "ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ", "ଆଦିବାସୀ ଲୋକ କାହାଣୀ", "ବାଥୁଡ଼ିଲୋକ ସାହିତ୍ୟ", "ଗଣ୍ଡ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ" ପ୍ରମୁଖ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଲୋଧା, ଉରାଓଁ, ହୋ, ଭୂମିଜ, କୋୟା, ଦୁରୁଆ, ଜୁଆଙ୍ଗ, ବଣ୍ଡା ସଂସ୍କୃତି ଓ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଅଧ୍ୟୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନେଇଛି । ହୋ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ । ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ ଲୋକ ଗଳ୍ପ ସମୂହକୁ ସ୍ଥାନିତ କରିବାର ଇଚ୍ଛାଥିଲେ ମଧ୍ୟ କଳେବର ବୃଦ୍ଧି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାଗରେ "ହୋ ଲୋକ କାହାଣୀ" ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଯୋଜନା ରହିଛି ।

ପୁସ୍ତିକାକୁ ସଂକଳନ କରିଛନ୍ତି ଶ୍ରୀ ବିନୋଦ କୁମାର ନାଏକ । ନିଜେ "ହୋ" ଭାଷାଭାଷୀ ତଥା ସଂସ୍କୃତି ଆଲୋଚକ ହୋଇଥିବାରୁ ନିଜ ଜାତିର ମହାନ୍ ଐତିହ୍ୟକୁ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆଣିବାରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ପ୍ରକାଶନ ଅବସରରେ ଏକାଡ଼େମୀ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ କୃତଜ୍ଞ ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଶେଖର କୁମାର
ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ

କୃତଜ୍ଞତା

ହୋ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ଦୃତ୍ତର ଅବକ୍ଷୟ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ସାଂସ୍କୃତିକ ବିବର୍ତ୍ତନର ଏ ଘଡ଼ିସନ୍ଧି ବେଳାରେ ଅଦ୍ୟାବଧି ହୋ ସମାଜରେ ପ୍ରଚଳିତ ଲୋକ ମୌଖିକ ଉପାଦାନକୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡ଼େମୀ ଦେଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ ଋଣୀ ।

ଲୋକକଥା ଓ ଲୋକ ଗୀତ ତଥା ଲୋକ ପରମ୍ପରାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭବରୁ ସଂଗ୍ରହ କାଳରେ ସିଂଭୂମ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଗ୍ରାମ୍ୟବ୍ୟାଙ୍କର ପ୍ରବନ୍ଧକ ଶ୍ରୀ ମୋହନ ସିଂ ମୁଣ୍ଡି, ଏବଂ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆର ଚାଇଁବାସା ସ୍ଥିତ ଅଗ୍ରଣୀ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରବନ୍ଧକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଶ୍ରୀ ହେସା ବାବୁ ବହୁଳ ଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ମୋର ମୋର ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞ । ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆର ଚାଇଁବାସା ସ୍ଥିତ ଶାଖା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଶ୍ରୀଘନ ବିହାରୀ ମହାରଣା ଅଧିକାଂଶ ହୋ ଗଳ୍ପ ଓ ଗୀତ ଓଡ଼ିଆରେ ସଜାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ମତେ କୃତଜ୍ଞ କରିଛନ୍ତି ।

ମୋର ସହୃ ଭାଇ ଶ୍ରୀ ମାନା ପିଙ୍ଗୁଆ ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ପୁରୁଣା ହୋ ଗୀତ ସଂଗ୍ରହ କରି ମୋ ସଂଗ୍ରହର ପରିସରକୁ ପୁଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି । କେବଳ ଏତକ ନୁହେଁ କଥାନକ ସବୁକୁ ହୋ ଭାଷାରେ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାରେ ତାଙ୍କର ଅବଦାନ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ଗୀତ ଗପର ସାମାଜିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରାସଂଗିକତା ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ତାଙ୍କଠୁଁ ମୁଁ ଅନେକ ଆହରଣ କରିଛି । ତାଙ୍କ ସହକର୍ମୀ ଶ୍ରୀ ବୀରେନ୍ଦ୍ର ଦେଓରାମ ମଧ୍ୟ ହୋମାନଙ୍କ ବିବାହ ବେଳର ଗୀତ ସବୁ ସଂଗ୍ରହରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଏଣୁ ଏମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ ଚିରଋଣୀ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଶ୍ରୀ ବଗଲା ସିର୍କା, ଶ୍ରୀ ସିଂଗ୍ରାଇ ବାନ୍ଦ୍ରା, ଚାଇଁବାସାର ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣ ସିର୍କା ସାହେବ, ଶ୍ରୀ ଗୌରୀ ଶଙ୍କର ବିରୁଆ ସାହେବ, ଶ୍ରୀ ଗାଗାରାଇ ସାହେବଙ୍କ ଅବଦାନ ଅଭୁଲା । ଲୋକ ଗୀତ ଓ ଲୋକ କଥା ସଂଗ୍ରହରେ ଏମାନଙ୍କ ସହଯୋଗ ପାଇଁ ମୁଁ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ କରିଛି ।

'ହୋ' ଗୀତର ତାଳ ସଂଗ୍ରହରେ ବଡ଼ ହାତନାବେଡ଼ାର ମୋର ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ ଜ୍ୟାମିନୀ କାନ୍ତ ତିରିଆଙ୍କ ସହଯୋଗ ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ଏ ଅବସରରେ ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ।

ତନ୍ମୁର ରାଜକିଶୋର ନାୟକ କେତେକ ଗପକୁ ସୁନ୍ଦର ଓଡ଼ିଆ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଜଗତର ଅନ୍ୟତମ ଗୀତିକାର, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ଅନେକ ହୋ ଗୀତକୁ ଓଡ଼ିଆ ଗୀତ ରୂପ ଦେଇ ମୋତେ ଧନ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶନ ଅବସରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୋର ଧନ୍ୟବାଦ । ଝିଅ ଅଙ୍କୁଶ୍ରୀ, ପୁଅ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଓ ଦେବବ୍ରତ ଓଡ଼ିଆ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତରେ ଅକୁଣ୍ଠ ସହଯୋଗ ଦେଇଛନ୍ତି । ଅସୀମ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ସମସ୍ତ ଘରୋଇ ବ୍ୟସ୍ତତାକୁ ପଛରେ ଠେଲିଦେଇ ମୋର ସହଧର୍ମିଣୀ ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରକାଶିନୀ ଗପ ଗୀତର ହୋ ରୂପ ଓ ଓଡ଼ିଆ ରୂପାନ୍ତରଣରେ ବିଶେଷ ରୁଚି ନେଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ, ସ୍ନେହ ହିଁ ମୋର ପାଥେୟ ।

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡ଼େମୀର ଗବେଷକ ବନ୍ଧୁ ଡ଼. ପରମାନନ୍ଦ ପଟେଲଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । "ହୋ ସଂସ୍କୃତି" ଆଲୋଚନାରେ ଲୋକ ଗୀତ, ଗପ ସଂଗ୍ରହ ଓ ସଜାଡ଼ିକରଣରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ହିଁ ମୋତେ ଏକାମ କରିବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିଛି । ଏକାଡ଼େମୀର ପ୍ରାକ୍ତନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଡ. ମନ୍ମଥ କୁଣ୍ଡୁଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ହିଁ ଏହି ପୁସ୍ତକ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସି ପାରିଛି । ଏଣୁ ଏମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଁ ଋଣୀ ରହିଛି ।

ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆର କେନ୍ଦୁଝରର ଆଞ୍ଚଳିକ ପ୍ରବନ୍ଧକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କଲ୍ୟାଣ ଶଙ୍କର ରାୟ ଏକାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ କରିବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ସାଂଗକୁ ସଦୟ ସମ୍ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞ ।

ପରିଶେଷରେ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶନ ଅବସରରେ ହୋ ସମାଜର ଅଗଣିତ ବନ୍ଧୁ ପରିଜନମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି; ଯେଉଁମାନେ ଅଦ୍ୟାବଧି ହୋ ଲୋକ ପରମ୍ପରାକୁ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖିଛନ୍ତି । ଆଗାମୀ ଦିନରେ ସେମାନଙ୍କର ସହଯୋଗକୁ ପାଥେୟ କରି "ହୋ ସଂସ୍କୃତି"ର ଅନାଲୋଚିତ ବିଭାବ ଉପରେ ପୁନରାବଲୋକନ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବି ।

ବିନୋଦ କୁମାର ନାଏକ

ପୃଷ୍ଠଭୂମି

ଏକ ଜନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ ତାର ସଂସ୍କୃତି ସହ ପରିଚିତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ସଂସ୍କୃତି ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ତତ୍ ସଂପୃକ୍ତ ସମାଜର ସଂଯୋଜକ ସେତୁ । ମଣିଷ ଯେଉଁ ସମାଜରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରେ ସେହି ସମାଜର ନିଜସ୍ୱ ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରମ୍ପରା ରହିଥାଏ । ତେଣୁ ସଂସ୍କୃତି ଏହିପରି ଏକ ଫେଣ୍ଟାଫେଣ୍ଟି ହୋଇ ରହିଥିବା ଏକ ଅଭିଯୋଜନାଟିଏ ଯେଉଁଠି ସଂପୃକ୍ତ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସାମାଜିକ ଜ୍ଞାନ, ବିଶ୍ୱାସ, କଳା, ବିଧିବିଧାନ, ଚଳଣି, ରୀତି ନୀତି, କ୍ଷମତା, ଅଭ୍ୟାସ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ଖୁନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ମଣିଷ ଯେଉଁଠି ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରେ, ବଢ଼େ, ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରେ; ସେଇଠି ତାର କିଛି ମୂଳ ଆବଶ୍ୟକତା ଦେଖାଦିଏ । ଏହି ମୂଳ ଆବଶ୍ୟକତା ସମୂହ ସଂସ୍କୃତିର ରୂପାନ୍ତରିତ ରୂପ । ଏହାକୁ ସେ ନିଜ ମୁତାବକ କରେ ଏବଂ ଏକ ପରମ୍ପରା ଉପରେ ତାକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରେ ।

ପ୍ରଜାତିକ ସଂସ୍କୃତିର ମୂଳ ପରମ୍ପରାକୁ ଖୋଜିବାକୁ ଗଲେ ତାର ମୌଖିକ ପରମ୍ପରା ସହ ପରିଚିତି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ଲୋକ ମୌଖିକ ପରମ୍ପରା ବା ଲୋକ ପରମ୍ପରା ମଧ୍ୟରେ ତାର ସାଂସ୍କୃତିକ ଐତିହ୍ୟ ଲୁଚି ରହିଥାଏ । ତେଣୁ ପ୍ରଜାତିକ ସଂସ୍କୃତିର ଐତିହ୍ୟ ଏବଂ ତାର ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଆକଳନ କରିବା ଦିଗରେ ସଂପୃକ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ଏକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଉପାଦାନ । ଏହି ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ, ପରମ୍ପରାନୁସାରେ ପୁଷ୍ଟ ଓ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ । ଶିଖିବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଔପଚାରିକତା ନ ରଖି ଦେଖିଶୁଣି ଓ ଅଭ୍ୟାସ କରି ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଏହା ପ୍ରସାରିତ ହୁଏ । କଥକ ବା ଗାୟକର ନିଜସ୍ୱ ଶୈଳୀରେ ଏହାର କଳା କୌଶଳ ସଂରଚିତ ହୁଏ । ଶାଶ୍ୱତ ପ୍ରକୃତି କୋଳରୁ ସାଉଟାହୁଏ ଉପାଦାନର ବିବିଧ ସାମଗ୍ରୀ । ଏହା କ୍ରମବିକାଶ ଲାଭ କରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ । ବାସ୍ତବ ଘଟଣାର କାବ୍ୟିକ ରୂପାନ୍ତରଣ ଘଟି କାଳାନୁକ୍ରମେ ତାହା ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟରେ ।

ପ୍ରଜାତିକ ଜନ ସମୁଦାୟ ମଧ୍ୟରୁ 'ହୋ' ଜନଜାତିର ଲୋକ ମୌଖିକ ପରମ୍ପରା ଏଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଖୁବ୍ ସମୃଦ୍ଧ । ଏକ ଭୌଗୋଳିକ ପରିରେଖା ମଧ୍ୟରେ ସହୋଦରା ମୁଣ୍ଡା, ଭୂମିଜ, ସାନ୍ତାଳ ଜନଜାତି ସହ ସାମାଜିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ଐକ୍ୟ ରହିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏମାନଙ୍କ ଲୋକ ପରମ୍ପରାରେ ମୌଳିକତା ଲକ୍ଷଣୀୟ । ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ନେଇ ଲୋକ ପରମ୍ପରା ବିବର୍ତ୍ତିତ, ବିସ୍ମୃତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ତଥାପି ତାଙ୍କ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଏ ପରମ୍ପରା ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରବହମାନ ।

ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ୬୨ ପ୍ରକାର ଜନଜାତି ମଧ୍ୟରୁ ହୋ (କୋହ୍ଲ) ଅନ୍ୟତମ । ଓଡ଼ିଶାର କେନ୍ଦୁଝର, ମୟୂରଭଂଜ ଓ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏମାନେ ବହୁଳଭାବେ ବସବାସ କରି ରହୁଛନ୍ତି । କୃଷିକୁ ଏମାନେ ମୁଖ୍ୟ ଜିବିକା ହିସାବରେ ବାଛିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଖଣି ଖାଦାନରେ ଅଧିକାଂଶ କାର୍ଯ୍ୟରତ । ଏକ ବଳିଷ୍ଠ, କର୍ମକୁଶଳୀ ଜାତି ହିସାବରେ ଏମାନେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ । ଓଡ଼ିଶା ବ୍ୟତିରେକ ଝାରଖଣ୍ଡର ସିଂଭୂମ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏମାନେ ବହୁଳାଂଶରେ ବାସ କରିଥାନ୍ତି ।

ଅଷ୍ଟ୍ରିକ ଭାଷା ପରିବାର ଅର୍ନ୍ତଭୁକ୍ତ ଉତ୍ତର ମୁଣ୍ଡା ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଏମାନଙ୍କ ଭାଷାକୁ ସ୍ଥାନୀତ କରାଯାଇଛି । ଭାଷିକ ସୂତ୍ରରେ ମୁଣ୍ଡା, ସାନ୍ତାଳ ସହ ଭଗିନୀ ସଂପର୍କ ରହିଛି । ଏପରିକି ମୁଣ୍ଡା ଭାଷାର/ଡ଼/ଧ୍ୱନି 'ହୋ'ରେ ଲୋପ ହୋଇ/ହୋଡ଼ୋ/ହୋ/ରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ବିଶେଷ ପାର୍ଥକ୍ୟ ନଥିବାର ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନୀମାନଙ୍କର ମତ ।

ହେ ଜନସମୁଦାୟ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଆତ୍ମ ସଚେତନ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସହଜେତ ଏମାନେ ଗୋଷ୍ଠୀ ବଦ୍ଧ ଜୀବନଯାପନ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀ ଭାବକୁ ବଜାୟ ରଖିବାକୁ କେତେକ ଆତ୍ମ ସଚେତନ ଗୋଷ୍ଠୀ ହୋ ଭାଷାର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଲିପି 'ଲାକୋ ବୋଦ୍ରା' କର୍ତ୍ତୃକ ପ୍ରଚଳନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଲିପିକୁ 'ୱାରାଂଚିତି' ହିସାବରେ ନାମିତ କରି ସେଇ ଲିପିରେ ପ୍ରାଥମିକ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ କରି ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଜାରି ରହିଛି । ଲିପି ସହ ତାଙ୍କ ସଂସ୍କୃତିର ଲୋକ ପରମ୍ପରାର ସଂଗ୍ରହ ଓ ପ୍ରକାଶନ ଅନେକ ଶିକ୍ଷିତ ଗୋଷ୍ଠୀ କରୁଛନ୍ତି ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ସଂଗ୍ରହ ପରି ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ ଆଗମନ ଉପରାନ୍ତ ହିଁ ହୋ ସାହିତ୍ୟ ସଂଗ୍ରହର ପଥ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହେଲା । ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପୂର୍ବରୁ ଏହି ସାହିତ୍ୟ ସଂଗ୍ରହରେ ଲିଖିତ ରୂପ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉନଥିଲେ । ଇଂରେଜ ମିଶିନାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାଁଭାଁ ହୋ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିବା ବେଳେ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ E.T. Dalton, W.B. Archer, L. Burow, P.H. Bompas ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ପୁଷ୍ଟ ହେଲା । ପରେ ପରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବରେ ହୋ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ବିବିଧ ଦିଗ ଉନ୍ମୋଚିତ ହେଲା । ଶ୍ରୀ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ, ଡକ୍ଟର ଧୀରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ମଜୁମଦାର, ଶ୍ରୀ ସୁକୁମାର ହାଲଦାର, କାନ୍ହୁରାମ ଦେଓଗାମ ପ୍ରମୁଖ ବିଦ୍ୱାନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ୧୯୧୫ରୁ ୧୯୨୬ ମଧ୍ୟରେ Journal of Bihar and Orissa Research Society, Man in India, Journal of the Anthropological society of Bombay, Journal of Asiatic Society of Bengal ପ୍ରମୁଖ ସଂସ୍ଥା ଏବଂ ଖ୍ୟାତି ପ୍ରାପ୍ତ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରେ ହୋ ସଂସ୍କୃତି, ସାହିତ୍ୟ, ଭାଷା ଉପରେ ବିଭିନ୍ନ ଲେଖା ବାହାରି ଆଲୋଚନାର ଦିଗ ପ୍ରସାରିତ ହେଲା ।

ଏହାଛଡ଼ା ସ୍ଥାନୀୟ ପତ୍ର-ପତ୍ରିକା ଯଥା Dr. S.K. Tiyuଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ "କୁରଡୁଇ୍", "ସାଆଁଯା", "ମାରସାଲ୍" ମଧ୍ୟ ହୋ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରକାଶନରେ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ତତ୍କାଳୀନ ବିହାର ସରକାରଙ୍କ ଜନ ସଂପର୍କ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ "ଆଦିବାସୀ" ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ତତ୍କାଳୀନ "ଆଦିବାସୀ ଗବେଷଣା ପରିଷଦ" ବା ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଓ ଜାତି ଗବେଷଣା ଓ ତାଲିମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ "ଆଦିବାସୀ" ପତ୍ରିକା ଏବଂ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡ଼େମୀ ହୋ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତିର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରି ଆସୁଛନ୍ତି ।

ହୋ ସମାଜ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଚର୍ଚ୍ଚାର ପରିସର ବ୍ୟାପକ । ମିଶନାରୀ ସମୟରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସ୍ୱାଧୀନତା ଉପରାନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ଉଭୟ ସ୍ତରରୁ ଏମାନେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ । ତେବେ ସଂସ୍କୃତି ଉପରେ ଯେତେ ବ୍ୟାପକ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେବାର କଥା ତାହା ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ସାଂସ୍କୃତିକ

ଉପାଦାନ ଅଛି ମାତ୍ର ତାର ଅନ୍ତଃ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଆକଳନ ଅଦ୍ୟାବଧି ଖୁବ୍ କ୍ୱଚିତ୍ ହୋଇଛି ।

ହୋ ମାନେ ଏକ ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରବଣ (ଲାର୍କା କୋଲ୍) ଜାତି ହିସାବରେ ପରିଚିତ । ନିଜ ସ୍ଥିତି ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସମୟ ବିଶେଷରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ରାଜା ଏବଂ ଜମିଦାରଙ୍କ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକଯୁଟ ହୋଇ ସଂଘର୍ଷ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ହୋମାନଙ୍କ ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀ ସଚେତନତା ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଏକ ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛି । ପିତୃ ପ୍ରଧାନ ସମାଜରେ ଏକ ଗୋତ୍ର (କିଲି) ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ଜମି ମାଲିକାନା ବା ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବା ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀ ଜୀବନର ନମୁନା । ନିଜର ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ ହୋଇଥିବାରୁ ଗୋତ୍ର ବାହାରେ ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପନ୍ନ କରାଇଥାନ୍ତି । ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମରେ ସମାଜ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଦଣ୍ଡବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛି । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଲୋକକଥା, ମିଥ୍ ସମୂହ ସମୁଦାୟ ବିଶେଷର ସାମୁହିକ ଜୀବନ ଚର୍ଯ୍ୟାର ସାଂସ୍କୃତିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ କରିଥାଏ ।

ପୂର୍ବରୁ ଏକ ଯାଯାବର ଗୋଷ୍ଠୀ ହିସାବରେ ଏମାନେ ପ୍ରାୟତଃ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ସହ ସଂଘର୍ଷରେ ଲିପ୍ତ ରହୁଥିଲେ । ଶିକାର ଓ ବଣ ସହ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଏହି ଜାତି ପ୍ରକୃତି ସଂପର୍କିତ ହୋଇ କାଳାନୁସାରେ ପଶୁ,ପକ୍ଷୀ,ବଣ-ପର୍ବତ, ନଦୀ-ଝରଣାକୁ ଗୋତ୍ର ପ୍ରତୀକ ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ଗୋତ୍ରର ଉତ୍ପତ୍ତି ସଂକ୍ରାନ୍ତ ମିଥ୍ ସମୂହକୁ ଅନୁଧାନ କଲେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ବାରିହୁଏ । ଯଥା 'ଦେଓଗାମ' ପକ୍ଷୀରୁ ଦେଓଗାମ ଗୋତ୍ର, ଅଶ୍ୱସ୍ତ ବୃକ୍ଷରୁ କାଇଲା ଗୋତ୍ର ଝରଣାରୁ 'ଜାମୁଦା' ଗୋତ୍ରର ପ୍ରଚଳନ ।

ଏମାନଙ୍କ ସଂସ୍କୃତିରେ ଜାତ ସଂସ୍କାର ମଧ୍ୟ ଏକ ମହାନ ପରମ୍ପରା । ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ ନବଜାତକର ନଅଦିନରେ ନରତା ପାଳନ ପରେ ଏକ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ନାମ କରଣ ବିଧି ପାଳିତ ହୁଏ । ମୃତ ବା ଜୀବିତ ଜେଜେବାପା, ଜେଜେ ମାଁ ବା ଅଜା ଆଈଙ୍କ ନାମକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ବଛା ଯାଇଥାଏ । ତେବେ ନାମକରଣରେ ପରିବାରର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ନା ଦେବାରେ ଆପତ୍ତି ନଥାଏ ।

ଏହିପରି ହୋ ବିବାହ ସଂସ୍କାରରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥାନୁସାରୀ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀ ଜୀବନର ସୂଚନା ମିଳିଥାଏ । ପିତୃ ପ୍ରଧାନ ସମାଜରେ ପିତୃକୂଳର ବଂଶ/ଗୋତ୍ରରେ କନ୍ୟା ଅଂଶ ବିଶେଷ ହୋଇ ରହେ ।

ହୋ ବିବାହରେ କନ୍ୟାପଣ ଦିଆଯିବା ବା କନ୍ୟାସୁନା ନେବା ପରମ୍ପରା ରହିଛି । ଝିଅକୁ ହୋ ସମାଜ ବୋଝ ବୋଲି ଭାବେନା । ଏଣୁ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଝିଅ ଘରୁ ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ । ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ପୁଅ ଘରୁ ହିଁ ଆସେ । ବିବାହ ବେଳେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କୁ ତେଲ ହଳଦୀ ମଖେଇବା ଚଳଣି ଅଛି । ତା'ପରେ ବର କନ୍ୟା କପାଳରେ ସିନ୍ଦୂର ଘସି ତାକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରେ । କନ୍ୟା ମଧ୍ୟ ବର କପାଳରେ ସିନ୍ଦୂର ଘସି ସ୍ୱାମୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରେ । ବର କନ୍ୟାର Wristରେ ଲୁହାଖଡୁ ପିନ୍ଧାଇ ବିବାହିତ ସ୍ତ୍ରୀର ସନ୍ତକ ଦିଏ । ସ୍ତ୍ରୀ ବଞ୍ଚିଥିବା ଯାକେ ଏ ଲୁହା ଖଡୁକୁ ପିନ୍ଧିଥାଏ । ସ୍ୱାମୀର ମୃତ୍ୟୁ ବା ଛାଡ଼ପତ୍ର ପରେ ହିଁ ଏହାକୁ ତ୍ୟାଗ କରେ ।

ହୋ ସମାଜରେ ବିଧବା ବା Divorceeର ପୁନଃ ବିବାହ କରିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ ।

ନୂଆ ବୋହୂ ଆସିଲା ପରେ "ବୋହୂଭାତ" ବା ଭୋଜିର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୁଏ । ଏହାକୁ "ଜମ୍ ଇସିନ" କୁହାଯାଏ । ନୂଆ ବୋହୂ ହାତ ରନ୍ଧା ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା । ନୂଆ ବୋହୂକୁ ସମାଜ ବା ପରିବାର ଗ୍ରହଣ କଲାପରେ ଘରର ପୂର୍ବଜମାନେ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦରକାର । ଏଣୁ ସେଦିନ ଗୋଟିଏ କୁକୁଡ଼ାକୁ ରୋଷେଇ ଘରେ ବଳି ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ପୂର୍ବଜଙ୍କ ଆତ୍ମାସବୁକୁ ନୂଆ ବୋହୂକୁ ପରିବାରର ସଦସ୍ୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ନିବେଦନ କରାଯାଏ । ଏହାପରେ ନୂଆ ବୋହୂ ରୋଷେଇ ଘରେ ପଶି ନୂଆ ହାଣ୍ଡିରେ ଭାତ ତରକାରୀ ରାନ୍ଧି ପରିବାରର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏବଂ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ପରସି ଖାଇବାକୁ ଦେଇଥାଏ ।

ହୋ ସମାଜରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିଜ ଘର ବାଡ଼ି ବଗିଚାରେ ବା ଘର ଅଗଣାରେ ପୋତାଯାଏ ବା ଶବଦାହ କରାଯାଏ । ଶବଦାହ ପରେ ତାର ଅସ୍ଥି ସଂଗ୍ରହ କରି ଅଗଣାରେ ପୋତି ଦିଆଯାଏ । ମୃତ୍ୟୁ ହେବାର ଦଶଦିନ ମଧ୍ୟରେ ମୃତ ଆତ୍ମାକୁ (ଉମୁଲ ବା ରଆକୁ) ଡାକିଆଣି ପରିବାରର ରୋଷେଇ ଘରେ ସ୍ଥାପନା କରାଯାଏ । ଏହାକୁ ଉମୁଲ ଆଦେର କୁହାଯାଏ ।

ଏହି ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟାକୁ "ସାବ୍‌ସିଃ" କୁହାଯାଏ । ଅପମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଆତ୍ମାକୁ ଆଦିଂରେ ସ୍ଥାପନା କରାଯାଏ ନାହିଁ । ବସନ୍ତ, ହଇଜା, କୁଷ୍ଠରୋଗ, ଆତ୍ମହତ୍ୟା, ଗଛରୁ ପଡ଼ି, ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି, ସାପ ଦଂଶନ, ବାଘ କାମୁଡ଼ାରେ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଆତ୍ମାକୁ ରୋଷେଇ ଘରେ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଏନାହିଁ । ପାପ ବା ପୁଣ୍ୟର ଧାରଣା ହୋମାନଙ୍କ ନାହିଁ । ସ୍ୱର୍ଗ ବା ନର୍କରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଆତ୍ମା ବା ଉମ୍ବୁଲକୁ ଆଦିଂରେ ସ୍ଥାନ ମିଳିବାହିଁ ହେଉଛି ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି । ମର ଶରୀରକୁ ପୋତା ଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନରେ ସ୍ମୃତି ରୂପେ ଗୋଟିଏ ଚେପଟା ପଥର ଥୁଆ ହୁଏ । ଏହି ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟାକୁ ଦିରିତେନ୍‌ତପା କୁହାଯାଏ । ହୋମାନଙ୍କର ପୁର୍ନଜନ୍ମରେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ।

ସିଂବଙ୍ଗା ହେଉଛନ୍ତି ଏମାନଙ୍କ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଦେବତା । ଏହାଛଡ଼ା ପ୍ରତ୍ୟେକ କିଲି (ଗୋତ୍ର)ର ଅଲଗା ଅଲଗା ପ୍ରଧାନ ଦେବତା ଅଛନ୍ତି । ଯାହାଙ୍କୁ "ମାରାଂବଂଗା" କୁହନ୍ତି । ମୃତ ପୂର୍ବଜଙ୍କ ଆତ୍ମାକୁ ଅଆଃ-ଗଏକ ବା ହାମ୍ ହକ-ଦୁମ୍‌ହକ କୁହାଯାଏ । ଏମାନଙ୍କୁ ପରିବାରର ଦେବତା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଗାଁ ଦେବତାଙ୍କୁ ଦେସାଉଲି ବଂଗା ବା ହାତୁ ଗରାମ କୁହାଯାଏ । ଗାଁ ଦେବତାଙ୍କୁ ସେବା ପୂଜା ପାଇଁ 'ଦିଉରି' ଅଛନ୍ତି । ଦେବଦେବୀଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ପଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ବଳି ଦିଆଯାଏ ।

ହୋମାନେ ପର୍ବପର୍ବାଣୀରେ ମାଂସ ଭାତ ଖାଇ-ହାଣ୍ଡି ରାସି ପିଇ ମଉଜ ମଜଲିସ କରନ୍ତି । ପର୍ବ ପର୍ବାଣୀ ସବୁ ହେଲା-ମାଗେ ପରବ, ବା ପରବ, ହେରଃ ପରବ, ଜମ୍ ନାମା ପରବ ଇତ୍ୟାଦି ।

ହୋ ଲୋକଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ଜୀବିକା ହେଲା କୃଷି । କୃଷିରେ ଧାନ ହେଲା ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ । ଧାନ ଅମଳ ପରେ ମାଘ ମାସରେ ମାଗେ ପରବକୁ ଧୁମ୍ ଧାମ୍‌ରେ ସାତ ଦିନ ଧରି ପାଳନ୍ତି । ଅଲଗା ଅଲଗା ଗାଁରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ଦିନରେ ମାଗେ ପରବ ପାଳିତ ହେଉଥିବାରୁ ଭଉଣୀ, ପିଉସୀ, ମାମୁଁ ଇତ୍ୟାଦି ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବକୁ ମାଗେ ପରବରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଏ । ଏହି ପରବରେ ନାଚ ଗୀତ ହୁଏ । ଗୀତ ଗାଇଲା ବେଳେ ବଇଁଶି ଓ କେନ୍ଦେରା ସୁର ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ନାଚ ବେଳେ ମାଦଳ ଓ ନାଗରା ବାଜେ ।

ମାଘ ପରେ ଆସେ ଫାଲଗୁନ୍ ମାସ । ଗଛରେ ପତ୍ର କଅଁଳେ, ଫୁଲ ଧରେ ଓ ଫଳ ହୁଏ । ଏହି ଫୁଲ ଓ ଫଳକୁ ହୋମାନେ ଅର୍ପଣ କରନ୍ତି ଦେବ ଦେବୀଙ୍କୁ ବା ପରବରେ । ବା ପରବରେ ମହୁଲ, ଶାଳଫୁଲ, ଆମ୍ବଫଳ ଇତ୍ୟାଦି ପୂଜାରେ ଲାଗେ । ଘରେ ଘରେ ମସୁର ଡାଲିର ତରକାରୀ, ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାଛର ତରକାରୀ ହୁଏ । ହାଣ୍ଡିଆ ରାସି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ହୁଏ । ବା ପରବରେ ଗାଉଥିବା ଗୀତର ବଭିନ୍ନ ଢାଦୁର ତାଳ ଅଛି । ତାଳକୁ ନେଇ ଅଲଗା ଅଲଗା ଶୈଳୀର ନାଚ ହୁଏ । ବା ପରବର ଗୀତର ସୁର ବହୁତ ମଧୁର ହୋଇଥାଏ । ଆଷାଢ଼ ଶ୍ରାବଣ ମାସରେ ହେରଃ ପରବ ପାଳିତ ହୁଏ । ଏହି ପରବରେ ବୋଦା ବଳି ଢାହିରାରେ ଦିଆଯାଏ । ବଳି ମାଂସ କେବଳ ପୁରୁଷମାନେ ଖାଆନ୍ତି । ସେ ମାଂସକୁ ବାହାରେ (ଘରୁ ବାହାରେ) ରାନ୍ଧି କରି ଖିଆଯାଏ । ହେରଃ ପରବର ଗୀତର ସୁର ଅଲଗା ଓ ମାଦଳ ତାଳ ମଧ୍ୟ ଅଲଗା । ହେରଃ ପରବରେ ଗ୍ରାମ ଦେବତାଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରାଯାଏ – ସେ ଧାନ ଗଛକୁ ବହିଃ ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ, ବହିଃ ଆକ୍ରମଣ ହେଲା - କୀଟ ପତଙ୍ଗ, ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ।

ପ୍ରଥମ ଧାନ ଅମଳ ହୁଏ ଗୋଡ଼ା ଧାନରୁ । ନୂଆ ଧାନରୁ ଚୂଡ଼ା ତିଆରି କରି ଭେଲିଆ ପତ୍ରରେ ଦେବ ଦେବୀଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରାହୁଏ । ଏହି ପରବକୁ ଜମ୍‌ନାମା ପରବ କୁହାଯାଏ । (ନୂଆ ଖାଇ ପରବ) । ହୋମାନେ ପରମ୍ପରାକୁ ମାନିକି ଚଳନ୍ତି । ନୂଆ ଫୁଲ ହେଉକି, ନୂଆ ଫଳ ହେଉ ବା ନୂଆ ଶସ୍ୟ ହେଉ ତାହାକୁ ପ୍ରଥମେ ଦେବଦେବୀଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରନ୍ତି, ପରେ ହୋମାନେ ସେ ସବୁକୁ ନିଜପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

(ପୁଅ) ପୁରୁଷମାନେ ହିଁ ବାପାଙ୍କ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ପାଆନ୍ତି । ଝିଅମାନଙ୍କୁ ସେ ଅଧିକାର ହୋମାନେ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ଅବିବାହିତ ଝିଅ ବା ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ବଞ୍ଚିଥିବା ଯାଏ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଭରଣପୋଷଣ ପାଇଁ ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକେ ବିକ୍ରୀ କରି ଜମିକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଜମି ହେଉଛି କୁଳର । ତାହା କୁଳର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ହିଁ ମିଳିବ । ଝିଅମାନେ ବିବାହ ପରେ ଅନ୍ୟ କୁଳକୁ ଯାଉଥିବା ହେତୁ ଜମି ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।

କୋହ୍ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଲିପା ପୋଛା କରି ଘର ଦ୍ୱାର ଅଗଣାକୁ ସଫା ସୁତରା ରଖିଥାନ୍ତି । ଘରର ବାସନ କୁସନକୁ ମଧ୍ୟ ଘସି ମାଜି ଚିକ୍‌କଣ କରି ରଖିଥାନ୍ତି ।

ହୋମାନେ ଅତିଥି ପରାୟଣ । ଅତିଥିଙ୍କୁ ସମ୍ମାନର ସହିତ ସ୍ୱାଗତ କରନ୍ତି । ଅତିଥି ଆସିଲା ମାତ୍ରେ ବସିବାକୁ ଆସନ ଦିଅନ୍ତି । ଆସନ ଗ୍ରହଣ କଲାପରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ନମସ୍କାର କରି ଲୋଟାପାଣି ଦିଅନ୍ତି ଗୋଡ଼, ହାତ, ମୁହଁ ଧୋଇବା ପାଇଁ, ସେମାନେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହନ୍ତି, ଲୋଟାକୁ ଅତିଥିମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଫେରେଇ ନେବା ପାଇଁ । ସେତିକି ବେଳେ ମଧ୍ୟ ନମସ୍କାର କରନ୍ତି ଅତିଥିଙ୍କୁ । ଏହାପରେ ପୁରୁଷ ଲୋକମାନେ ଆସି ଧୂଆଁପତ୍ର, ନିଆଁ ଦିଅନ୍ତି ପୁରୁଷ ଅତିଥିଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି । କେତେକ ବିଶେଷ ଉପଲକ୍ଷେ ବେଳେବେଳେ ଅତିଥିଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ଦେବା ପରମ୍ପରା ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଅତିଥିଙ୍କୁ ଏକାକୀ ବସିବାକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ । ଘରର କେହିନା କେହି ଅତିଥିଙ୍କ ସହିତ ସୁଖଦୁଃଖ ହୁଅନ୍ତି ।

ହୋ ଲୋକ ମୁଖରେ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି "ସେନ୍‌ଗେ ସୁସୁନ୍ କାଜିଗେଦୁରାଂ" ଅର୍ଥାତ୍ ଚାଲିଲେ ନାଚ କହିଲେ ଗୀତ । ଏହାର ଯଥାର୍ଥତା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ନୃତ୍ୟ ସଂଗୀତ ପ୍ରବୀଣ ହୋ ସମାଜର ସାଂସ୍କୃତିକ ଗଢ଼ଣ ଏହିପରି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୂହୂର୍ତ୍ତ ତାଙ୍କର ଚଳଚଞ୍ଚଳ । ଗୀତିମୟ । ଦୁଃଖରେ, ସୁଖରେ ପୂଜା ପାର୍ବଣରେ କୃଷି କର୍ମରେ ଗୃହ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସବୁଠି ଗୀତ ନାଚର ଆସର । ଏମାନଙ୍କ ସଂସ୍କୃତିର ଦୁଇ ପ୍ରମୁଖ ଉପାଦାନ "ବିବାହ"- ଏବଂ "ପରବ" ତାଙ୍କ ଜୀବନର ସାଂଗିତିକତାକୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିବାର ମହାମୂହୂର୍ତ୍ତ । ଏହାର ଅଭାବରେ ହୋ ଲୋକ ପରମ୍ପରା ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ । ହୋ ବିବାହ ତଥା କେତେକ ମୁଖ୍ୟ ପର୍ବରେ ଏମାନଙ୍କ ଲୋକ ସଂଗୀତର ସ୍ପନ୍ଦନ କିପରି ଛନ୍ଦାୟିତ ତାହା ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ହୋ ଭାଷାରେ ବିବାହମାନେ ଆଁଦି । ବିଭିନ୍ନ କିସମର 'ହୋ' ବିବାହ ହେଲା ।

(୧) Arrange Marriage ଯାହାକୁ ଗଂ ଆଁଦି, କିରିଂଆଁଦି; ବା ବାପାଲା ଆଁଦି କହନ୍ତି । ଏହା ସାଧାରଣତଃ ପୁଅ ଘରେ ହୁଏ । ଝିଅ ଘରେ ହେଉଥିବା ବା ବ୍ରାହ୍ମଣର ସହାୟତରେ ହେଉଥିବା ବିବାହକୁ "ଦିକୁ ଆଁଦି କହନ୍ତି ।"

୨) : Elopement by mutual consent of couple, usually referred to as kepeya(କେପେୟା)

୩) Holding back a girl visiting a village to be wife of a man of the village. Referred to as "Sasang Ura"(ସାସାଙ୍ଗ ଉରା)

୪) Taking a girl from a market place, or a feast without her Previous consent, referred to as oportipi (ଅପରତିପି) ।

ହୋ ବିବାହରେ କନ୍ୟାସୁନା (Bride Price)ଦେବା- ନେବା ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳନ ଅଛି । ଯାହାକୁ ହୋ ଭାଷାରେ "ଗନଂ" କୁହାଯାଏ । ବିବାହର ପ୍ରଥମ ସୋପାନକୁ ଗନଂସିଡ୍ ବାପାଲା କୁହାଯାଏ – କନ୍ୟାସୁନା ଦେବା ନେବା କଥା ଝିଅର ମାଁ ଘରେ ଫଏସଲା ହୁଏ । Preeminary Equiry ପରେ (କୁଲି କାଜି) ଝିଅକୁ ଓ ଝିଅ ଘର ପସନ୍ଦ ହେଲେ ବରପକ୍ଷ ଦୂତାମ୍ କାଉଜି ବା ରାଏବାରର ସହାୟତାରେ ଝିଅ ଘରେ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ପକାନ୍ତି । ବରପକ୍ଷ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନରେ (ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ) ଝିଅ ଘରକୁ ଆସି ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ପକାନ୍ତି । ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ କେବେ ହେଲେ ଝିଅ ଘରୁ ଆସେ ନାହିଁ । ଏପରି ହେଲେ ସମାଜ ଓ ବରପକ୍ଷ ତାକୁ ସନ୍ଦେହ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି । ଏଣୁ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ସଦାବେଳେ ପୁଅ ଘରୁ ହିଁ ଆସେ ।

ପୁଅ ଘରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିନ ହାଣ୍ଡିଏ ହାଣ୍ଡିଆ ସାଥିରେ ନେଇ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ପକେଇବାକୁ ଝିଅ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି । ଏ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଣିବା ପୂର୍ବରୁ ପୁଅର ମାମୁଁ, ପିଉସୀ ଓ ଭଉଣୀଙ୍କ ମତାମତ ଓ ସହମତି ବରପକ୍ଷ ନେଇଥାନ୍ତି । ପରିବାରର ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ସହମତି ପାଇଲା ପରେ ବରପକ୍ଷ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଥାନ୍ତି ।

ସେପଟେ ଝିଅର ମାମୁଁ/ମାଇଁ, ପିଉସୀ/ପିଉସା, ଦିଦି/ଭିଣୋଇଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ କରି ଅଣାଯାଇଥାଏ । ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ବା ନାକଚ କରିବା ସେମାନଙ୍କ ସହମତି ଓ ମତାମତ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ।

ଉଭୟ ପକ୍ଷର ନିକଟ ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କ ମତାମତ ଓ ସହମତି ନେଇ କୋହ୍ଲ ବିବାହ ହେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଦୁଇ ପରିବାରର ବିବାହ କୁହାଯାଇପାରେ । ଗୋଟିଏ ପରିବାର ସହିତ ବିବାହ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା

ପରେ ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସେହି ପରିବାର ସହିତ ବିବାହ ହେବାର ରାସ୍ତା ଫିଟିଯାଏ । କୋହ୍ଲମାନଙ୍କର ପିଉସୀ/ମାମୁଁ ପୁଅ ଓ ଝିଅ ବିବାହ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳନ ଅଛି ।

(ଏକ) ଲୋକଗୀତ – (ମାଗେ)

ବୁରୁନାରେଦ କୁଲାକ ମେନାଃଅ
ଗାଢାନାରେଦ ବିଙ୍ଗ ମେନାଃଆ
ନାଉରି ହାଲାଇ ମାମୁଁର ବେଟି
ମିସାଗ ତେଲାଂଆଁ ।

ଓଡ଼ିଆ –

ବଣ ପଟେ ଗଲେ ପଡ଼ିବୁ
ବାଘ ହାବୁଡ଼େ ଯାଇ
ସାପଦେବ ଦେବ କାମୁଡ଼ି
ପାରିହେଲେ ତୁ ନଇ
ଅବୁଝା ହୁଅନା ମୋ ମାମୁଁ ଝିଅ
ଡରତର ତୁ ହିଁ କେବେ ନ ହୁଅ ।
ଅଟକି ଯା'ଟିକେ ସାଥି ହୋଇ ଯିବା
ଆଉ କେଉଁ ଥିକି ନ ଥିବ ଭୟ ॥

(୨ୟ) –

କାଭଃ କାକ ମେତାଙ୍ଗ ରେୟ
କେତାଇଃ କାକ ମେତାଙ୍ଗ ରେୟ
ହାତ ମିଙ୍ଗାଃ ହନ୍ ଗେଟା
ଚୁଙ୍ଗିଃ ମେତାଙ୍ଗାଃ

ଓଡ଼ିଆ –

ଯିଏ ପଛେ ଯାହା କହୁ
ମୋର କି ଯାଏ ।
ମୋ ପିଉସୀ ଝିଅ ମତେ ଚୁଙ୍ଗି ଡାକି ଦିଏ ।
ମୁଁ ତାକୁ ଭଲ ପାଏ ।
ଜାଣେ ମୋ ପାଇଁ ସିଏ ॥

ବରପକ୍ଷର ସମସ୍ତ ନିକଟ ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କ ସହମତି ଓ ସାହାଯ୍ୟ, ସହଯୋଗରେ ଏବଂ କନ୍ୟାସୁନା ଦେଇ ସମାଜର ସବୁ ରୀତି ଓ ରିଆଜକୁ ପାଳନ କରି ବିବାହ ଦେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ସେମାନେ କିରିଞ୍ଜ୍ ଆଁଦି କହନ୍ତି ।

କନ୍ୟାପକ୍ଷ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ନିକଟ ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କ ସହମତି, ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗ ନେଇ, କନ୍ୟାସୁନା ନେଇ ସମାଜର ସବୁ ରୀତି, ରିଆଜକୁ ପାଳନ କରି ବିବାହ ସମ୍ପନ୍ନ କରୁଥିବାରୁ ଏହାକୁ ସେମାନେ ଗଂ ଆଦି ବୋଲି କହନ୍ତି । ଗାଁ ବାହିର ବା ସମାଜର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଏପ୍ରକାର ବିବାହକୁ "ବାପାଲା ଆଁଦି" କହନ୍ତି ।

ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିନ ବରପକ୍ଷ ଝିଅ ଘରକୁ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ପକାଇବାକୁ ଆସନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସହିତ ହାଣ୍ଡିଏ ହାଣ୍ଡିଆ (ଇଲି) ନେଇକି ଆସନ୍ତି । ବରପକ୍ଷ ଝିଅ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ, ତାଙ୍କୁ ଆଦର ସମ୍ମାନର ସହିତ ସ୍ୱାଗତ କରାଯାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ଆଣି ଅଗଣା ବା ବସିବା ଘରେ ବିଛା ହୋଇଥିବା ଖଟରେ ବା ଚୌକି ଆଦିରେ ବସିବାକୁ କୁହାଯାଏ । ଝିଅ ଘରର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଆସିଥିବା ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନର ସହିତ ଗୋଡ଼ ହାତ ମୁହଁ ଧୋଇବା ପାଇଁ ପାଣି ଲୋଟା ଦିଅନ୍ତି । ପାଣି ଲୋଟା ହସ୍ତାନ୍ତର କଲାବେଳେ ପାଣି ଦେଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଦୁଇ ହାତ ଯୋଡ଼ି ନମସ୍କାର କରନ୍ତି ଓ ଅତିଥିମାନେ ମଧ୍ୟ ପାଣି ଲୋଟା ହାତରେ ଧରିଲା ଉତ୍ତାରୁ ପ୍ରତିନମସ୍କାର କରନ୍ତି । ଗୋଡ଼, ହାତ, ମୁହଁ ଧୋଇଲା ପରେ ଅତିଥିମାନେ ଖାଲି ଲୋଟାକୁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କ ହାତରେ ଧରେଇ ଦେଇ ଫେରାନ୍ତି । ଏତିକି ବେଳେ ମଧ୍ୟ ନମସ୍କାର ଓ ପ୍ରତିନମସ୍କାର ରୀତି ପାଳନ କରାଯାଏ । ଏହା ପରେ ପୁରୁଷ ଲୋକମାନେ ପୁରୁଷ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ବିଡ଼ି ବା ସିଗାରେଟ୍ ଦେଇ ନମସ୍କାର କରନ୍ତି ଏବଂ ଘରର ମୁରବୀମାନେ ଆସି ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି ସ୍ୱାଗତ କରନ୍ତି । କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ପରେ, ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଘର ଭିତରକୁ ଡାକି ନେଇ ହାଣ୍ଡିଆ ବା ଜଳଖିଆ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ଆପ୍ୟାୟିତ କରନ୍ତି ।

ଅତିଥିମାନଙ୍କଠାରୁ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ପଚାରି ସେମାନଙ୍କର ଆସିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଆଦାୟ କରାଯାଏ । ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଓ ତାର ଜବାବ ଦେବାର ଶୈଳୀ ବହୁତ ସୁମଧୁର ହୋଇଥାଏ । ବର ପକ୍ଷର ଲୋକେ

କହନ୍ତି, ''ଆମର ପତ୍ର ଓ ପାଣିର ବହୁତ ଅଭାବ ଅଛି'' ଏବଂ ସେସବୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ଆମର ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଦରକାର ଅଛି । ଆମେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଛୁ ଯେ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ବଢ଼ିଆ ବଢ଼ିଆ ପତ୍ର ଅଛି ଏଣୁ ଆମେ ଆସିଛୁ । ଯଦି ଦୁଇ ବା ତତ୍‌ଉର୍ଦ୍ଧ ସେ ଘରେ ଝିଅ ଥାନ୍ତି, ତାହେଲେ ବଡ଼ ଝିଅକୁ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ ବରପକ୍ଷ କହନ୍ତି – ସୁବା ସାକାମ୍‌ଲେ ନାମ୍‌ତାନା, ଆମେ ତଳର ପତ୍ରକୁ ନେବାକୁ ଚାହୁଁ (ଯେହେତୁ ତଳ ପତ୍ର ଆଗେ କଅଁଳି ଥାଏ) ''ସିରମା ସାକାମ'' କହିଲେ ସବା ଉପରେ ଥିବା ପତ୍ର ଏବଂ ମଝିଆଁ ଝିଅ ଥିଲେ 'ତାଲା ସାକାମ୍' କହି ମଧୁର ଭାବରେ ପସନ୍ଦ ପାତ୍ରୀ ବିଷୟରେ ଇଙ୍ଗିତ କରନ୍ତି ।

ବାପା ମା ରାଜି ହୋଇଗଲେ ଯେ ବିବାହ ହୋଇଯିବ, ତା ନୁହେଁ । ଉଭୟ ପୁଅ ଓ ଝିଅର ମତାମତକୁ ସମ୍ମାନ ଦିଆଯାଏ । ସେମାନଙ୍କର ସହମତି ନଥିଲେ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ରଦ୍ଦ କରାଯାଏ । ଯଦି ଝିଅ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ନୁହେଁ ଏବଂ ପିଲାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁ ନାହିଁ, ତାହାହେଲେ ଏପରି ଲୋକଗୀତ ଝିଅ ବୋଲିବାର ଶୁଣାଯାଏ । ''ଆବେନ୍‌ଦ ମାଁ ତିକିଞ୍ଜ ଆବେନ୍ ଦ ବାପା ତିକିଞ୍ଜ୍ ଗେଲବାର୍ ବୁରୁଦାନାଂରେ ଆରାଦବେନ୍ ସାଲା ତାଇଃୟା ଆଞ୍ଜ୍‌ଦ ମା କାଞ୍ଜ୍ ସୁକୁୟାନ୍ ଆଞ୍ଜ୍ ଦ ବାବା କାଞ୍ଜ୍ ସୁକୁୟାନ୍ ବୁରୁ ସାରାଃ ରେସେରେସେ ଆଞ୍ଜ୍ ଦ ମା କାଞ୍ଜ୍ ସୁକୁୟାନ୍ ଗାଲା ଗେଦାଳିଆ କାକାୟା କୁକୁୟୁ ଆଞ୍ଜ୍‌ଦ ମା କାଞ୍ଜ୍ ସୁକୁୟାନ୍ ।''

ଓଡ଼ିଆ –

ବାପା ମାଆ ମିଶି ମୋ ଶୁଭ ମନାସୀ
କୋଉ ରଜା ପୁଅ କଲ ଯୋଗାଡ଼ ।
କାହିଁ ସେ ରାଇଜ ଝାଟିଆ ବରୁଚୁ
ଦୂର ପରବତ ବଣ ପାହାଡ଼ ॥
ବଣୁଆ ମାଙ୍କଡ଼ ହନୁର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ କାଳିଆ ମୁହାଁ
ପକୁଆ ନଭର କୋଉ ଗେଣାଳିଆ ନଳିଗୋଡ଼ିଆ ॥
ତୁଟି ଯାଉଛି ମୋ ସାତ ସପନ ।
ରଜା ପୁଅରେ ମୋ ମାନେନା ମନ ॥

ଉଭୟ ପକ୍ଷ ରାଜି ଏବଂ ଝିଅ ଓ ପୁଅ ପରସ୍ପରକୁ ପସନ୍ଦ କଲେ, ବିବାହର ଅନ୍ୟ ଦିଗ ସମ୍ପର୍କରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଏ । ଏହାପରେ ଗନଂ (କନ୍ୟାସୁନା) ଦେବା ନେବା କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଏ । ଏହାକୁ ହୋ ବା କୋହ୍ଲମାନେ "ଗନଂ ସିଡ୍" ବାପାଲା କହନ୍ତି । ସାଧାରଣତଃ ବରପକ୍ଷ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେ ପହଞ୍ଚିଥାନ୍ତି । ରାତିରେ ବିଶ୍ରାମ କଲାପରେ, ତା ପରଦିନ ସକାଳୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରିଲା ପରେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ କନ୍ୟା ସୁନା ବିଷୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଏ । ଆଗ କାଳରେ ମୁହଁରେ କିଛି ନ ଖାଇ ବା ନ ପିଇ ହିଁ କନ୍ୟା ପକ୍ଷର ଅଗଣାରେ ଉଭୟପକ୍ଷ ବସିଯାନ୍ତି । ଉତ୍ତର -ଦକ୍ଷିଣ କରି ଦୁଇଟା ପଟିଆ ବିଛାଯାଏ । ବରପକ୍ଷ ପୂର୍ବପଟକୁ ମୁହଁ କରି ଏବଂ ଝିଅ ପକ୍ଷ ପଶ୍ଚିମ ପଟକୁ ମୁହଁକରି ବସନ୍ତି । କଥାବାର୍ତ୍ତାବେଳେ ସମସ୍ତେ ଏକ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଉଭୟ ପକ୍ଷରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ମୁଖପାତ୍ରକୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥାଏ । କନ୍ୟା ପକ୍ଷର ମୁରବୀ (ମୁଖପାତ୍ରରେ) ଦୁଇଟା ଦୁନା ପାଖରେ ରଖିଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଦୁନାରେ ଥାଏ ଶିଆଳି ଲତା ଫଳର ମଞ୍ଜି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦୁନାରେ ଛେଳି ଲେଣ୍ଡି ଓ ଦୁବ ଘାସ । ଶିଆଳି ମଞ୍ଜିକୁ ଟଙ୍କାର ପ୍ରତୀକ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ଛେଳିର ଲେଣ୍ଡିକୁ ଗୋରୁର ପ୍ରତୀକ ହିସାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ଗୋଟିଏ ଶିଆଳି ମଞ୍ଜିକୁ ଶହେଟଙ୍କା ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଛେଳି ଲେଣ୍ଡିକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋରୁର ପ୍ରତିକ ହିସାବରେ ଗଣାଯାଏ । ଏତିକି ବେଳେ ବରପକ୍ଷଙ୍କୁ କାହିଁକି ସେମାନେ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ପଚରାଯାଏ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଗମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜାଣିଲା ପରେ, ହସଖୁସି ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଥଟ୍ଟା ତାମସା କରନ୍ତି । ଏହାପରେ ଯିବା ଆସିବା କଲାବେଳେ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଥିବା Omen ମାନଙ୍କର ଆଲୋଚନା ହୁଏ । ଉଭୟ ପକ୍ଷ ରାସ୍ତାରେ ଆସିଲାବେଳେ, ଘରୁ ବାହାରିଲାବେଳେ, ବନ୍ଧୁ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳେ ଦେଖିଥିବା (ଏରେଉରିକ) ବିଷୟରେ ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରିଥାନ୍ତି । Omen ମାନଙ୍କର ଶୁଭ-ଅଶୁଭ କଥା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା ହୁଏ । Omen ସବୁ ଠିକ୍‌ଠାକ୍ ଥିଲେ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ଚାଲେ । Omen ଅଶୁଭ ହେଲେ ଏବଂ ତାହା ପୂଜା ଉପଚାର ଦ୍ୱାରା କଟୁ ନଥିଲେ, ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବର ସେଇଠି ପରିସମାପ୍ତି ଘଟେ । ସବୁ ଠିକ୍ ଠାକ୍

ଥିଲେ କନ୍ୟାସୁନା ଦେବା ନେବା କଥା ଆଲୋଚନା ହୁଏ । ପୂର୍ବକାଳରେ ବରପକ୍ଷକୁ ୫୦/୬୦ ମୁଣ୍ଡ ଗୋ/ମହିଷି ଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା, ଏବେ ତାକୁ ସୀମିତ କରିଦିଆ ଯାଇଛି । ଯୋଡ଼ିଏ-ବଦଳ ଓ ଗୋଟିଏ ଗାଇର ଦେବା-ନେବା ପରମ୍ପରା ଏବେ କୋହ୍ଲାନ୍‌ରେ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଗୋଟିଏ ଗାଇରେ ସୀମିତ ରଖାଯାଇଛି । ଟଙ୍କା ଆକାରରେ ଟ.୧୦୧/- ନେବା ନେବାର ପରମ୍ପରା ଏବେ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଉଛି । "କନ୍ୟାସୁନା" କେମିତି ଆରମ୍ଭ ହେଲା - ସେ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ରହିଛି । କୋହ୍ଲମାନେ ୧୨୪ ବିଷମ ବିବାହ ଗୋତ୍ରରେ ବିଭକ୍ତ । "କାରଆ" ନାମରେ ଏକ କୋହ୍ଲ ଗୋତ୍ର (କିଲି) ଅଛି । ଏମାନଙ୍କୁ "କୁଲାହାତ୍‌କ" ମଧ୍ୟ ଏବେ ଲୋକେ କହନ୍ତି । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ଏମାନଙ୍କୁ "ବାଘ ଖାଏ" । ବହୁଦିନ ତଳର କଥା ଏହି ଗୋତ୍ରରେ ଏକ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା । କୌଣସି ଲୋକ ହାଇ ମାରିଲାବେଳେ ମୁହଁରେ ହାତ ନ ଦେଇ ହାଇ ମାରିଲେ, ତାକୁ ବାଘ ଟାଣି ନେଇ ଖାଇବ ବୋଲି, ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା । ଏହାକୁ ଅଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ବୋଲି ମାନୁଥିଲେ । ଏହା ସେ ଗୋତ୍ର ପ୍ରତି ବିପଦ ବୋଲି ମଣୁଥିଲେ । ଏଣୁ କୌଣସି ଲୋକ ମୁହଁରେ ହାତ ନ ଦେଇ ହାଇ ମାରୁଥିବାର ଧରା ପଡ଼ିଲେ, ତାକୁ ନେଇ ବାଘ ଗୁମ୍ଫାରେ ଛାଡ଼ି ଦେଉଥିଲେ । ଏହି ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସର ଶିକାର ହେଲା ଗୋଟିଏ ଗାଁର ମୁଖିଆଁଙ୍କ ଯୁବତୀ ଝିଅ । ହୋମାନେ ଗାଁର ମୁଖିଆଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡା କୁହନ୍ତି । ଦିନେ ମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଯୁବତୀ ଝିଅ ମୁହଁରେ ହାତ ନ ଦେଇ ହାଇ ମାରୁଥବାର ଧରା ପଡ଼ିଲା । ବିଚାରୀକୁ ବାଘ ଗୁମ୍ଫା ପାଖକୁ ନିଆଗଲା । ସେଠାରେ ଭାତ ତରକାରୀ ରାନ୍ଧି ଖାଇବାକୁ ତାକୁ ଦିଆଗଲା, ଏହାପରେ ତାର ମୁଣ୍ଡର ବାଳକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ସଜେଇ ଦିଆଗଲା । କିଛି ଦୂରରେ ଥାଇ ଜଣେ ଗାଇ-ଜଗା ଟୋକା ଏସବୁ ଘଟଣା କୌତୁହଳ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଏ । ଯୁବତୀକୁ ବାଘ ଗୁମ୍ଫା ପାଖରେ ବସେଇ ଦେଇ ଗାଁର ସମସ୍ତେ ଫେରିଗଲେ ଯେ ଯାହା ଘରକୁ । ଭାଗ୍ୟକୁ ନିନ୍ଦି ଯୁବତୀ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ତାର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଲା । ଗାଇ ଜଗା ଟୋକା ତାର ପଶୁ ସମ୍ପଦ ସବୁକୁ ଗୁହାଳରେ ବାନ୍ଧି ଦେଇ ଶର-ଧନୁ ଧରି ବାଘ ଗୁମ୍ଫା ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଲା । ଝିଅଠାରୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଧନୁ-ଶର ଧରି ବାଘକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲା । ସଞ୍ଜବେଳକୁ ଗୋଟାଏ

ବିରାଟ ମହାବଳ ବାଘ ଯୁବତୀ ଉପରକୁ ଆଁ କରି ଲମ୍ଫ ମାରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା । ଗାଇ-ଜଗା ଟୋକା କାଳ-ବିଳମ୍ବ ନ କରି ଶର ବିନ୍ଧିଲା ବାଘର ଆଁକରା ମୁହଁକୁ । ବାଘ ଚିତ୍ ପଟାଙ୍ଗ୍ ହୋଇ ତଳେ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ମରିଗଲା । ଗାଈ-ଜଗା ଟୋକା ଆଉ ଅନ୍ୟ ବିପଦ ନାହିଁ କହି ଯୁବତୀକୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଲା । ଯୁବତୀ ମଧ୍ୟ ମରିପଡ଼ିଥିବା ବାଘକୁ ଦେଖି ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଲା ଭାବି କାନ୍ଦିବା ବନ୍ଦ କଲା ଏବଂ ଗାଈ-ଜଗା ଟୋକା ସହିତ ଗାଈ ଜଗା-ଟୋକାର ଘରକୁ ଗଲା । ସେମାନେ ବେଶ୍ ଖୁସିବାସିରେ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ରୂପରେ ରହିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ସୁଖର ସଂସାରରେ ନିଆଁ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ଦିନେ ଜଣେ ତନ୍ତୀର ଆବିର୍ଭାବ ହେଲା । ଦିନେ ଜଣେ ତନ୍ତୀ ଲୁଗା ବିକିବାକୁ ଗାଇ-ଜଗା ଟୋକାର ଗାଁକୁ ଆସିଲା । ସେ ଯୁବତୀକୁ ଦେଖିଦେଲା । ସେ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଲା ଯେ ଯୁବତୀ-ଗାଈ-ଜଗା ଟୋକା ସହିତ ରହୁଛି । ଏ ତନ୍ତୀ ଜଣକ ଯୁବତୀର ବାପ-ଗାଁ ଲୋକ । ଏଣୁ ସେ ଯୁବତୀକୁ ଚିହ୍ନିଲା । ତନ୍ତୀ ମୁଣ୍ଡରେ କି ବୁଦ୍ଧି ଯୁଟିଲା କେଜାଣି, ଗାଈ ଜଗା ଟୋକାକୁ ଡାକି ନେଇ ନିଛାଟିଆ ଜାଗାରେ କହିଲା, "ମୁଁ ଏ ଯୁବତୀକୁ ଜାଣେ, ସେ ଆମ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡାର ଝିଅ । ତାକୁ ତୁମ ଘରେ ଆଣି ରଖି-ଠିକ୍ କାମ କରିନାହଁ । ମୁଣ୍ଡା ଏକଥା ଜାଣିଲେ ପ୍ରଳୟ ହୋଇଯିବ । ତୁମର ଜୀବନକୁ ମଧ୍ୟ ବିପଦ ହୋଇପାରେ । ଗାଈ ଆଳ ଟୋକା କ'ଣ ବା କରିପାରିବ । ସେ ସାହାସ ସଞ୍ଚୟ କରି ତନ୍ତୀକୁ କହିଲା, "ମୁଁ ଯୁବତୀର ମୂଲ୍ୟ ବାବଦରେ ତିନିଟା ଗାଈ ଓ ଗୋଟିଏ ମହିଷି ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି, ତୁମେ ଯାଇ ତୁମ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡାକୁ କୁହ ।" ତନ୍ତୀ ଜଣକ ସେଦିନ ଆଉ ଲୁଗାପଟା ନ ବିକି ଫେରିଗଲା ଗାଁକୁ । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡାକୁ ସେ ଦେଖି ଥିବା, ଶୁଣିଥିବା ସବୁକଥା ବଖାଣିଗଲା । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡାଙ୍କୁ ତନ୍ତୀ କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା ନାହିଁ । ଏଣୁ ସ୍ୱଜାତିର ଜଣେ ଲୋକକୁ ଏକଥାର ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ଜାଣିବାକୁ ପଠାଇଲେ । ସେ ଆସି ସବୁଦେଖି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଫେରିଗଲା ଏବଂ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡାକୁ ସବୁକଥା କହିଲା । ଏହାପରେ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡା ଗାଈ-ଜଗା ଟୋକାର ପଶୁଧନ ଭେଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଝିଅ-ଜୋଇଁକୁ ଆଶିର୍ବାଦ ଦେଲେ । ଏହିଦିନଠାରୁ ହୋ ସମାଜରେ ଝିଅର ମୂଲ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ପଶୁଧନ ଦେବାନେବା ପ୍ରଥାର ପରମ୍ପରା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଏବଂ ଏହି ଦିନଠାରୁ "ମୁହଁରେ ହାତ ନ ଦେଇ ହାଇ ମାରିଲେ ଅଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ" ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସକୁ ହୋମାନେ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ।

କୋହ୍ଲମାନେ କନ୍ୟାସୁନା ବାବଦରେ ନେଉଥିବା "ଯୋଡ଼ା ବଳଦ"କୁ - ନେଲ୍ ଦାରମ୍ ହାଳା କହନ୍ତି ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଗାଈକୁ – ଏଙ୍ଗାବାଗେ ଗୁଣ୍ଡି କହନ୍ତି । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଲା – ସ୍ୱାଗତ କରିବା ପାଇଁ ବଳଦ ଓ ମାଁକୁ ଛାଡୁଥିବା ଗାଈ । ବାହାଘରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ୱୟକୁ ଦୁତାମ୍ କାରଜି ବା ରାଏବାର କହନ୍ତି । ବର ଓ କନ୍ୟା ପକ୍ଷରେ ଜଣେ ଜଣେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ରହନ୍ତି । ଏମାନେ ଦୁଇପକ୍ଷର ବାର୍ତ୍ତାବାହକ ହିସାବରେ କାମ କରନ୍ତି । କନ୍ୟାସୁନା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କଲାବେଳେ ଏମାନଙ୍କ ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଉଭୟ ପକ୍ଷ କନ୍ୟା ସୁନା ଦେବା-ନେବାରେ ରାଜି ହେଲେ, "ହୋରି ବୋଲ୍" କହି ତାର ଘୋଷଣା କରନ୍ତି । ଉଭୟ ପକ୍ଷ କୁଣ୍ଢାକୁଣ୍ଢି ହୋଇ ଖୁସି ଜାହିର କରନ୍ତି । ଏତିକି ବେଳେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଗୀତ ବୋଲିବାର ଶୁଣାଯାଏ । ଉଭୟ ପକ୍ଷ ସକାଳୁ ଭୋକରେ, ଶୋଷରେ ବସିଥାନ୍ତି । କଥା-ନ ଛିଡ଼ିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ବା ପିଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ ।

ବାଂଦା ନାଁଣି ନାଁଣିରେ ସାଲ ନାଁଣି ନାଁଣିରେ
କଃ କଟାଦୁବାକାନ୍, ଚେଁଣେ କଟାଦୁବାକାନ୍ ।
ବଦେ ନଁୟ ନଁୟମେ ବଦେ ଗାମା ଗାମାୟ୍ ମେ
କଃ କଟା ତେତାଂତାନ୍ ଚେଁଣେ କଟା ତାୟୁର ତାନ୍ ॥

ଓଡ଼ିଆ –

ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ାରେ ହିଡ଼ିମିଚିକା
ବଗ ବସିଛନ୍ତି ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ିକା ॥
ଗହୀର ବିଲରେ ଲୋଟେ ଫସଲ
ଚଢ଼େଇ ଛାଉଣି ପଲକୁ ପଲ ॥
ତୁହାକୁହା ମେଘ ବରଷି ଯାଆ
ବାଆ ବହୁଥାଇ ସୁଲୁ ସୁଲିଆ
ବଗଙ୍କ ଓଠରେ ଶୋଷ ।

ଆକାଶରୁ ଉଡିଆସନ୍ତି ଚଢ଼େଇ ପେଟରେ ଭୋକ ଉପାସ । ହାଣ୍ଡିଆ (ବର ପକ୍ଷରୁ ଅଣାଯାଇଥିବା)କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଉପସ୍ଥିତ ସମସ୍ତଙ୍କ ପିଇବାକୁ ଦେଇ ଆପ୍ୟାୟିତ କରାଯାଏ । କନ୍ୟାପକ୍ଷ ଘରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା

ହାଣ୍ଡିଆ (ଡିଆଂ) ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପରସାଯାଏ । ଖୁସିରେ ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଗୀତ ଗାଇବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ –

ଆଲାହିନ୍ ତାନା ଚିପେ କାଲାହିନ୍ ତାନା
ଦାମା ଦୁମାଂ ଦଙ୍ଗା ରୁମୁଲ୍‌ତାନା ॥
ଆଲାହିନ୍ ତାନା ଚିପେ କାଲାହିନ୍ ତାନା ।
ସୁସୁନ୍ .ଆଖଲା ଦଙ୍ଗା ଦକଲ୍ ଙ୍ଗାନା

ଶବ୍ଦାର୍ଥ : ତୁମ ଘରେ କ'ଣ ବିବାହର ଆସର ଜମିଛିକି ? ଯେ ମାଦଳ, ନାଗରାର ମୃଦୁ ଗୁଞ୍ଜନ୍ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି ଏବଂ ନାଚ ଆଖଡ଼ା ଉଠୁଛି, ପଡୁଛି ।

ଏତିକିବେଳେ ବାଦକମାନେ ମାଦଳ ଓ ନାଗରା ଆଣି ବଜେଇବା ଆରମ୍ଭ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀପୁରୁଷ ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ନାଚିବା ଆରମ୍ଭ କରି ସାରିଥାନ୍ତି ।

ଏହାପରେ ପୁରୁଷ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ କନ୍ୟାକୁ ଲୁଗା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗହଣା ସବୁ ପିନ୍ଧେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏହାକୁ କୋହ୍ଲ ମାନେ "ଲିଙ୍ଗାଃ ତଇ" କହନ୍ତି । କନ୍ୟାକୁ ଫୁଲହାର ଯତ୍ନରେ ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ, ସେ ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଥାଏ । ସେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ଏତିକି ବେଳେ ଏକ ଗୀତ ସ୍ତ୍ରୀ ବା ପୁରୁଷ ଗାଉଥିବାର ଶୁଣାଯାଏ –

ଙ୍କାଁସାରୀ ବା ତାଲାଏ ବା ନେରାଞ୍ଜ୍ ନେଲାଙ୍ଗା ।
ଶାଙ୍କ ସାକମ୍ ତାୟାୟାଙ୍କ ଙ୍କାନାଙ୍କ ଗଂଆବୁ ॥

ଓଡ଼ିଆ –

ଖୋଜିକି ପାଇଛୁ ସୁନା ନାକି ଝିଅ
କରିବୁ ବୋହୂ ।
ଖେସାରି ଫୁଲ କି ପଦୁଁଅ ଫୁଲର
ସୁନାଦିହ ତାର କି ଦାଉ ଦାଉ ॥
ନଖରୁ ନାସିକା ଗହଣା ଗାଣ୍ଠିରେ
ହୋଇଛି ଛାଇ ।
ସନ୍ଦେହ ଯାଉଛି
ଆସିବ ସତେକି
ଆମ ଘର ବୋହୂ ହୋଇ ॥

ଏହି ଉପଲକ୍ଷେ ଗାଉଥିବା ଅନ୍ୟ କେତେକ ଗୀତ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା –

ହୁଚିଂ ଗାଲା ଲେଯନ୍ ଲେଯନ୍
ମାରାଂ ଗାଲା ଲେଯନ୍ ଲେଯନ୍
ଚିକାତେରେ ପାରମ୍ ଲେନାଃ
ତେତେ କାଟା କାନ୍ଦ୍ରୁ କାଟୁତ୍

ଓଡ଼ିଆ –

ଛୋଟିଆ ନଈଟା ସରୁଧାର,
ଆଜି ଆସିଛି ବଢ଼ି
ଦୁଇକୂଳ ତେଇଁ ଛୁଆର ପାଣି
ଯାଉଛି ମାଡ଼ି ।
ଝିଙ୍କିକା ଗୋଡ଼ିଆ ନଙ୍ଗଆ ଟୋକାଟୁ
କହରେ କହ ॥
କେମିତି ଆସିଲୁ ପାରି ହୋଇ ବଢ଼ି
ଧନ୍ୟ ତୋ ଦିହ ॥

ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୀତ –

ହୁନିଆ ଗଟା ଏରାମ୍ ସାଲାକେନ୍
ରାଜି ଗଟା ଏରାମ ସାଲାକେନ୍
କୁଣ୍ଡାମ୍‌ରେ ସସ ମାଟିଆ ନାଜମ୍ ବରତେ
କାକ ନେମାଡ୍ ମେୟା ବାଲା
ନାଜମ୍ ବର କାକ ନେମାଡ୍ ମେୟା ବାଲା
ଆଲେ ଗେଟା ସେୟାଁ ମେନ୍‌ତେ
ନେରାଲେ ଗଂଆଡ୍ ମେ ।

ଓଡ଼ିଆ –

ସାରା ମୂଲକଟା ବୁଲିଲ ସମୁଦୀ
କନିଆଁ ରଣ୍ଡି
ତମ ବାଡ଼ି ପଟ ଚାଳରେ ଝୁଲୁଛି
ଭାଲିଆ ହାଣ୍ଡି
ହାଣ୍ଡିରେ ଜହର ସଭିଏଁ ତଡ଼ିଲେ

ନଦେଲେ ବୋହୂ
ଆମେ ବିଚାରିଲୁ ଅଭିଆଡ଼ା ତମ
ପୁଅ ନ ରହୁ (ନହେଉ)
ପୁଅକୁ ତୁମର ଦେଲୁ କନିଆଁ
ତାଙ୍କରେ ଏଣିକି ମୋତେ ଟାଙ୍ଗିବନି
ହାଣ୍ଡି ଭାଇଆ ॥

ଆଉ ଏକ ଗୀତ –

ମାରାଂ ବୁରୁ କାଦାଲ ସକଳାରେ
ଆମ୍‌ଚିନା ସାଲା କୁଲାଦଏ୍ ଜମ୍‌କେତ୍
ଜାଡ୍‌ଗ୍‌ତେ ସୁମାଡ୍ ତାରାଲ୍ ତାରାଲ୍

ଓଡ଼ିଆ –

ନାଗର ମଣି .....
କଦଳୀ କିଆରୀ ଚଉମୁହାଁଣୀ
ବାଘ ନେଲା ତୋତେ ଟାଣି
ଦିହରୁ ମାଉଁସ ଖାଇଚି ଝୁଣି
ହାଡ଼ ତ ହେଉଛି ଗଣି ।

ଏହିପରି ବହୁ ଗୀତ ରହିଛି ଯାହାକି "ଘନଂ ସିତ୍ ଦାପାଲା" ବେଳେ ହୋ ଲୋକେ ଗାଆନ୍ତି ।

ଏବେ ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରଥା ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି । ଆସିଥିବା ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ନୂଆ ଲୁଗା ଦେବା ପ୍ରଥା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଳନ ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି । ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଡ଼ରେ, ହାତରେ, ଦେହରେ ହଳଦୀ ତେଲ ଲଗେଇ ଦିଆଯାଏ । ମୁଣ୍ଡ ବାଳରେ ତେଲ ଲଗେଇ ଅତିଥିମାନଙ୍କ ବାଳକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଦିଆଯାଏ । ଏହାପରେ ମାଂସ ଭାତ ଖୁଆଇ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଆପ୍ୟାୟିତ କରାଯାଏ । ଏତିକିବେଳେ ଫଳମୂଳ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ତିଆରି ହାର ଗୁନ୍ଥା ହୁଏ । ଘରେ ଥିବା ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥା – କଖାରୁ, ଅମୃତଭଣ୍ଡା, ବାଇଗଣ ଇତ୍ୟାଦିରେ ହାର ତିଆରି କରାଯାଏ । ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଲାବେଳେ ଏହି ହାର ସବୁ ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆଯାଏ । ଅବିର ରଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ବୋଳାବୋଳି ହୁଅନ୍ତି । ଅତିଥି ମାନେ ଖୁସିରେ ହାର ପିନ୍ଧନ୍ତି ଏବଂ ରଙ୍ଗବୋଳା ବୋଳି ହୁଅନ୍ତି । ଏତିକି

ବେଳେ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷ, ସ୍ତ୍ରୀ ଗୀତ ଗାଉଥିବା ଶୁଣାଯାଏ/ଦେଖାଯାଏ ।

ଚାରିଃ ମୁଟି ଚାବାୟାନା ବାଲାକ ।

ସାକାମ୍ ବିଳା ଚାବାୟାନା ବାଲାକ

ପରଜାମ୍ କନା ବାଲା, ପିଁଇକିମ୍ କନା ବାଲା

ଆୟାର ଦୁର୍କମ୍‌ବାଲା, ଆୟାର ଦୂରକମ୍ ବାଲା, ଆୟାର ଦୂର କମ୍ ।।

ଓଡ଼ିଆ –

ସରିଗଲା ମୁଠା ମୁଠା ଖଡ଼ିକା

ସରିଗଲା ମୋର ପତର ଦିକା

ସମୁଦି ହେ ଆଉ ହେଲା କି ପାଇଁ

ଧନୀ ଗରୀବଙ୍କୁ ଠିକ କରି

ଏବେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ

ସମୁଦି ହେ ତାଙ୍କୁ ଗାଁକୁ

ତୁମର ନିଅ ଫେରାଇ ।।

ଏହିପରି ଭାବରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ବିଦାଇ ଦିଆଯାଏ । ଏକଜୁଟ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ଲୋକେ ପରସ୍ପରକୁ ନମସ୍କାର ଓ ପ୍ରତିନମସ୍କାର ହୁଅନ୍ତି ।

ଏହାପରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କରିଆରେ କନ୍ୟାସୁନା ଦେବା-ନେବା କାର୍ଯ୍ୟର ଦିନ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିନ କନ୍ୟା ପକ୍ଷର ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ, ଯୁବକ, ଯୁବତୀ, ପିଲା, ବୁଢ଼ା ବର ଘରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତମ ସ୍ୱାଗତ କରାଯାଏ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ଦିଆଯାଏ । କନ୍ୟାପକ୍ଷର ଜଣେ ନିକଟତମ ବ୍ୟକ୍ତି ସବା ଶେଷରେ ନିଜ ଗୋଡ଼ ଧୁଏଇ ହୁଏ । ଗୋଡ଼ ଧୋଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ତା ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରେ । ଦେଖଣାହାରୀ କହନ୍ତି, "ବର୍ଷା (ନୂଆ) ଦିନର ପାଣି କଙ୍କଡ଼ା ଗାତରୁ ବାହାରିଛି ଏବଂ ଗୋଡ଼କୁ ଭିଡ଼ି ଧରିଛି ଏବଂ ସେ ମାଗୁଛି ତା ପାଉଣା ।"

ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଗୋଟିଏ ଗୀତ ବୋଲିବାର ଶୁଣାଯାଏ ।

କାଟଃ କାଟାଃ ଦାଲ ତାଡ୍ ମେୟା ବାଲା

କାଟଃ କାଟାଃ ଦାଲ ତାଡ୍ ମେୟା ବାଲା

ହିସି ଟାକା ତେରେୟ ଦଁସି ଟାକା ତେରେୟ

ହାଲେ ଓଡ଼ଙ୍ଗେନ ମେୟା ବାଲା

ହାଲେ ଓଡ଼ଙ୍ଗେନ୍ ମେୟାବାଲା

ଓଡ଼ିଆ –

କଙ୍କଡ଼ା ଗୋଡ଼କୁ ଧରିଛି ଭିଡ଼ି
ଭାବୁଛ କି ସିଏ ବିନା ମାହାସୁଲେ
ଦେବ କି ଛାଡ଼ି ?
ଶୁଣ ସମୁଦି ହେ ପିଟା ଖୋସଣି
କୋଡ଼ିଏ ତିରିଶ ଦିଅତ ଗଣି ।
ଛାଡ଼ି ଦେଇ ନେବ ମୁକୁଳାଇ
ଛଟକେ ଆଣିବ ଗୋଡ଼କୁ ଟାଣି

ଗୋଡ଼ ହାତ ମୁହଁ ଧୋଇବା ସରିବା ପରେ ଜଣ ଜଣ କରି ପୂର୍ବରୁ ପାରି ହୋଇଥିବା ଖଟ ପଟିଆରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ସାଦରେ ବସିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଏ । ଏହାପରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ହାଣ୍ଡିଆ ପିଅନ୍ତି ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ । ଏହାପରେ ଘରର ବା ଗାଁର ଲୋକେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଦୁଃଖ-ସୁଖ ହୁଅନ୍ତି । ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଧୂଆଁପତ୍ର ଏବଂ ଶୁଖିଲା ଶାଳପତ୍ର ଦିଆଯାଏ । ଅତିଥିମାନେ ନିଜେ ହିଁ ବିଡ଼ି ତିଆରି କରନ୍ତି । ବିଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଧରେଇବା ପାଇଁ ନଡ଼ାରେ ତିଆରି ଦୌଡ଼ି ବା ବଲ୍‌ରେ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଆଜିକାଲି ବିଡ଼ି/ସିଗାରେଟ୍ ଓ ଦିଆସିଲର ପ୍ରଚଳନ ହେଲାଣି । କେତେକ ଜାଗାରେ ଏହାପରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଅଲଗା ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ରହିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ କାଠ, ଚାଉଳ, ଡ଼ାଲି ପରିବା, ତେଲ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜେ ହିଁ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଖାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ରାତି ସାରା ଗୀତ ଗାଇ ମଉଜ ମଜଲିସ କରନ୍ତି । ସାଧାରଣତଃ ଗୋଟିଏ ଖାସି ମଧ ଯୋଗାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଏ । ତା'ପର ଦିନ ସକାଳେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ପାଇଁ ଜଳାଶୟ (ପୋଖରୀ ନଦୀ) ତଟକୁ ନିଆଯାଏ । ଏହାପରେ କନ୍ୟାସୁନା ଦେବାନେବା ହୁଏ । କନ୍ୟା ପକ୍ଷ ପଶୁମାନଙ୍କ ଶିଙ୍ଗରେ ତେଲ ଲଗେଇ ତାଙ୍କୁ

ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଅତିଥିମାନେ ବଳଦ/ଗାଈମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼େଇ ଓଡ଼େଇ ଆଣିବା (ଖେଦି ଆଣିବା) ପାଇଁ ଜଣେ ଗାଈ-ଜଗା ଲୋକକୁ ନେଇକି ଯାଇଥାନ୍ତି ।

କନ୍ୟାସୁନା ଆଣିବା ପାଇଁ କନ୍ୟାପକ୍ଷ ବରଘରକୁ ଯିବାକୁ ''ଗନଂ ହାର ବାପାଲା'' କହନ୍ତି । ସବୁଠୁ ବଡ଼କଥା ହେଲା ଏହି ଉତ୍ସବରେ ମଜା-ମଜଲିସ୍ କରିବା ଟାହିଁ ବଡ଼କଥା । ଲୋକେ ଖାଆନ୍ତି, ପିଅନ୍ତି ଏବଂ ଗୀତ ବୋଲନ୍ତି । ''ଗନଂ ସିଡ୍ ବାପାଲା''ରେ ଗାଉଥିବା ଗୀତ ସବୁ ମଧ୍ୟ ''ଗନଂ ହାର ବାପାଲା''ରେ ଗାଆନ୍ତି । କୋହ୍ଲମାନଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ବିବାହ ବେଳେ ସମସ୍ତେ ବିବାହ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ରହୁଥିବାରୁ ନିକଟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ମାନେ ବେଶି ମଜା ମଜଲିସ୍ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ବିବାହର ଜଞ୍ଜାଳ ନଥିବାରୁ ଏହି ଉତ୍ସବରେ ସମସ୍ତେ ଖାଇ ପିଇ ଗୀତ ଗାଇ ମସ୍ତ ରହନ୍ତି । ଏହି ଉତ୍ସବରେ କେତେକ ଜାଗାରେ ବଡ଼ ଭଉଣୀ (କନ୍ୟାର)କୁ ଦିଆଯାଉ ଥିବା ଖାସି ହାଣ୍ଡିଆ ଆଦି ଦେଇ ଦିଆଯାଏ । ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଝିଅ ଘରେ ବାହାଘରେ ହେଲେ ହୁଏ । ନୂଆ କନିଆକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଝିଅର ଦିଦି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନ୍ଧୁମାନେ ଯାଉନଥିବାରୁ ''ଗନଂହାର ବାପାଲା'' ବେଳେ ହିଁ ଏହି କାମଟା ବଢ଼େଇ ଦିଆଯାଏ । ମାମୁଁକୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ଖାସି ମଧ୍ୟ ଏତିକି ବେଳେ ହିଁ ଦେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଝିଅର ମାମୁଁ ପାଉଥିବା ଖାସିକୁ ''ମାମୁଁ ବାଏଦା'' କୁହାଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ମାମୁଁକୁ ମଧ୍ୟ ଭାଣଜୀ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିମାଣର ଉପହାର ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ବରଘରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଦେହରେ ଗୋଡ଼ରେ ହାତରେ ତେଲ ହଳଦୀ ଲଗେଇ ଦିଆଯାଏ । ମୁଣ୍ଡ ବାଳରେ ତେଲ ଲଗେଇ ଦେଇ କୁଣ୍ଡେଇ ଦିଅନ୍ତି ମଧ୍ୟ । ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ନୂଆ ଲୁଗା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଏ । ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଖୁସ୍ ମିଜାଜରେ ରଖିବା ପାଇଁ ବରପକ୍ଷ ସବୁ ପ୍ରକାର ଯତ୍ନ ନିଏ ।

ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ତିଆରି ହାରମାଳା ପିନ୍ଧାଇ ଦିଆଯାଏ । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ପଶୁ ସମ୍ପଦକୁ ଗୋଟେଇ ନେବାକୁ ଆସିଥିବା ଗାଈ-ଜଗାକୁ ଗୋଟିଏ କୁକୁଡ଼ା (ଗାଉସିମ୍) ବରପକ୍ଷ ଦିଅନ୍ତି । ଗାଈ-ଜଗା ଗନଂ ଉରିଃକୁ (କନ୍ୟାସୁନା ବାବଦରେ ମିଳିଥିବା ଗାଈ/ଗୋରୁ)ସବୁକୁ କନ୍ୟାପକ୍ଷଙ୍କ ସହିତ ଗୋଟେଇ ଗୋଟେଇ ନେଇଯିବାର ପ୍ରଥା । ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ କିଛି ବାଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବରପକ୍ଷ ନେଇଛାଡ଼ନ୍ତି । ବିଦାୟ

ଦେବା ଜାଗାରେ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ନମସ୍କାର ଓ ପ୍ରତି ନମସ୍କାର କରନ୍ତି ଏବଂ ଆଦର ସହକାରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦିଅନ୍ତି । ଏସବୁ ଘଟଣା ଘଟୁଥିବାବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁରୁଷ ବାପାଲା ଦୁରାଂ ଗାଉଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ଅନେକ ଜାଗାରେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏରେ ପୂଜା କେଉଁଠି କରାଯିବ ଏବଂ କେଉଁ ଦେଓଆଁ (ପୂଜାରୀ)ଙ୍କୁ ଉପଯୋଗ କରାଯିବ ସ୍ଥିରୀକୃତ ହୁଏ । ଉଭୟ ପକ୍ଷକୁ ସୁହାଇଲା ଭଳି ଦିନ ମଧ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ । "ଏରେ" ପୂଜାରେ ବଳି ଦିଆଯାଉଥିବା ବୋଦାର ଦାମ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ଅଧା ଅଧା ଦେବା କଥା ଏବଂ ଏ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା ହୁଏ । କେଉଁ ପକ୍ଷ ବୋଦା କିଣି ଆଣି ପୂଜା ସ୍ଥଳକୁ ନେବ ସେକଥା ମଧ୍ୟ ଫଇସଲା ହୋଇଯାଏ ।

"ଏରେ ବଂଗା" ହୋ ବିବାହର ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ଚଳଣି । ଝିଅକୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲାବେଳେ ଆସିଲାବେଳେ ରାସ୍ତାରେ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଅଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ, ଝିଅ ପକ୍ଷ ବର ଘରକୁ ଯିବା ବା ସେଠାରୁ ଫେରିଲାବେଳେ ଦେଖିଥିବା ଘଟଣା ସବୁ ଇଙ୍ଗିତ୍ ଦେଉଥିବା ଅଶୁଭ ସଂକେତ ସବୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଏରେ ବଂଗା କରାଯାଏ । ଦୁଇପକ୍ଷକୁ ସମାନ ଦୂର ହେଉଥିବା କୌଣସି ଏକ ଜଳାଶୟ ପାଖରେ ଏ ପୂଜା କରାଯାଏ । ଉଭୟ ପକ୍ଷରୁ ୮/୧୦ ଜଣ ଲୋକ ଏହି ପୂଜାରେ ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ ଆସିଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନିସ୍ପତି ଏହି ପୂଜା ସ୍ଥଳରେ କରାଯାଏ । ଏହା ହେଲା ବିବାହର ତିଥି ଏହିଠାରେ ହିଁ ସ୍ଥିରୀକୃତ ହୁଏ ।

ବିବାହ ତିଥି ସ୍ଥିରୀକୃତକୁ 'ହୋ' ଭାଷାରେ "ଦିଲି ବେଡ଼ାକ" କହନ୍ତି । ଆଁଦି ଦିଲିୟାନ – (ବିବାହର ଦିନ ଠିକ୍ ହେଲା) ମାତ୍ରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଚାଉଳ, ହାଣ୍ଡିଆ, ଖଡ଼ିକା, ପତ୍ର, କାଠ ଯୋଗାଡ଼ରେ । ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କ ପାଖକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପଠାଯାଏ । ଗାଁର ଲୋକଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଦେବା ପାଇଁ ପଠାଯାଏ । ବର ବା କନ୍ୟାର ମାମୁଁ, ପିଉସୀ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଘରକୁ ଘରର ମୁରବୀମାନେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଦେବାକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଦିନ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବା ଶୁଣିଲା ପରେ ଗାଁର ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ନାଚ ଗୀତର ଅଭ୍ୟାସ ଆରମ୍ଭ କରି ଦିଅନ୍ତି । ବର ବା ଝିଅ ଘରେ ଉସବର ମହଲ ରହେ । ଆଖ ପାଖ ଗାଁର ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ମାଦଳ

ଓ ନାଗରାର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି/ଧ୍ୱନି ଶୁଣି ଖବର ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ବିବାହ ଦିନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତି । ଆଖ ପାଖ ଗାଁର ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀମାନେ ମଧ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାରେ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ବିବାହ ଉତ୍ସବରେ ନାଚ ଗୀତରେ ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ । ଏଥିପାଇଁ କୌଣସି ନିମନ୍ତ୍ରଣର ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏପରିକି ଗାଁ ବାହିର ଲୋକେ ମଧ ତାଙ୍କ ନିକଟ ସମ୍ପର୍କୀୟଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଗାଁରେ ବିବାହ ହେଉଛି ବୋଲି ଖବର ପଠାନ୍ତି ।

ଉଭୟ ବରପକ୍ଷ ଓ ଝିଅପକ୍ଷ ବିବାହରେ ଆବଶ୍ୟକ ଜିନିଷ ଯୋଗାଡ଼ରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହନ୍ତି । ଆବଶ୍ୟକ ଲୁଗା, ଗହଣା, ବାସନ କୁସନ, ଖାସି ଆଦି କିଣିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯାନ୍ତି । ଏ ସମୟରେ ଅନ୍ୟସବୁ କାମ ଭୁଲି ବିବାହ କାମ କଥା ହିଁ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି । ଗାଁର ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବିବାହ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ଚାଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ ତାଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟ ମୁତାବକ ବିବାହରେ ସାହାର୍ଯ୍ୟ (ଦେଙ୍ଗା-ହାରମ୍) ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏଣୁ ସେମାନେ ମଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତି ବିବାହରେ ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ । ଏପରି ମନେହୁଏ ଯେତେ କି ସେ ଗାଁରେ କୌଣସି ମହୋତ୍ସବ ପାଳନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପର୍ବ ଚାଲିଛି । ସମସ୍ତେ ବିବାହ ଦିନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହନ୍ତି । ନାଚ ଗୀତର ଆସର ଦିନଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଦିନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ବର ବା କନ୍ୟାକୁ ବିବାହର ସାତଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଦେହରେ ତେଲ୍ ହଳଦୀ ଲଗେଇବା ସଂଧାବେଳେ କରାଯାଏ । ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପିଲାମାନଙ୍କର ଭିଡ଼ ଜମିଯାଏ ହଳଦୀ-ତେଲ ଲଗେଇବା ଦେଖିବାପାଇଁ ସଂଧାବେଳେ, ସେପଟେ ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତି ନାଚ ଗୀତ ପାଇଁ । ହଳଦୀ-ତେଲ ଲଗେଇଲାବେଳେ ଆବଶ୍ୟକ ଜିନିଷ ହେଲା – ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ତିଆରି କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଛୋଟ ପଟିଆ, ତେଲ ହଳଦୀ, ସିନ୍ଦୂର, ସଳିତା ଆଦି ରଖିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବାଉଁଶରେ ତିଆରି ଡାଲା । ହଳଦୀ-ତେଲ ଲଗେଇବା କାମ ହେଲା ଝିଅବା ପୁଅର ଭାଉଜର । ଅବଶ୍ୟ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ ତେଲ-ହଳଦୀ ଲଗାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ଭାଉଜଙ୍କ ଏହା ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ୱ/କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ହଳଦୀ-ତେଲ ଲଗେଇଲାବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଗୀତ ଗାଇ ଖୁସି ଜାହିର କରନ୍ତି ।

ତେଲ-ହଳଦୀ ଲଗେଇବା ସରିଲେ ବର ବା କନ୍ୟାକୁ ଝିଅମାନେ ନେଇଯାଆନ୍ତି- ନାଚ ଆଖଡ଼ାକୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ନାଚିବାକୁ ହୋଇଥାଏ ।

ହଳଦୀ-ତେଲ ଲଗେଇବା ପୂର୍ବେ କନ୍ୟା ତା ପିଉସୀ ଘର, ଦିଦିଘର ଓ ମାମୁଁ ଘରକୁ "ଲି" କରିବାକୁ ଯାଇଥାଏ । ସେ ଏକା ଯାଏ ନାହିଁ, ତା ସହିତ କୌଣସି ଜଣେ ବୟସ୍କା ମହିଳା ଯାଆନ୍ତି । କୁଆଁରୀ ହିସାବରେ ଏହା ତାର ଏସବୁ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ଶେଷ ଦେଖା ତାଙ୍କ ଘରେ । ସେମାନେ ତାକୁ ନୂଆ ଲୁଗା ଏବଂ ଟଙ୍କା ପଇସା ଉପହାର ଦେଇ ତାର ବୈବାହିକ ଜୀବନର ଶୁଭ କାମନା କରନ୍ତି । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ମାମୁଁ ଘରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଆସେ ନାଗରା-ମାଦଳର ତାଳ ତାଳେ । ମାମୁଁ ମାଇଁ ବାଜା-ବଜାଇ ଗୀତ-ଗାଇ ଗାଇ ଭାଣଜୀକୁ ତାଙ୍କ ଘରୁ ବିଦାୟ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ଉପହାର ସାମାନ ସବୁ ଶଗଡ଼ରେ ବୋଝ କରି ତା ସହିତ ସେମାନେ ଦିଦି/ଭିଣୋଇ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି ।

ଗାଁ ସାହିରେ ମଧ ଜଣେ ସଙ୍ଗିନୀକୁ ସାଥିରେ ନେଇ କନ୍ୟା ଘରକୁ ଘର ଯାଏ । ସମସ୍ତେ ତାକୁ ସ୍ନେହ କରନ୍ତି । ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ଓ ଉପହାର ମାନ ଦିଅନ୍ତି । ତେଲ-ହଳଦୀ ମଧ ତା ଦେହରେ ଲଗେଇ ଦିଅନ୍ତି । ବିବାହ ପରେ ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ ଗାଁକୁ ଆସିବ କିନ୍ତୁ ଝିଅ ହିସାବରେ ନୁହେଁ ।

ବିବାହ ଯେତେ ପାଖେଇ ପାଖେଇ ଆସେ ସେତେ ଗାଁ ସରଗରମ ହୋଇଯାଏ । ସବୁ ଜାଗାରେ ଏହି ବିବାହ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ଚାଲେ । ବର ବା ଝିଅ ଘରେ ଚାଉଳ ତିଆରି କରିବା, ହାଣ୍ଡିଆ ତିଆରି କରିବା, ନୂଆ ଲୁଗା କିଣିବା, ପତ୍ର, ଖଡ଼ିକା, ଜାଳେଣି କାଠ ଆଦି ଯୋଗାଡ଼ କରିବାରେ ସେମାନେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହନ୍ତି । ବିବାହର ଦୁଇ ବା ତିନି ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କ (କୁଣିଆଙ୍କ) ଘରେ ଭିଡ଼ ଜମିଯାଏ ।

ବର ବିବାହ ପାଇଁ କନ୍ୟା ଘରକୁ ଆସିବାର ଥିଲେ ଗାଡ଼ି ଘୋଡ଼ାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯାଏ । ବରଯାତ୍ରୀ ନାଗରା-ମାଦଳ ଧରି ବିବାହ ପାଇଁ ବରକୁ ନେଇ ଆସନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରୁ ଗୀତ-ଗାଇ, ବାଜାବଜେଇ ସ୍ୱାଗତ(ଦାରମ୍) କରାଯାଏ । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ସରଗରମ୍ ହୋଇଯାଏ ।

ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ, ଗାଁ ଲୋକେ, ଆଖପାଖର ଦେଖଣାହାରି ସମସ୍ତେ ସାମିଲ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ । ଏତିକିବେଳେ ବାଜୁଥିବା ମାଦଳର ତାଳ ଏପରି ହୋଇଥାଏ —

୧) ରୁମ୍ ଜୁମ୍ବା କାଦାଲ ଜୁମ୍ବା
ଦେବତା ଅଛି ବଙ୍ଗା ବାଙ୍ଗାଇଃ
ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍
୨) ରୁଙ୍ଗ୍ ଲେଡ଼ାଞ୍ଜ୍ ସବଃ ଲେଡ଼ାଞ୍ଜ୍
ହେଲତା ଲୁପୁଃ ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍

ଏହି ମାଦଳ-ନାଗରାର ତାଳେତାଳେ ନାଚି ବରକୁ ସ୍ୱାଗତ କରି କନ୍ୟା ଘରକୁ ଅଣାଯାଏ । ବରକୁ କନ୍ୟାର ମାଁ ନୂଆ କଂସା ଥାଳିରେ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଚୂଡ଼ା-ଗୁଡ଼ ଖୁଆଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏହାପରେ ତାଙ୍କୁ ଘରକୁ ପାଛୋଟି ଆଣନ୍ତି । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କୁ କାଖେଇ/କାନ୍ଧେଇ ମଧ୍ୟ ପାଛୋଟି ଅଣାଯାଏ । ଏ କାମ ସାଧାରଣତଃ ବରର ଶଳା ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ଟୋକା ମାନେ କରିଥାନ୍ତି ।

ଏତିକିବେଳେ ବରଯାତ୍ରୀ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ଜାଗା ଦେଖେଇ ଦିଆଯାଏ । ସାଧାରଣତଃ ନିକଟସ୍ଥ ଏକ ଗଛ ମୂଳେ ଗଛ ଡାଳରେ ତିଆରି "ଜାମ୍‌ଡ଼ା"କୁ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଦେଖେଇ ଦିଆଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ବର ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ୪/୫ ଜଣ ଲୋକ ଆସି ଖାଦ୍ୟପେୟର ଜିମା ନେଇ ଯାଆନ୍ତି ଝିଅ ଘରୁ । ଏମାନଙ୍କୁ "ତିଆଙ୍ଗ୍ ଲେକାଙ୍କ" କୁହାଯାଏ । ତିଆଙ୍ଗ୍ ବା ହାଣ୍ଡିଆ ଗଣିବା ଲୋକ । ସେମାନେ ଖାଦ୍ୟପେୟ ସବୁ ନେଇ "ଜାମଡ଼ା"ରେ ରଖନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ କାଠ, ପାଣିର ମଧ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯାଇ ଥାଏ । ଏଣୁ ବରପକ୍ଷ ଲୋକ ନିଜେ ହିଁ ଖାଦ୍ୟପେୟ ତିଆରି କରନ୍ତି ଏବଂ ତାର ମଜା ନିଅନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ସେପଟେ "ନାଚ ଆଖଡ଼ା" ବାଚ ଗୀତରେ ଉଠୁଥାଏ ପଡୁଥାଏ । ବର ପଖ ଓ ଝିଅପକ୍ଷ ମାଦଳ ଓ ନାଗରାର ତାଳେ ତାଳେ ନାଚୁଥାନ୍ତି — ଏତିକିବେଳେ ବାଜୁଥିବା ଦୁମାଙ୍ଗ (ମାଦଳ) ଓ ଦାମା (ନାଗରା) ର ତାଳ ହେଲା ଏହିପରି —

୧) ରୁଗୁଡ୍ ସୁଉଦ୍ ଦାଃ-ଦ ମିସିଞ୍ଜ ସା-ସା
ସୁଉଃରେ ମୁଚିଦ୍ ସା-ସା

୨)   ପାଆସୁ ବୁଟା କୁର୍‌କୁର୍
କିଣବୁଟା ରେପୋଃକାଡ୍ରୁ
ବାଲେଃ କିମିନ୍ ମେନ୍ତେ ଗେଦା (୨)
ସିମଚିଲ ଗଜାମ୍

ଇତ୍ୟାଦି । ଏତିକିବେଳେ ଗାଉଥିବା ଗୀତ-ନିମ୍ନମତେ

୧)   ମାଇ ଡାଲେଦ ମାଇ ଡାଲେଦ
ଡାଁଣିରେ କମ୍‌କେନ୍ ଡାଁଣିରେଃ କମ୍‌କେନ୍
ଡାଁଣି ମେଞ୍ଜ୍ ମେଞ୍ଜ୍ ଡାଁଣି ମେଞ୍ଜ୍ ମେଞ୍ଜ୍
ଗିନାରେଃ କମ୍ କେନ୍ ଗିନାରେଃ କମ୍ କେନ୍
ଗିନା ବିରିଂ ବିରଂ ଗିନା ବିରିଂ ବିରିଂ

ଓଡ଼ିଆ –

ଆମ ଘର ଝିଅ
ଆଉ ଭଉଣୀ
କଂସା ଥାଳିରେ ଖାଇଲା ଭାତ
କଂସା ଲୋଟା ପାଣିରେ ଧୋଇଲା ହାତ
କଂସା ଥାଳି ପରି ଦିହଟା ଝଟକେ
ରଙ୍ଗରେ କିଏବା ପାରିବ ଜିଣି
ଆମ ଘର ଝିଅ
ଆଉ ଭଉଣୀ ।
କେତେ ମଧୁରିଆ
ତା' ଠାଣି ମାଣି
କଂସା ଗିନାରେ ଖାଇଛି ଡାଲି
କଂସା ଗିଲାସରେ ପିଇଛି ବୋଲି
କଂସା ପରି ତାର ଝକଝକ ଚେହ
କହ କିଏ ତାକୁ ପାରିବ ଖୁଣି ॥

୨)   ମାଇ ଡାଲେଦ ବୁଇଡାଲେଦ
ସାଲ୍ ସାଲତେଃ ହୁଡ୍ରୁଃଲେନ୍
ସାଲ୍ ବାବା କିଦାରେ କଦର
ସାଲ୍ ବାବା କିଦାରେ କଦର

ଓଡ଼ିଆ —

ଗହୀର ବିଲର ମଝିରେ ପଶି
ଗହୀର ପାଟର କାଦୁଅ ଧସି
ଆସିଥିଲା ଆମ ଝିଅ
ଗହୀର ବିଲର ଗହଳ ଧାନ
ଢେଉ ଖେଳେଉଛି ସେଠି ପବନ
ଢେଉ ପରି ନଙ୍କ ନକିଆ
ହେଉଛି ଝିଅ ଧିଆ ॥

୩) ମାଇ ତାଲେଦ ବୁଇ ତାଲେଦ
କୁଜୁରି ସୁବାରେଲେ ତିଙ୍ଗୁଲିଃଆ
କୁଜୁରି ନାଇଙ୍କ ଲେକାଏ-ଲେଙ୍କ ଚେଁଡ୍ର
ବାବୁ ତାପେଦ ବୟ ତାପେଦ
ହାତାନା ସୁବାରେଃ ତିଙ୍ଗୁଲେନା
ହାତାନାଃ ଢ ଲେକାଏଃ ରେଡପେତ
ହାତାନାଃ ଢ ଲେକାଏଃ ରେଡ ପେତ

ଓଡ଼ିଆ —

କେତେ କଅଁଳିଆ ଛନ୍‌ଛନ୍ ହୋଇ
ବଢ଼ିଛି କୁଜୁରି ଲତା
ସେହି ଲତା ତଳେ ଠିଆ କଲୁ ଆମ
ଭଉଣୀ ଆମ ଦୁହିତା
କୁଜୁରି ଲତାର ପରି
କେଢ଼େ କଅଁଳିଆ ଛନ୍‌ଛନ ହୋଇ
ଦିହଟା ଉଠିଛି ପୁରି ॥
ଅସନ ଗଛର ଫଳ ଚାହିଁ ଦେଖ
ଆବୁଡ଼ା ଖାବୁଡ଼ା ଦିହ
ତାହାରି ତଳରେ କରିଥିଲ ଠିଆ
ସେହି ଟୋକା ତମ ପୁଅ
ଅସନ ଫୁଲର ପରି
ପୁଅର ଚେହେରା ଗୋଟା ସାରା ଖାଲ
ଢିପରେ ଯାଇଛି ଭରି ॥

ସେପଟେ ଝିଅ ଘରର ଲୋକେ ବିବାହରେ ଲାଗୁଥିବା ସାମାନ ସବୁ ଯୁଗାଡ଼ କରନ୍ତି । ବିବାହ ବେଦିକୁ ଗୋବରରେ ଲିପାପୋଛା କରାଯାଏ । କନ୍ୟାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ ବିବାହ ପାଇଁ । ତେଲ ହଳଦୀ, ସିନ୍ଦୂର ଆଦି ଯୁଗାଡ଼ କରାଯାଏ । ଝିଅକୁ ସାତ ଦିନ ଧରି ତେଲ-ହଳଦୀ ଲଗେଇଥିବା ପଟିଆ ଓ ତେଲ, ହଳଦୀ, ସିନ୍ଦୂର ଆଦି ଶାଳପତ୍ର ଧୂନାରେ ରଖି ସବୁକୁ ଡାଲାରେ ସାଇତି ରଖାଯାଏ । ହଳଦୀ ତେଲ ଲଗଉଥିବା ଭାଉଜମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହନ୍ତି ବିବାହ କରିବା ପାଇଁ । କନ୍ୟା ଆସେ ତା ସାଥି (ଲୁକୁନ୍ଦି) ସହିତ ଓ ବର ମଧ୍ୟ ଆସେ ତା ସାଥି (ଲୁକୁନ୍ଦି) ସହିତ ବେଦି ପାଖକୁ । ଲୁକୁନ୍ଦି ମାନେ ସାଙ୍ଗ ଦେଇ ଆସିଥାନ୍ତି ବର ଓ କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ତେଲ ଓ ହଳଦୀ ଲଗେଇଲା ବେଳଠାରୁ, ବିବାହ ବେଦିରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ରହନ୍ତି । ବରକନ୍ୟାଙ୍କୁ, ବିବାହ ଉପଲକ୍ଷେ, ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧେଇ ଦିଆଯାଏ । ବରପକ୍ଷ ଓ ଝିଅ ପକ୍ଷ ବର ଓ କନ୍ୟାଙ୍କୁ ନୂଆ ଲୁଗା ଦେଇଥାନ୍ତି । ବର ଓ କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଉଭୟ ପକ୍ଷର ଭାଉଜ ତେଲ-ହଳଦୀ ଲଗେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ଏକ ସାରଗର୍ଭକ ଗୀତ ଝିଅ ପକ୍ଷ ଲୋକର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଗାଉଥିବା ଶୁଣାଯାଏ ।

ନେଙ୍ଗାମ୍ ନଲାଃ ସାସାଙ୍ଗ୍ ମାଇନା
ନାପୁମ୍ ନଲାଃ ସୁନୁମ୍
ମିତି ଲଃକ ମିଶାତାଡ଼ା ମିତି ମୁତୁଡ୍ ମୁତୁଡ୍
ମିତି ଲଃକ ମିଶାତାଡ଼ା ମିତି ମୁତୁଡ୍ ମୁତୁଡ୍
ହାନାର୍‌ମେ ନଲାଃ ସାସାଙ୍ଗ୍ ମାଇନା
ହଂଙ୍ଗାର୍‌ମେ ନଲାଃ ସୁନୁମ୍
ଗିତିଲ୍ ଲଃକ ମିଶା ତାଡ଼ା
ଗିତିଲ୍ ସେଗୟ ସେଗୟ

ଓଡ଼ିଆ —

ମା ଘରର ବଟା ହଳଦୀ
ବାପ ଘରର ତେଲ ।
ଶୁଣରେ ସଖୀ
ମିଶିଛି ମେଥି

କେତେ ସୁନ୍ଦର ବାସ ମହକେ
ଯେମିତି ସଜ ଫୁଲ ।
ଶାଶୁ ଘରର ହଳଦୀ ବଟା
ଶ୍ୱଶୁର ଘର ଏଟେଲ ଚିକିଟା
ସତେକି ସଖୀ
ମିଶିଛି ବାଲି
ମାଖିଲେ ଦିହ ରଗଡ଼ି ହୁଏ
ମନଟା ଲାଗେ ଚିଟା ।

ବିବାହ ବେଦିରେ ଭାଉଜମାନେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କୁ ପଟିଆରେ ବସେଇ ତେଲ ହଳଦୀ ଲଗେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏହାପରେ ବର କନ୍ୟା କପାଳରେ ସିନ୍ଦୂର ଲଗାଏ ଓ କନ୍ୟା ମଧ୍ୟ ବରକପାଳରେ ସିନ୍ଦୂର ଲଗାଇ ବିବାହ ପ୍ରଥା ଶେଷ କରେ । ଏତିକିବେଳେ ବର ଲୁହା ଖଡୁ (ଲୁହା ଚୁଡ଼ି) କନ୍ୟାର ବାଁ ହାତରେ ପିନ୍ଧେଇଦିଏ । ଏ ଲୁହା ଖଡୁ ରହେ ବିବାହର ମୂକ ସାକ୍ଷୀ ରୂପେ । ଲୁହା ଚୁଡ଼ିକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରେ ସ୍ୱାମୀର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ବା ଛାଡ଼ପତ୍ର ନେଲେ ।

ସିନ୍ଦୂର ବୋଳା ବୋଲି ହେଉଥିବା ବେଳେ ଗାଉଥିବା ଗୀତ ହେଲା —

ସିନ୍ଦୂରୀ ମେନା ମାଇଁ ସିନ୍ଦୂରୀ ମେଁ
ହାତୀ ସାମାଇ୍ ଡାଇ୍ ଡାଙ୍ଗ୍‌ରେ
ସିନ୍ଦୂରୀ ମେଁ
ସିନ୍ଦୂରୀ ମେନା ମାଇଁ ସିନ୍ଦୂରୀ ମେଁ
ହାତୀ ସାମାଇ୍ ଡାଁଇ୍ ଡାଡ୍‌ଗ୍‌ରେ
ସିନ୍ଦୂରୀ ମେଁ

ଓଡ଼ିଆ —

ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା ଦେ ଲୋ ସଖୀ
ଦେ ସିନ୍ଦୂର ଘସି ।
ହାତୀ ଶୁଣ୍ଢିଆ କପାଳଟା ତା
ରଙ୍ଗରେ ଉଠୁ ହସି ॥
ଟାଡ଼୍‌ଗରା ଭୂଇଁ ମଥାଟା ତାର

ରଙ୍ଗରେ ଛଠୁ ଭରି ।
ସିନ୍ଦୂର ଘସି କରିଦେ ନାଳି
ମନଂଟା ଛଠୁ ପୁରି ॥

ଏତିକିବେଳେ ବାଜୁଥାଏ ମାଦଳ —

ରୁଇଂ ଲେଡାଞ୍ଜ ସବଃ ଲେଡ଼ାଞ୍ଜ
ହେଲଡା ଲୁପୁଃ ଚାଇଂଚାଇଂ

ଏହାପରେ ବର କନ୍ୟାକୁ କୋଳେଇ (କାଖେଇ) ଘର ଭିତରକୁ ନିଆଯାଏ । ସେମାନେ ସାତ ଥର ପଶନ୍ତି ଓ ବାହାରନ୍ତି ଏବଂ ପରେ ଘର ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ପିଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ ।

ନାଚ ଆଖଡାରେ ଏତିକିବେଳେ ନାଚ ଗୀତ ହେଉଥାଏ । ବରକନ୍ୟାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନାଚରେ ସାମିଲ କରାଯାଏ । ଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟା ପରିବାରର ସମସ୍ତଙ୍କ, ଦେଖଣା ହାରିଙ୍କ ପାଇଁ, ସର୍ବୋପରି ବରକନ୍ୟା ପାଇଁ ରୋମାଞ୍ଚକର ହୋଇଥାଏ । ବରକନ୍ୟା ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ଧରାଧରି ହୋଇ ମାଦଳର ତାଳେ ତାଳେ ନାଚି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦିତ କରନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ବାପା, ମା, ଭାଇ, ଭଉଣୀ, ଭାଉଜ, ମାମୁଁ, ମାଇଁ, ଭେଣେଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ବାଜୁଥିବା ମାଦଳ ତାଳ ଏହିପରି ହୋଇଥାଏ ।

୧) ମାଲଚି ବାଜାଇ ବୁଗିନ୍ ବାଜାଇ ତାଡ୍ –
ବେଙ୍ଗାଳା ବାଜାଇ ବୁଗିନ୍ ବାଜାଇ ତାଡ୍
ମାଲଚି ତିକିଞ୍ଜ ଗଡ୍ତାନ୍ ତେ
ସାଙ୍ଗା ଦକିଞ୍ଜ୍ ରାପୁଡ୍ କେଡ୍
ବେଙ୍ଗାଳା ତିକିଞ୍ଜ୍ ଗଡ୍ତାନ୍ ତେ
ସାଙ୍ଗା ଦକିଞ୍ଜ୍ ରାପୁଡ୍ କେଡ୍
ଡାଂ ଦିନିଙ୍ଗ୍ ଡିବିଲ୍
ଡିନିଙ୍ଗ ଡିବିଲ୍ ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍

୨) ସାଣ୍ଡି ବୁନୁମ୍ ଚେତାନ୍‌ରେ
ସାଣ୍ଡି ବୁନୁମ୍ ଚେତାନ୍‌ରେ
ବୁନୁମ୍ କୁଟୁଙ୍ଗ୍‌ବା ବୁନୁମ୍ କୁଟୁଙ୍ଗ୍ ବା

ବା' ତେ ମେଡାମ୍ ଦଙ୍ଗବ୍ ଦଙ୍ଗବ୍
ବା'ତେ ମେଡାମ୍ ଦଙ୍ଗବ୍ ଦଙ୍ଗବ୍
ବାଲେଃ କିମିନ୍ ବା' ଡାଡ୍
ବାଲେଃ କିମିନ୍ ବା' ଡାଡ୍
ଦିନିଙ୍ଗ୍ ଛାଗନା ତୁବୁଲ୍
ଦେସାଙ୍ଗ ଜାଙ୍ଗ୍ନା ତୁବୁଲ୍
ଡିସିଙ୍ଗ୍ ଡିସିଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍

୩) ଡାଡ଼ାଙ୍ଗ୍ ବିଡାର୍ ବିଡାର୍ତେ
ଡାଡ଼ାଙ୍ଗ୍ ବିଡାର୍ ବିଡାର୍ତେ
ନିକିଞ୍ ଦୂର୍ ବିର୍ଜିଲୁ କିଞ୍ ନିର୍ତାନ୍
ନିକିଞ୍ ଦୂର୍ ବିର୍ ଜିଲୁ କିଞ୍ ନିର୍ତାନ୍
ନିମିନ୍ ନିମିନ୍ ଜା'ରେ ବେଟାଇ
ଜାରେ ମାଇଆଇମ୍
ଜେତାରେ ବେଟାଇ ଜାରେ ତୁଂଜିମ୍
ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍ ।

୪) ଆଦିଙ୍ଗ୍ ବିଡାର୍ ବିଡାର୍ତେ
ଜାମ୍ତା ବିଡାର୍ ବିଡାର୍ତେ
ନେନ୍ଦର କୁଇ ଗାଡି ଅକୟ ମେଡାମ୍
ନେନ୍ଦର କୁଇ ଗାଡି ଅକୟ ମେଡାମ୍
ମିସିଞ୍ ମେଡାଞ୍ ମିସିଞ୍
ମିସିଞ୍ ମେଡାଞ୍ ମିସିଞ୍

ନିମନ୍ତ୍ରୀତ ଅତିଥି, ଘରର ଲୋକେ, ଦେଖାଣାହାରୀ ସମସ୍ତେ ନାଚ ଗୀତକୁ ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି । ଆଖପାଖ ଗାଁର ଯୁବକ ଯୁବତୀ ମାନେ ବିବାହରେ ନାଚିବାକୁ ଚାତକ ପକ୍ଷୀ ପରି ଅନେଇ ବସିଥାନ୍ତି । ଟୋକା ଟୋକୀମାନେ ଅଣ୍ଟାରେ ଧରାଧରି ହୋଇ ନାଚନ୍ତି । ନାଚୁ ନାଚୁ ପ୍ରେମାଳାପ କରି ଅନେକ ସମୟରେ ଜୀବନ ସାଥି ଖୋଜି ନିଅନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ବିବାହ ଉତ୍ସବରେ ୩/୪ ଯୋଡ଼ା ଯୁବକ ଯୁବତୀ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଡକାଡକି (ଢେପେୟା) ହୋଇ ବିବାହ କରିଥାନ୍ତି । ଢେପେୟା ଆଦି ବିଷୟରେ

ପୂର୍ବରୁ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଛି । ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କ ପ୍ରେମ ବିବାହକୁ "କେପେୟା" କୁହାଯାଏ । ଯୁବକ ତାର ପସନ୍ଦର ଯୁବତୀକୁ ଡାକି ନେଇଯାଏ ଜୀବନ ସଙ୍ଗିନୀ କରିବା ପାଇଁ । ତାଙ୍କର ଯୋଡ଼ିକୁ ପୁଅର ମାଁ ବାପାର ସ୍ୱୀକୃତି ନଥିଲେ, ଯୁବକ ଜଣକ ତା ପ୍ରେମିକୁ ମାମୁଁ ଘରକୁ, ବା ପିଇସୀ ଘରକୁ ବା ଭଉଣୀ ଘରକୁ ନେଇଯାଏ । ନିଜ ଘରେ ବା ବନ୍ଧୁ ଘରେ ଯୁବକ ବୋହୂକୁ ପହଞ୍ଚେଇଲେ ସେମାନଙ୍କର ଗୋଡ଼କୁ ଗୋଟିଏ ଥାଳିରେ ଥୋଇ ଧୋଇ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାମୀ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ଦର୍ଜା ଦେଇ ସ୍ୱାଗତ କରାଯାଏ । ଏହାପରେ ସେମାନେ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ରହିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ । ସମାଜ ସେମାନଙ୍କ ମିଳନକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନିଏ । ବାପା ମା ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବୋହୂକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ତେଲ-ହଳଦୀ ଲଗେଇ ସିନ୍ଦୂରାଦାନ୍ କରାଇ ବିବାହକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଅନ୍ତି । ଅନ୍ୟପକ୍ଷେ ବୋହୂକୁ ପସନ୍ଦ କରୁ ନଥିଲେ, ପିଲାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାନ୍ତି ବୋହୂକୁ ଛାଡ଼ି ଦେବାପାଇଁ । ଏହା ସମ୍ଭବ ନ ହେଲେ ପୁଅ ଓ ବୋହୂଙ୍କୁ ଅଲଗା କରିଦିଅନ୍ତି । ବୋହୂକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ଲୋକେ ମିଶି ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଗନଂ (କନ୍ୟାସୁନା) ଦେବା-ନେବା କରି ବିବାହକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଅନ୍ତି । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଝିଅ ଘରୁ ଝିଅକୁ ଖୋଜିବାକୁ ଆସନ୍ତି ଏବଂ ଏହାକୁ "ନେଲ୍ ବେଟା" କହନ୍ତି । ପ୍ରକୃତରେ ସେମାନେ ଦେଖିବାକୁ ଆସନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କ ଝିଅ କେଉଁ ଘରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଛି । କେତେକ ଜାଗାରେ କନ୍ୟା ବା ଝିଅର ବାପା ଏ ମିଳନରେ ଦୁଃଖି ହୋଇଥିଲେ ନେଲ୍‌ବେଟା ପାଇଁ ଆସିଥିବା ଲୋକ ଗୋଟିଏ କଣ୍ଟା ଗଛର ଡାଳକୁ ପୁଅ ଘର ଦୁଆରେ ଥୋଇଦିଏ । ଏହାକୁ "ଜାନୁନ୍ ଝାଣ୍ଡି" କହନ୍ତି । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିଣ୍ଡି ମେରମ୍, ଚିଣ୍ଡି ସିମ୍ ମିଳିନାହିଁ, ସେମାନେ କଣ୍ଟା ଡାଳକୁ ହଟାନ୍ତି ନାହିଁ । ପୁଅର ଗାଁ ସାହିର ଲୋକେ ଆସି କଥାବାର୍ତ୍ତା ମାଧ୍ୟମରେ ତାଙ୍କର ରାଗକୁ ଶାନ୍ତ କରନ୍ତି । ଚିଣ୍ଡି ମେରମ୍, ଚିଣ୍ଡି ସିମ୍ ପାଇଲା ପରେ ସେମାନେ ଶାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଚିଣ୍ଡି ମେରମ୍ ହେଲା – ଗୋଟିଏ ଛେଳି ଯାହାକୁ ବରପକ୍ଷ କନ୍ୟା ପକ୍ଷକୁ ଦିଅନ୍ତି ।

ଚିଣ୍ଡି ସିମ୍ ହେଲା – ଗୋଟିଏ କୁକୁଡ଼ା ଯାହାକୁ ବରପକ୍ଷ କନ୍ୟା ପକ୍ଷକୁ ନିଅନ୍ତି ।

ଅବଶ୍ୟ ଝିଅ ପକ୍ଷ ବରଘରକୁ ପସନ୍ଦ କରୁ ନଥିଲେ ବହୁ ଅପ୍ରୀତିକର ଘଟଣା ପୂର୍ବେ ଘଟୁଥିଲା । ଝିଅ ଘର ଲୋକେ ଆସି ଜୋର୍ ଜବରଦୋସ୍ତ

ବର ଘରର ସବୁ ପଶୁ ସମ୍ପଦକୁ ଖେଦି ନେଇଯାଉଥିଲେ । ଆଜିକାଲି ସେସବୁ ଆଉ ହେଉନାହିଁ ।

ଆଁଦି ପରେ କନ୍ୟାକୁ ବିଦାକଲା ବେଳେ ଝିଅର ସାଥିମାନେ କିଛି ପାଉଣା ଦାବି କରନ୍ତି । ଏହାକୁ "ସାଥିଛଡ଼ା" ପାଉଣା କୁହାଯାଇପାରେ ।

ଝିଅ ବିଦା ହେଲାବେଳେ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଏକ ଗଛ ଡାଳରେ "ସାକି ସୁତାମ୍" ସାତଥର ଗୋଡ଼େଇକି ବାନ୍ଧିଦିଏ । ଅନ୍ତତଃ ପକ୍ଷେ ଗାଁର ଗୋଟିଏ ଗଛ ସାକ୍ଷୀ ରହେ ଯେ ସେ ଶାଶୁ ଘରକୁ ଯାଉଛି ବୋହୂ ହୋଇ ।

ଝିଅ ମାଁ ଘରର ଲୋକଙ୍କ ପାଖରୁ ବିଦାୟ ନେଲା ବେଳେ ଏପରି ଗୀତ ଝିଅ ପକ୍ଷର ଯୁବତୀମାନେ ବୋଲିବାର ଶୁଣାଯାଏ ।

ଜନମ୍ ଏଙ୍ଗାକିଞ୍ ଜନମ୍ ଆପୁକିଞ୍
ତିସିଞଦ୍ ମାର୍ଇଁମ୍ ବାଗେୟା କିଞତାନ୍
ଜନମ୍ ଏଙ୍ଗାକିଞ୍ ଜନମ୍ ଆପୁକିଞ୍
ସାର ସିବିଲ୍ ଦ ବାଗେୟା କିଞ୍ ମେ
ଉଣ୍ଡି ବାକମ୍‌କ ବାରେମ୍ ବଂଶକ
ସାଦାୟ ଜିରେ ହିଯାତିଞ କବେନ୍
ସିଦା କୁଲିମ୍‌କ ପାଇଲା ଗାତିମ୍‌କ
ମାୟତେ ମେତ୍‌ଦାଃ ଜରଆ କମ୍

ଓଡ଼ିଆ —

ବାପା ମାଆ ତତେ ଜନମ ଦେଲେ ଲୋ
ବଢ଼ାଇଲେ କୋଳେ ଦେଇ ଆଦର ।
ସେ ବାପା ମାଆଙ୍କୁ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କୁ
ଛାଡ଼ି ତୁ ଯାଉଛୁ ଆପଣା ଘର ॥
ଘରର ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ସାଇ ପଡ଼ିଶାଙ୍କୁ
ଏଇ ଅଗଣାକୁ ଯାଉଛୁ ତେଜି ।
ତାଙ୍କ ସୁଖ ଦୁଃଖ ତୋ ପାଇଁ ଦରଦ
ଭାବିବୁ ଝିଅଲୋ ମନରେ ହେଜି ॥
କାନ୍ଦି କଇଁ କଇଁ ଲୁହତୁ ଗଡ଼ାଇ
ଘରୁ ବିଦାହୋଇ ଯାଆଲୋ ଝିଅ ।

ତୋ ପହିଲି ସାଥୀ ପୁରୁଣା ସଂଗିନୀ
ମନେ କରୁଥିବୁ ସବୁରି ମୁହଁ ।

ଝିଅକୁ ତା ଶାଶୁ ଘରେ ପହଞ୍ଚେଇବା ପାଇଁ ବହୁ ଲୋକ (ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ, ଯୁବକ, ଯୁବତୀ, ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀ ଛୋଟ ପିଲା) ଖୁସିରେ ଯାଆନ୍ତି । କେତେକ ଲୋକ ଗାଁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି ଅନ୍ୟମାନେ ସେଠାକାର ଲୋକମାନଙ୍କୁ, ଘରଦ୍ୱାର ଧନ ସଂପତ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି । ବର ଗାଁରେ ବରକନ୍ୟା ପହଞ୍ଚିଲେ ନାଗରା-ମାଦଳ ବଜାଇ ନାଚି ଗାଇ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରାଯାଏ । ବରର ଘର ପାଖ ହେଲେ ନୂଆ ବର-କନ୍ୟାର ଗୋଡ଼କୁ ନୂଆ ଥାଳିରେ ରଖି ହଳଦୀ ପାଣିରେ ଧୋଇ ସ୍ୱାଗତ କରନ୍ତି ବରର ମାଁ କିମ୍ୱା ବରର ଭାଉଜ । ଏହାପରେ ଦାନ୍ତ ଘସିବା ପାଇଁ ଦାନ୍ତକାଠି ଦିଅନ୍ତି ତା ପରେ ତାଙ୍କୁ ଚୂଡ଼ା ଗୁଡ଼ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ଘରକୁ ପାଛୋଟି ନିଅନ୍ତି । ବରକନ୍ୟାଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ପିଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ । ଏହାପରେ ନୂଆକନ୍ୟା ତା ବାପ ଗାଁର ଲୋକଙ୍କ "ଖଦା"କୁ ଚାଲିଯାଏ । ପୂର୍ବ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଅନୁସାରେ କନ୍ୟା ପକ୍ଷକୁ ଚାଉଳ, ହାଣ୍ଡିଆ, ତେଲ, ହଳଦୀ ଇତ୍ୟାଦି ବରପକ୍ଷ ଲୋକେ ଅଗଣାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାମନାରେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରନ୍ତି । କନ୍ୟାପକ୍ଷ ନିଜେ ରୋଷେଇ ବାସ କରି ଖାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ରହିବା ପାଇଁ ଶାଳଡାଳ ଖୁଣ୍ଟରେ ତିଆରି କାମୁ ଡାଳରେ ଛାଇଥିବା ଗୋଟିଏ "କାମ୍ଡ଼ା" ଦେଖେଇ ଦିଆଯାଏ । ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ କାଠ, ପାଣି ଓ ହାଣ୍ଡି ମଧ ଯୋଗେଇ ଦିଆଯାଏ । କନ୍ୟା ପକ୍ଷ ନିଜେ ଖାଦ୍ୟ ତିଆରି କରି ଖାଆନ୍ତି ଓ ପିଅନ୍ତି । ସେମାନେ ଆସିଥାନ୍ତି ମାଂସ ଭାତ ଖାଇବା ଓ ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇବା ପାଇଁ ଏବଂ ନାଚିବା ଓ ଗାଇବା ପାଇଁ । କୋହ୍ଲମାନେ ଭାବନ୍ତି – ସେନ୍‌ଗେ ସୁସୁନ୍ କାଜିଗେ ଦୁରାଂ – ଚାଲିଲେ ନାଚ ଓ ବୋଲିଲେ ଗୀତ । ଏଣୁ ନାଚ ଓ ଗୀତ ତାଙ୍କର ମଜ୍ଜାଗତ । ନାଚ ଗୀତ ନହେଲେ ସେମାନେ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଦିନକ ପାଇଁ ଝିଅ ଘରେ ରହିଲା ପରେ କନ୍ୟାପକ୍ଷ ବିଦାୟ ନେଇ ଘରକୁ ଫେରନ୍ତି ଦୁଃଖି ହୋଇ । କନ୍ୟା ବରଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ପରେ ଦିନଯାକ ନାଚଗୀତରେ ମାତି ଯାଆନ୍ତି, ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇ, ମାଂସ ଭାତ ଖାଇ । ଏତିକି ବେଳେ ଗାଉଥିବା ଗୀତମାନଙ୍କ ମଧରେ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଘରେ ବୋହୂକୁ ବିଧିବଦ୍ଧଭାବେ ସ୍ୱାଗତ ଓ ନିଜ ପରିବାରରେ ମିଶେଇ ନେବାର ସବୁ

ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯାଏ । ବର କନ୍ୟାକୁ "କାଦ ଘାଟି" ପାଇଁ ପୋଖରୀକୁ ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ନିଆଯାଏ । ପୋଖରୀ ପାଣି କୂଳରେ ତାଙ୍କୁ ତେଲ ହଳଦୀ ଲଗେଇ ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ଏହାପରେ ସେମାନେ ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ପାଣିରେ ପଶନ୍ତି । ଗାଧୋଇଲା ବେଳେ କେତେଜଣ ଝିଅ କେତେଜଣ ବାଳକମାନେ ପାଣିକୁ ପଶନ୍ତି । ଗୋଟିଏ କଂସା ଲୋଟାକୁ ନୂଆ ବର ପାଣିରେ ଲୁଚାଇ ତାକୁ ନୂଆ କନ୍ୟା ଖୋଜି ବାହାର କରେ ଓ ତାପରେ ନୂଆ କନ୍ୟା ଲୋଟାକୁ ଲୁଚାଏ ତାକୁ ନୂଆ ବର ଖୋଜି ବାହାର କରେ । ପାଣିରେ ପଶିଥିବା ଯୁବକମାନେ ନୂଆଁବରକୁ ଓ ଯୁବତୀ ମାନେ ନୂଆ କନ୍ୟାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏପରି ସାତଥର ଲୋଟାର ଲୁଚକାଳି ଖେଳ ପାଣିରେ ଚାଲେ । ଏହାପରେ ବରକନ୍ୟାକୁ ଘରକୁ ଫେରେଇ ଅଣାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରଥାକୁ ଉପସ୍ଥିତ ଦେଖଣାହାରିମାନେ ବେଶ୍ ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଜାଣିବାକୁ/ଚିହ୍ନିବାକୁ ସୁଯୋଗ ମିଳେ । ଏପଟେ ଘରେ ଆଉ ଏକ ପରମ୍ପରା ପାଳନ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପର୍ବ ଚାଲେ । ଏହାପରେ ଆସେ ବରପକ୍ଷର ସମସ୍ତ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଓ ଜ୍ଞାତି କୁଟୁମ୍ବକୁ ନୂଆ ବୋହୂର ଚିହ୍ନିବାର ସମୟ । ଘର ଅଗଣାରେ ଗୋଟିଏ ପିଢ଼ା ଥୁଆ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ପାଖରେ ପାଣି ଭର୍ତ୍ତି ହାଣ୍ଡି ବା ହଣ୍ଡା, ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଜ୍ଞାତି କୁଟୁମ୍ବ, କୁଣିଆମାନେ ଆସନ୍ତି । ନୂଆ ବୋହୂ ସେମାନଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଧୋଇଦିଏ ଓ ନୂଆ ବର ପାଣି ଢାଳିଦିଏ ଏବଂ ନୂଆ ବୋହୂ ପାଖରେ ଚିହ୍ନେଇ ହେବାର ପାଉଣା ସେମାନଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ଯିଏ ଯାହାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ମୁତାବକ ଉପହାର ନୂଆ ବୋହୂଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ଦେଢ଼ଶୁର, ଦେଢ଼ ଶାଶୁ ଓ ମାମୁଁ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ନୂଆ ବୋହୂ ଧୋଇ ଦିଏ ନାହିଁ । ସେ କେବଳ ଲୋଟା ପାଣି ତଳେ ଧୋଇ ଦେଇ ପ୍ରମାଣ କରେ । ସେମାନେ ନିଜେ ଧୋଇ ହୁଅନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ନୂଆ ବୋହୂ ରୁଷି ମଧ ବେଶି ବେଶି ଉପହାର ଦାବି କରିପାରେ । ଏତିକିବେଳେ ମଧ୍ୟ ନୂଆବୋହୂ ବରପକ୍ଷରୁ ଆମନ୍ତ୍ରୀତ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଲୁଗା ଉପହାର ଦିଏ । ସାଧାରଣତଃ ଏ ଲୁଗା ସବୁକୁ ହଳଦୀରେ ରଙ୍ଗିନ୍ କରାଯାଇଥାଏ । ହଳଦୀ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଲା ପରେ ଅତିଥିମାନେ ନାଚିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ବେଶ୍ ମନୋରମ ଦେଖାଯାଏ ସବୁ ନର୍ତ୍ତକ ଓ ନର୍ତ୍ତକୀ ହଳଦୀ ଶାଢ଼ୀ ଓ ଧୋତି ପିନ୍ଧିଥିବାରୁ । ଏହାପରେ

ରୋଷେଇ ଘରେ ଗୋଟିଏ କୁକୁଡ଼ାକୁ ଘରର ମୁରବୀ ପୂଜା କରନ୍ତି ଏବଂ ଆଦିଂ (ରୋଷେଇ ଘରେ) ଥିବା ହାମ୍ 'ହ'ଙ୍କ ଦୁମ୍ 'ହ'ଙ୍କ ମାନଙ୍କୁ ବିନତି କରନ୍ତି କି ସେମାନେ ନୂଆ ବୋହୂକୁ ଏ ପରିବାରର ସଦସ୍ୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଅନ୍ତୁ । ଏ ଦିନର ରୋଷେଇ ନୂଆ ବୋହୂକୁ ହିଁ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏ ପରମ୍ପରାକୁ "ଇମ୍‌ଇସିନ୍" କହନ୍ତି । (ହାମ୍-ହକ-ଦୁମ୍ 'ହ'ଙ୍କର ଅର୍ଥ – ପରିବାରର ପୂର୍ବଜମାନେ ଯାହାଙ୍କ ଆତ୍ମାକୁ ରୋଷେଇ ଘରେ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥାଏ) ତାର କିଛିଦିନ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଝିଅ ଆସେ ବାପଘରକୁ ନିଜ ବରକୁ ଧରି । ସେ ଶାଶୁ ଘରୁ ହାଣ୍ଡିଏ ହାଣ୍ଡିଆ ବୋହି ଆଣିବାର ବିଧି । ଏହି ହାଣ୍ଡିଆରେ ଘରର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆପ୍ୟାୟିତ କରେ । ଏହାପରେ ମା ଘରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ବେଦି ଖାଳକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦିଆଯାଏ । ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ମା ଘରେ ରହିଲା ପରେ ଝିଅ ଫେରିଯାଏ ତା ଶାଶୁ ଘରକୁ ତା ବର ସହିତ ଘର ସଂସାର କରିବାକୁ ।

ବିବାହ ଯଦି ବରଘରେ ହୁଏ ତା ହେଲେ କନ୍ୟାକୁ ନେବାପାଇଁ ବରପକ୍ଷରୁ ଦଶ/ବାର ପୁରୁଷ ଲୋକ ଆସନ୍ତି କନ୍ୟା ଘରକୁ । ଅବଶ୍ୟ ବର ତାଙ୍କ ସହିତ ଆସିବାର ପ୍ରଥା ନାହିଁ । ଆସିଥିବା ବରଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ "ଅର୍‌ଏରାକ" କହନ୍ତି । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ "ସୁର୍‌ତୁଲିକ' ହୁଜୁଃଆକାନା" ମଧ୍ୟ କହନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଆସିଥାଏ । ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କରୁଥିବା ଲୋକ ବା ରାଏବାର (ଦୁତାମ୍ କାରଜି) ମାଧ୍ୟମରେ ସବୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଏ । ଯେହେତୁ ସିଧାସଳଖ ବରପକ୍ଷ ଓ କନ୍ୟାପକ୍ଷ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଏଣୁ ଦେବାନେବା ସମୟରେ ରାଏବାର ଉପସ୍ଥିତି ବହୁତ ଜରୁରୀ ହୁଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ବିବାହରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ସବୁ ରୀତି ରିଆଜ ପାଳନ କରାଯାଏ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ବିବାହରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମନ୍ତ୍ରପାଠ କରି ବିବାହ କରାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା କୋଲ୍ହୁ ସଂସ୍କୃତି ଧିରେ ଧିରେ ଲୋପ ପାଇବାର ଆଶଙ୍କା ହେଉଛି । ହୋ ମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ (ଜନ୍ମ, ବିବାହ, ମୃତ୍ୟୁ) ଧୋବା, ବାରିକ କିମ୍ବା ବ୍ରାହ୍ମଣର କୌଣସି ଭୂମିକା ନାହିଁ ।

ଅପରତିପି ବିବାହ ଲୁପ୍ତ ପ୍ରାୟ । ଏପରି ବିବାହରେ ଦୁଇ ପରିବାରରେ ମଧ୍ୟ ଅଶାନ୍ତି ହୁଏ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ଭଲ ଦୃଷ୍ଟିରେ

ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ । କୋହ୍ନ (ହୋ) ପରିବାର ପିତୃକେନ୍ଦ୍ରିକ ଓ ବଂଶବିସ୍ତାର ହୁଏ ପିତୃପକ୍ଷରୁ । ହୋ ପରିବାର Patrilocal and Patrilineal ହୋଇଥିବାରୁ ବିବାହ ପରେ ବୋହୂକୁ ଶାଶୁ (ଶ୍ୱଶୁର)ଘରେ ଆସି ରହିବାକୁ ହୁଏ ଏବଂ ବିବାହ ବିଚ୍ଛେଦ ନ ହେଲେ ସେ ପରିବାର ଅଂଶ ହୋଇ ରହେ । ମଲାପରେ ସ୍ୱାମୀ ପରିବାର ଶ୍ମଶାନରେ ତାର ମର ଶରୀରକୁ ପୋତାଯାଏ ଏବଂ ତାର ମୃତ ଆତ୍ମାକୁ ଡାକି ଆଣି ସ୍ୱାମୀ ପରିବାର ରୋଷେଇ ଘରେ ସ୍ଥାପନା କରାଯାଏ ।

ବିବାହ ହୋ ସମାଜର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଅବିବାହିତ ପୁରୁଷ ବା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସମାଜ ଭଲ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖେ ନାହିଁ । ଜନ୍ମପରେ ପିଲାର ନାମକରଣ ପରି ବିବାହ ମଧ୍ୟ ଏକ ସାମାଜିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ହୋ ସମାଜରେ ଝିଅ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କୁ ବୋଝ ହିସାବରେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ବାହା ଦିଆଯାଏ କନ୍ୟାସୁନା ଆଣି । ଯୌତୁକ ପ୍ରଥାର ପ୍ରଚଳନ ନାହିଁ । ବୋହୂ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା କ୍ୱଚିତ୍ ଦେଖାଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ପୈତୃକ ବା ସ୍ୱାମୀର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ଝିଅ ବା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମିଳେ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ମଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭରଣପୋଷଣ ପାଇଁ ସମ୍ପତ୍ତି ଉପଭୋଗ କରିବାର ଅଧିକାର ମିଳିଥାଏ । ଭୂସମ୍ପତ୍ତି Inherit ନ କରି ପାରିବାର କାରଣ ହେଲା ଭୂସମ୍ପତ୍ତି ଗୋତ୍ରର ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି କୋହ୍ନମାନଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ । ବିବାହ ପରେ ଝିଅକୁ ଅନ୍ୟ ଗୋତ୍ରରେ ସାମିଲ ହେବାକୁ ହେଉଥିବାରୁ ପିତାଙ୍କର ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଂଶ ପାଏ ନାହିଁ ।

ବା ପରବ (ଫୁଲର ପର୍ବ)

କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅନୁସାରେ ହୋମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ପ୍ରଥମ 'ବା' ପରବ ପାଳନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ (ଲୁକୁବୁଢ଼ା) ଗାଇଥିବା ଗୀତ ହେଲା —

କୁଲସୁଞ୍ଜ୍ କୁଲସୁଞ୍ଜ୍ ଦ
ଗିବିଲ୍ କୁଆମ୍‌ରେ କୁଲସୁଞ୍ଜ୍ ମେ ।
ତେଗା ତେଗାଞ୍ଜ୍ ଦ
ଦୟା ଦାବିରେ ତେଗାଞ୍ଜ୍ ମେ ॥

ଗୀତର ସାରାଂଶ ହେଲା ଠୋକର୍ ମାରିବୁତ ଧକ୍‌ଧକ୍ କରୁଥିବା ଛାତିରେ ଠୋକର୍ ମାର, ଗୋଇଠା ମାରିବୁତ ପିଠି କାନ୍ଧରେ ଗୋଇଠା ମାର । ଗୋଇଠା ପିଠି କାନ୍ଧରେ ମାରିବା ହେଉଛି External stimuli for arousing awareness of spiritualism ଏବଂ ଛାତିରେ (ହୃଦୟରେ) ଠୋକର ମାରିବା ହେଲା ଅର୍ନ୍ତଆତ୍ମାକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବା, ଦେବା ଦେବୀଙ୍କୁ ଭକ୍ତି କରିବା ପାଇଁ । ଏବେ ମଧ ପୁରୁଷମାନେ ଏ ଗୀତ ବୋଲିବା ବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ଗୋଇଠା ମାରିବା ପରମ୍ପରା ପ୍ରଚଳିତ ।

'ବା' ପରବ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମାଗେ ପରବ ପାଳିତ ହୁଏ । ହୋ ସଂସ୍କୃତିର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଲା ମାଗେ ପରବ ହେଉ କି ବା ପରବ ହେଉ ବା ହେରଃ ପରବ ହେଉ, ଏସବୁ ପରବକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଗାଁରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ଦିନମାନଙ୍କରେ ପାଳନ କରିବା । ଏଣୁ ବେଳେବେଳେ ଦେଖାଯାଏ କୌଣସି କୌଣସି ଗାଁରେ ମାଗେ ପରବ ପାଳିବା ପରେ ବା ପରବ ମଧ ପାଳିଲେଣି, ସେତିକି ବେଳେ ଅନ୍ୟ ଗାଁରେ ମାଗେ ପରବ ପାଳୁଛନ୍ତି — ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି — ଏହି ଗୀତରେ

"ଅକନ୍ ହାତୁ ରେକ ମାଗେନ୍ ତାନା
ଅକନ୍ ହାତୁ ରେକ ବା ପରବ୍ ତାନା"

ଏହି ଗୀତରେ ମଧ ଶିଙ୍ଗା ଶବଦକୁ ଶୁଭ ଶବଦ ବୋଲି ହୋମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ହୋ ସଂସ୍କୃତିର ଅନ୍ୟଦିଗ ହେଲା କୁଣିଆକୁ ପରବରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଓ କୁଣିଆମାନଙ୍କର ମଧ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇ ପରବମାନଙ୍କରେ ସାମିଲ ହେବା । ଏହା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ଯେହେତୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଗାଁରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ଦିନମାନଙ୍କରେ ପରବ ସବୁ ପାଳିତ ହୁଏ ବୋଲି ।

ପର୍ବ ପର୍ବାଣିରେ କିମ୍ବା କୌଣସି ଶୁଭ ଉତ୍ସବରେ ନାଚ ଓ ଗୀତ କୋହ୍ଲମାନଙ୍କର ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ପରମ୍ପରା । ହୋ ମାନେ "ସେନ୍‌ଗେ ସୁସୁନ୍, କାଜିଗେ ଦୁରାଂ" କହିବାର ଶୁଣାଯାଏ । ଯେ କୌଣସି ନାଚ ଆଖଡ଼ାରେ ନାଚିବା ପାଇଁ ମାଦଳର ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ । ଏକ ବିଶେଷ ମାଦଳ ହେଲା ଢାଦୁର । ବା ପରବରେ ଢାଦୁରର ବିଭିନ୍ନ ତାଳକୁ ବିଭିନ୍ନ

ଗୀତ ପାଇଁ ବଜାଯାଏ । ବା ପରବରେ ଶାଳଫୁଲ ଓ ମହୁଲକୁ ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାହୁଏ । ଉପରୋକ୍ତ ଭାବକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ —

ଶାର୍‌ଜମ୍ ବା ସୁବାରେ ସୁସୁନ୍‌ତାନ୍ କଦ
ଶାର୍‌ଜମ୍ ବା ଲେକାକ କ ବିୟୁରେନ୍ ତାନା
ମାଦୁକମ୍ ସୁବାରେ ଜାଦୁର୍ ତାନ୍ କଦ
ମାଦୁକମ୍ ବା ଲେକାକ ଚିଲାଙ୍ଗ୍ ଏନ୍ ତାନା

ବା ପରବ ହେଲା ମହୁଲ ଫୁଲ, ଶାଳଫୁଲ, ତିଲାଇ ଫୁଲ ଇତ୍ୟାଦିର (ବସନ୍ତ ଋତୁର) ପରବ । ଏହି ପରବରେ ଶାଳଫୁଲ ଇତ୍ୟାଦି ଫୁଲ ଗଛରୁ କଅଁଳିଆ ସବୁଜିମା ସହିତ ତୋଳିଆଣି ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାହୁଏ । ଏହି ପର୍ବ ଦିନ ଘର ଦ୍ୱାରକୁ ଲିପାପୋଛା କରାଯାଏ । ଅଗଣା ଓ ଘରକୁ ଗାଈ ଗୋବରରେ ଲିପାପୋଛା କରିକି ପବିତ୍ର କରାଯାଏ । ଏହି ପରବରେ ମସୁର ଡାଲି ଓ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାଛ ତରକାରୀ ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରାଯାଏ ଏବଂ ପ୍ରସାଦ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ହାଣ୍ଡିଆ ରସିକୁ ମଧ ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାହୁଏ । ଏସବୁ ଭାବକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ

"ଦେଲାରେ ସାରଜମ୍ ବାଳା
ଦେଲାରେ ନାଁଶାଗୁନ୍ ମେ"
ଗୀତରେ ।

କୁଣିଆ ମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଏ ପର୍ବ-ପର୍ବାଣୀରେ । ବିଶେଷ ଭାବରେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ଭଉଣୀମାନେ, ପିଉସୀମାନେ ଓ ମାମୁଁମାନେ । ଭଉଣୀ ଆସିଛି ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇ । କିନ୍ତୁ ତାର ଜଣକରୁ ବେଶି ଭାଇ ଅଛନ୍ତି । ସେ ଅଡୁଆରେ ପଡ଼ିଛି କେଉଁ ଭାଇ ଘରେ ମସୁର ଡାଲି ସହିତ ଭାତ ଖାଇବ - ଏହି ଭାବ ପ୍ରକାଶ ହେଇଛି

"ନେନ୍ ରେଚିଂ ଦୁଲୁବା ବାରେଂ
ନେନ୍ ରେୟ ମାସୁରୀ ଉତୁ
ତେର ରେୟ ମାସୁରୀ ଉତୁ"

ହୋମାନେ ଜଙ୍ଗଲର ପରିବେଶ ମଧରେ ରହୁଥିବା ଯୋଗୁଁ, ପଶୁପକ୍ଷୀ, ଗଛଲତା ସବୁକୁ ନାୟକ-ନାୟିକା ରୂପେ ଗୀତମାନଙ୍କରେ

ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସେ ସବୁ ଗୀତର ନମୁନା ହେଲା —

୧) କତ କତ ତେ ରାମିଇ ଚାଲେନ୍‌ତାନ୍

୨) ଦେଲାରେ ସାରଜମ୍ ବାହା ....

୩) ସିରସା ରେମା ଲିପି ଓତେ ରେମା ଚିୟା

୪) ବାକାଛି କଟାରେ ଏଙ୍ଗାସିମ୍ ....

୫) ଚିୟାଦ୍ ଚିୟାବ୍ ସିମ୍ ହନ୍‌ଦ

ଇତ୍ୟାଦି

ବିବାହରେ କନ୍ୟାସୁନା ନେବା, କନ୍ୟାପଣ ଦେବା ହେଉଛି ହୋ ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ପରମ୍ପରା । ଉଭୟ ଗୋରୁଗାଈ ଓ ଟଙ୍କା ଆକାରରେ କନ୍ୟାପ୍ରଣ ଦିଆନିଆ ହୁଏ । ଏ ତଥ୍ୟକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି —

"କିରିଞ୍ଜ ଆଇ ମେଗ ଦାଦା —

ନେନ୍ ଲେକା ସମାୟରେ ଡିୟଙ୍କା ଦାମ୍‌କାମ୍

କଏ ଗନଂ ଆମ ଗେଆ

ନେନ୍ ଲେକା ନାସାରରେ ଲାମାଃ ଙାଂ

ଟଙ୍କା ସିକାୟ୍ ସାତିନାମ୍ ଗୋଆ ।"

ସାମୁହିକ ପୂଜା ପାଇଁ (ବେସାଉଲିରେ) ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଁରେ ଜଣେ ଜଣେ ପୁରୋହିତ ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ "ଦିଉରି" କୁହାଯାଏ । ତାଙ୍କର ସହଯୋଗୀମାନଙ୍କୁ "ଜମ୍‌ସିମ୍" "ଓରଂ ସାକଆ", "ତିଙ୍ଗୁଳୁଛିଙ୍କ" ଆଦି କୁହାଯାଏ । ପୂର୍ବେ ଜଙ୍ଗଲ ଥିବାବେଳେ ସାମୁହିକ ଶିକାର ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା – ଏହି ସବୁ ଭାବକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି —

"ମାରାଂ ବୁରୁରେୟାଃ ସାରଜମ୍ ବାହା

ଦିଉରିଙ୍କ ରାଚାରେଗେ ରଲାଂଲେନା

ହୁଡିଂ ବୁରୁରେୟା ଡିଲାଇ ବାହା

ଜମ୍‌ସିମ୍‌କ ରାଚାରେଗେ ନସରଲେନା ...

ବାଲେ ବାୟେର ମେୟାୟାବ ।

ସାରମାଇଲ୍ ମେୟା ....

ହୋମାନେ ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଶିକାର କରନ୍ତି । ନଦୀରେ କିମ୍ବା ପୋଖରୀରେ ମାଛ ଧରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଶିକାର କହନ୍ତି । ଏହି ଭାବକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି —

"ନିରେ ନିରେ ମେୟା ହର ଲିପାଲାଲେ
ସେନେ ସେନେ ମେୟାକୁଲାଏ ଟୁଲୁଟୁଲୁ
ଡେଂ ଡେଂ ଦୁରୁଦଲ ସାଙ୍ଗାର ତାଡ଼ା
ରାଙ୍ଗାକ ବନ୍ଦେଲା ଦଙ୍କ ହେଲ ବଲାତାଡ଼ୁ ।"

ମଣିଷ ଆତ୍ମାର ଗତି ଅତି ମନ୍ଥର କିନ୍ତୁ ମନର ଗତି ଅତି କ୍ଷିପ୍ର ଏ ଭାବକୁ ମଧ୍ୟ ଏ ଗୀତ ଦର୍ଶାଉଛୁ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପୃଥିବୀର ସବୁଆଡ଼େ ଅରାଜକତା ଦେଖା ଦେଇଛି — ସବୁଆଡ଼େ ବିଭ୍ରାଟ ଦେଖାଦେଇଛି । ଏଣୁ ଉଭୟ ଆତ୍ମାମନ ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରି ମଣିଷ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରୁ ବୋଲି ଏ ଗୀତ ଉପଦେଶ ଦେଉଛି ।

ହେରଃ ଗୀତର ବିଶ୍ଲେଷଣ (ସମ୍ୟକ୍)

ଦିନ୍‌ଗେ ଡେନ୍‌ଜାଂ, ଡେନଜାଂ, ଜାଓଗେ ଡୁବୁଲ୍, ଡୁବୁଲ ଗୀତ ବୋଲାଯାଏ "ହେରଃ ପରବ" ବେଳେ । ଏହି ଗୀତରୁ ହୋହ୍ଲ ସଂସ୍କୃତିର କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଦିଗ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ମିଳେ । ପ୍ରଥମ ହେଲା ଏମାନେ ନାଚ ଓ ଗୀତ ପ୍ରିୟ । ନାଚର ବାଜା ହେଲା ମାଦଳ ଓ ନାଗରା । ବାଜା ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଆଖପାଖର ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନେ ଆସନ୍ତି ନାଚିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଗୀତ ଗାଇବା ପାଇଁ ଓ ଖୁସି ମନେଇବା ପାଇଁ । ଆଉ ଅନ୍ୟ ଦିଗ ହେଲା ସେମାନେ ଅନୁଭବରୁ ଜାଣିଛନ୍ତି ଯେ ଜୀବନଟା କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ, ଏଣୁ ଏହାକୁ ନାଚି/ଗାଇ ଉପଭୋଗ କରିବା ।

ହେରଃ ପରବ ହେଲା ସାମୁହିକ ପରବ(ପୂଜା) । ଏହି ପୂଜାରେ ବୋଦା (ଛେଳି) ବଳି ଦିଆଯାଏ । ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଇଛି "ଆସୁଅଛି ତୁମ ହେରଃ ପରବ ....."

ହୋମାନଙ୍କ ସଂସ୍କୃତିରେ କନ୍ୟାପଣ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ । ଏହି କନ୍ୟାପଣ ପାଇଁ ଝିଅମାନଙ୍କର ବିବାହ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । (ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ମଧ୍ୟ ପୁଅ ଘରୁ ଆସିବା ଦରକାର) ଝିଅ ଘର ଲୋକେ କନ୍ୟାପଣ ନେବାଟାକୁ ସମ୍ମାନର ପ୍ରତୀକ ଭାବନ୍ତି । ଏଣୁ ଅଭିଆଡ଼ି ଝିଅମାନେ ବେଳେବେଳେ ଅନ୍ୟ ଜାତିର ଟୋକାଙ୍କ ସହିତ ପଳେଇଯିବା ଦେଖାଯାଏ । ଏହାକୁ ହୋ ସମାଜ କେବେ

ମଧ୍ୟ ଭଲ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖେନାହିଁ । ଏହାକୁ ଅପମାନଜନକ ବୋଲି ହୋମାନେ ଭାବନ୍ତି । ଏଣୁ ଏହି "କନ୍ୟାପଣ" ନେବା/ଦେବା ବନ୍ଦ କରିବାକୁ "ହେଲୁ ଏଡ଼େ ଲୋଭୀ" ଗୀତର ସୂଚନା ଦିଏ ।

ହୋ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଘର ଦୁଆର, ଅଗଣାକୁ ଲିପାପୋଛା କରି ପରିଷ୍କାର କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଜାଗାର ଅନ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠିର ଲୋକମାନେ ସଫା ସୁତୁରା ଘର ଅଗଣାକୁ ଦେଖିକି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତି । "କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର କୋଠାଘର" ...... ଗୀତଟି ଝିଅ ବୋହୂମାନଙ୍କ କୋଠାବାଡ଼ି ସଫା ସୁତୁରା କରିବା କଥା କୁହେ ।

ହେରଃ ପରବ ଗୀତରେ ଗଛ ଫୁଲମାନଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନା ସହିତ ଜୀବ ଜନ୍ତୁଙ୍କର ମଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି —

୧) ବୁରୁରେନ ହାଉଦ,
ଗାଡାରେନ୍ ଟଣ୍ଡଦ ...

ଏହି ଗୀତର ନାୟକ/ନାୟିକା ସାଜିଛନ୍ତି ଦଙ୍ଗଲ ଜାଇ ଏବଂ ପଡ଼ିଆର ଜନ୍ଦା ।

ମାଗେ ପରବ ଗୀତର ବିଶ୍ଳେଷଣ

ହୋମାନଙ୍କ ସବୁଠୁ ବଡ଼ ପରବ ହେଲା ମାଗେ ପରବ । ହୋମାନେ ଧାନଚାଷ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇଥିବାରୁ "ଧାନ ଅମଳ" ପରେ ଏ ପରବ ପାଳିଥାନ୍ତି । ଏହାକୁ ସାତ ଦିନ ଧରି ପାଳନ କରନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧନ୍ତି, ମାଂସ ଭାତ, ହାଣ୍ଡିଆ ରାସି ପିଇନ୍ତି, ଗାଆନ୍ତି ଓ ନାଚନ୍ତି ମନ ଖୁସିରେ ।

ସବୁଠୁ ପୁରୁଣା (Traditional) ଗୀତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ହୋ ସମାଜରେ —

ବୁରୁ ବିତାର ମାଗେ ଦ
ପାତା ବିତାର ମାଗେ ଦ
ଚିକାତେରେ ଦାଁଣାବୁମ୍
ନାୟୁମ୍ ଲେଡ଼ା ....

ଗୀତ,

ଏହି ଗୀତକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ହୋ ସଂସ୍କୃତିର କେତେକ ଦିଗ କଥା ଆମେ ଜାଣୁ । ପ୍ରଥମ କଥା ଯୁବତୀମାନେ ଗୀତ ମାଧ୍ୟମରେ ଅନ୍ୟ ଗାଁରୁ ଆସିଥିବା ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ପଚାରିଛନ୍ତି ଯେ ଆମ ଗାଁରେ ମାଗେ ପରବ ହେଉଛି ବୋଲି ଜାଣିଲ କିମିତି ? ମାଗେ ପରବକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଅନ୍ୟ ଜାଗାର ଗାଁର ଟୋକା/ଟୋକୀ/ପୁରୁଷ/ନାରୀ ଆସିବା ଚଳଣି ଅଛି । ବିନା ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଆସି ପାରନ୍ତି । ମାଗେ ପରବରେ ଗୀତ ଗାଆନ୍ତି ଓ ନାଚନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ପରବର Musical Instruments ହେଲା ବଇଁଶୀ ଏବଂ କେନ୍ଦେରା । ଯେ କୌଣସି ଗାଁରେ ମାଗେ ପରବ ପାଳନ ହେବା ଦିନ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମାଗେ ପରବ ସୂରରେ ଗୀତ ବୋଲିବା ହୁଏ ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କ ଧାରଣା ଗୀତ ବୋଲିଲେ କାନ୍ଥ କୁଣ୍ଡିଆ ହୁଏ । ଏଣୁ ଦିନଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ପରଠାରୁ ଗାଁର ଯୁବକ କେନ୍ଦେରା ଓ ବଇଁଶି ତିଆରି କରି ମାଗେ ପରବ ଗୀତ ସ୍ୱର ବଜାନ୍ତି । ଏହି ସ୍ୱରରେ କେନ୍ଦେରା ଓ ବଇଁଶି ବାଜିବା ଶୁଣି ଆଖପାଖ ଲୋକ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ଅମୁକ ଗାଁରେ ମାଗେ ପରବର ଦିନ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ବୋଲି ।

ମାଗେ ପରବ ପାଳିବା ଦିନ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ଗାଁଲୋକେ ଗାଁ ପୁରୋହିତ "ଦିଉରିଙ୍କ" ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରି । ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ "ଦିଉରି" ହିଁ ଦିନ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ପରବ ପାଳିବା ଦିନ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଉନାହିଁ । ଏଣୁ ଏହି ଗୀତ

"ମାଗେ ପରବ ପାଳିଲେଣି ଦେଖ
ହେଇ ସେ ଉପର ସାହି ......"

ଭଉଣୀ, ପିଉସୀ ଓ ମାମୁଁଙ୍କୁ ମାଗେ ପରବରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଏ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ । ଭଉଣୀ କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଏକ ଅଧିକାର ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ – ତେଣୁ ଏ ଗୀତ —

"ଆସୁଛି ଆଗକୁ ମାଗେ ପରବ
କେତେ ହସ ଖୁସି ଧରି .... ।"

ଉପରୋକ୍ତ Sentiment କୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ "ମାଗେ ମାସ ଆସେ ଧିରେ ଧିରେ ମାଗେ ପରବକୁ ସାଥେ ଧରି" ଗୀତ ବୋଲାଯାଏ । ଏ ଗୀତ

ମଧ ଦର୍ଶାଉଛି ଯେ ହୋମାନେ ହାଣ୍ଡିଆ ରାସି, ମାଂସ ଭାତ ଖାଇ ମନ ଖୁସିରେ ଗୀତ ଗାଆନ୍ତି ଓ ନାଚନ୍ତି ଦିନରାତି ।

ଏ ଗୀତ ମଧ ସୂଚନାଦିଏ, ଯେ ପରମେଶ୍ୱର (ସିଂବଙ୍ଗା) ଜୀବନ ଦେଇଛନ୍ତି ଓ ଜନମ ଦେଇଛନ୍ତି ବାପା/ମାଁ ଆମକୁ କିନ୍ତୁ ଦିନେନା ଦିନେ ଆମେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିବା ଏବଂ ଆମର ମର ଶରୀର ପୋତାହେବ ମାଟିତଳେ ଏବଂ ଚିହ୍ନ ପାଇଁ ତା ଉପରେ ଥୁଆହେବ ଖଣ୍ଡେ ପଥର । ହୋ ସଂସ୍କୃତି ଅନୁସାରେ ମର ଶରୀରକୁ ନିଜ ବାଡ଼ି ଘର ଅଗଣାରେ ପୋତାଯାଏ । ମର ଶରୀରକୁ ପୋଡିବା କାମ ମଧ ନିଜ ଘର ଅଗଣାରେ ବାଡ଼ିରେ କରାଯାଏ । ତାପରେ ସେ ପାଉଁଶ ସେହିଠାରେ ହିଁ ପୋତି ଦିଆଯାଏ । ଏହାପରେ ସେ ଜାଗାରେ ଗୋଟିଏ ପଥର ଚିହ୍ନ ରୂପରେ ଥୁଆଯାଏ ।

ହୋମାନଙ୍କ ଏକ ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଲା ଯେ ସଗୋତ୍ର (କିଲି) ବିବାହ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଗୋତ୍ରର ଝିଅକୁ ବୋହୂ କରି ଆଣି ନିଜ ଗୋତ୍ରରେ ମିଶେଇ ନେବା । ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଉଛି —

ସୁନ୍ଦରୀ ଗହଳ ଗଭାପରି ......
ମିଶେଇ ନେବି ମୁଁ ତତେ ମୋ ଗୋତ୍ରରେ
ମୋ ଜୀବନ ସାଥି କରି .... ।

ହୋମାନେ ମାମୁଁ/ପିଉସୀ ପୁଅକୁ ବା ଝିଅକୁ ବାହା ହେବା ପ୍ରଥା ଅଛି । ଏଣୁ ହୋମାନେ ପିଉସାକୁ ମାମୁଁକୁ, ଶ୍ୱଶୁରକୁ – କୁମା ବା ମାମୁଁ କହିଥାନ୍ତି ବା ଡାକିଥାନ୍ତି —

ସେହିପରି ପିଉସୀକୁ, ମାଇଁକୁ, ଶାଶୁକୁ - ହାତମ ବା ମାଇଁ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରନ୍ତି ।

୧) ବୁରୁନାରେଦ ବିଞ୍ଜକ ମେନାଃ ....
ନାଉରୀ ହାଲାର ମାମୁଁର ବେଟି
ମିସାଗ ତେଲାଂଆ —
୨) ଜାଇଃ କାକ ମେତାଞ ରେଅ ......
ହାଟମିଞାଃ ହନ୍‌ଗେଟା ଚୁଙ୍କିଃ ମେତାଞା

ହୋମାନଙ୍କ ମୂଳ ନିବାସ କୋହ୍ଲାନ୍‌ରେ ମୁଣ୍ଡା ଓ ମାଣାକୀ System ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଏହା ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥାର ପ୍ରତୀକ । ଏହାକୁ Attack କରି ଗାଉଥିବା ଗୀତ ହେଲା —

ନାପେନା ଦପେ ମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ତ ତାନା ....

ମୁଣ୍ଡାଗ ମୁଣ୍ଡାଗ ମାଣାକି ମାଣାକି

ସୁନ୍‌ଦରେ ସାବେନ୍ ଫେ ....

ହୋ ସମାଜରେ ବହୁ ଅଭିଆଡ଼ି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ (ବିବାହ ବୟସ ଟାଳିଗଲେ ଆଉ କେହି ସେମାନଙ୍କୁ ପଚାରନ୍ତି ନାହିଁ ଏହାକୁ ହିଁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଗୀତ ମାଧ୍ୟମରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

୧) ନେନ୍ ଉଲାଙ୍ଗ ସୁଲାଇ୍ ଜାନ୍‌ରେ ....

ମେଡ଼ଦାଃଏମ୍ ଜରୟା –

୨) ନେଙ୍ଗାମେ ନୁକୁଃ ବାନଃ .....

ବାବା ବାନ୍ଧି ଲେକାକିଞ୍ଜ ପାପାରି ତାଡ୍‌ମେ ।

୩) ନାଙ୍କା ପାକା ବିରକ ତାଲା .....

୪) କାହିଁ ସାତ ସାନ ତୋ'ଠାରୁ ବୟସ ଗଡ଼ିଗଲା ପରେ ଅଭିଆଡ଼ି । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଗୀତ —

୧) ଟିକାତେ ମାତେ ନେଦେଲ ବାଳା

ରାସିଦ ବାନଃ ଆ ......

୨) ନେଙ୍ଗାଞ୍ଜ ନାପୁକିଞ୍ଜ ବାଗେ କିଡ଼ିଞ୍ଜ

୩) ନାଲମ୍ ନେରାଂଇଞାଃ ବାରେ

୪) ଯାଉଥିଲି ମୁହିଁ ଜଙ୍ଗଲକୁ ପରା ପତର ତୋଳି

୫) ସଖୀରେ ନାଇଁ ମୋର ମାଆ —

ଗଛଟି ଯେହ୍ନେ ବଢ଼ାଇ ।

ପ୍ରଥମ ଗୀତଟାରେ ଯୌବନ ଚାଲି ଗଲାପରେ ରୂପରେ କୌଣସି ରସ ନରହିବା କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଦ୍ୱିତୀୟ ଗୀତରେ ପ୍ରାପ୍ତ ବୟସରେ ଅଭିଆଡ଼ି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ଅଭିଆଡ଼ି ଯୁବତୀକୁ ଭାଇ/ଭାଉଜଙ୍କ ଗାଳି/ଗୁଲଜ ଶୁଣିବାକୁ ହୁଏ । ଏହି ଗୀତ ମାଧ୍ୟମରେ ଯୁବତୀ ତାର ଅବସ୍ଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ହୋ

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ପିତାଙ୍କ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସୂତ୍ରରେ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଭଉଣୀ କହୁଛି ବାପଘରି ସମ୍ପତ୍ତି ଜମି ବାଡ଼ିରେ ମୋର କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ ତେଣୁ ଭାଇ ବ୍ୟସ୍ତ ହନା । ହୋମାନେ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ଧାନ ଅଗାଡ଼ି ଓ ପୁଅକୁ ଧାନ (ମଞ୍ଜି) ସହିତ ତୁଳନା କରନ୍ତି । ଧାନ ମଞ୍ଜିରୁ ବଂଶ ବିସ୍ତାର ହୁଏ ଏବଂ ଅଗାଡ଼ିକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଏ । ଭଉଣୀ ହୋ ବିଶ୍ୱାସର ଏହି ଦିଗକୁ ମଧ ଏ ଗୀତ ମାଧମରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଛି । ଶେଷରେ ହୋ ସଂସ୍କୃତିର ଅନ୍ୟ ଦିଗ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଭଉଣୀ କହୁଛି ମୁଁ ଯଦି ଦଖଲ କରିପାରିବି ତାହାହେଲେ, ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚହାତ ଜମି ମୁଁ ଦଖଲ କରିବି । ସେ ଯଦି ଅଭିଆଡ଼ି ରୁହେ ମଲା ପରେ ତାର ମର ଶରୀରକୁ ଭାଇର ଜମିରେ ପୋତା ହେବ । ହୋମାନେ ନିଜ ବାଡ଼ି ବା ଅଗଣାରେ ମର ଶରୀରକୁ ପୋତିବା ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ ।

ଚତୁର୍ଥ ଗୀତରେ ମଧ ଭଉଣୀ ମଧ ଭାଇର ଗାଳି ସହି ନ ପାରି ତା ଦୁଃଖ କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଛି ଏବଂ ତାର ଦୋଷର କାରଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଛି ।

ପଞ୍ଚମ ଗୀତଟାରେ ବାପା ମାଆ ଟୁଅର (ନଥିବା) ଝିଅ ତା ସଖୀକୁ ନିଜ ଦୁଃଖମୟ ଜୀବନ କଥା ସଖୀର ବାପା ମା' ଥିବାରୁ ସେ ଜୀବନ ସହିତ ତୁଳନା କରୁଛି ।

ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ଯୁବତୀମାନେ ଟୋକାମାନଙ୍କ ସହିତ ଟାହି ଟାପରା କରନ୍ତି । ଯୁବତୀମାନେ ଗୀତ ବୋଲିଲା ବେଳେ ଯୁବକମାନେ ବଇଁଶି ବା କେନ୍ଦେରା ବଜାନ୍ତି — ତାକୁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଗୀତରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

୧) ରସିକ ଆରେ ।
ବଣୁଆ ବାଉଁଶେ ବଇଁଶୀ କରିଛୁ ......

୨) ଦେଖି ଆସିଛୁ ତୁ ମାଗେ ପରବରେ
ଦେଖି ଆସିଛୁ ....

ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାକୁ ପଳେଇଯାଇ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇ ଦେଇ ଥକିଲା ପରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଗୀତ ବୋଲୁଛି —

ନାତେନା ରାଇବାରୀ
ନାତେନା ସମ୍ବାରୀ

....

ଏହି ଗୀତରେ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାକୁ

ଅଭିଶାପ ଦେଉଛି କି ତାକୁ ବାଘ ଖାଇଯାଉ କିମ୍ବା ସାପ ଦଂଶରେ ମରୁ ବୋଲି । ହୋ ସଂସ୍କୃତିରେ ଅପମୃତ୍ୟୁରେ ମରିଥିବା ଲୋକର ଆତ୍ମା ସେମାନଙ୍କ ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ ''ଆଦିଂ'' (ରୋଷେଇ ଘର)ରେ ସ୍ଥାନ ପାଏ ନାହିଁ । କହିବାକୁ ଗଲେ ହୋମାନଙ୍କ ଆଦିଂ ହେଉଛି ସ୍ୱର୍ଗ ।

ବିବାହ ପରେ ଶାଶୁ ଘରେ ଝିଅର ଅବସ୍ଥାକୁ ନେଇ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଗୀତ —

୧) ବାପ ଘରେ ଥିଲି କେତେ ଅଲିଅଳୀ ଝିଅ –

ବାପା ମା' ମଲାପରେ ବିବାହିତା ଝିଅର ଅବସ୍ଥାର ବର୍ଣ୍ଣନା ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଗୀତରେ —

ବାପା ମାଆ ଥିଲେ ଧାଇଁ ଆସୁଥିଲେ

....

ସମୟର ମୂଲ୍ୟକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରୁଥିବା ଗୀତ ହେଲା —

୧) ଚେତାନାଏତେ ଯୁଗିନନ୍

ଲାତାର ଆଏତେ ଯୁଗିନନ୍ -----

୨) ବାଲିମାତା ମାତା ଲେନା

ହେସାଃ ମାତା ମାତା ଲେନା

ସମୟ ଚାଲିଗଲା ପରେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଯେତେ ବାଡ଼େଇଲେ ମଧ ତାହା (ସମୟ) ଫେରିଆସେ । ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ରାସ୍ତାରେ ଭେଟାଭେଟି ହେଲେ । ଜଣଙ୍କର ଯୁବତୀ ଝିଅ ଅଛି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଭେଣ୍ଡିଆପୁଅ ଅଛି । ଏକଥାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଗୀତ ମାଧମରେ ।

ବୁରୁ ଗେନାରେଙ୍ଗ୍ ହେର୍‌ଲେଡ଼ାଙ୍ଗ୍ ରେଆଲି

ସମ୍‌ସର ଦିରିଙ୍ଗ ତେୟାଃ ରେୟାଲି

ଉପରୋକ୍ତ ଗୀତ ଗୁଡ଼ିକ ମାଧମରେ ହୋ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତିର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଶେଷରେ ମାଗେ ପରବ ଆସିକି ଚାଲିଯାଏ ଏବଂ ପୁଣି ହୋ ଲୋକ ପର ବର୍ଷର ମାଗେ ପରବକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି

ରହନ୍ତି - ଏହାକୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଗୀତ ମାଧ୍ୟମରେ —

ଆସିଥିଲା ମାଘେ ପରବ ....

ଏ ଗାଆଁ ଆମରି ହସିବ ।

ପରିଶେଷରେ ସଂକଳିତ ହୋଗୀତରେ କେତେକ ତାଳର ନମୁନା ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ପର୍ବ ଅନୁସାରେ ଗାଉଥିବା ଗୀତଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁରୂପ ତାଳରେ ବାଦ୍ୟ ବଜାଯାଇଥାଏ । ତେବେ ଏ ତାଳ ଆହୁରି ଅଛି ।ପାଠକଙ୍କ ଅବବୋଧ ପାଇଁ କେତେକ ତାଳର ନମୁନା ମାତ୍ର ସନ୍ନିହିତ କରାଯାଉଛି ।

ବା ପରବ - ଜାଦୁର ଦୁମାଙ୍ଗ ତାଲ୍

(ମାଦଲ ତାଲ)

୧ ॥ ଦିନ୍‌ଗେ ତାତାଙ୍ ଭଟାକେନ୍‌ତେମ୍
କୁଣ୍ଡୁଲ୍ କୁଣ୍ଡୁଲ୍- ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍

୨ ॥ ଲାଇଃ ତେଦ ଜମେମ୍
ତେଞାମ୍ ଚୁକା ତାଇମେ ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍

୩ ॥ ସାରଲି ଜାନୁମ୍ ଚେତାନ୍‌ରେ
ଦନ୍‌ଡାମ୍ ଡିଂଗୁ ରାକାଲା ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍

୪ ॥ ଡିଙ୍ଗ୍ ଡୁବୁଲ୍ ଦେସାଙ୍ଗ୍ ଡୁବୁଲ ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍

୫ ॥ ବୁନୁମ୍ ଚେତାନ୍‌ରେ ଦନ୍‌ଡାମ୍ ପୁଲ୍ ପେଣ୍ଡେୟାକାନ୍
ଦନ୍‌ଡାମ୍ ପୁଲ୍ ପେଣ୍ଡେୟାକାନ୍

୬ ॥ ଜାଙ୍ଗ୍ ଜାଦୁର ଡେନଜାଙ୍ଗ୍ ଜୁର
ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍, ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍ ତୁଙ୍ଗ

୬ ॥ ଡିଙ୍ଗ୍ ଡୁବୁଲ୍ ଦେସାଙ୍ଗ୍ ଡୁବୁଲ ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍

୭ ॥ ଜାଗ୍‌ଦା ବିତାର୍ ଟିମିନ୍ ଡିପ୍‌ପା ଟିମିନ୍ ଡିପ୍‌ପା
ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍
ଆଁଣିତେ ସେନେମ୍ ବୁଃକ ନେଲେମ୍
ଟିମିନ୍ ଡିପ୍‌ପା ଟାଙ୍ଗ୍‌ଟାଙ୍ଗ୍
ଜାଗ୍‌ଦା ବିତାର୍ ଟିମିନ୍ ଡିପ୍‌ପା ଟିମିନ୍ ଡିପ୍‌ପା
ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍

୮ ॥ ଡିନିଙ୍ଗ୍ ଦିଡିଙ୍ଗ୍ ଦାଁ ଦାଁ
ମେତାଙ୍ଗ୍ ଦେତାଙ୍ଗ୍ ଦିତିଂ
'ଦାଁଦାଁ ମେତାଙ୍ଗ୍

୯ ॥ ଡିଂନା ମିସିଂ ଡେସାଂ
ଡେସାଂ ମିସିଂ ଡେସାଂ

୧୦ ॥ ଜାଂ ଜାଦୁର ଜାଂ ମେସାମ୍
ଜାଂ ଡିସିଂ ମେସାମ୍

୧୧ ॥ ଜାଂ ଜାଦୁର ଡେନ୍‌ଜାଂ ଜୁର୍ ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍

ଗେନା ତାଲ

ଡିନିଙ୍ଗ୍ ଦିଡିଙ୍ଗ ଦାଁ ଦାଁ
ମେତାଙ୍ଗ୍ ଦେତାଙ୍ଗ୍ ଦିଡିଂ
ଦାଁ ଦାଁ ମେତାଂ

ଦୁରାଂ/ଗୀତ-

॥ ୧ ॥

ବା-ବୁରୁଆ ଦାଦା- ବଙ୍ଗା ବୁରୁଆ
ମିସା ରେୟଅ୍ ଦାଦା ବିୟୁରା ତୁବେନ୍
ବା ବୁରୁଆ ଦାଦା ବଙ୍ଗା ବୁରୁଆ
★ ବାର୍ସା ବାଲେଦା ଦାଦା- ଆଚୁରାତୁବେନ୍

॥ ୨ ॥

ଲାଇଃ ପେରେଏ୍ ଜମା ଜାରେ ରାସିକା
ମାୟାଙ୍ଗ୍ ପେରେଏ୍ ପାଟୁତାରେ ଚେହରା
ବାବା "ବା" ରେୟ ହ ରାସିକା
ଜସମ୍ ବା ରେୟ ହ ଚେହରା ॥

ଗାଡୁକ ତାଲ୍

ଦୁରାଂ/ଗୀତ

ଜୁ ଜୀବନ ଏୗଲା ଜୀବନ ମେତାଇ ଲେକା
ହିଜୁଃ ତାନାଏ ସେନଃ ତାନା
ହୟ ଜକା ବହ ୟାନ୍‌ରେ
ନେ ଜୀବନ ସେନଃଆ

ଗାଡୁଆ ତାଲ

ଡିନିଂ ଦିଡିଂ ଦାଁ ଦାଁ
ମେତାଂ ଦେତାଂ ଦିଡିଂ ଦାଁ ଦାଁ
ମେତାଂ

★ ବାର୍ସା-ବାଲେଦ-ଥରେ ଜିୟା ଦୁଇଥର

ଦୁରାଂ/ଗୀତ

ଚୁଆ ଚୁଆତେ ଆସୁଲ ଲିଃଆ
ସାସାଂ ସୁନୁମ୍‌ତେ ଜତନ ଲିଃଆ
ସାକାମ୍ ଲାଗିତେଞ ଜୁଲେ ଲିଃଆ
ବୁରୁରେନ୍ ମୁଣ୍ଡକଟା ପାଉଁଳିଆ
ସିନ୍ଦୁର୍ କିଃଆ
ସାକାମେ ଲାଗିଡ଼େଞ୍ ଜୁଲେ ଲିଃଆ
ଗାଳାରେନ୍ ବାଗୁଡ଼ିକିଂ କାଜଲା କିଃଆ

ଚାଙ୍ଗୁଲିଆ ତାଳ

ଜାର୍‌ଦା ବିତାର୍ ଚିମିନ୍ ଡିପ୍‌ପା
ଚିମିନ୍ ଡିପ୍‌ପା ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍
ଆଁଣିତେ ସେନେମ୍ ବୁଃଜ ଲେଲେମ୍
ଚିମିନ୍ ଡିପ୍‌ପା ନାଙ୍ଗ୍ ନାଙ୍ଗ୍

ଦୁରାଂ/ଗୀତ

ନଜ୍ କରେ ଗାଜ ଲାଳାଇ ତାନା
ଲଆ ବା ନାଗାରାଦ ରୁମୁଲ୍ କେନା
ଚିମାଏ କରେଗାଜ କାଲାନ୍ଦି ତାନା
ନିଚାଃ ବା ରଳସିଙ୍ଗେ କୁଲୁୟୁର କେନା ।
ହାର୍ଗାହାସା ନାଜ ବିରାଡ୍ ତାନା
ଲଆ ବା ନାଗାରାଦ ରୁମୁଲ କେନା
ଜାନୁ ଡିପା ନାଜ ବେରେଦ ତାନା
ନିଚାଃ ବା-ରଳ ସିଙ୍ଗା କୁଲୁୟୁର କେନା
ଦେଲା ତେବୁ ନେଲେ ଜମା-ଗା
ଲଆ ବା ନାଗାରା ଦ ରୁମୁଲ କେନା
ଦେଲା ତେବୁ ଚିନା ଜମା ଗା
ନିଚାଃ ବା-ରଳ ସିଙ୍ଗା କୁଲୁୟୁର କେନା ।

(ଚିମାଏ କରେଗାଜ କାଲାନ୍ଦିତାନା- ଚିମିନ୍ ସାନିଙ୍ଗରେଜ ଆଁଦିତାନା)

'ବିରାଡ଼ତାନା-ନାମ୍‌ତାନା'

କପେ ତାଳ

ଡିଂନା ମିସିଂ ତେସାଂ
ତେସାଂ ମିସିଂ ତେସାଂ

ଦୁରାଂ/ଗୀତ

ହାୟ ଖିଖି ବାଲା ହାୟ ଖିଖି ବାଲା
ହୟ ଙ୍ଚିମ୍ ନେଲାନ୍‌ତେ
ହାୟ ଖିଖି ବାଲାମ୍ ନେକେଲାନ୍ ତାନା
ହାୟ ନାରିବାଲା ହାୟ ନାରିବାଲା
ଗାମାଙ୍ଚିମ୍ ନେଲାନ୍‌ତେ
ହାୟ ନାରି ବାଲାମ୍ ତାୟୁରେନ୍ ତାନା
ହାୟ ଖିଖିବାଲା ହାୟ ଖିଖିବାଲା
ଗାଡିମ୍-ଙ୍କ ମେନାଃକଆ
ହାୟ ଖିଖି ବାଲା ନାଲମ୍ ନେକେଲେନା
ହାୟ ନାରିବାଲା ହାୟ ନାରିବାଲା
ଜୁଲିମ୍ ଙ୍କ ମେନାଃକଆ
ହାୟ ନାରିବାଲା ନାଲମ୍ ତାୟୁରେନା

ଦାଉଁଲିଆ ଡାଇ

ଜାଂ ଜାଦୁର ଜାଂ ମେସାମ୍
ଜାଂ ଡିସିଂ ମେସାମ୍

୧ ॥ ଦୁରାଂ/ଗୀତ

ନିରେ ପିଲିଦ ମିସିଂ ନିରତାବେମେ
ସେନେ ପିଲିଦ ମିସିଂ ସେନେ ତାବେମେ
ନାଲାଂଯାକ ମିସିଂ କୁଦି ମାଦୁକାମ୍
ତୁ ସାଂଯାକ ମିସିଂ ଚାଉଲି ସାରାଙ୍ଗମ୍
ଡିକି ତାରେଦ ମିସିଂ ତୁଲା କରିବ
ତାଂ ତାରେଦ ମିସିଂ କାପାଃ କରିବ

୨ ॥ ଦୁରାଂ/ଗୀତ

ନିଙ୍ଗ ଜାରେ ଜୁଲିଚିଗ ନାମାରେ ଗାଡି
ଗେଲ୍‌ବାର ମୁଟ୍‌ଠୁ ତେଙ୍କ ରାପପାଃତାଇୟା
ନିଂଙ୍ଗଜାରେ ଜୁଲି ଚିଗ ନାମାରେ ଗାଡି
ଙ୍କଲମ୍ ଲେବାନ୍ ସେରେଂଗ ତେଙ୍କ
ତେଜ ତପା ତାଇୟା

१ ॥ ସାଉଁରିଆ

ଢାଂ ଢାଦୁର ଡେନ୍‌ଢାଂ ଦୁର୍ ନାଇ୍‌ ନାଇ୍

ଦୁରାଂଗ/ଗୀତ-୧ ॥

ମାରାଂ ଗାଳାରେନ୍ ଚିରିପିଙ୍ଗ୍ ହାକୁ
ଚିରିପିଙ୍ଗ୍ ନାକୁଦରେ ପିତିଡ଼େନ୍ ତାନା
ମାରାଂ ବୁରୁରେନ୍ ବିରନାଛିଲୁ
ବିର୍‌ନା ଛିଲୁଦରେ ବକନ୍ କେନା
ଖବରଦାର ତାକ୍ ଡାଳିନ୍‌ବେନ
ତିନ୍ ତିନ୍ ତିଡି ବାଣାସି ଦଲେ ଚାବୁଳା ତାଡା
ଖବରଦାର ହୁସିଆର୍ ରେନ୍ ବେନ୍
ଯୋଳା ବାନ୍ଦୁକ୍ ଦଲେ ସିଦୁବ୍ ତାଡା

ଦୁରାଂଗ/ଗୀତ- ॥ ୨ ॥

ଦେଲାରେ ସାରଜମ୍ ବାଳା
ଦେଲାରେ ନାଁଣାଗୁନ୍ ମେ
ଦେଲାରେ ସୁଳାସାଗେନ୍
ଦେଲାରେ ନସରେନ୍ ମେ
ନଳାଃ ଦକ ଗୁରିଃତାଡା
ଦେଲାରେ ନାଁଣାଗୁନ୍ ମେ
ରାଚାଦକ ସାରିଲ୍ ତାଡା
ଦେଲାରେ ନସ୍‌ରେନ୍ ମେ
ଲୁକୁ ହାଳାମ୍ ଭଯାମେତେ
ଦେଲାରେ ନାଁଣାଗୁନ୍ ମେ
ଲୁକୁମି ବୁଢ଼ି ଘେରାଂଏତେ
ଦେଲାରେ ନସରେନ୍ ମେ
ଲୁକୁମାୟ ସେନଃତାନା
ଦିଶୁମ୍ ଦାଁଣାତେ
ଲୁକୁମି ବୁଢ଼ି ଭଯାମ୍‌ତାନା
ଲୁକୁବୁଳା ବାଜାତେ

୨ ॥ ଡାଉଁରିଆ ଡାଙ୍ଗ

ଢାଂ ଢାକୁର ଢାଂ ମେସାମ୍
ଢାଂ ଡିସିଙ୍ଗ୍ ମେସାମ୍

ବା ପରବ ଦୁରାଂ

॥ ୧ ॥

ନିରେ ନିରେ ମେଁୟାଂ ହର ଲିପାଲାଲେ
ସେନେ ସେନେ ମେଁୟାଂ କୁଲାୟ ଚୁଲୁଚୁଲୁ
ଡାଙ୍ଗ୍ ଡାଙ୍ଗ୍ ବୁରୁଦକ ସାଙ୍ଗାର୍ ତାଡା
ରାଜାକ ବନ୍ଦେଲା ଦକ ହେଲ ବଲାତାଡ୍

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୧ ॥

ଦୋହଲି ଦୋହଲି
କଇଁଚ ହେ ତୁତ
ଦଉଡ଼ି ଯାଆ
ଖପ୍ ଖପ୍ ଡେଇଁ
ଲାଞ୍ଜ ଟେକି ଚାଲ
ଆରେ ଠେକୁଆ
ଦେଖ ସେ ପାଖରେ
ଟାଙ୍ଗରା ପାହାଡ଼େ
ଚାଲିଛି କିମିତି ଘୋର ଶୀକାର
ଚଙ୍କଟି ମଛି ସେ
କାଦୁଅ କରନ୍ତି
ରାଜାଙ୍କ ପୋଖରୀ କି ନାରଖାର ।

॥ ୨ ॥

ବାକାଲି କଚାରେ ଏଙ୍ଗାସିମ୍
କୁଃ ଡାନାଏ ମାଦାତାନାଏ୍ ଏଙ୍ଗାସିମ୍
ବୁରୁଗେନା ଗେନାରେ ସାଣ୍ଡିସିମ୍
ରେଏଡ୍ ରାନୁଃ ନାମତାନାଏ ସାଣ୍ଡିସିମ୍

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୨ ॥

ଚାହିଁଟି ଏଣେ
ବଗିଚା କୋଣେ
ଥଣ୍ଡା ସରଦିରେ ଜଡ଼ସଡ଼ ହୋଇ

କାଶୁଅଛି ପେଣି ପେଲୁଛି ଧଇଁ ।।
ଅନାଟି ତେଣେ
ପଶିକି ବଣେ
ଗଞ୍ଜା ଚେରମୂଳି ଔଷଧ ଖୋଜୁଛି
ପେଣିର ଇଲାଜ କରିବା ପାଇଁ ।।

।। ୩ ।।

କିରିଂ ଆଇମେ ଗ ଦାଦା କେଜାନାଇ ମେଗ
ନିପିଲ କରେ ଜୁଲୁବ ଲିଜାଃ କିରିଂ ଆଇ ମେଗ
କିରିଂ ଆଇ ମେଗ ଦାଦା କେଜା ନାଇ ମେଗ
ରାନୀ କରେ ସୁଲା ଦାଦା କେଜା ନାଇ ମେଗ
କିରିଂ ଆଇ ରେଦମ୍ ଦାଦା କେଜାନାଇ ରେଦମ୍
ଡିମୁ ଜାଂ ଦାମ୍କମ୍ କଏଃ ଗନଙ୍ଗାମ୍ ଗେୟା
ଲାମାଃ ଜାଂ ଟାକାସିକାୟ ସାତିନାମ୍ ଗେୟା
ନେନ୍ ଲେକା ସମାୟରେ ଡିମୁଜା ଦାମ୍କଏଃ
ଗନଙ୍ଗାମ୍ ଗେୟା
ନେନ୍ଲେକା ନାସାର୍ରେ ଲାମାଃ ଜାଂ ଟାକା ସିକାୟ
ସାତିନାମ୍ ଗେୟା

ଓଡ଼ିଆ-।। ୩ ।।

କିଣିଦେ ଗୋ ଭାଇ କିଣିଦେ
ଖଣ୍ଡେ ରଙ୍ଗିଆ ଶାଢ଼ୀ
ଚିକିମିକି ଯେହ୍ନେ ଆକାଶେ
ତାରା ଧାଡ଼ିକି ଧାଡ଼ି
ଭାଇ ଗୋ କରିଦେ
ପୋଷାକ କପଡ଼ା ଆଣି
ପିନ୍ଧିବି ଯାହାକୁ ଝଟକୁ
ଥିବି ଯେସନେ ରାଣୀ
ସାଜିଲେ ଏ ବେଶ ସିନାରେ
କନ୍ୟା ସୁନା ଆଣିବି
ସିଆଳି ମଞ୍ଜିର ପରାଏ

ଟଙ୍କା ବିଢେଇ ଦେବି
ଟଙ୍କା ବିନା କିଏ ପଚାରେ
ଆଜିକାଲି ବେଳରେ
କନିଆ ପଣ ମୁଁ ଛାଣିବି
ସାଜିଏ କାଳରେ ।

॥ ୪ ॥

କଡ଼ କଡ ତେ ରାମିଇ୍ ଟାଲେନ୍ତାନ୍
ଆଁଣିଆଁଣିତେ ରାମିଇ୍ କେଚେରନ୍ ତାନ୍
କଡ କଡ ଦ ରାମିଇ୍ ଆଲମ୍ ଟାଲେନ୍
ଆଁଣିଆଁଣିଦ ରାମିଇ୍ ଆଲମ୍ କେଚେରେନ୍
ନାଇକି ହନ୍‌ଦ ରାମିଇ୍ ତଲେ ସାବ୍‌ତାନ୍
ପରଜା ହନ୍‌ଦ ରାମିଇ୍ ଆଟାଏ୍ କିଲୁତାନ୍
ତଲେ ମେୟାଙ୍କ ରାମିଇ୍ ଆଟା ମେୟାଙ୍କ ରାମିଇ୍
କଡ କଡ ଦ ରାମିଇ ଆଲମ୍ ଟାଲେନ୍
ତଲେ ମେୟାଙ୍କ ରାମିଇ୍ ଆଟା ମେୟାଙ୍କ ରାମିଇ୍
ଆଁଣି ଆଁଣି ଦ ରାମିଇ୍ ଆଲମ୍ କେଚେରେନ୍

ଓଡ଼ିଆ -   ॥ ୪ ॥

ବଣିରେ ବଣି
ଏ ଡାଳୁ ସେ ଡାଳ ଉଡି ବୁଲୁଥାଇ
ଦେଖାଇ କେତେ ଉଙ୍ଗିଆ ଠାଣି ॥
ଏ ହୁଡ଼ା ଉପରୁ ସେ ବନ୍ଧକୁ ଯାଇ
ଲେଉଟି ଆସୁ ତୁ ଏଠିକି ପୁଣି ॥
ବଣିରେ ବଣି ॥
ବଣିରେ ବଣି
ଆଆଡୁ ଜାଣି
ଧନୀ ପିଲା ହାତେ ଧନୁଶରଟି
ଗରୀବ ପିଲାଟାର ଅଠାକାଠି ॥
ପରରେ ତୋ ଅଠା ଲଗାଇ ଧରି
ଅବା ଦେବେ ଧନୁଶରରେ ମାରି ॥

ଏ ଡାଳୁ ସେ ଡାଳ ଆଉ ଉଡି ଯା'ନା
ଦେଖାଇବି ଏତେ ରଙ୍ଗିଆ ଠାଣି ।
ଆଉ ଏ ବନ୍ଧରୁ ସେ ବନ୍ଧକୁ ଯା'ନା
ପର ଦୋହଲାଇ ଦେଇ ଲୋଟଣି
ବର୍ଣ୍ଣରେ ବର୍ଣ୍ଣି ॥

॥ ୫ ॥

ନାମ ଡିଣ୍ଡା ନାଙ୍ଗଃ ଡିଣ୍ଡା ମାଇଁ
ପାରକମ୍ ଲାଂ ତେଙ୍ଗ ସାଢାକମ୍
ନାମ ଡିଣ୍ଡା ନାଙ୍ଗଃ ଡିଣ୍ଡା ମାଇଁ
ଢାଟିଲାଂ ଗାଲାଂ ସାଢାକମ୍
ସିଙ୍ଗି ଦଲାଂ କାମି ଢମା ମାଇଁ
ନିଦା ଦଲାଂ ଢାଦୁର ଢମା
ମିସା ସିମ୍‌କ ରାଗେ ରେନା ମାଇଁ
ରେଙ୍ଗେଃ ଗେଲାଂ ନିହାଡିଂଆ
ମିସା ମାରାଃ କ ରାଗେ ରେନା ମାଇଁ
ରାବାଙ୍ଗ୍ ଗେଲାଂ ନିହାଡିଂଆ ।

ଓଡ଼ିଆ-॥ ୫ ॥

ରସିକା ତୁହି
ରସିଆ ମୁହିଁ
ବୁଣିବା ଆସେ ଖଟିଆ
ସୁନ୍ଦରୀ ତୁହି
ଭେଣ୍ଡିଆ ମୁହିଁ
ଆଁ ବୁଣିବା ପଟିଆ
ଖଟିବା ଖରାରେ ନିଗାଡ଼ି ଝାଳ
ନାଚିବା ରାତି ବଜାଇ ମାଦଳ
ପହିଲି କୁକୁଡ଼ା ରାବିବା ଯାଏ
ସହି ନେଇ ଯିବା ଭୋକ
ଶୀତ ସହି ନେବା ଯେ ଯାଏ
ଶୁଭିନି ପହିଲି ମୟୂର ଡାକ ।

॥ ୭ ॥

ନାଙ୍ଗ ଦନାଡୁଲି ନେଗାଙ୍ଗ ବାଙ୍ଗାଇଃ
ନାଙ୍ଗଦନା ଗାତିଙ୍ଗ ନାପୁଙ୍ଗ ବାଙ୍ଗାଇଃ
ରାଙ୍ଗ ବାନଃ ସିମିଲିଲେକା
ନାଙ୍ଗିଦ ମେନାଙ୍ଗାଃ
ନାମ୍‌ଦନା ଡୁଲି ନାପୁମ୍ ମେନାଇଃ
ନାମ୍‌ଦନା ଗାତିଙ୍ଗ୍ ନେଙ୍ଗାମ୍ ମେନାଇଃ
ଜାର୍‌ଦା ଜାପାଃ ପାଲା ଲେକାମ୍
ଲିଦାବ୍ ଲଦବ ।

ଓଡ଼ିଆ-॥ ୬ ॥

ସଖୀରେ ॥
ନାହିଁ ମୋର ମାଆ
ନାହାନ୍ତି ବାପା ମୋ
ହାୟକି ଅନାଥ ମୁହିଁ
ରାଙ୍ଗ ବିନା ଯେମିତି
ଶୁଖିଲା ଶିମ୍ବଟା
ଖରାରେ ମାରିଛି ଝାଇଁ
ସାଙ୍ଗରେ ॥
ମାଆର କୋଳରେ
ବାପାଙ୍କ ଆଦରେ
ଆନନ୍ଦେ ବଢୁଛୁ ତୁହି
ପାଣି କୂଳେ ଘନ
ସବୁଜିମା ଧରି
ଗଛଟି ଯେହ୍ନେ ବଢୁଇ ।

॥ ୭ ॥

ନିରତାନ୍ କୁଲିଟିରେ ସେନତାନ୍ କୁଲି
ସୁତାମ୍ ବିଣ୍ଡା ଲେଙ୍କାଏଃ
ବର୍‌ରେନ୍ ତାନା ବର୍‌ରେନ୍ ତାନା
ସାୟୁଅ୍ ମୁଟି ଲେଙ୍କାଏଃ
ସଁରେନ୍‌ତାନ୍ ସଁରେନ୍ ତାନ୍

ଓଡ଼ିଆ -॥ ୭ ॥

ଆରେ ସୁନ୍ଦରୀ
ଦଉଡ଼ିରୁ କିବା ତୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି
ଅବା ଚାଲୁଅଛୁ ତୁ ଥିରି ଥିରି ॥
ସୁତା ଝିଅ ପରି ଚାଲୁ ସିଧା ସିଧା
ଚାଲୁ ବା ଦଉଡ଼ୁ ନ ହୁଏ ବାରି ॥
ଆରେ ସୁନ୍ଦରୀ
ଛପର ବେଳର ଘରର ଚାଳ
ଫିଙ୍ଗାହୁଏ ନଡ଼ା ଖଟାଇ ବଳ
ସିଧା ସିଧା କରି ନଡ଼ାବିଡ଼ା ଯେହ୍ନେ
ଫିଙ୍ଗା ଅବା ଥୁଆ ନ ହୁଏ ବାରି
ଆରେ ସୁନ୍ଦରୀ ।

॥ ୮ ॥

ସିରମାରେଦ ଚାଣ୍ଡୁଃ ମାରସାଲ୍‌ଗା
ଅତେ ରେଦ ଦିଆ ମାରସାଲ୍ ବାତି
ନେନ୍ ମାରସାଲ୍-ମାରସାଲ୍ ତେଗା
ଟୁକୁବ୍ ଲେଙ୍କା ସୁସୁନ୍ ବେନ୍ ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୮ ॥

ଆକାଶେ ସଜନୀ ଚାନ୍ଦ ଫୁଟିଛି ଲୋ
ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଛି ତୋରା
ଦୀପ ଆଲୁଅରେ ଧରିଣୀ ଉପରୁ
ଅନ୍ଧାର ହଟିଛି ପରା
ଆସ ସଖି ହାତ ଧରା ଧରି ହୋଇ
ଚଙ୍କୁଳି ବାଡ଼ିକୁ ଧରି
ପାଦରେ ପାଦକୁ ମିଶାଇ ମିଶାଇ
ନାଚିଯିବା ହଲି ହଲି ।

॥ ୯ ॥

ଅକନ୍ ହାତୁରେକ ମାଗେନ୍ ଡାନା
ବିର୍‌ଜା ବିର୍‌ଜିଲୁ ସାକଆ ଦ ରୁମୁଲ୍ ହାନା

ଅକନ୍ ହାତୁରେକ ବା ପରବ୍ ତାନା
ଦୁଣା ଦୁପ ନୁଲିବାଲା ସଲାନ୍‌ବାନା
ମାଗେ ପରବ୍ ତାନାଚି ପେ
ବା ପରବ୍ ତାନା
କୁପୁଲ୍ ଚେତାନ୍ କୁପୁଲ୍ ନାକ ହୁଜୁଆ କାନା
ବାଳି ମାତାଲେନା ଚିରେ
ଲଆଁ ମାତା ଲେନା
ଚେଁଣେ ଚେତାନ୍ ଚେଁଣେ ନାକ
ନାଣାଗୁନ୍ ଲେନା ।

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୯ ॥

କୋଉ ଗାଁ ଲୋକେ ପାଳୁଛନ୍ତି ମିଶି ମାଗେ ପରବ
ଶୁଭ ଶଂଖ ବାଜେ ଉଠୁଛି ପଡୁଛି ସିଂଗା ଶବଦ
କୋଉ ଗାଁ ଲୋକେ ପାଳୁଛନ୍ତି ପୁଣି ବା' ପରବ ॥
ଦୀପ ଝୁଣା ଧୂପ ଚହଟି ଉଠୁଛି ଫୁଲ ସୁଗନ୍ଧ ॥
ମାଗେ ପରବକି ବା ପରବ ଗାଆଁରେ ହେଲା
ତମ ଘରେ ଯେତେ ସବୁ କୁଣିଆଁଙ୍କ ଭିଡ଼ ଜମିଲା
ପେଛି ପେଛି ପାଚିଲା ବରଫଳ
ପାଚେ ପେଛା ପେଛା ଡିମିରି ଫଳ
ଆକାଶରୁ ଉଡି ଆସନ୍ତି ଚଢ଼େଇ ପଲକୁ ପଲ ।

॥ ୧୦ ॥

ସିର୍‌ମା ରେମା ଲିପି ଓଡେ ରେମା ଚିୟା
ନେଙ୍ଗାଞ୍ଜ୍ ନାପୁଞ୍ଜ ଲେଙ୍କାଞ୍ଜ୍ ଆଦାମେୟା
ସିର୍‌ମା ରେମା ଲିପି ଓଡେ ରେମା ଚିୟା
ଉଡିଞ୍ଜ୍ ବଙ୍କଞ୍ଜ୍ ଲେଙ୍କାଞ୍ଜ୍ ଆଟ୍‌କାର ମେୟା
ସିର୍‌ମା ରେମା ଲିପି ଅଡେରେମ୍ ରେଟା
ନେଗାଞ୍ଜ ନାପୁଞ୍ଜ୍ ଲେଙ୍କାଞ୍ଜ୍ ସେବାମେୟା
ସିର୍‌ମା ରେମା ଲିପି ଅଡେରେମ୍ ନାଁଣାଗୁନ୍ ରେଟା
ଉଣ୍ଡିଞ୍ଜ୍ ବଙ୍କଞ୍ଜ୍ ଲେଙ୍କାଞ୍ଜ୍ ଜତନ୍ ମେୟା ।

ଓଡ଼ିଆ -॥ ୧୦ ॥

ମାଟିରେ ଅଛକି ଆକାଶରେ ଅଛ ଲିପି ଚଢ଼େଇ ।
ତୁମକୁ ଭାବିଲେ ବାପା ବୋଉ କଥା ମନେ ପଡ଼ଇ ॥
ମାଟିରେ ଅଛକି ଆକାଶରେ ଅଛ ଲିପି ଚଢ଼େଇ ।
ମୋତେ ଲାଗେ ସତେ ମୁଁ ତମ ଭଉଣୀ ତମେ ମୋ ଭାଇ ॥
ଆକାଶରୁ ସିନା ଓହ୍ଲେଇ ଆସନ୍ତ ମୋ ଅଗଣାକୁ
ସେବା କରନ୍ତି ମୁଁ ଯେମିତି କରେ ମୁଁ ବାପା ମାଆକୁ
ଆକାଶ କୋଳରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିବ ମାଟିକୁ ଯେବେ
ଲୁନି ଭାଇ ପରି ଶରଧା କରିବି ମନ ସୁହାଗେ

॥ ୧୧ ॥

ସାରଜମ୍ ବା ସୁବାରେ
ସୁସୁନ ତାନ୍ କଦ
ସାରଜମ୍ ବାଲା ଲେକାଙ୍କ
ବିୟୁରେନ୍ ତାନ୍ ।
ମାଦୁକମ୍ ସୁବାରେ
ଲାଦୁର ତାନ୍ କଦ
ମାଦୁକମ୍ ବାଲା ଲେକାଙ୍କ
ଚଲାଇ୍‌ଏନ୍ ତାନ୍ ॥

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୧୧ ॥

ଭଷ୍ଟ ଶାଳଗଛ ବଣ ସେପାରୀ
ଘୁରି ଘୁରି ଫୁଲ ପଡୁଛି ଝରି
ନାଚନ୍ତି ପୁରୁଷ ନାରୀ
ମହୁଲ ଗଛର ଛାଇ ପଡ଼ିଛି
ମାଦଳିଆମାନେ ମାଦଳ ବଜାନ୍ତି
ପଡ଼ି ଉଠି ତାଳ ଧରି ।

॥ ୧୨ ॥

ଲୁଲସୁଜ୍ ଲୁଲସୁଜ୍ ଦ
ଲିପିର ଲୁଆମ୍‌ରେ ଲୁଲସୁଜ୍ ମେଁ

ତେଗାଞ୍ ତେଗାଞ ଦ
ଦଯାଦାବିରେ ତେଗାଞ୍ ମେଁ ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧୨ ॥

ଧକ୍କା ମାଇଲୁ ତୁ ମୋର
ଦୁକୁଦୁକୁ କଅଁଳ ଛାତିରେ ।
ଉଚ୍ଛୁଳି ପଡ଼ିଲା ଭକ୍ତି ହୃଦୟ ଭିତରେ ।
ଗୋଇଠାଏ ଦେଏ ମାରି
ପିଠି ପଟେ ବେଙ୍କର ମୂଳକୁ
ଛିଟିକି ପଡ଼ିବି ମୁହିଁ ଠାକୁରଙ୍କ ଚରଣ ତଳକୁ ।

॥ ୧୩ ॥

ନେନ୍‌ରେୟ ମାସୁରି ଉତୁ
ତେର୍‌ରେୟ ମାସୁରି ଉତୁ
ନେନ୍ ରେଚିଂ ଦୁଲୁବା ବାରେଂ
ତେର୍ ରେଞ୍ ଦୁଲୁବା

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧୩ ॥

ମସୁର ଡାଲିର ତିଅଣ ଏଠି
ସେଠିବି ତ ସେଇ ମସୁର ଡାଲି
କୋଉଠି ବସିବି କହରେ ଭାଇ
ଖାଇବି ବୋଲି ॥
ଏଠି ବସିବିନା ବସିବି ସେଠି
ଦୁଇଭାଇ ଘର ଦୁଇ କଡ଼େ ମୋର
କୋଉଠୁ ବସିବି କୋଉଠୁ ଉଠି ॥

॥ ୧୪ ॥

କୁଡ଼ି ନନେମ୍ ନନାନ୍‌ରେଦ ମାଇଁତାଞ୍
ଟୁଙ୍କି ଲେକା ଚୁକା ତାଇମେ
କଡ଼ା ନନେମ୍ ନନାନ୍‌ରେଦ ମାଇଁତାଞ
କାତୁ ଲେସେରାଇ ମେ
ନାମ୍ ମାଇଁ ଟୁଙ୍କି ସାବେମ୍

ନାଙ୍ଗ ମାଇଁ କାତୁଙ୍ଗ ସାବେୟା
ଢିଲୁ ଲାଙ୍ଗ୍ ନାଲା ହୁଳୁଃଆ
ହନକ୍ ଦକ ହଅ୍ ହଅ୍ ୟ ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧୪ ॥

ଝିଅଟିଏ ହେଲେ ଭଉଣୀରେ ତୋର
ଟୋକେଇ ପରି ତା' ବାନ୍ଧିବୁ ଜୁଡ଼ା
ପୁଅଟିଏ ଯଦି କୋଳକୁ ଆସଇ
ଧରାଇ ଦେବୁ ତୁ ହାତରେ ଛୁରା ॥
ଦେଏଖେ ଭଉଣୀ ମୁଣ୍ଡେ ତୋ ଝୁଡ଼ି
ହେଇ ଅନା ମୋର ହାତରେ ଛୁରି ।
ପିଲାଏ ଆମର କରନ୍ତି ଅଳି
ମାଉଁସ ତିଅଣ ଖାଇବେ ବୋଲି ॥
ଆରେ ଭଉଣୀ ଆଣିବା ମଜୁରୀ
ରାନ୍ଧିବା ମାଉଁସ ମଜଜ କରି ॥

॥ ୧୫ ॥

ସାରୁ ସାକାମ୍ ଦତି ବଲେ ସାରୁ ସାକାମ୍ ଦତି
ମାୟାଙ୍ଗ୍ ରେକ ତଲେୟା ନେକା ଗିୟାଲ୍ ଗପଲ୍

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧୫ ॥

ସାରୁ ପତର ର ଧୋତି
ସାରୁ ପତର ର ଧୋତି
ଢେଉ ଖେଳୁଥାଏ ପିନ୍ଧିଲେ ଅଣ୍ଟାରେ
ବାଜି ପବନ ଗତି

॥ ୧୬ ॥

ସାୟୁ ଦକ ଇର୍‌ଲେଡ଼ା ରାଦା ପାଦାତାନ୍
ଅଆଃ ଦକ ଦାଲ ଲେଡ଼ା ସନାରୁପାୟାନ୍
ସନାରୁପା ବେତାନେତେ ଦାଃଦ ଜରନ୍‌ତାନ୍
ସେଙ୍ଗେଲ୍ ଲେବାନ୍ କୁଳିହନ୍ ଦଏ ନିରଜା
ବଲୟାନ୍ ।

ଓଡ଼ିଆ- ।। ୧୬ ।।

ଗୋଛା ଗୋଛା କରି କାଟିଲେ ନଡ଼ା
ଟାଣ କରି ବାନ୍ଧି ବିଡ଼ାକୁ ବିଡ଼ା
କଲେ ତାକୁ ନେଇ ଛପର ।
ସୁନ୍ନାପରି ଘର ମଥାନ ଝଟକେ
ଠିଆ ହୋଇ ଦେଖ ଦଣ୍ଡେ ମାତର ।।
ମେଘ ବରଷିଲା ଆସି ଉଜାଣି
ସେ ସୁନା ଛାତରୁ ଗଡୁଛି ପାଣି
ମନ୍‌ରେ ନିଆଁ ତା, ଦିହରେ ନିଆଁ
ବରଷା ପାଣିକୁ ଦେଖି ସୁକୁମାରୀ
ସେ ଘରେ ପଶିଲା ମାରିକି ଡିଆଁ ।

।। ୧୭ ।।

ଚିୟାବ୍ ଚିୟାବ୍ ସିମହନ୍‌ଦ କୁଇଡ୍ ଗଃ କିଃଆ
କାଟାତେଦୟ ବାଗେୟା ତୁଃ ଆଇଃଆ
ଦୁବିଃ-ଏ-ପାସ୍‌କା ତାନ୍
ଚେରଏଁ ଚେରଏଁ ସୁକୁରିଦ କୁଲାଃଗଃକିଃଆ
ଲିଚ ତେଦଏ୍ ବାଗେୟା ତୁ ଆଇଃଆ
ମାୟା-ଏ-ସବଃ ତାନ୍

ଓଡ଼ିଆ - ।। ୧୭ ।।

ସରଗରୁ ଖସିଚିଲ ଟା କାହିଁ
ଝାମ୍ପି ନେଇଗଲା କୁକୁଡ଼ା ଚିଆଁ
ଛାଡ଼ିଗଲା ତା'ର ପାଦ ଦୁଇଟାକୁ
ଗୋବର ଗଦାରେ ମାରୁଛି ଡିଆଁ ।
ଖେଳେଇ ବିଛାଡ଼େ ଗୋବର ଗଦା
ଦିହ ଥିଲେ ତା'ର ନ କରନ୍ତା କିସ
ଗୋଡ଼ ଦି'ଟା ଖାଲି ମାରରି କୁଦା
ଛପି ଛପି ଆସି ଗହଳ ବଣରୁ
ବାଘ ନେଇଗଲା ଘୁଷୁରି ବୋହି
କେମିତି କେଜାଣି ଛାଡ଼ିଗଲା ତାର

ମୁହଁଟାକୁ କିବା ମନେ ତା ନାହିଁ ॥
ଗୋଟିଆ ମୁହଁଟା ମାରୁଛି ଡିଆଁ ।
ଏ ହାଣ୍ଡି ସେ ହାଣ୍ଡି ଚାକୁ ଚାକୁ କରି
ଯିଏ ଯାଏ ଦେଖ ବାସି ହାଣ୍ଡିଆ ॥

॥ ୧୮ ॥

ଦେଲାରେ ସାର୍‌ଜମ୍ ବାହା
ଦେଲାରେ ନାଁଣାଗୁନ୍ ମେ
ଦେଲାରେ ସୁଲା ସାଗେନ୍
ଦେଲାରେ ନସର୍ ରେନ୍‌ମେ
ଦେଲାରେ ମାସୁରି ନୁତୁ ହାଇକ ହିଲୁ
ଦେଲାରେ ନାଁଣାଗୁନ୍ ମେ
ଦେଲାରେ ମାଟିଆ ପୁଟୁଃ ଦଲମ୍ ଡିଆଙ୍
ଦେଲାରେ ନସର୍‌ରେନ୍ ମେ
ରାଟାଦଙ୍କ ସାରିଲ୍ ତାଡା
ଦେଲାରେ ନସର୍‌ରେନ୍ ମେ
ନାହାଃଦଙ୍କ ଗୁରିଃ ତାଡା
ଦେଲାରେ ନାଁଣାଗୁନ୍ ମେ
ଲୁକୁ ହାଡାମ୍ ଇୟାମେତେ
ଦେଲାରେ ନାଁଣାଗୁନ୍ ମେ
ଲୁକୁମି ବୁଢି ଗେରାଏତେ
ଦେଲାରେ ନସର୍‌ରେନ୍ ମେ
ଲୁକୁମାୟ ସେନଃ ତାନା
ଦିଶୁମ୍ ଦାଁଣାତେ
ଲୁକୁମି ବୁଢି ଇୟାମ୍‌ତାନା
ଲୁକୁବୁଡ଼ା ବାହାତେ

ଓଡ଼ିଆ ॥ ୧୮ ॥

ଆସ ଶାଳ ଫୁଲ ଗଛରୁ
ତଳେ ଓହ୍ଲାଇ ଆସ ॥

କଅଁଳିଆ ସବୁଜିମା ହେ
ଆସ୍ଵ ଆମରି ପାଶ ॥
ପଦାକୁ ବାହାରି ଆସହେ
ଆସ ମସୁର ଡାଲି ॥
ଆସ୍ ମାଛ ତରକାରୀ ହେ
ବାଟି ପଡ଼ିଛି ଖାଲି ॥
ମାଠିଆରୁ ଢଳା ହୋଇକି
ହୋଇ ଦୁନାରେ ଥୁଆ
ମାରିକି ଖୁସିରେ ଭିଆଁଟେ
ହାତେ ଆସ ହାଣ୍ଡିଆ
ଲିପା ପୋଛା କରି ଦୁଆର ଘର
ଅଗଣା ବାଡ଼ି
ପାଛୋଟି ଆଣିବୁ ତୁମକୁ
କେଡ଼େ ଆଦର କରି
ଲୁକୁ ବୁଢ଼ା କରେ ଗୁହାରି
ତଳେ ଆସ ଓହ୍ଲେଇ
ଲୁକୁ ବୁଢ଼ୀ କରେ ପ୍ରାର୍ଥନା
ହୋଇ କେତେ ଗେହ୍ଲେଇ
ଲୁକୁ ବୁଢ଼ା ଆମ ଯାଆନ୍ତି
ଦେଖ ରାଇଜ ବୁଲି
ଫୁଲ ତୋଳି ବୁଢ଼ା ଦେଉଛି
ଜୁଡ଼ା ବାନ୍ଧିଛି ବୁଢ଼ୀ ॥

॥ ୧୯ ॥

ନାମେତେ ନୁଡିଙ୍ଗ୍ ନୁଡ଼ିଙ୍ଗ୍ କ୍
ସାବେନ୍‌କ ଦାରୁ ସୁବାଙ୍କାନା
ନାମ୍‌ଦ ମାଇରେ ଚିହାମ୍ ଜୁଦା ଆନା
ସୁବା ସାବାମ୍ ଲେଙ୍କାମ୍ ସାଲା ସାରେଃ ଢାନା
କାଚି ମାଇରେମ୍ ହିସାଡିଂଆ

ସାବେନ୍‌ଜ ଦାରୁ ସୁବାଜାନ୍
ଜାଟି ମାଇରେମ୍ ଚାଜାତିଂଆ
ସୁବା ସାକାମ୍ ଲେକାମ୍ ସାଲା ସାରେଃ ଜାନା ।

ଓଡ଼ିଆ ।। ୧୯ ।।

କାହିଁ ସାତ ସାନ ତୋ ଠାରୁ କେତେ
ସାରିଲେଣି ଗଛ ଆଶରା ଧରି ।
ବାରି ହୋଇ କାହିଁ ରହିଗଲୁ ସଖୀ
ଗଛ ଡାଳ ତଳ ପତର ପରି ।।
ଦକା ଟିକେ ନାହିଁ ମନେ ତୋହରି
ସଖୀରେ ଦୁଃଖେ କି ନ ହେଉ ଘାରି ।।
କେତେ ଦିନ ଆଉ ବସିଥିବୁ ଟାକି
ବାଛି ହୋଇ ତଳ ପତର ସରି ।

ବାପାଲା ଦୁରାଂ
(ନିର୍ବନ୍ଧ)

।। ୧ ।।

କାନ୍‌ସାରିବା ତାଲାଏବା ନେରାଞ୍ଜ ନେଲାଜା
ଶାଙ୍କା ସାକମ୍ ତାଃଇୟାକ କାନାଙ୍କ ଗଂଆବୁ

ଓଡ଼ିଆ-।। ୧ ।।

ଖୋଜିକି ପାରନ୍ତୁ
ସୁନାନାକି ଝିଅ
କରିବୁ ବୋହୂ ।।
ଖେସାରି ଫୁଲକି
ପଦୁଅଁ ଫୁଲର
ସୁନା ଦିହ ତାର
କି ଦାଉ ଦାଉ ।।
ନଖରୁ ନାସିକା ଗହଣା ଗାଣ୍ଠିରେ
ହୋଇଛି ଛାଇ ।।
ସନ୍ଦେହ ଘାରୁଛି
ଆସିବ ସତେକି
ଆମ ଘରେ ବୋହୂ ହୋଇ ।।

।। ୨ ।।

ହୁଲିଂ ଗାଲା ଲେୟନ୍ ଲେୟନ୍
ମାରାଂ ଗାଲା ଲେୟନ୍ ଲେୟନ୍
ଟିକାତେରେଃ ପାରମ୍ ଲେନା
ତେତେକାଟା କାନ୍ଦରୁ କାଟୁତ୍

ଓଡ଼ିଆ- ।। ୨ ।।

ଛୋଟିଆ ନଈଟା ସରୁଧାର
ଆଜି ଆସିଛି ବଢ଼ି
ଦୁଇ କୂଳ ଡେଇଁ କୁଆର ପାଣି
ଯାଇଛି ମାଡ଼ି

ଝିଙ୍ଗିକା ଗୋଡ଼ିଆ ନଡ଼ାଆ ଟୋକାଟୁ
କହରେ କହ ॥
କେମିତି ଆସିଲୁ ପାରି ହୋଇ ବଢ଼ି
ଧନ୍ୟ ତୋ ଦିହ ॥

॥ ୩ ॥

ଚାରିଃ ମୁଟି ଚାବାୟାନା ବାଲାକ
ସାକାମ୍ ବିଲା ଚାବାୟାନା ବାଲାକ
ପରଜାମ୍ କନା ବାଲା, ପାଇକିମ୍ କନାବାଲା
ଆୟାର୍ ଦୁର୍କମ୍ ବାଲା, ଆୟାର ଦୁର୍କମ୍

ଓଡ଼ିଆ-॥ ୩ ॥

ସରିଗଲା ମୁଠା ମୁଠା ଖଡ଼ିକା
ସରିଗଲା ମୋର ପଚର ଦିକା
ସମୁଦି ହେ ଆଉ ହେଲା କି ପାଇଁ
ଧନୀ ଗରୀବଙ୍କୁ ଠୁଳ କରି ଏବେ
ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ
ସମୁଦି ହେ ତାଙ୍କୁ ଗାଆଁକୁ
ତୁମର ନିଅ ଫେରାଇ ।

॥ ୪ ॥

କାଟଃ କାଟାଃ ଦାଳ ତାଡ୍ ମେୟା ବାଲା
କାଟଃ କାଟାଃ ଦାଳ ତାଡ୍ ମେୟା ବାଲା
ହିସି ଟାକା ତେରେୟ ଦଁସି ଟାକା ତେରେୟ
ହାଲେ ଓଡ଼ତଏନ୍ ମେୟା ବାଲା
ହାଲେ ଓତତଏନ୍ ମେୟା ବାଲା

ଓଡ଼ିଆ ॥ ୪ ॥

କକଡ଼ା ଗୋଡ଼କୁ ଧରିଛି ଭିଡ଼ି
ଭାବୁଛକି ସିଏ ବିନା ମାହାସୁଲେ
ଦେବକି ଛାଡ଼ି ?
ଶୁଣ ସମଦି ହେ ଫିଟା ଖୋସଣି
କୋଡ଼ିଏ ତିରିଶ ଦିଅତ ଗଣି

ଛାଡ଼ିଦେଇ ଦେବ ମୁକୁଳାଇ
ଛଟକେ ଆଣିବ ଗୋଡ଼କୁ ଟାଣି ॥

॥ ୫ ॥

ବାଂଦା ନାଁଣି ନାଁଣିରେ
ସାଲ ନାଁଣି ନାଁଣିରେ
କଃଅ୍ କଟା ଦୁବାକାନ୍
ଚେଁଣେ କଟା ଦୁବାକାନ୍
ବଦେ ନିଁୟ ନିଁୟମେ
ବଦେ ଗାମା ଗାମାୟମେ
କଃଅ୍ କଟା ତେଡାଂଡାନ୍
ଚେଣେ କଟା ଡାୟୁରଡାନ୍ ।

ଓଡ଼ିଆ ॥ ୫ ॥

ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ାରେ ହିଡି ମିଟିକା
ବଗ ବସିଛନ୍ତି ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ିକା
ଗହୀର ବିଲରେ ଲୋଟେ ଫସଲ
ଚଢ଼େଇ ଛାଉଣି ପଲକୁ ପଲ ।
ତୁହାତୁହା ମେଘ ବରଷି ଯାଆ
ବାଆ ବହୁଥାଉ ସୁଲୁ ସୁଲିଆ
ବଗଙ୍କ ଓଠରେ ଶୋଷ
ଆକାଶରୁ ଉଡି ଆସନ୍ତି ଚଢ଼େଇ
ପେଟରେ ଭୋକ ଉପାସ ।

ଆଁଦି ଟାଲ

|| ୧ ||

ରୁଗୁଡ୍ ସୁଉଡ୍ ଦାଃଦ ମିସିଞ୍ଜ ସା' ସା'
ସୁଉଃଇ ମୁତିଡ୍ ସା'ସା

|| ୨ ||

ପା' ଆ' ସୁ ବୁଟା ଜୁର୍ ଜୁର୍(୨)
କିତା ବୁଟା ରେପେଃକାଡ୍
ବାଲେ କିମିନ୍ ମେନ୍‌ତେ ଗେଦା
ସିମ୍‌ଟିକ ଗଜାମ୍

|| ୩ ||

ଆଦିଙ୍ଗ୍ ବିତାର୍ ବିତାରତେ
ଜାମ୍‌ତା ବିତାର୍ ବିତାରତେ
ନେଦର୍ କୁଇ ଗାଡି ଅଲୟ ମେତାମ୍(୨)
ମିସିଞ୍ଜ ମେତାଞ୍ ମିସିଞ୍ (୨)

|| ୪ ||

ଡିଙ୍ଗ୍ ଡୁବୁଲ୍ ଦେସାଙ୍ଗ୍ ଡୁବୁଲ୍
ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍
ଦେସାଙ୍ଗ୍ ଡୁବୁଲ ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍

|| ୫ ||

ହେସାଃ ପିଇ ବାଇ ପିଇରେଞ୍
ଗଙ୍ଗ୍ ତାଃଇୟା ମିସିଞ୍ଜଦ (୨)
ଦିଦ୍ଧି ଲେକା ଲିସିଃଲେକା
ସୁନ୍‌ତାନ୍ ତାଞ୍ ମିସିଞ୍ଜଦ (୨)
ଡେଂଙ୍ଗାଂ ଡିଂ ଡିଞ୍ ଢାଂ ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍ (୨)

|| ୬ ||

ମାଲ୍‌ଟି ବାଜାଇ ବୁଗିନ୍ ବାଜାଇତାବ୍
ବେଙ୍ଗାଢା ବାଜାଇ ବୁଗିନ ବାଜାଇ ତାବ୍

ମାଲ୍‌ଚି ତିକିଞ୍‌ ଗଡ୍‌ତାନ୍‌ ତେ
ସାଙ୍କା ଦକିଞ୍‌ ରାପୁଡ୍‌ କେଡ୍‌
ବେଙ୍ଗାଚା ତିକିଞ ଗଡ୍‌ତାନ୍‌ତେ
ସାଙ୍କା ଦ କିଞ୍‌ ରାପୁଡ୍‌ କେଡ୍‌
ତାଂ ଦିନିଙ୍‌ ଡିବିଲ
ତିନିଙ୍‌ ଡିବିଲ୍‌ ନାଇ୍‌ ନାଇ୍‌

॥ ୭ ॥

ରୁଙ୍‌ ଲେଡ଼ାଞ୍‌ ସବଃ ଲେଡ଼ାଞ୍‌
ହେଲ୍‌ତା ଲୁପୁଃ ଚାଇ୍‌ ଚାଇ୍‌ (୨)

॥ ୮ ॥

ରୁମ୍‌ ଜୁମ୍ୟା, କାଦାଲ ଜୁମ୍ୟା
ଦେବତା ଅଛି ବଙ୍ଗା ବାଙ୍ଗାଇ ନାଇ୍‌ ନାଇ୍‌

॥ ୯ ॥

ଡନ୍‌ତାଙ୍ଗ ବିତାର୍‌ ବିତାର୍‌ତେ
ଡନ୍‌ତାଙ୍ଗ୍‌ ବିତାର୍‌ ବିତାର୍‌ତେ
ନିକିଞ ଦୁର୍‌ ବିର୍‌ଜିଲୁ କୁଞ୍‌ ନିର୍‌ତାନ୍‌ (୨)
ନିମିନ୍‌ ନିମିନ୍‌ ନିମିନ୍‌ ଢାରେ ବେଟାଇ
ଢାରେ ମାଃଇମ୍‌
ଢେତାରେ ବେଟାଇ ଢେତାରେ ତୁଙ୍ଗିମ୍‌ ନାଇ୍‌ନାଇ୍‌

॥ ୧୦ ॥

ସାଣ୍ଡି ବୁନୁମ୍‌ ଚେଡାନ୍‌ରେ
ସାଣ୍ଡି ବୁନୁମ୍‌ ଚେଡାନ୍‌ରେ
ବୁନୁମ୍‌ କୁଟୁଙ୍‌ ବା ବୁନୁମ୍‌ କୁଟୁଙ୍‌ ବା
ବାତେ ମେତାମ୍‌ ଦଙ୍ଗ୍‌ବ୍‌ ଦଙ୍ଗ୍‌ବ୍‌
ବାତେ ମେତାମ୍‌ ଦଙ୍ଗ୍‌ବ୍‌ ଦଙ୍ଗ୍‌ବ୍‌
ବାଲେଃ କିମିନ୍‌ ବା ତାଡ୍‌
ବାଲେଃ କିମିନ୍‌ ବା' ତାଡ୍‌
ଦିନିଙ୍‌ ଢାଙ୍ଗ୍‌ନା ଡୁବୁଲ୍‌

ଦେସାଙ୍ ଲାଙ୍ଗନା ଡୁବୁଲ୍
ତିସିଙ୍ ତିସିଙ୍ ଟାଙ୍ ଟାଙ୍

|| ୧୧ ||

କୁଦା ବୁଟାରିଭ ରିଭ ଦାଆସୁ ବୁଟା ରୁଘୁମ୍ (୨)
ବାଲେ କିମିନ୍ ମେନ୍‌ତେ ଗେଦା (୨)
ସିମ୍ ଟାଲେ ଗଜାଇଃ
ଜାଙ୍ ଟାଲେ ନେମାଇ
ଟାଙ୍ ଟାଙ୍

ଆଁ ଦି ଦୁରାଙ୍ଗ

(ବିବାହ ଗୀତ)

॥ ୧ ॥

ମୁଲ୍‌ଗା ନାଲାଃ ନାଙ୍କ ସାସାଙ୍ଗ୍ ଡାଡା
ସାମାଙ୍ଗ ଡାଡା
ରାସୁଇଁ ନାଲାଃ ନାଙ୍କ ପିଆଜି ଡାଡା
ପିଆଜି ଡାଡା

ଓଡ଼ିଆ -॥ ୧ ॥

ଅଭିଲା କଥାଏ
କେଡ଼େ ଅବାଗ
ଭଜା ହୋଇଅଛି
ସଜନା ଶାଗ
ହଳଦୀ ତହିଁରେ ମିଶା
ରସୁଣ ଶାଗରେ ପଡ଼ିଛି ପିଆଜ
କଥାଟା କି ଲୋକ ହସା ॥

॥ ୨ ॥

ଅକନିଃ ନା ଅକନିଃ
ଦିଦ୍ କିମିନ୍ ଦ
କାଟି ତେରେମ୍ ନେଲାଃଇଯା
ଦିଦ୍ କିମିନ୍ ଦ
ନି-ଦୁନା-ନି ଦୁ
ବିଲାଇ ମୁଟା ଚାୟମୁଙ୍

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୨ ॥

କାହିଁଗଲା ତୁମ ନୂଆ କନିଆଟି
ଦେଖିଥାନ୍ତେ ଟିକେ ମୁହଁଟି ତାର ॥
ହେଇ ଦେଖ ସେଠି ଠିଆଟା ହେଇଛି
ବିଲେଇ ମୁହଁଟା ପକା ନଜର

ଆଖିତା ଯାଇଛି କୋଟରେ ପଶି ॥
ଟାକୁଆ ଗାଲରେ ମାଣକ ଚାଉଳ
ମାପି ଭରି ଦେଲେ ନ ଯାଏ ଖସି ॥

॥ ୩ ॥

ନେଙ୍ଗାମ୍ ନଲାଃ ସାସାଂ ମାଇନା
ନାପୁମ୍ ନଲାଃ ସୁନୁମ୍
ମିତି ଲଃକ ମିସାତାଡା ମିତି ମୁତୁଡ୍ ମୁତୁଡ୍
ମିତି ଲଃକ ମିସାତାଡ୍ ମିତି ମୁତୁଡ୍ ମୁତୁଡ୍
ହାନାର୍ମେ ନଲାଃ ସାସାଂ ମାଇନା
ହଙ୍ଗାର୍ମେ ନଲାଃ ସୁନୁମ୍
ଗିତିଲ୍ ଲଃକ ମିସାତାଡ଼ା
ଗିତିଲ୍ ସେଗୟ ସେଗୟ
ଗିତିଲ ଲଃକ ମିସାତାଡ଼ା
ଗିତିଲ ସେଗୟ ସେଗୟ

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୩ ॥

ମା' ଘର ବଟା ହଳଦୀ
ବାପ ଘରର ତେଲ
କ୍ଷଣରେ ସଖୀ
ମିଶିଛି ମେଥି
କେତେ ସୁନ୍ଦର ବାସ
ମହକେ ଯେମିତି ସଜଫୁଲ
ଶାଶୁ ଘରର ହଳଦୀ ବଟା
ଶ୍ୱଶୁର ଘର ଏ ତେଲ ଚିକିଟା
ସତେକି ସଖୀ
ମିଶିଛି ବାଲି
ମାଖିଲେ ଦିହ ରଗଡ଼ି ହୁଏ ମନଟା ଲାଗେ ଚିଟା ।

॥ ୪ ॥

ସିନ୍ଦୁରୀ ମେନା ମାଇଁ ସିନ୍ଦୁରୀ ମୌଁ
ସିନ୍ଦୁରୀ ମେନା ମାଇଁ ସିନ୍ଦୁରୀ ମୌଁ

ହାତୀ ସାମାଂ ତାଂ ତାଂରେ ସିନ୍ଦୁରୀ ମେଁ
ସିନ୍ଦୁରୀ ମେନା ମାଈଁ ସିନ୍ଦୁରୀ ମେଁ
ହାତୀ ସାମାଂ ତାଂ ତାଂରେ ସିନ୍ଦୁରୀ ମେଁ

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୪ ॥

ସିନ୍ଦୁର ଟୋପା ଦେ ଲୋ ସଖୀ
ଦେ ସିନ୍ଦୂର ଘସି
ହାତୀ ଶୁଣ୍ଡିଆ କପାଳଟା ତ
ରଙ୍ଗରେ ଉଠୁ ହସି
ଟାଙ୍ଗରା ଭୂଇଁ ମଥାଟା ତାର
ରଙ୍ଗରେ ଉଠୁ ଭରି
ସିନ୍ଦୂର ଘସି କରି ଦେ ନାଳି
ମନଟା ଉଠୁ ପୂରି ॥

॥ ୫ ॥

ମାଈଁ ତାଲେଦ ବୁଇ ତାଲେଦ୍
ସାଲ୍ ସାଲତେ ହୁଜୁଅ୍ ଲେନ୍
ସାଲ୍ ସାଲ୍‌ତେ ହୁଜୁଅ୍ ଲେନ୍
ସାଲ୍ ବାବା କିଦାରେ କଦର
ସାଲ ବାବା କିଦାରେ କଦର

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୫ ॥

ଗହୀର ବିଲର ମଝିରେ ପଶି
ଗହୀର ପାଟର କାଦୁଅ ଧସି
ଆସିଲା ଆମ ଝିଅ
ଗହୀର ବିଲର ଗହଳ ଧାନ
କେଉ ଖେଳେଉଛି ସେଠି ପବନ
କେଉ ପରି ଲମ୍ବା ନକ ନକିଆ
ହେଉଛି ଝିଅର ଧିଆ ।

॥ ୬ ॥

ମାରାଙ୍ଗ ବୁରୁ କାଦାଲ୍ ସକଲାରେ
ଆମ୍ ବିନା ସାଲା କୁଲାଦଏ ଜମ୍‌କେଡ୍
ଜାଙ୍‌ତେ ସୁମାକୁ ତାରାଲ୍ ତାରାଲ୍

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୬ ॥

ନାଗର ମଣୀ ...
କଦଳୀ କିଆରୀ ଚଉ ମୁହାଁଣୀ
ବାଘ ନେଲା ତୋତେ ଟାଣି ।
ଦିହରୁ ମାଉଁସ ଖାଇଛି ଝୁରି
ହାଡ଼ ତ ହେଉଛି ଗଣି ।

॥ ୭ ॥

ଦୁନିଆ ଗଟା ଏରାମ୍ ସାଲୀକେନ୍
ଭାଙ୍ଗିଗଟା ନେରାମ୍ ସାଲାକେନ୍
କୁଣ୍ଡାମେରେ ସସ ମାଟିଆ ନାଜମ୍ କରତେ
କାକ ନେମାଡ଼ୁ ମେୟା ବାଲା
ନାଜମ୍ ବର କାକ ନେମାଡ଼ୁ ମେୟା ବାଲା
ଆଲେଗେଚା ସେୟାଁ ମେନ୍‌ତେ
ନେରାଲେ ଗଂଗଆଡ଼ୁ ମେଁ

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୭ ॥

ସାରା ମୁଲକଟା ବୁଲିଲ ସମୁଦୀ
କନିଆ ଲଣି
ତମ ବାଡ଼ିପଟ ଚାଳରେ ଝୁଲୁଛି
ଭାଲିଆ ହାଣି
ହାଣିରେ ଜହର ସଭିଏଁ ତଡ଼ିଲେ
ନ ଦେଲେ ବୋହୁ
ଆମେ ବିଚାରିଲୁ ଅଭିଆଡ଼ାତମ
ପୁଅ ନ ରହୁ
(ନ ହେଉ)
ପୁଅକୁ ତମର ଦେଲୁ କନିଆଁ
ଚାଳରେ ଏଣିକି ମୋଟେ ଟାଙ୍ଗିବନୀ
ହାଣ୍ଡି ଭାଲିଆ ।

॥ ୮ ॥

ଆବେନ୍ ଦ ମାଁ ତିକିଞ୍ ଆବେନଦ ବାବା ତିକିଞ୍
ଗେଲବାର୍ ବୁରୁ ଦାନାଙ୍ଗରେ ଆରାଦବେନ୍ ସାଲା ତାଇଃଆ
ଆଞ୍ଦମାଁ କାଞ୍ ସୁକୁୟାନ୍ ଆଞ୍ଦ ବାବା କାଞ୍ ସୁକୁୟାନ୍
ବୁରୁ ସାରାଃ ରେସେ ରେସେ ଆଞ୍ଦ ମାଁ କାଞ୍ ସୁକୁୟାନ୍
ଗାଳା ଗେଦାଳିଆ କାକାୟା କୁକୁୟୁ ଆଞଦ ମାଁ କାଞ ସୁକୁୟାନ୍

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୮ ॥

ବାପା ମାଆ ମିଶି ମୋ ଶୁଭ ମନାସୀ
କୋଉ ରଜାପୁଅ ଙ୍କଇ ଯୋଗାଡ଼
କାହିଁ ସେ ରାଇଜ ଝଟିଆ ବୁରୁଜ
ଦୂର ପରବତ ବଣ ପାହାଡ଼
ବଣୁଆ ମାଙ୍କଡ଼ ହନୁର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ କାଳିଆ ମୁହଁ
ପକୁଆ ନଇର କୋଉ ଗେଣାଳିଆ ନଳି ଗୋଡ଼ିଆ
ତୁଟି ଯାଉଛି ମୋ ସାତ ସପନ
ରାଜା ପୁଅରେ ମୋ ମାନେ ନା ମନ ॥

॥ ୯ ॥

ଜନମ୍ ଏଙ୍ଗାକିଞ୍ ଜନମ୍ ଆପୁକିଞ୍
ତିସିଞ୍ଦ ମାଇମ୍ ବାଗେୟା କିଞ୍ତାନ୍
ଜନମ୍ ଏଙ୍ଗାକିଞ ଜନମ୍ ଆପୁକିଞ୍
ସାର୍ ସିବିଲ୍ ଦ ବାଗେୟା କିଞ୍ ମେଁ
ଭଣି ବକକ ବାରେମ୍ ବଂଶକ
ସାଦାୟ କିରେ ହେୟାତିଞ୍ କବେନ୍
ସିଦା କୁଳିମ୍ କ ପାହିଲା ଗାତିମ୍କ
ମାୟତେ ମେଦ୍ଦାଃ ଜରଆ କମ୍ ॥

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୯ ॥

ବାପା ମାଆ ତତେ ଜନମ ଦେଲେ ଲୋ
ବଢ଼ାଇଲେ କୋଳେ ଦେଇ ଆଦର
ସେ ବାପା ମାଆଙ୍କୁ ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କୁ
ଛାଡ଼ିତୁ ଯାଉଛୁ ଆପଣା ଘର ॥

ଘରର ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ସାଇ ପଡ଼ିଶାଙ୍କୁ
ଏଇ ଆପଣାଙ୍କୁ ଯାଉଛୁ ତେଜି ।
ତାଙ୍କ ସୁଖ ଦୁଃଖ ତୋ ପାଇଁ ଦରଦ
ଭାବିବୁ ଝିଅଲୋ ମନରେ ହେଜି ।
କାନ୍ଦି କରି କରି ଲୁହ ତୁ ଗଡ଼ାଇ
ଘରୁ ବିଦା ହୋଇ ଯାଆଲୋ ଝିଅ
ତୋ ପହିଲି ସାଥୀ ପୁରୁଣା ସଂଗିନୀ
ମନେ କରୁଥିବୁ ସବୁରି ମୁହିଁ ॥

॥ ୧୦ ॥

ମାଇ ତାଲେଦ ବୁଇ ତାଲେଦ
କୁଜୁରି ସୁବାରେଲେ ତିଙ୍ଗୁ ଲିଆଃ
କୁଜୁରି ନାଉଢ ଲେକାଏଃ ଲେଢଟେଁଡ଼ଏ
ବାବୁ ତାପେଦ ବୟ ତାପେଦ
ହାତାନାଃ ସୁବାରେଃ ତିଙ୍ଗୁ କେନା
ହାତନାଃ ଢ' ଲେକାଏଃ ରେତପେତ
ହାତନା। ଢ' ଲେକାଏଃ ରେତପେତ ।

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୧୦ ॥

କେତେ କଅଁଳିଆ ଛନଛନ ହୋଇ
ବଢ଼ିଛି କୁଜୁରି ଲତା
ସେହି ଲତା ତଳେ ଠିଆ କରୁ ଆମ
ଭଉଣୀ ଆମ ଦୁହିତା
କୁଜୁରି ଲତାର ପରି
କେଡ଼େ କଅଁଳିଆ ଛନଛନ ହୋଇ ଦିହଟା ଉଠିଛି ପୁରି
ଅସନ ଗଛର ଫଳ ଚାହିଁ ଦେଖ
ଖାବୁଡ଼ା ଖାବୁଡ଼ା ଦିହ
ତାହାରି ତଳରେ କରିଥିଲ ଠିଆ
ସେହି ଟୋକା ତମ ପୁଅ
ଅସନ ଫଳର ପରି
ପୁଅର ଚେହେରା ଗୋଟା ସାରା ଖାଲ
ଢିପରେ ଯାଇଛି ଭରି ।

ହେରଃ ପରବ ଦୁମାଙ୍‌ତାଲ

॥ ୧ ॥

ଜାର୍‌ଗି ଲେଡ଼ାମ୍ ଜାପୁଡ୍‌ ଲେଡ଼ାମ୍
ମେଞ୍ ମେଞ୍ ମେଡ଼େମ୍
ମେଞ୍ ମେଞ୍ ମେଡ଼େମ୍

॥ ୨ ॥

ଦୁଲ୍ ଦୁଲା ତାଣ୍ଡା ମେତାମ୍
ନୁଦୁମ୍ ଲେକାମ୍ ତାଆ ଦୁଲ୍ ଦୁଲେମ୍
ରିକେ

ଦୁଲ୍ ଦୁଲେମ୍ ରିକେ

ହେରଃ ପରବ ଦୁରାଂ

॥ ୧ ॥

ଦିନ୍‌ଗେ ଡେଙ୍ଗାଇ୍ ଡେଙ୍ଗାଇ୍
ଜାଓଗେ ଡୁବୁଲ୍ ଡୁବୁଲ୍
ନାପେ ନାତୁ ରେଗେ ରୁମୁଲ୍ ସାଜି
ରୁମୁଲ୍ ନାୟୁମ୍ ଜେଏତେ ସାଜି ନାତେନ୍ ଜେଏତେ
ନାପେ ନାତୁରେଲେ ସେଲେରାକାନ୍ (୨)
ନାପେ ନେଟାଃ ହାତୁ ନାଲେ ନେଟାଃ ହାତୁ
ରାଁଣାସା ଲାଗି ତେଲେ ସେଲେରାକାନ୍ (୨)
ତଲା ଜାଏ ତେୟାଃଲେ ଦୁରାଂଏୟା
ନାଃ ମେନାଃ ଜୀବନ୍ ଗାପା ବାନଃ ଜୀବନ୍
ଜିଉନୁ ଜୀବନ୍‌ରେବୁ ରାସିକାତାନ୍
ଜିଉଦ୍ ଜୀବନ୍‌ରେବୁ ରାଁଣାସାତାନ୍

ଓଡ଼ିଆ ॥ ୧ ॥

ଡୁମୁ ଡୁମୁ ନିତି ବାଜେ ମାଦଳ
ଡିବି ଡିବି ଶୁଭେ ନାଗରା ତାଳ
କାନ ଡେରି ଶୁଣି ତୁମରାଁ ମାଦଳ
ଆସିଅଛୁଁ ଧାଇଁ ହୋଇ ପାଗଳ
କେତେ ଦୂରେ ସାଙ୍ଗ ଗାଁଆ ତୁମରି
ପାରି ହୋଇ କେତେ ପାଟ ଗୋହିରୀ
ଆସିଅଛୁଁ ଧାଇଁ ରଙ୍ଗ ରସ ପାଇଁ
ଖୁସି ମଉଜରେ ଯିବାକୁ ଭରି
ଗାହି ଅଛୁ ଭଲ ରସିଆ ଗୀତ
ଗାଇଣ ନାଚିବୁ ତୁମ ସହିତ
ଆଜିର ଜୀବନ ନାହିଁ ତ କାଲିକି
ଜାଣିଛୁ ବୋଲି ତ ମନ ମୋହିତ ।

॥ ୨ ॥

ଗନଂ ହାୟାତେ ସାତି ହାୟାତେ
ବିର୍‌ ଦାରୁ ଲେଙ୍କା ମିସିମ୍ ରାଙ୍କା
ଜାତି ବିଡି ଡାମ୍ ବଂଗା ବୁରୁଡାମ୍
ମିସି ବିସି ତେମ୍ ବିସିଆ କାନ୍
ମିସିମ୍ ଗେରାଂ ତାନା
ନାମ୍ ଦମ୍ ଦୁରାଂତାନା
ହାୟରେ ଜାତି ବିଡିମ୍ ଟାବାକେଡ଼ା ।

ଓଡ଼ିଆ-॥ ୨ ॥

ହେଲୁ ଏତେ ଲୋଭୀ
ଏତେ କୃପଣ
ଭଉଣୀ ରଖିଲୁ ତୁ ଅଭିଆଡ଼ି
ବନସ୍ତ ମଧ୍ୟର ଗଛଟି ପରି
ମୁରୁଛି ନ ପାରି କନିଆ ସୁନାକୁ
ନ ଆଣି ପାରିଲୁ କନିଆ ପଣ
ଫଳ ତାରି କିସ ହେଲା ॥
ଅଜାତି ଟୋକାର ହାତ ଧରି ସିନା
ଭଉଣୀଟି ଚାଲିଗଲା ।
ମୁଣ୍ଡ କୋଡ଼ି କାନ୍ଦେ ତୋ'ର ଭଉଣୀ
ଲାଜ ନାହିଁ ତୋତେ ଦେଖାଇ ଠାଣି ॥
ତୁ ଗାଉଛୁ ଗୀତ
ମାନ ଇଜ୍ଜତ ତୋ' ମାଟିରେ ମିଶିଲା
ଆଉ ହସ ଖୁସି କିବା କହତ ?

॥ ୩ ॥

ପରବ୍ ପରବ୍ ତାପେ ହେରଃ ପରବ୍
ହେରଃ ପରବ୍ ତାପେ ଜନମ୍ ପରବ୍
ହେରଃ ପରବରେ ବଂଗାଇ ବୋଦା
ଦପେ ସିହୁରି ଲିଆଃ ॥

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୩ ॥

ଆସୁଅଛି ତୁମ ହେରଃ ପରବ ଗୋ

ଆସୁଅଛି ତୁମ ହେରଃ ପରବ ;

ଏଇ ପରବ ଯେ ଜନମ ପରବ ;

ପାଳିବ ପରବ ହରଷ ମନେ ,

ପକାଇବ ବୋଦା ବଳି ।

କେଡ଼େ ଯତନରେ ମାଳ ପିନ୍ଧେଇଛ

ସିନ୍ଦୁର ଦେଇଛ ବୋଲି ॥

ହେରମୁଟ

ହୋ- ॥ ୧ ॥

ବାବାବୁ ହେରଲେଡ଼ା ଜିଲିଂ ବତର୍ କୁଣ୍ଡି
ବାବାଦ ଅମନ୍ ଲେନା ସୁଢାଲେକା
ନିମିନ୍ ହର କେନା ନିମିନ୍ ଜତନ୍ କେନା
ଦାଣ୍ଡି ଦାଣ୍ଡି ଦ ବାବା ଆଇମ୍ ରଚଡେନ୍
ଦାସି ମୁରୁକୁତେଚି ଚିଡିରା ମୁରୁକୁତେ
ଦାଣ୍ଡି ଦାଣ୍ଡି ବାବା ରଚଡେୟାନା ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧ ॥

ଆଖି ପାଉନାହିଁ ଲମ୍ବା କିଆରୀ
ବୁଣି ଥିଲୁ ଧାନ ଯତନ କରି
ଛୁଅଁ ମୁନ ପରି ଗଛା ଉକୁରି
ଉଠିଲା ଗଛ ।
ଦିନ ରାତି ବସି ଜଗିଲୁ ଯତନ
କରି ବହୁତ
ସିଧା ଠିଆ ହୁଅ ଧାନ ଗଛ ଆରେ
ପଡ଼ନା ଲୋଟି
ଲମ୍ବା ହୋଇ ବଢ଼ି ନ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ି
ତୁ ଗଣ୍ଠିରୁ ଗଣ୍ଠି ।
କେଡ଼େ ବୋକୀ ତୋ'ର ଚାକରାଣୀଟା
କେଡ଼େ ଠାପୁଆ ତୋ ଚାକର ଟୋକା
କାମରେ କରିଲେ ପଛ ।
ଲୋଟିଗଲା ତଳେ ଗଣ୍ଠିରୁ ଭାଙ୍ଗିଲା
କି ସୁନ୍ଦର ଧାନଗଛ ।

ହୋ - ॥ ୨ ॥

ବୁରୁରେନ୍ ହାଉଦ, ବୁରୁରେନ୍ ହାଉଦ
ସାକାମ୍ ଚିପାନ୍, ଚିପାନ୍ତେ, ବୁରୁରେନ୍ ହାଉଦ,

ମାୟାଙ୍-ଏ-ଡେକେୟାନ୍
ଗଲାରେନ୍ ଟଣ୍ଡ ଗଲାରେନ୍ ଟଣ୍ଡ
ହାସାଲ ଦୁପିଲ୍ ଦୁପିଲ୍‌ତେ ଗାଲାରେନ୍ ଟଣ୍ଡ
ବଅ୍-ଏ-ଡାଡୁୟାନ

ଓଡ଼ିଆ - ।। ୨ ।।

ଅଣ୍ଟାକୁ ନଇଁ
ଭୂଇଁରୁ ପଚର ଯାଏ ଗୋଟେଇ
ନହକା ନହକା
ସରୁ କମର ତା'
ଯେମିତିକା ବଣ ଜଙ୍ଗଲ କାଇ ।
ମୁଣ୍ଡରେ ଥୋଇ
ବୋଝ ବୋଝ ମାଟି ନିଏ ସେ ବୋହି ।
ବଡ଼ ମୁଣ୍ଡ ତାର
ଟାଙ୍ଗରା ହୋଇଛି
ପଡ଼ିଆରେ କହ୍ଵା ଯେମିତି ଥାଇ ।

ହୋ- ।। ୩ ।।

ବାହା ନାଁଣି ନାଁଣି
ପୁକୁରି ନାଁଣି ନାଁଣି
ନି'ଚାଃ ବାହା ପେଲା ପୁଟାଉ ଆକାନ୍
ତିଲିତେ ଟଃ ଟେ- ଏମ୍
ଗାମ୍‌ଚାରେ ଗଅ୍‌ଚାଏମ୍
ନିଚାଃ ବାହା ପେଲା କୁଟୁଦ୍ କୁଟଉ୍
ଚାରିଃତେ ଗୁତୁଏମ୍
ସୁତାମ୍‌ରେ ଗାଲାଢଏମ୍
ବଲଃରେ ବାଲାଏମ୍
ସୁଗାଲେମ୍ ନେଲଃଅ
ବାହା ପୁଟାଓ ତର୍‌ସା
ହଲମ ଗାମାଢ ଗିସିର
ଗେସେ ଗେସେ ହୟରେ ବାହାମ୍ ଗସଗସନ୍

ଚାରିଃ ରଚଡ଼୍ୟାନା
ସୁଚାମ୍ ସିଡେୟାନା
କାଟା ସୁବାରେ ବାଲାମ୍ ତାସିରାକାନ୍

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୩ ॥

ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ାରେ
ବନ୍ଧ ଉଠାଣିରେ
ପେଛା ପେଛା ଇଚା ଫୁଲ
ଫୁଟି ମହକୁଛି ଦିଗ ଚହଟୁଛି
ଫୁଲର ନାହିଁତ ମୂଲ ।
ଥିରି ଥିରି ତୋ'ର
ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ତୋଳି
ବାନ୍ଧିନେ କାନିରେ ତାକୁ
ଖଡ଼ିକାରେ ସୂତା
ଲଗାଇ ଗୁନ୍ଥିଦେ
ତୋ ଗଭାରେ ବାନ୍ଧିବାକୁ
ମାଳା ଗୁନ୍ଥୁଥିଲୁ
ଭାଙ୍ଗିଲା ଖଡ଼ିକା
ସୂତା ଗଲା ଯହୁଁ ଛିଡ଼ି ।
ମାଳାରୁ ଝଡ଼ିଲା ଫୁଲ
ଆସି ସବୁ ତୋ' ପାଦେ
ହେଲା ଅଜାଡ଼ି ।

ହୋ- ॥ ୪ ॥

ନଲାଃଗ ତାପେ ମାଇ ଦଲାନ୍ ଲେକା
ରାଟାଗ ତାପେ ମାଇ ଦଲାନ୍ ଲେକା
ନାମ୍‌କ ନିଦିକେରେ ନାମକ ଟାଲାନ୍ କେରେ
ମାଲିନ୍ ପିଣ୍ଡା ମାଇ ନକୟ ଲତନ୍ (୨)
ନାମାଃ ବଦଲ ମାଇ ନିଲିମ୍ ମେନାଃଇ
ମାଲିନ୍ ପିଣ୍ଡା ମାଇ ନିଲିମ୍ ଲତନ୍ (୨)

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୪ ॥

କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର
କୋଠାଘର ପରି ଘର ଆମର
ସଫା ସୁତର
ଚିକ୍କଣ ଅଗଣା ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ।
ମଲ୍ଲୀ ଫୁଲ ପରି ଦିଶଇ ତୋରା
ଦାଣ୍ଡ ବାରଣ୍ଡାଟି
କି ମନୋହର ।
ସୁନା ଭଉଣୀ ମୋ କହନା ଥରେ
ତୁ ଚାଲିଗଲେ ଘରୁ ବିଦା ହୋଇ
ଏ ଯତନ ଆଉ କେ କରିପାରେ ।
ଭାଇରେ ଭାଇ ।
ଆଣିବୁ ଗୋଟିଏ ଭାଉଜ ତୁହି
ଘର ଦୁଆର ତୋ' କରିବ ଯତନ
କରୁଛୁ ଭାବନା ମନେ କି ପାଇଁ ?

ମାଗେ ପରବ

ଡୁମାଙ୍ଗ (ମାଦଳ) ତାଳ

॥ ୧ ॥ ସୁକୁରି ଢିଇ୍ ତୁପୁରୁବୀ

॥ ୨ ॥ ରିଦ୍ତେ ରାମ୍ବା ରାଉ ରାଉ ତିଣ୍ଡିମ୍
ରୁଜିମ୍ ରାଉ ରାଉ ତିଣ୍ଡିମ୍

॥ ୩ ॥ ଆପାନ୍ ଦପାଇ ଚାଣ୍ଡାଙ୍ଗ୍ ଜମ୍
ଚାଣ୍ଡାଙ୍ଗ ଜମ୍ ତିଣ୍ଡିମ୍

॥ ୪ ॥ ସୁନ୍ ଦାଁଚୁ ସାଏଡ୍ ସାଏଡ୍ କେଡ୍
ତିଣ୍ଡିମ୍

॥ ୫ ॥ ହାଲାମ୍ ତେର୍ଗାଞ୍ ତାନ୍
ଗୁଣ୍ଡିମ୍ ପାଦ୍ଦାଞ୍ ତାନ୍
ତୁଙ୍ଗ୍
ଆପାନ୍ ଦାପାଇ କାବାଃଜମ୍ କାବାଃଜମ୍
ତିଣ୍ଡିମ୍

॥ ୬ ॥ ସାଆନ୍ ଦୁପିଲ୍ ରଙ୍କରଂଜଙ୍ଗ୍ ରଙ୍କ ରଂଜଙ୍ଗ୍
ତିଣ୍ଡିମ୍
ପାତା ହେଏଃ ଦାଲ୍ଦୁଣ୍ଡା ଦାଲ୍ ଦୁଣ୍ଡା
ତିଣ୍ଡିମ୍

॥ ୭ ॥ ଜାଇ୍ ତୁନୁଙ୍ଗ୍ ତୁନୁଙ୍ଗ୍
ଦେସାଙ୍ଗ ତୁନୁଙ୍ଗ୍ ତୁନୁଙ୍ଗ୍
ଦିନିଙ୍ଗ୍ ଜାଙ୍ଗନା ତୁବୁଲ୍
ଦିନିଙ୍ଗ୍ ଜାଙ୍ଗନା ତୁବୁଲ୍

॥ ୮ ॥ ରିଦ୍ତା ରାମ୍ବା ରାଉଦ୍ ରାଉଦ୍
ରିଦ୍ତା ରାମ୍ବା ରାଉଦ୍ ରାଉଦ୍
ରୁଜିମ୍ ରାଉଦ୍ ରାଉଦ୍
ରିଂଜା ରାଂନଜାଙ୍ଗ୍ ଗୁଣ୍ଡୁମ୍
ରିଦ୍ତା ରାମ୍ବା ରାଉଦ୍ ରାଉଦ୍

ରିଡ୍ତା ରାମ୍ବା ରାଉଡ୍ ରାଉଡ୍
ରୁଜିମ୍ ରାଉଡ୍ ରାଉଡ୍ନ୍
॥ ୯ ॥ କାଁସା କଚି ମିଦ୍ ତାତା ତାମ୍
ପିତ୍ଲ କଚି ମିଦ୍ ତାତା ତାମ୍
ବୁଗିମ୍ ମିଦ୍ତାତା ତାମ୍(୨)
॥ ୧୦ ॥ ପାଆସୁବୁଟା ପାଆସୁ ବୁଟା ଦୁମ୍ରକ
ପାଆସୁବୁଟା ପାଆସୁବୁଟା ଦୁମୁରକ
ଗଡ୍ନ୍ କଆଲାଙ୍ ଜମ୍କଆଲାଙ୍ ଦୁମୁରକ
ଗଡ୍ନ୍ କଆଲାଙ୍ ଜମ୍ କଆଲାଙ୍ ଦୁମୁରକ
॥ ୧୧ ॥ ଦିକୁ ପୁସି ଜାନୁମ୍ ବେଲା
ତାଲ୍କା ରେଙ ତେରାମେୟା
ତିଣିମ୍

ମାଗେ ପରବ ଦୁରାଂ

II ୧ II

ବୁରୁ ବିତାର ମାଗେଦ ପାତା ବିତାର ମାଗେଦ
ଚିକାତେରେ ଦାଁଣାଚୁମ୍ ନାୟୁମେ ଲେତା (କୋଁ)
ବାନାମ କୟଁ କୟଁତେଞ୍ ନାୟୁମେ ଲେଡ଼ା
ରୁତୁ ଚେୟଁ ଚେୟଁ ତେଞ୍ ନାୟୁମେ ଲେଡ଼ା

ଓଡ଼ିଆ - II ୧ II

ଜଙ୍ଗଲ ପାତିରେ
ଜଙ୍ଗଲ ପାତି II
ବନସ୍ତ ଭିତର ମାଗେ ପରବକୁ
ଜାଣିଲୁ ତୁ ଅବା କହ କେମିତି ?

ଜଙ୍ଗଲ ପାତିରେ
ଜଙ୍ଗଲ ପାତି II
କେମିତି ଜାଣିଲୁ ମାଗେ ପରବ ତୁ
ପତର ଗହଳେ କହ ଝଟଚି
କେଁ କେଁ କେଁ କେନ୍ଦେରା ସୁର
ବାଜିଲା କାନେ ମୋ କେଡ଼େ ମଧୁର ।
ଜାଣିଲି ଜଙ୍ଗଲ ଭିତର ମାଗେ
ପାଳୁଛନ୍ତି ଲୋକେ କେଡ଼େ ସରାଗେ
ଟେଁ ଟେଁ ଟେଁ ବାଜେ ବଇଁଶୀ
ଶୁଣିଥିଲି କାନ ଡେରି ମୁଁ ବସି ।
ଜାଣିଲି ପତର ଗହଳି ଭିତରେ
"ମାଗେ' ମନାଉଛି ଆନନ୍ଦ ଖୁସି II

II ୨ II

ବୁରୁନାରେଦ କୁଲାଢ ମେନାଃ
ଗାଢାନାରେଦ ବିଞ୍ଜ ମେନାଃ

ନାଉରି ହାଲାର ମାମ୍ନିର ବେଟି
ମିସାଗ ତେଲାଇ୍ ଆଁ

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୨ ॥

ବଣ ପଟେ ଗଲେ ପଡ଼ିବୁ
ବାଘ ହାବୁଡ଼େ ଯାଇ
ସାପ ଦେବ ପାଦେ କାମୁଡ଼ି
ପାରି ହେଲେ ତୁ ନଈ
ଅବୁଝା ହୁଅନା ମୋ ମାମୁଁ ଝିଅ
ତରତର ତୁହିଁ କେବେ ନ ହୁଅ
ଅଟକି ଯା ଟିକେ ସାଥି ହୋଇ ଯିବା
ଆଉ କେଉଁ ଥିକି ନ ଥିବ ଭୟ ॥

॥ ୩ ॥

ଟିକାତେ ମାତେ ନେଦେଲ୍ ବାଲା
ରାସିଦ ବାନଃଆ
ଟେଁଣେ କଟି ଚେପେତ୍ନ ଟାବାକେତ୍ନ
ରାସିଦ ବାନଃଆ

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୩ ॥

ଆହାକି ସୁନ୍ଦର ଶିମଳି ଫୁଲ
ମନହେଲା ଟିକେ କରିଲି ଗେଲ
ଟିକିଏ ବି ନାହିଁ ରସ ।
କୋଇ ଚଢ଼େଇ ସେ ରସ ଶୋଷି ନେଇ
ଏମିତି କଲା ନୀରସ ॥

॥ ୪ ॥

ନାକା ପାକା ବିର୍ କ ତାଲା
ନାମ୍‌ରେ ସୁମାଦ୍ ପୁତାମ୍ ନାମ୍‌ରେ ସୁମାଦ୍ଦା (କୋ)
୮ ତୁକି କମ୍‌ମେଗ ପୁତାମ୍ ଗାଡି କମ୍‌ମେ
ତୁକି ଦରେଂ ତୁକି ଲିଆଃ ଗାଡି ଦରେଂ ଗାଡିଲିଆଃ
ବିୟୁର ସେକର୍ ଗୁଟୁରେଃ ବିୟୁରା ତୁଡିଜ୍

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୪ ॥

ଏ ଘୋର ଜଙ୍ଗଲ ମଝିରେ
କପୋତି କେମିତି ରହିଛୁ ଏକା
ଖୋଜି ନେ ସାଥିଟି
କୋଳେଇ ନେ' ତାକୁ ମନରେ ନଥିବ ଦକା
ସାଙ୍ଗଟିଏ ଖୋଜି କେତେ ଆଦରେ
କୁଣ୍ଡାଇ ମୁଁ ଧରିଥିଲି
ଏକା କରି ମତେ ପାହାଡ଼ ଖୋଲରେ
କାହିଁ ଗଲା ସିଏ ଚାଲି ॥

॥ ୫ ॥

ନାତେ ନା ରଏବାରୀ· ନାତେନା ସମ୍ବାରୀ
ନିର୍ଆଲାଂ ନିର୍ଆଲିଂ ମେନ୍ତେ ନେକାମ୍ ଚାକାଡ଼ିଞ୍ଜ୍ (କୋ)
କୁଲାଓ କାଏଃ କମ୍ମେଁ
ବିଞ୍ଜାଃ କାଏଃ ସଦା ମେଁ
ନିର୍ଆଲାଂ ନିର୍ଆଲିଂ ମେନ୍ତେ ନେକାମ୍ ଚାକାଡ଼ିଞ୍ଜ୍ (କୋ)

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୫ ॥

ହେ ରଯବାରୀ
ହେ ସମବାରୀ
ଆଜି ପଳେଇବା
କାଲି ପଳେଇବା
କହି କହି ମତେ ଠକିଲୁ ଭାରି
ହେ ରଯବାରୀ
ହେ ସମ୍ବାରୀ
ବାଘ ଖାଉ ନାହିଁ
ସାପ ଦଂଶୁ ନାହିଁ
ଠକି ଠକି ମନ ଦେଲୁ ମୋ ମାରି ॥

॥ ୬ ॥

ବାରେଞ୍ଜ ରାଚା ବାକାରା କିଟୁବାକାନ୍
ତିରୁବାକାନ୍ (କୋ)
ନେସୁରେନା ସିବିଲା କାନାଞ୍ଜ କମାଡା

ଓଡ଼ିଆ - ।। ୬ ।।

ସଙ୍ଗାତ ଅଗଣା
ବରକୋଳି ଗଛ
କୋଳିରେ ହୋଇଛି ଭରତି
ନଇଁ ଯାଏ ଡାଳ
କେତେ ମିଠା ଫଳ
ମନ ହୁଏ ଥରେ ଚାଖନ୍ତି
ହେଲେ ଛୁଟୁନି ମୋ କପାଳେ
ଦୂରୁ ଦେଖି ଖାଲି ଓଠ ଚାଟିହୁଏ
ନିତିଦିନ ସଞ୍ଜ ସକାଳେ ।

।। ୭ ।।

ନରଂ ଆଲାଂମେ ବାରେଙ୍ଗ ବୁରୁରୁତୁ
ଏପେନ୍ତମ୍ ବାଳାରୁତୁ ନରଂ ଆଲାଂ ମେଁ (କୋଁ)
ବାନାମ୍ ଆଲାଂମେ ବାରେଙ୍ଗ
ହରଚକାଃ ସାଦମ୍ ବାଲେ ବାନାମ୍ ଆଲାଂ ମେଁ

ଓଡ଼ିଆ - ।। ୭ ।।

ରସିକ ଆରେ
ବଣୁଆ ବାଉଁଶେ ବଇଁଶୀ କରିଛୁ
ବଜାନା ଥରେ
ରସିକ ଆରେ
କଇଁଚ ଖୋଳରେ
ଘୋଡ଼ା କେଶରରେ
କେନ୍ଦେରା ଧରିଛୁ ସରାଗ ଭରେ
ବଜାନା ଥରେ
ରସିକ ଆରେ ।

।। ୮ ।।

ହାତୁ କୁଟି ବାଜିଦାରୁ ମୁଲିକତରେ
ଗୁଡୁର ହନ୍ ଗୁଡୁସାଲା ବାଜିଃ କମ୍ତାନ୍
ହାତୁକୁଟି ବାଜିଦାରୁ ଗାଣ୍ଡିକତରେ
ଚେପରହନ୍ ଚେପେଦୁସାଲା ବାଜିଃକମ୍ତାନ୍

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୮ ॥

ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ବରଗଛ ସହଖ ତା ଡାଳ
ଚୋବେଇ ଚୋବେଇ କିଏ ଖାଏ ବରଫଳ
ନାଁ ତାର ଗୁଟୁର ଚଢ଼େଇ
ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ବରଗଛ ବଙ୍କା ତାର ଡାଳ
ଚୁଚୁମି ଚୁଚୁମି ଯିଏ ଖାଏ ବରଫଳ
ନାଁ ତାର ଚେପର ଚଢ଼େଇ ।

॥ ୯ ॥

ପିସିର ପିସିର ଗାମାଲେଡ଼ା
ପାଦାଲ ପାଦାଲ ଗାମାଲେଡ଼ା
ବିରବିନ୍ଧି ପିସିବିନ୍ଧି ଲଦବା ଙେନା (କୋଁ)
ତୁଇତି ଙେଟେ ଙେଟେଲେଡ଼ା
ବିର୍‌ବିନ୍ଧି ପିସିବିନ୍ଧି ମାୟତେ ଚଲାଂୟାନ୍ (କୋଁ)

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୯ ॥

ଝିପିର ଝିପିର ବରଷା ହେଲା
ଢୁ ଢୁ ମେଘ ବରଷି ଗଲା
କଅଁଳି ଆସିଲା ଜଙ୍ଗଲ ଛତୁ
ଝିଟ୍‌କା ଛତୁ
ବରଷା ଯାଇକି ଆସିଲା ଖରା
ଧିରେ ଧିରେ ଛତୁ ପାକଳ ହେଲା
ଦିହ ପୁରି ଉଠି ପଡ଼ିଲା ଫାଟି
ଛତୁ ମଞ୍ଜି ଦୂରେ ପଡ଼େ ଛିଟିକି ।

॥ ୧୦ ॥

ରାଜାଙ୍କ ବାଗାନ୍ ମାଲିନ୍ ବାବା
ବୁରୁନା ଙଚା ଆଟାଲ ବାବା
ଚିଙ୍ଗାତେ ମାତେ ନିମିନ୍ ବୁଗିନ୍ ଡାରାଲା କାନା ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧୦ ॥

ରାଜାଙ୍କ ବାଡ଼ିରେ
ମଲ୍ଲୀ ଫୁଲ ଫୁଟି

ବାସୁଛି ।
ଜଙ୍ଗଲ ସନ୍ଧିରେ
ଟଗର ଫୁଲଟି
ହସୁଛି ।
କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର
ମଲ୍ଲୀ ହଉ ସିଏ
ଅବା ଟଗର ॥

॥ ୧୧ ॥

ନେଙ୍ଗାମେ ନୁଲୁଃ ବାନଃ
ନାପୁମେ ନୁଲୁଃ ବାନଃ
ବାବାବାହି ଲେକା କିଞ ପାପାରି ତାଡମେଁ (କୌ)
ବାହା ଲେକାମ୍ ଫୁଟାଓ ଲେନା
ବାହା ଲେକାମ୍ ଗସହାନା
ସମୟ ଚାବାହାନା ସମ୍‌ଦୀ କାଜ କୁଲିମେହ୍ (କୌ)
ସମୟ ଚାବାହାନା ସମ୍‌ଦୀ କାଜ ଜାଗାର୍ ମେହ୍ (କୌ)
ନେଙ୍ଗାମ୍ ତିକିଞ୍ ନାପୁମ୍ ତିକିଞ୍
ବାବା ବାହି ଲେକାକିଞ୍ ପାପାରି ତାଡ୍‌ମେଁ ।

ଓଡ଼ିଆ ॥- ୧୧ ॥

କେମିତି ମାଆ ତୋ ଭାବୁନି ମନେ
ବାପା ତୋ କିମିତି ଅଛି ମଉନେ
ଧାନ ପୁଡ଼ା ପରି ପୁରୁଣା କଲେଣି
ଚିନ୍ତା ଟିକେ ନାହିଁ କାହାରି ମନେ
ଫୁଲ ପରି ଫୁଟି ମହକୁ ଥିଲୁ
ସେଇଠି ପୁଣି ତୁ ମଉଳି ଗଲୁ ।

ଆଜ ଆସୁଛିକି ସମୟ ଆଗକୁ
ପଚାରିବେ କିଏ ମନରେ ଭାବୁ
ସଜନୀ ହେ ଆଉ ବେଳ ତ ନାହିଁ

ଫୁଲଟିକୁ ଧରି ବସିଛୁ କାହିଁ
ମଉଳିଲେ ଫୁଲ ପଚାରିବ କିଏ
ସହଜ କାମତ ଦିଅ ବଢ଼ାଇ ।

॥ ୧୨ ॥

ମାଗେ ନେଲେମ୍ ନିଜୁଃଲେନା
ପରବ ନେଲେମ୍ ନିଜୁଃଲେନା
ନଵରେୟା ତାମ୍ ସେପେଲେଢ଼ କୟଁବାନାମ୍ ଦ (କୋ)
ନଵରେୟାତାମ୍ ସେପେଲେଢ଼ ଗାଣ୍ଡି ରୁତୁଦ
ନାମ୍‌ଦମ୍ ନାଗୁଲେଢ଼ ସେପେଲେଢ଼
ମାହ୍ ବୁଟା ରେପରୁତୁ ନାମ୍‌ଦମ୍ ନାଗୁଲେଢ଼ (କୋ)
ନୁରିଃ ଦିରିଞ୍ଜ୍ କଚେ ବାନାମ୍ ନାମ୍‌ଦମ୍ ନାଗୁଲେଢ଼
ନାଲିଂ ଦୁରାଂ କୁଳିଦ କାରେମ୍ ନରଂୟା (କୋ)
ନାଲିଂ ସୁସୁନ୍ କୁଳିଦ କାରେମ୍ ନେୟନେନ୍ (କୋ)

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୧୨ ॥

ଦେଖି ଆସିଛୁ ତୁ ମାଘେ ପରବରେ
ଦେଖି ଆସିଛୁ
କହରେ ରସିକ କେନ୍ଦେରା କି ତୋର
ସାଙ୍ଗେ ଆଣିଛୁ
କାହିଁଗଲା ତୋର ବଙ୍କା ବଇଁଶି
ବଜାଇ ଥାଉ ଯା ତୁ ହସି ହସି
ମୂଳି ବାଉଁଶର ଚେପା ବଇଁଶିଟା
ଧରି ଆସିଛୁ
ଗୋରୁ ଶିଙ୍ଘ ପରି ବଙ୍କା କେନ୍ଦେରା
ଆମ ଗୀତ ସାଥେ ଦେଉନି ଧରା
ଅଣ୍ଟା ଦୋହଲାଇ ଆମ ସାଙ୍ଗେ ନାଚି
ନାହିଁ ପାରୁଛୁ ॥

॥ ୧୩ ॥

ଚେତାନ୍ କ ମାଗେ କେନା
ଲାତାର୍ କ ମାଗେ କେନା

ଚୁଇଲା ରେୟା ଦିୟୁରି ମାଗେମ୍ ବଂଗାୟା (କୋ)
ଛାର୍‌ଗି ଛାପୁତୁ ଚାବାୟାନା
କୁଟାତମ୍ ତମ୍ ଚାବାୟାନା
ଚୁଇଲା ରେୟା ଦିୟୁରି ମାଗେମ୍ ବଂଗାୟା

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧୩ ॥

ମାଗେ ପରବ ପାଳିଲେଣି ଦେଖ
ହେଇ ସେ ଉପର ସାହି
ତଳ ସାହି ଲୋକେ ମାଗେ ପରବରେ
ଖୁସିରେ ଯାଆନ୍ତି ବହି
ଶୁଣ ହେ ଦେହୁରୀ ଭାଇ
ଏଇଠି ଆମର କେବେ ମାଗେ ପୂଜା
ଟାକି ଅଛି ଆମ ସାହି
ହାଡ଼ ଭଙ୍ଗା ଜାଡ଼ ଛାଡ଼ି ଆସିଲାଣି
ବିଛି ପଡ଼ିଲାଣି ଖରା
ତମ ବାଟ ଆମେ ଚାହିଁ ବସିଛୁ ଯେ
ଦଉ ନାହିଁ ମୋଟେ ଧରା
ଶୁଣ ହେ ଦେହୁରୀ ଭାଇ
ଏଇଠି ଆମର କେବେ "ମାଗେ" ପୂଜା
ଟାକି ଅଛି ଆମ ସାହି ॥

॥ ୧୪ ॥

ନେଙ୍ଗାଞ୍ଜ୍ ନାପୁଞ୍ଜ୍ ବାରେ କିଡ଼ିଞ୍ଜ୍
ବାଉଦାଦା ବାରେ କିଡିଞ୍ଜ୍
ନିମିନ୍ ଦୁକୁ ଦିସୁମେରେ କାଟାଞ୍ଜ୍ ମାଣ୍ଡା ଲେତୁ
କୁଟି ମୁଲିଞ୍ଜ୍ ନେଲେୟା
ସିର୍ମା ସୁବାଞ୍ଜ୍ ନେଲେୟା
ନିମିନ୍ ମାରାଂ ଦିସୁମରେ ସିଂ ବଂଗା ନିଙ୍ଗେ ସୁମାଡ଼ା (କୋ)
ନିଙ୍ଗାଃ ଜୀବନ୍ ଦ ସିଂ ବଂଗା
ଦିରିରିଚି ଦାରୁ ରେହ୍ ଟାଇରୁଆଜାନା (କୋ)

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୧୪ ॥

ଛାଡ଼ିଦେଲା ବାପା ମା
ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଭାଇ
ଏତେ ଦୁଃଖ ସଂସାରରେ
ପାଦ ଦେଲି ମୁହିଁ
ଦେଖୁଛି ଆଗକୁ ଚାହୁଁଛି ପଛକୁ
ଉପରେ ଆକାଶ ତଳେ ମରତକୁ
କେମିତି କେଉଠି କାଟିବି ଜୀବନ
ଏକା ଏକା ହୋଇ ମୁହିଁ
ହେ ପରମେଶ୍ୱର କହିଦିଅ ମୋତେ
ଜୀବନଟା ମୋର ରହିବ କେମନ୍ତେ
ମାଟିବା ପଥର ଅବା ଗଛଲତା
କୋଉଠି ବଂଚିବି ମୁହିଁ ।

॥ ୧୫ ॥

ପାଇଟି ଆବୁ କାମିଆବୁ ଦୁକୁ ବୁ ହାରେୟା
ଦିନ୍ଦ ଚାବାତାନା କୁଲିଞ୍ଜ୍ ମୁସିଞ୍ଜ୍ ବାରସିଞ୍ଜ୍ ତେ
ଦିନ୍ଦ ଚାବାତାନ୍ (କୋ)
ଦିନ୍ ଚାବା ଜାନ୍‌ରେ ସମୟ୍ ଚାବାଜାନ୍‌ରେ
ନକୟ ବାନଃ ନକୟ ଦବୁ ନାସା ବିତାରଃ
ନକୟ ବାନଃ ନକୟ ଦବୁ ନାସା ବିତାରଃ

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୧୫ ॥

ରକତ ନିଗାଡ଼ି
ମେହନତ କରି
ଘୁଞ୍ଚେଇବା ଦୁଃଖ ଆମର
ସାଙ୍ଗରେ । ସମୟ
ଗଡ଼ିତ ଯାଉଛି
ବିଳମ୍ବ ତୁ ଆଉ ନକର
ଆଜି ପରେ କାଲି

ଦିନ ପରେ ଦିନ
ସମୟ ଯାଉଛି ଚାଲି
ମାଣକ ପୁରିଲେ ଜଣ ଜଣ କରି
କାହିଁ ନେଇଯିବ ଠେଲି
ଏକ ପରେ ଏକ ହୋଇ
ମଶାଣି ଭୂଇଁର ପଥର ତଳରେ
ପଡ଼ିବା ତ ଆମେ ଶୋଇ ।

॥ ୧୬ ॥

ରାସିକାନା ବୁ ସମ୍‌ଦି
ନେନ୍ ଜୀବନ୍ ମେନାଃ ରେବୁ ରାସିକାନା (କୋ)
କାବୁ ନାମେୟା ସମ୍‌ଦି
ନେଲେକାନ୍ ରାସିକାଦ କାବୁ ନାମେୟା (କୋ)
କାବୁ ଡାଲିନା ସମ୍‌ଦି
ନତେ ନାସା ଲେକାଦ କାବୁ ଡାଲିନା (କୋ)
ବୁରୁ ଦାରୁ ଲେକାଦ କାବୁ ଡାଲିନା

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧୬ ॥

ଯେତେ ଦିନ ଯାଏ ଥିବ ଜୀବନ
ସମୁଦି ହେ ।
ଖୁସିରେ ରଙ୍ଗେର ଥିବା ଏମନ
ସମଦି ହେ ।
ପିଣ୍ଡରୁ ପରାଣ ଗଲେଟି ଖସି
ସମୁଦି ହେ
କାହୁଁବା ମିଳିବ ଏ ଖୁସି ବାସି
ସମୁଦି ହେ ।
ଜମି ମାଟି ଯେନ୍ହେ ବରଷା ଧୁଏ
ସମୁଦି ହେ ।
ଜଙ୍ଗଲର ଗଛ ମରିକି ଶୁଏ
ସମୁଦି ହେ ।

ଚିରକାଳ ଆମେ ଛାଡ଼ିବା ନାହିଁ
ସମୁଦି ହେ ।
ଏ ଖୁସି ଆନନ୍ଦ ମିଳିବ ନାହିଁ ସମୁଦି ହେ ।

॥ ୧୭ ॥

ନାଲମ୍ ନେରାଙ୍ଗିଞା ବାରେଙ୍
ନାଞାଃ ଜୀବନ ସେନଃ ଲେକାଦ
ନାଲମ୍ ନେରାଙ୍ଗିଞ୍ (କୋଁ)
କାଗେଞ୍ ନେସେର୍ ବେନାଗ ବାରେଙ୍
ଡି, ବାଲି, ନତେ ନାସା ଦ କାଗେଞ୍
ନେସେର୍ ବେନ୍ (କୋଁ)
ନଟାଙ୍ ନାତୁ ବେନାଞ୍ ବାରେଙ୍ଗ
କଲମ୍ କୁଠି ପେଟେଃ ଲେକାଞ୍
ନଟାଙ୍ ନାତୁ ବେନ୍
ସାରିଗେ ବାରେଙ୍ ଟାକାଡ଼ ବାନ
କଲମ୍ କୁଠି ପେଟେଃ ଲେକାଞ
ନଟାଙ୍ ନାତୁ ବେନ୍
ନେସେର ବେନ୍ ରେଦ ଗ ବାରେଙ୍
ମଂୟ ମୁକା ହାସା ଗେଦାଞ୍ ନେସେରେବେନା ।

ଓଡ଼ିଆ -॥ ୧୭ ॥

ଭାଇ ମୋତେ ଆଉ ଦିଅନା ଗାଳି
ଜୀବନଟା ମୋର ଯାଉଛି ଜଳି
ଛଡ଼େଇ ନେବିନି ତୋଠାରୁ ଭାଇ ମୁଁ
ଡିହ, ତୋର ଆଉ ତୋ ଜମି ବାଡ଼ି
ଖଳାରେ ଯେମିତି ଧାନ ଅଗାଡ଼ି
ଧାନ ଛାଡ଼ିଯାଏ ଦୂରକୁ ଉଡ଼ି
କାହିଁ କୁଆଡ଼େ ମୁଁ ଦୂରେ ଯିବି ଚାଲି
ତୋ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ତୋ ପାଖେ ଛାଡ଼ି
ଶୁଣିଥା ମୋହର କଥାଟା ଭାଇ

ଜୀବନେ ସମରି କିସ ହୁଅଇ
ଯଦି ମୁଁ ପାରିବି ଦଖଲ କରି
ମୋଟେ ପାଞ୍ଚ ହାତ ଜମି ମୋ ପାଇଁ ।

॥ ୧୮ ॥

ନାପେନା ଦପେ ମୁଣ୍ଡା ଗ ତାନା
ନାପେନା ଦପେ ମାଣାକି ତାନା
ମୁଣ୍ଡାଗ ମୁଣ୍ଡା ମାଣାକି ମାଣାକି
ସୁନ୍ଦରେ ସାବେନ୍ ପେ

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧୮ ॥

ମୁଣ୍ଡା ଘରର ପୁଅଟି ତମେ
ମାଣାକି ଘରର ପୁଅ
ଯିଏ ବା ସିଏ ନାଚିଲେ ସାଥେ
ସାଜିବ କିବା କୁହ ।
ମୁଣ୍ଡା ଘରର ପୁଅ ସାଙ୍ଗରେ
ନାଚିବ ମୁଣ୍ଡା ଝିଅ
ମାଣାକି ପୁଅ ହାତରେ
ହାତ ଛନ୍ଦି ମାଣାକି ଝିଅ
ସେ ନାଚ କିନା ସାଜେ
ଧିନାକ୍ ଧିନା ଉଠଇ ପାଦ
ଯେବେ ମାଦଳ ବାଜେ ।

॥ ୧୯ ॥

ନେନ୍ ଭଲାଙ୍ଗ ସୁଲାଙ୍ଗ ଜାନ୍‌ରେ
ଚିକିନ୍ ସିଙ୍ଗି ହାସୁର୍ ଜାନ୍‌ରେ
ନକୟ ନଜାଃ ସାଲାଦି କରେମ୍
ମେତ୍ ଦାଃଏମ୍ ଜରଯା ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୧୯ ॥

ଏଇ ବେଳ ଯେବେ ଯିବଟି ଗଡ଼ି
ମଥାନ ସୁରୁଜ ପଡ଼ିଲେ ଢଳି

କାହା ଘର ପଛ ଓଳିତଳେ ବସି
ଲୁହ ଢାଳି ବସିଥିବୁଟି ଭାଳି ।

॥ ୨୦ ॥

ଟେଁତାନ୍ କୁଣ୍ଡି ମାନିବାଲା
ଲାତାର କୁଣ୍ଡି ମାନିବାଲା
ଢ ତିଟି ବାଁଳିଆ ବାଆତେ ସୁନ୍ଦରାଃ
ଢତେୟ ବାଁଳିଆ ବାଆ ତେୟ ସୁନ୍ଦରା
ସିଙ୍ଗି ନାସୁର ନୟ ଟାନା ବିଢଲେଃ କେଡ଼ା (କୋଁ)

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୨୦ ॥

ଉପର କିଆରୀ ସୋରିଷ ବିଲ
ଲହଡ଼ି ମାରୁଛି ସୁନାର ଫୁଲ
ତଳ କିଆରୀଟା ଫଳରେ ଭରତି
କହନା କୋଉଟା ଦିଶୁଛି ଭଲ ।
ଫୁଲର ସୁନ୍ଦର ଭାରି ନିଆରା
ହେଲେ ଫଳ ପାଇଁ ଫୁଲଟି ଚୋରା
ପଶ୍ଚିମା ପବନ ଫୁଲଝାଡ଼ି ଦିଏ
ଫଳ ହେଲେ ଆଉ ନ ଦିଏ ଧରା

॥ ୨୧ ॥

ସୁନ୍ଦ ସାବେନ୍ ବେନ୍ ବାରେଂ
ନାୟେତାଲା କୁଳି ତାଃରେ
ସୁନ୍ଦ ସାବେନ୍ ବେନ୍
ସୁନ୍ଦ ସାବେନ୍ ବେନ୍ ବାରେଂ
କୁଳି ସୁକୁ ରାସିକାତେ ସୁନ୍ଦ ସାବେନ୍ ବେନ୍ ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୨୧ ॥

ହାତରେ ହାତ ଧରି
ମନେ ସରାଗ ଭରି
ନାଚିବା ଆସ ସୁନ୍ଦରୀ ସାଥେ
ମନଟା ଯିବ ପୂରି ।

ଅଣ୍ଟାକୁ ହାତେ ଧରି ।
ତାଳରେ ଛନ୍ଦ ଭରି
ନାଚିବା ଆସ ସୁନ୍ଦରୀ ସାଥେ
ମୁହଁରେ ହସ ଭରି
ସାଥିକୁ ଖୁସି କରି
ଗାଇବା ଆସ ନାଚିବା ଆସ
ହୋଇଣ ଧରା ଧରି ॥

॥ ୨୨ ॥

ହେସାଃ ମାତା ମାତାଲେନା
ବାଲିମାତା ମାତାଲେନା
ଟିକ୍ ସମୟରେଜା ତୁୟୁମ୍ ସେଟେରେ ଲେନା (କୋଁ)
ହେସାଃ ମାତା ଚାବାଜାନା
ବାଲିମାତା ଚାବାଜାନା
ସାମାଗେଜା ତୁୟୁମ୍ ବଣ୍ଡଲା କାନା

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୨୨ ॥

ନାଲି ଟହ ଟହ ଅଶ୍ୱସ ଫଳ
ପାଚି ଝଡୁଥିଲା ସେ ବର ଫଳ
ଶିଆଳରେ ସିନା ଆସିଥାନ୍ତୁ ସେବେ
ମନ ଭରି ଖାଇଥାନ୍ତୁ ସହଳ ॥
ଅଶ୍ୱସ ଫଳର ପୂରିଲା ବେଳ
ଗଛରୁ ସରିଗଲା ବରଫଳ
ଏତେ ବେଳେ ଘୁରି ବୁଲିଲେ କି ହେବ
କରମକୁ ନିନ୍ଦି ଆରେ ଶିଆଳ ।

॥ ୨୩ ॥

ମାଗେଦ ହୁଜୁଃ ଲେନ୍‌ଗ ବାରେଙ୍
ମାଗେ ଦନୁଜୁଃ ଲେନ୍‌ଗ ବାରେଙ୍
ହୟନା ଲେକାନ୍ ଗାମାନା ଲେକାନ୍
ମାଗେଦ ନୁଜୁଃ ଲେନ୍

ମାଗେଦ ସେନଃ ତାନ୍ ଗ ବାରେଇ୍
ମାଗେଦ ସେନଃ ତାନ୍ ଗ ବାରେଇ୍
ଲାଂଡାରେନା ଦିସୁମ୍‌ତେ ମାଗେଦ ସେନଃତାନ୍ (୨)
ନାଟୁର ବିୟରୁରେନ୍ ବେନ୍ ଗ ବାରେଇ୍
ଦିନ୍ ନା ମୁଣ୍ଡି ବଟର ମୁଣ୍ଡିଦ
ନାଟୁର ବିୟୁର ବେନ୍ ।

ଓଡ଼ିଆ- ।। ୨୩ ।।

ଆସିଥିଲା ମାଘେ ପରବ
ରେ ଭାଇ ! ଆସିଥିଲା ମାଘେ ପରବ
ଆଣିଥିଲା ସାଥେ ହସ ଖୁସି ଆଉ
ଗେଲ କଉତୁକ ଦରବ ।।
ଝଡ଼ିବର୍ଷା ପରି ଆସିଗଲା ଚାଲି
ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ମାଘେ ପରବ
ଆମକୁ ହସାଇ ଯାଏ ଚଳ ଦେଶେ
ସେଠି ହସ ଖୁସି ଭରିବ ।
ଦିନ ଗଣୁ ଥିବା ବରଷ ପୁରିଲେ
ଆଉ ଥରେ ମାଘେ ଆସିବ ।
ଆଗାମି ବରଷେ ଆଉ ଥରେ ପୁଣି
ଏ ଗାଁ ଆମରି ହସିବ ।

।। ୨୪ ।।

ଟେଡାନେତେ ଯୁଗିନନ୍ ଲାଡାରେତେ ଯୁଗିନନ୍
କୟ କୟ ତେୟା ଯୁଗିମ୍ ସେଟେରେ ଲେନା (କୋଁ)
ନେଙ୍ଗାଞ୍-ଅ-ବାଙ୍ଗାଇ ନା ପୁଙ୍ଗା-ଅ-ବାଙ୍ଗାଇ
କୟ ଦୟା ଯୁଗି ନକୟ ନେମାମେ (କୋଁ)
ନାପୁଙ୍ଗା ମେନାଇ ରେଟା ଯୁଗି
ଦୁବ୍ ଦ ମେତାମେ
ନେଗାଞ୍ ମେନାଃଇ ରେଟା ଯୁଗି
କୟ ଦ ନେମାମେ ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୨୪ ॥

ଏପାଖ ପାହାଡୁ ସେପଟ ଗାଁରୁ
ଆସିଲୁ କି ଅବା ଯୋଗୀ
ପହଁଞ୍ଚିଗଲୁ ମୋ ଦୁଆରେ କାହିଁକି
ଭିକ ମୁଠେ ମାଗି ମାଗି
କିଏ ଅଛି କହ ମୋର
ନାହାନ୍ତି ବାପା ମୋ ନାହିଁ ମାଆ ମୋର
ଆଜ ପୂରାଇବେ ତୋର
ଥିଲେ ସିନା ବାପା କରନ୍ତେ ଆଦର
ବସିବାକୁ ପିଢ଼ା ଦେଇ
ମାଆ ଥିଲେ ସିନା ଥାଳରେ ତୋହର
ଚାଉଳ ଦିଅନ୍ତା ନେଇ ।

॥ ୨୫ ॥

ନେନ୍ ହମ ସେନଃ ଯାନ୍‌ରେ
ନେନ୍ ଜୀବନ ଅଟାଂ ଯାନ୍‌ରେ
ବିରିତେକ ତେନ୍‌ବୁଆ, ହାସାଃଜମ୍‌ବୁଆ ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୨୫ ॥

ଏ ମାଟି ପିଣ୍ଡରୁ ମର ଶରୀରରୁ
ଗଲେତ ଜୀବନ ଚାଲି
ପଥର ତଳରେ ପୋତା ହୋଇ ମିଶି
ହୋଇଯିବ ମାଟି ଧୂଳି ॥

॥ ୨୬ ॥

କାକା ସାକାମ୍ ତିଂଳାର ବଂଳର
ହୟରେ ନିନୁଙ୍ କାହାଲ ସାକାମ୍
ଚିକାନ୍ କିଲିତାନା ଜାମ୍ ଦିଶା ହାପାନୁମ (କୋ)
କିଲିକାମ୍ କାଗାରେ ରେଦ
ନାଓାଃ କିଲି କିଲିତେଙ୍କ କିଲି ମିସାମେ (କୋ)

ଓଡ଼ିଆ- ।। ୨୬ ।।

ସୁନ୍ଦରୀ । ଗହଳ ଘଞ୍ଚା ପରି
ଦେଖ ଆଜେଳ ପତର ବଢ଼ିଛଇ
ଥିରି ଥିରି ନାଚି କଦଳୀ ପତର
ପବନ ସାଥିରେ ଖେଳୁଛି
କହଲୋ ନାଗରୀ ବର ।
କେଉଁଠୁ ଆସିଛୁ ଯିବୁ ତୁ କୁଆଡ଼େ
କୋଉ ଗୋତ୍ର ଭଲା ତୋର ।
ମଉନ ରହିବୁ ଯଦି ନ କହିବୁ
ଗୋତ୍ରର ନାମ ତୋହରି
ମିଶେଇ ନେବି ମୁଁ ତୋତେ ମୋ ଗୋତ୍ରରେ
ମୋ ଜୀବନ ସାଥି କରି ।

।। ୨୭ ।।

ବୁରୁ ଗେନାରେଞ ହେରଲେଡାଞ୍ ରେୟାଲି
ପାମ୍ପାଲ୍ ଭିଁଲ୍ ତେୟାଃ ରେୟାଲି
ବୁରୁ ଜଲାରେଞ୍ ହେରଲେଡାଞ୍ ରେୟାଲି
ସମସଂର ଦିରିଞ ତେୟାଃ ରେୟାଲି

ଓଡ଼ିଆ - ।। ୨୭ ।।

ବଣର ଗଡ଼ାଣି
ଜୋଉ ଜୋଉକା
ବୁଣିଥିଲି ତହିଁ ହରଡ଼ ।
ପତର ମେଲିଲା
ଗଛ ବଡ଼ ହେଲା
ପ୍ରଜାପତି ପରି
ଛିଟ ଡେଣା ମେଲି
ହରଡ଼ ହେଲା ଫଢ଼ ଫଢ଼ ।।
ଜଙ୍ଗଲର କୋଣ
ଛାଇ ଛାଇକା

ବୁଣିଥିଲି ଚହିଁ ହରଡ଼ ।
ଗଛଟି ଦମ୍ଭିଲା
ଡାଳ ମେଲି ଦେଲା
ଝିଞ୍ଜିକା ପରି ସେ
ହରଡ଼ ଫଳିଲା
ଛିଙ୍ଗ ତାର ଦେଖ କି ବଡ଼ ।

॥ ୨୮ ॥

ନାବେନ ଦଜା ବାଲେ ବାରେଇ୍
କେଂଝର ବଂଝର ରାଜା ଦବେନ୍ ବେଟା ତାୟା ଚି (କୋଁ)
ବେଟା ଦଲିଂ ବେଟା ତାୟା
ସାମାତମ୍ ଗାଣ୍ଡୁରିଚିଂ ରାକାବା କାନା (କୋଁ)

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୨୮ ॥

କୁନି ଭାଇ ଚତେ ପଚାରେ କହ
ଯାଇଛ କି କେଉଁଝରେ ?
ଭେଟିଛୁକି କେବେ ରାଜାଙ୍କୁ ସେଠାରେ
ପାରି ହୋଇ ଗଡ଼ ଦ୍ବାର ।
ଭେଟିଥିଲି ଯେବେ ମୁହିଁ
ବସିଥିଲେ ରାଜା ସିଂହାସନ ସଜା
ଆଖି ଲାଖିଗଲା ଚହିଁ ।

॥ ୨୯ ॥

ବୁରୁ ବିତାର ମାଘେ ଦ ପାତା ବିତାର ମାଗେଦ
ଦିଲି କୁଲାଞ୍ଜ୍ ବେନ୍‌ଗ ବାରେଞ୍ଜ କାଜିକୁଲାଞ୍ଜ ବେନ୍ (କୋଁ)
କାବେନ୍ ଦିଲି କୁଲାଞ୍ଜ ରେଦ, କାବେନ୍ କାଜି କୁଲାଞ୍ଜ ରେଦ
ବାଟା ବାଟି ବୁରୁରେଞ୍ଜ ବାଟି ଗଢେନା
ଆକାବାକା ବୁରୁରେଞ୍ଜ୍ ତଲ ଗଢେନା ॥

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୨୯ ॥

ଆସୁଛି ଆଗକୁ ମାଘେ ପରବ
କେତେ ହସ ଖୁସି ଧରି ।

ଘୋର ବନସ୍ତରେ, ତାଳ ପତରରେ
ସବୁଠି ଆନନ୍ଦ ଭରି ॥
ଭାଇ ହେ ! ଖବର ଦେବ,
ଯା ହାତରେ ଦେଲେ ମୋ' ଘରୁ ସଙ୍ଖୋଳି
ମତେ ଡାକି ପଠାଇବ ॥
ବାଟକୁ ଚମର ବସିଥିବି ଚାହିଁ
ଯଦି ନ ଆସିବ ଡାକି
ଗଛାରେ ମୋ ରସି ଦେବି ଲଗାଇ ମୁଁ
ଆଉ ମୋତେ ପାଇବ କି ?
ଦେଖିବ ପହଞ୍ଚି ହେଲେ
ଅଗନା ଅଗନି ବନସ୍ତ ଭିତରେ
ମରି ଲୋଟି ଥିବି ତଳେ ॥

॥ ୩୦ ॥

ମାଗେ ନେଲ ଚୁଲିକ ଛଳ ସାକାମ୍ ଲେକାକ ରତଡା କାନା (କୋଁ)
ମାଡ଼ୁକ ସାକାମ୍ ଲେଙ୍କା କ ରତଡା କାନ ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୩୦ ॥

ଦେଖ ଏଇ ଦଳ ଯାଙ୍କର ଟୋକା
ନାଚି କୁଦି ପାଛି
ମାଗେ ପରବ
ମାରନ୍ତି ଥକା
ଶୁଖି ଝଡ଼ିଛନ୍ତି ଗଛରୁ ତେନ୍ତୁଳି
ପଟର ପରି ॥
ଶୁଖିଲା ବାଉଁଶ ପତର
ଅବା ପଡ଼ିଛି ଝଡ଼ି ॥

॥ ୩୧ ॥

ବାଦା ନାଁଣି ଚିର୍‌ପି ପୁକୁରି ନାଁଣି ଚିରିପି
କୁଟିତେଦ ଚିର୍‌ପି ନାଇମ୍ ନଣ୍ଡଙ୍ଗ୍‌ଆ (କୋଁ)

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୩୧ ॥

ମଜା ମାରୁଥାଉ ମଝିରେ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି
ପହଁରି କରି
ଆସ ନା କୂଳକୁ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିରେ
ଡଡେ ନେବେଟି ଧରି
ବନ୍ଧର ପାଣିରେ ପୋଖରୀ ଭିତରେ
ମଜା ମାରୁଥା
କୂଳେ ପହଂଚିଲେ ପାରିବୁନି ଫେରି
ମନେ ରଖିଥା ।

॥ ୩୨ ॥

ସିଟିଆୟଏ ତେମ୍ ନାରା ଲିଡିଞ୍
କିଲିମିଲି ବୁଦିମ୍ ନେଡ ଲିଡ଼ିଞ୍ଜ
ଚାନାବ୍ ରେଦ ବାବୁଗମ୍ ବାଗେ ନାତୁଡ଼ିଞ୍ (କୋଁ)
ନାମାଃ ଦୁକୁଞ୍ଜ ନେଲକେଡ଼ା
କିଲିମିଲି କାଜିଞ୍ଜ ନାୟୁମ୍ କେଡ଼ା
ନାଞ୍ଜାଃ ଦୁଃକୁ ଦ ବାବୁଗ ନକଯ ନେଲେୟା (କୋଁ)
ବାଗେ ରେମ୍ ବାଗେ କିଡ଼ିଞ୍
ସରଗରେଦ ବାବୁଗଞ୍ ବେଟା ରୁଆଲ-ମେ (କୋଁ)
ବେପେଟେୟାନ୍ ସମାୟରେ
ସିଦା ନାପୁଞ୍ ମେନ୍‌ତେ ମେଡ଼ଦାଃଞ୍ ଜରୟା
ହାୟରେ ତାଞ୍ ବାବୁ ଗ
ସିଦା ନାପୁଞ୍ ମେନେତେ ଡିଲିଦ ସାବିଞ୍ଜ ମେ (କୋଁ)

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୩୨ ॥

ବାପା ହେ !
ଏଡ଼ିକି ଟିକେରୁ ପାଳି ପୋଷି ମତେ
କରିଥିଲ ବଡ଼ ମତେ
ଶିଖାଇଲ ମତେ ବୁଦ୍ଧିବାଟ କେତେ
କାହିଁ ଛାଡ଼ିଗଲ ସତେ ।

ବାପା ହେ !
ନାହିଁ କେହି ମୋର ସାହା ଭରସା ତ
ଶୁଣେ କେତେ କଟୁକଥା
ଆଗେ ଚାଲିଗଲ ପଛେ ରହିଗଲି
ଭୋଗିବାକୁ ଖାଲି ବ୍ୟଥା ।
ବାପା ହେ !
ଭେଟ ହେବ ଯେବେ ସରଗ ରାଇଜେ
ଚିହ୍ନିବ ନା ମତେ କୁହ
ଧରିନେଇ ହାତ, ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଡାକିବ
ପୂରୁବ ଜନମ ପୁଅ ।

॥ ୩୩ ॥

ସାକାମ୍ ହେଏଞ୍ଜ ସେନ୍ ଲେନା
ସାଆନ୍ ନାଗୁଞ୍ ସେନ୍ ଲେନା
ବୁରୁରେନାୟ ଗାମାଲିଡିଞ୍ଜ ନାଲମ୍ ନେରାଙ୍ଗ୍ଇଞ୍ (କୋଁ)
ନାଲମ୍ ନେରାଙ୍ଗ୍ଇଞ୍ ହିଲିଂ
ଜୀବନ ସେନଃ ଲେକାଦ ନାଲମ୍ ନେରାଙ୍ଗ୍ ଇଞ୍
ସେଙ୍ଗେଲ, ସୁକୁଲ ଲେକାଦ ନାଲମ୍ ନେରାଙ୍ଗ ଇଞ୍

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୩୩ ॥

ଯାଇଥିଲି ମୁହିଁ ବଣକୁ ପରା ପତର ତୋଳି
ଯାଇଥିଲି ପରା ବଣକୁ କାଠ ଆଣିବି ବୋଲି
କାହିଁ ଥିଲା ମାଡ଼ି ଆସିଲା ଘୋର ଝଡ଼ି ବରଷା
ଘୋର ବନସ୍ତରେ କିଏବା ମୋର ସାହା ଭରଷା
ବିନା କାରଣରେ ଭାଉଜ କିଆଁ ଦେଉଛ ଗାଳି
ସହି ନ ପାରୁଛି ଆଉ ମୁଁ ମନ ଯାଏ ମୋ ଜଳି ।
ଛାଡ଼ିଗଲା ପରି ଲାଗୁଛି ମୋର ଦେହୁ ଜୀବନ
ନକୁହ ଭାଉଜ ନକୁହ ଏତେ କଟୁ କଥା ॥

॥ ୩୪ ॥

କାଲେ ମୂଲୁଃ ହବା ଲେନା, ଚାଣ୍ଡୁଃ ଜାକେ ନିରେ ଜାନା
ନୁକୁରି ଆଃ ତାଞ୍ଜ ସିଂବଙ୍ଗା ସିଦା କୁଳିଞ୍ଜ ଦ (କୋଁ)

ତିମିତା ରେମ୍ ସେନଃଜାନ୍ ତିମିତାରେମ୍ ବାଗେ ତୁତିଞ
ନିଦା ରେୟାଃ କୁମୁ ଲେକାମ୍ ବାଗେ ନା ତୁତିଞ୍ (କୋଁ)

ଓଡ଼ିଆ - ।। ୩୪ ।।

ଲୁଚିଲାଣି ଚାନ୍ଦ କଅଁଳ ସକାଳ
ଫାଟି ସିନ୍ଦୂରା
କାହିଁଗଲା ମୋର ପୁରୁଣା ସାଥି
କରି ଏକଲା
ଆଖି ଖୋଲିବାରୁ ଦେଖୁଛି
ଅଛି ଏକା ମୁଁ ଏଠି
ନ ଜଣାଇ ମତେ ସାଙ୍ଗରେ
ଲୁଚିଗଲୁ କୋଉଠି
ଆହାକି ମଧୁର ବେଳା ସେ
ଲାଗେ ସପନ ପରି
କାହିଁ ଚାଲିଗଲୁ ବଂଧୁରେ
ମତେ ଏକଲା କରି ।

।। ୩୫ ।।

ମାଗେ ଚାଣ୍ଡୁ ବେଟା ତାନା
ମାଗେ ପରବ ବେଟା ତାନା
ସାବେନ୍ ହାଗା ମିସି କୁଇଙ୍କ ଦିଲି କୁଲାକମ୍
ମାଗେ ଚାଣ୍ଡୁ ବେଟାୟାନା
ମାଗେ ପରବ ତେବାଃୟାନା
ସାବେନ୍ ହାଗା ମିସି କୁଇଙ୍କ ହୁହୁଃ ସେଟେର୍ ଲେନ୍
ଡିଆଙ୍ଗ୍ ରାସି ନୁ କେତେ ଜିଲୁମାଣ୍ଡି ଜମ୍‌କେତେ
ସାବେନ୍ ହାଗା ମିସିକୁଇଙ୍କ ରାଁସାଇନୁଇ୍‌ତାନ୍
ସିଂ ବଙ୍ଗା ଜୀବନ୍ କେନା
ନେଙ୍ଗା ନାପୁ ଜନମ୍ କେନା
ଦିରିତେଙ୍କ ତେନେୟା ହନମ
ହାସାରେ ଜମେୟା

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୩୫ ॥

ମାଘେ ମାସ ଆସେ ଧିରେ ଧିରେ
ମାଘେ ପରବକୁ ସାଥେ ଧରି
ସଙ୍ଖୋଳି ଆଣ ଯା ଘରର ସଭିଙ୍କୁ
ମନେ ଯାଉ ତାଙ୍କ ଖୁସି ଭରି ॥
ମାଘେ ମାସ ଆସେ ଧିରେ ଧିରେ
ମାଘେ ପରବକୁ ଧରି କରେ
ପହଂଚନ୍ତୁ ସବୁ ଭାଇ ଭଉଣୀଏ
ପୁରି ଉଠୁ ଘର ପରବରେ
ଉଲ୍ଲାସେ ମାଉଁସ ଭାତ ଖାଇ
ଆନନ୍ଦେ ହାଣ୍ଡିଆ ରାସି ପିଇ
ନାଚିବୁ ଗାଇବୁ ସଭିଏଁ ମିଳିଣ
ଦିନ ନାହିଁ ଆମ ରାତି ନାହିଁ ।
ସିଂ ବଙ୍ଗା ଦେଇଛନ୍ତି ଜୀବନ
ମାଆ ବାପା ଦେଇଛନ୍ତି ଜନମ
ପୋତା ହୋଇଯିବା ପଥର ତଳରେ
ଛାଡ଼ିଗଲେ ଦେହୁ ଏ ଜୀବନ ।
ମାଟିର ଗାତରେ ହୋଇଥିର
ମାଟିରେ ମିଶିବ ଏ ଶରୀର
ଥୁଆ ହେବ ଖାଲି ଚିହ୍ନ ପାଇଁ ଯାହା
ସେ ଜାଗା ଉପରେ ଖଣ୍ଡେ ପଥର ।

॥ ୩୬ ॥

ମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ରାଚା, କିସାଣ ରାଚା
ଦାଃଦ ସେଙ୍କେବେଙ୍କେ ଦାଃଦ ରିଲା ମାଲା (ଙ୍କୋ)
ମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ବାଙ୍କିଲିରେ କିସାଣ୍ କ ବାକାଲିରେ
ବା' ଦ ତୁର୍ସୁତୁମା, ବା' ଦ ମାଲିନ୍ ବାଲା (ଙ୍କୋ)
ବାଲାଏ୍ଲେ ସାନାଙ୍ଗିଞ୍ତାନ୍
ବା' ଦ ତୁର୍ସୁତୁମା, ବା' ଦ ମାଲିନ୍ ବାଲା (ଙ୍କୋ)

ନୁଇଁ ଗେ ସାନାଙ୍ଗିଞ୍ଜ ତାନ୍
ନାବୁନେନ୍ ଗେ ସାନାଙ୍ଗିଞ୍ଜିତାନ୍
ଦାଃ ଦ ରିଲାମାଲା (କୋଁ)

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୩୬ ॥

ମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଦୁଆରେ ଧନୀ ଅଗଣାରେ
କାଚ କେହୁ ପରି ପାଣି ।
କରେ ଝିଲିମିଲି ପିଇବାକୁ ମୋର
ମନ ହୋଇଯାଏ ଟାଣି ।
କେଡ଼େ ନିରମଳ ଜଳ ।
ବୁଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତି ଗୋଡ଼ ସେ ପାଣିରେ
ମନ ହୁଅନ୍ତା ଶୀତଳ
ମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ବାଗାନେ ଧନୀ ଉପବନେ
ପେଣ୍ଡା ପେଣ୍ଡା ଫୁଲ ମଲ୍ଲୀ
ବାସ ଚହଟୁଛି ଦିଗ ମହକୁଛି
ଆଣନ୍ତି ଆହା ମୁଁ ତୋଳି ॥
ଜୁଡ଼ାରେ ଦିଅନ୍ତି ଖୋସି
ଘଞ୍ଜା ମୋ ସୁନ୍ଦର ବାସ ମିଠା ମିଠା
ପବନେ ଯାଆନ୍ତା ଭାସି ॥

॥ ୩୭ ॥

ତୁକୁ ଦ ତୁକୁ ତିରିଲ୍ ତୁକୁ
ବାବାଦ ବାବା ବଜନା ବାବା
ଲାଇଃଦ ହିଲି ହାସୁଜ୍ ତାନା
ଗାପାଞ୍ଜ୍ ରୁଙ୍ଗେୟାଁ ।

ଓଡ଼ିଆ- ॥ ୩୭ ॥

ନଣନ୍ଦ ଶୁଣ .....
କେହୁବଣା ନିଅ ଯାଇଁ କୁଟିଦିଅ
ପୁଡ଼ିଏ ପଡ଼ିଛି ବଜନା ଧାନ
ଭାଉଜ ରାଣୀ ......

ପେଟରେ ପଶିଛି ଚୁଟିଆ ମୂଷା
କଙ୍କାଳକୁ ମୂଷା ମାରୁଛି ଭୁଷା
ପେଟ ବେଦନା ମୁଁ ସହି ପାରୁନି
କାଲିକି ମୁଁ ସବୁ ଧାନ କୁଟି ଦେବି
ଆଜି ମୋ ମନ ହେଉନି ॥

॥ ୩୮ ॥

ନାଙ୍ଗାଞ୍ ନାପୁଞ୍ ମେନାଏଃ ରେଦ
ରୁମ୍ ରୁମ୍ ତୁମାଇ୍ କାଜି ସେଟେରା (କୋଁ)
ନେଙ୍ଗାଞ୍ ନାପୁଞ୍ ବାଂ କିଞା
ରୁମ୍ ରୁମ୍ ତୁମାଇ୍ କାଜି ବାନଃଆ (କୋଁ)

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୩୮ ॥

ବାପା ମା ଥିଲେ ଧାଇଁ ଆସୁଥିଲେ
କେଡ଼େ ଶରଧାରେ ଥରକୁ ଥର
ବାପା ମା ଗଲେ ସରଗେ ରହିଲେ
କେହି ନିଅନ୍ତି ନି ଖୋଜ ଖବର ॥

॥ ୩୯ ॥

ବାଲେଃ ସିଙ୍ଗି ତିକିନ୍ ଜାନା
ବାଲେଃ ଚାଣ୍ଡୁଃ ପନାଇ ଜାନା
ନୁକୁରିତାଞ୍ ସିଙ୍ଗ୍‌ବଙ୍ଗା ସିଦାରେ ନାପୁଞାଦ (କୋଁ)
ନୁକୁରିଃ ତାଞ୍ ସିଙ୍ଗବଙ୍ଗା ସିଦାରେ ନେଙ୍ଗାଞାଦ

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୩୯ ॥

ସଂକାଳର କଅଁଳ ସୁରୁଜ ଆକାଶର ମଥାନ ଛୁଇଁଲେ
ଦିପହର ଦିନ ଯାଏ ନଇଁ
ଡିଥି ଗଡ଼ିଗଡ଼ି ଯାଏ ଜହ୍ନ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଯାଏ
ପୁନେଇଁର ଜୋଛନା ଲୋଟଇ ।
ପରମେଶ୍ବର ବସିଛ ରତନ ବେଦୀରେ ।
ତୁହ ପ୍ରଭୁ, ମୋ ବାପା ବୋଉ ଅଛନ୍ତି କୋଉ
ରାଇଜରେ ।

॥ ୪୦ ॥

ଚିୟା ଚିୟା ଚେପର୍ ହନ୍
ଚିୟା ଚିୟା ଗୁତୁର୍ ହନ୍
ହାଗାଙ୍କ ଦିଶୁମ୍ ଦଙ୍କ ବୁଗିତାନାଚି
ବୁଗିଦଲ ବୁଗିତାନା
କାଁସାରି ସାକାମେତେ ଦାଃକ
ନୂତାନ୍

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୪୦ ॥

ହଳଦୀ ବସନ୍ତ ପୀତ ବସନା ରାଣୀ
କାଠହଣା ପକ୍ଷୀ କାଠୁରିଆଙ୍କ ମଣୀ ।
କହିବକି ଆମ ମୂଲକର କଥା
ଭଲମନ୍ଦ କିଛି ପାରୁନି ଜାଣି ॥
ତମ ସାଇ ଭାଇ ପୁଣି ଗାଆଁ ପଡ଼ିଶା
ପୁଅ ଝିଅ ନାତି ନାତୁଣୀ ।
କୁଶଳ ବାରତା ତାଙ୍କ କି କହିବା
ଖେସାରୀ ପତରେ ଏବେ ପିଅନ୍ତି ପାଣି ॥

॥ ୪୧ ॥

ଜାଇଥ୍ କାକ ମେତାଙ୍ଗ୍ ରେୟ
ଜେତାଇ କାକ ମେତାଙ୍ଗ୍ ରେୟ
ହାତ ମିଞାଃ ହନ୍‌ଗେଚା
ଟୁଙ୍ଗିଃ ମେତାଙ୍ଗା

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୪୧ ॥

ଯିଏ ପଛେ ଯାହାକହୁ
ମୋର କି ଯାଏ
ମୋ ପିଉସୀ ଝିଅ ମତେ ଚୁଙ୍ଗି ଡାକିଦିଏ
ମୁଁ ତାକୁ ଭଲ ପାଏ
ଜାଣେ ମୋ ପାଇଁ ସିଏ ॥

॥ ୪୨ ॥

ଡାଟାଂ ତିକିଞ୍ ଜିୟାଙ୍ ତିକିଞ୍
ଚୁଟ୍‌ଚୁକିଞ ଦଙ୍ଗାତାନ ଗଲେ
ସାସାଙ୍ଗବାନଏ୍ଆଃ (କୋ)
ସାସାଙ୍ ନାକିଞ ନାମେୟାନ୍
ବୁଲୁଙ୍ ନାକିଞ୍ ନାମେୟାନ୍
ଚୁଟ୍‌ଚୁ ଦଗୟ୍‌ଏ ନିରେୟାନ୍
ନୁଣ୍ଡୁଇଃ ବଲୟାନ୍ ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୪୨ ॥

ଅଜାଗଲେ ମୂଷା ମାରି
ଆଇଙ୍କୁ ଧରି
ହଳଦୀ ଟିକିଏ ନାହିଁ
ଲୁଣବି ନାହିଁ
ଗଲେ ଲୁଣ ହଳଦୀ
ଖୋଜିବା ପାଇଁ
ଗାତରେ ପଶିଲା ମୂଷା
ପଳେଇ ଯାଇଁ ॥

ହୋ- ॥ ୪୩ ॥

ନେଙ୍ଗାଞ୍ ନାପୁଞ୍ ନଡାଃରେ
ସୁକୁଲାଚି, ବାଲ୍‌ବାଲା ଜାନାଞ୍ ନିତୁଆନ୍ (କୋଁ)
ବାଲାସାକା ନଡାଃ ରେଦ
ସାଲାଟିଙ୍କୀ ନଡାଃ ରେଦ
ସେଙ୍ଗେଲେଙ୍କ ତିଞାଃ ନିସୁ ସୁକୁଲା (କୋଁ)
ସେଙ୍ଗେଲେଙ୍କ ତିଞାଃ ନିସୁ ବାଲ୍‌ବାଲଆ (କୋଁ)

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୪୩ ॥

ବାପ ଘରେ ଥିଲି କେତେ ଅଲିଅଳୀ ଝିଅ
କହେଇନି ଚୁଲି ନିଆଁ ।
ଶାଶୁଘରେ ମୋର କରମ ଫାଟିଲା

ନିତି ଚୁଲି ନିଆଁ ଧୂଆଁ
ନିଆଁରେ ଦେହଟା ହେଉଚି ଭାଜି
ଆଖିରେ ବାଜୁଚି ଚଟଲା ଝାଞ୍ଜି
ମୁଁ ଝାଳରେ ଯାଉଚି ଭିଜି ॥

ହୋ- ॥ ୪୪ ॥

ଚିୟା ଚିୟା ଚେପର୍ ହନ୍ କିଞ୍
ଚିୟା ଚିୟା ଗୁତୁର ହନ୍ କିଞ
ଉଲିବା ରେବେନାଚି ଜଜ ବା ରେବେନା
କାଗେ ନାପୁଇ ଚେପର ହନ୍
କାଗେ ନାପୁଇ ଗୁତୁର ହନ୍
ବାଲେଃ ବାରେଞଗେ ଜଜବା'ରେ
ତୁଲା ବାରେଞ୍ଗେ ଉଲିବା'ରେ ।

ଓଡ଼ିଆ - ॥ ୪୪ ॥

କହରେ ହଳଦୀ ବସନ୍ତ ଭାଇ
କଷା କିବା ଆମ୍ବ ଫୁଲ
କାଠହଣା କହ ତେନ୍ତୁଳି ଫୁଲଟା
କଷା ଲାଗେ ଅବା ଭଲ ?
ନାଇଁରେ ନାଇଁ
ନାଇଁରେ ନାଇଁ
ଆମ୍ବ ବଉଳ ବା ତେନ୍ତୁଳି ଫୁଲ
ଜମା ଟିକେ କଷା ଲାଗିବ ନାହିଁ
ମୋର ଟିକି ଭାଇ ତେନ୍ତୁଳି ଫୁଲରେ ବାନ୍ଧିଛି ବସା
ଆମ୍ବ ଫୁଲେ ଲୁଚି କୁନି ଭାଇ ଦିଏ ମୁରୁକି ହସା ॥

ଗନ୍‌ଏ

(ମୃତ୍ୟୁ)

|| ୧ ||

ଚାମ୍ ଚାମାକାନ୍ ଦିରିତେ
ଲେମ୍ ଲେମାକାନ୍ ଦିରିତେ
ତେନିୟାମ୍ ଚିମ୍ ବାନ ହାଗା
ତେନିୟାମ୍ ଚିମ୍ ବାନ ହାଗା

ଓଡ଼ିଆ - || ୧ ||

ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ଆମକୁ ସିଏ
ମାଟିତଳେ ସେଠି ଶୋଇଛି ସିଏ
ପଥର ଖଣ୍ଡକୁ ଆଣ ଗଡ଼ାଇ
ହେଉ ବା ସଳଖ ଅବା ହେଉ ବାଙ୍କ
ତା କବର ପରେ ଦେବା ମଡ଼ାଇ

|| ୨ ||

ଏଲା ହାଇ ଏଲା, ସିଞ୍ଜ ସୁବା, ଦାରୁ ସୁବା
ରେଗରେୟା, ରାବାଂ ଗେୟା
ସିକିଃକଅ, ମୁର୍‌ମୁଡ଼ିକଅ, ହୁଆଃଆକ, କଅ୍‌କମ୍ଆକ
କିରିଞ୍ଜକେନ୍, ଆକାରିଞ୍ଜ କେନକ କେୟାହୁତୁଃ
ସୁତୁଃ ହୁତୁଃଇପେ
ଏଲା ହାଲାଇ ଏଲାବୁ .....

ଓଡ଼ିଆ - || ୨ ||

ଦେହଛାଡ଼ି ଆତ୍ମା ଆତ୍ମା ହେ -
ପାଉଥିବ କଷଣ
ଖରା ବରଷାରେ ଶୀତରେ
ପୁଣି ମଶା ଦଂଶନ
ଏଇ ଗଛ ତଳେ ରଖିଛୁ
ତୁମ ପୂର୍ବ ଶରୀର
ନ ସହିଣ ଦୁଃଖ ଏଠିକୁ
ଥରେ ସୁଖରେ ଫେର ।

ସନତ କାଜି (ହୋ ମୁହାବରା)

୧ ॥ "ଲୁଣ୍ଡିଃ ବଙ୍ଗା ହାତିର"
ଲାଇଃ ରେଙ୍ଗେଃ
(ସିଙ୍ଗି ତିକିନେୟାନା, ନାଃଦ, ଲୁଣ୍ଡିଃ ବଙ୍ଗା
ହାତିରିଙ୍ଗତାନା)

୨ ॥ "ଅଆଃରେ କାଟେୟା-ଚୁଟୁ ଉଇଃକେନ୍ତେ ଗଜଃ"
ରେଙ୍ଗେଃ ଅଆଃହ '-ପରଜାହ୍'
(ସୁତୁଇ-ପିନ୍ଦାବ ନେଲିମେ, ନାଇକି ଅଆଃରେନ୍
ହ ଜାକେଡ୍ ଏନ୍କା କାଏଃ ଅଃଲା, ମେନ୍ଦ
ଅଆଃରେଦ କାଟେୟା-ଚୁଟୁ ଉଇଃକେନ୍ତେ ଗଜଃଆ)

୩ ॥ "ଚାରି କନ (ଉପୁନ କନା) ଢଃରେୟ ମିୟାଡ୍
କୁଦି ଢାଙ୍ଗରେ କା ନାମେ"
(ରେଙ୍ଗେଃ ଅଆଃ ହ')
ଅଆଃଦ ତାୟ ଚାରିକନ ଢଃଏରେୟ' ମିୟାଡ୍
କୁଦି ଢାଙ୍ଗ୍‌ରେ କାମ୍ ନାମେୟା, କାଜିଦ
ମାମାରେଙ୍ଗେଃ କାପାଜିୟା)

୪ ॥ ମେନାଃରେଦ ହାଟାଃ-ହାଟାଃ ବାନଃରେଦ
ବାଟାଃ-ବାଟାଃ
ବିତି ନାମାକା'ରେ ଏଜାଃ-ବାଗେ ରିକାଏ,
ଚାବା କେ'ରେ ରେଙ୍ଗେଃ କାଙ୍ଗାଜାଓଃ
(ଏଙ୍ଗା ଆପୁଲିଙ୍ଗ ଅରଜାଆତୁଡ୍ ବିତିଂ ହାଟାଃ ହାଟାଃ
କେଡ଼ା ନା'ଃଦଏଃ ବାଟାଃ-ବାଟାଃବାୟା)

୫ ॥ "ବିଲାଏଲେକା ହାଉରତପାନ୍"
ଆପାନାଃ ଦ'ସ' ଦାନାଙ୍ଗେ, ଆପାନାଃ ଏଡ଼କାନ୍
ପାଇଟିକ ଉକୁ-ଦାନାଙ୍ଗେ ।
(ଏଟାଃ କଆଃ ଉକୁତା-ଚୁଗୁଲିତେନ କୁଇକ
ବିଲାଏଲେକାକ ହାଉର ତପାନା)

୬ ॥ 'ଆସରା କୁମ୍ବାତ୍ରେ ବିଞ୍ ବଲ'
ନାମଃତେୟାଃ ଢାନାମଃ, ମେନାଃ ଏତେ
ଢା ନାମଃ
(ରେଙ୍ଗେଃ ଲେତାନାମେନ୍ତେ ହାତମିଞ୍ଜ ଅଥଃଲେ
ବଲ୍ଲତରସାୟାନା ମେନ୍ଦ ଡିୟାଙ୍ ଟାଇକେନ୍
ରେୟ' ଢାଏଃ ଚାଲା'ଦ୍ଲେୟା, ଆସରା
କୁମ୍ବାତ୍ରେ ବିଞ୍ ବଲୟାନା)
୭ ॥ "ବିତାର ହାସା ଚେତାନେ"
ହ' ଗଏଃ, ହ' ଗଏଃଇଚି
(ଆଲେ ଢାଲେକାନ୍ ହ' କଦ ବାନ, ଅତେ ହାସା
ଆଲମ୍ ଏସେର୍ ବା' ଲେୟା ବାନ୍ରେଦ ବିତାର
ହାସାଲେ ଚେତାନ୍ମେୟା)
୮ ॥ "ହାସା ଗଃଏ", "ହାସା ଗଃଇଚି"
ଗଜଃ, ଗଜି
(୧-ଆରଢି ଲମିନ୍ ପୁରାଃ ଆଲମ୍ ନୁ-ନୁଆ
ବାନ୍ରେଦ ହାସାମ୍ ଗଃୟା ।
୨- ପେଡଙ୍ଗ ହ କଲଃ ଆଲମ୍ କୁପୁସୁରା,
ବାନ୍ରେଦ ହାସାଢ ଗଃଇଡ଼ିମେୟା)
୯ ॥ "ନାମା ଦାଃ ଢାଲବ୍ ଦାଢ"
ବାଲାଢ ଢାଟା ଆବୁଇ୍ଢ ତାନରେ ବାଡ଼ଢ
(ମସି କୁଲପା ଗନଙ୍ ହାରତେଲେ ସେନ୍ଲେନା,
ନା'ମା ଦାଃ ଢ'ଲବ ସାବେନ୍ ଢାକେଢ଼େଃ ଦାଢା
ପୁରା ଢେତ୍ଲେୟା)
୧୦ ॥ "ଦାଟା ଢାଙ୍ଗରେ ରେବେଡ଼େ"
ନେଲ-ସା'ତିଞକେ'ତେ ବିଡି ସାଇଡିବାଏ-
(ହନ ପାହାଓ ଇଚିଲାଗିଡ୍ ନିଟାଢା ପୟସା
ଦାଟା ଢାଙ୍ଗରେ ରେବେଡ଼େତାନା)
୧୧ ॥ "ସାରୁସାଢାମ୍ରେ ଦାଃ ଦୁଲେ"
ଢାଜିଢାଗନଙ୍ଗ, ଢାଜି ସାମାରେ ସେନଃ

(ନେଃ ଚିୟା କାପେ ନେଲ୍‌କେନ୍ତୁ, ଆଞ୍ଜ୍‌ଦ ନିମିରେଦ
ଦାଃ ଅତାତାବ୍‌ବୁଆ, ବାବାବୁ ହେର-ଜେଟେଜମାମେତେ
ଏସୁଞ୍ଜ କାଜିକେତା, ମେନ୍ଦସାରୁ ସାକାମ୍‌ରେ ଦାଃଞ୍ଜ
ଦୁଲ୍‌କେନ୍ତୁତେ ଦ କାଲୋଟାୟାନା ।

୧୨ ॥ "ଗେଡ୍‌ତା ଜିଲୁ ଗେଡ୍‌ତା-ଗେଡ଼ତା, ଚିପାତା ମାୟା
ଚିପାତା-ଚିପାତା ।"
କାଜିକେଡ୍‌ତେୟାଃଗେ ନେକା-କାକେ କାଜିଉରା-
(ଗେଡ୍‌ତା ଜିଲୁ ଗେଡ୍‌ତା ଗେଡ଼ତା ଅଣଃ ଚିପାତା
ମାୟାଗେବୁ ଚିପାତା ଚିପାତା ରେଦ ଡିସିଞା
ଦୁନୁବରେ ଏଟାଃ ଜାଗାରକ ଚିଲିକାତେବୁ ଜାଗାରେୟା ।

୧୩ ॥ "ମେନ୍ତୁ ଦାଃ ଜରଏ"
- ରାସି ଦାଃ ତେଣାଃ-
(ଅକନ୍ ହାତୁତେ କୁଇକ ଡିୟାଙ୍ଗ ଚାଟୁପେ ଦୁପିଲ୍‌ତାଡ଼ା,
ମେନ୍ତୁ ଦାଃ ମି ପୁଃରେୟ ଜରଆତୁଲେପେ ।)

୧୪ ॥ "ମୁଟାରେ ଟାକିଃଇନ୍"
ସମଜାଅଃ, ଦୁକୁ ଆଟକାରେ -
(ଏରାକିଞ ତାନ୍‌ଗାୟାନା ଅଣଃ ଅପଆ-
ଅପେରେଲାତେ ଅଆଃ ଦୁଆର ଏନ୍ତୁକା ଚାବାୟାନ୍
ଏନାଙ୍ଗ୍ ସମା ମୁଟାରେଃ ଟାକିଃୟାନା, ବାର ଏରା କା
ବୁଗିୟାଏଃ ମେନ୍‌କେଡ଼ା)

୧୫ ॥ "ଆଇୟା ଟଂଗାଃରେୟାଃ ବୁଦି ଅ 'ଃଲେ'
ଦା'କି ବୁଦି, ହ' ବାଇଗଏଃ ପାଇଟି
"ମାଜି ହନ୍‌ଲଃ ଆଲ୍‌ମ କୁପୁସୁରା, ଆଇୟା
ଟଂଗାଃରେୟାଃ ବୁଦିଃ ଅ'ଚଲ୍‌ଲେ' ରେଦ୍ ସେନଃ
ରେନା'ଃଅମ୍)

୧୬ ॥ "ଏଙ୍ଗା ସିମ୍ କକଟାଏ"
କୁଇତାନିଃୟାଃ (କାଜିରେୟାଃ) କେକେଃ ।
(ଏଙ୍ଗାସିମ୍ କକଟଃକେନ୍ତୁତେଦ ବାଲାକ ଗନଙ୍ଗ କାଜ
ବାପାଇୟାନା)

୧୭ ॥ "ଏଙ୍ଗାଃ (ଆପୁଆଃ) ଆ'ହି ନେଲେ ।"
ଗଙ୍କେନ୍‌ଲେକା ରିକାଏ, ଗ' ଗଏଃ ପାଇଟି
("ଦାରୁ ଚୁଟୁକାଃ ଜାକେଡେମ୍ ଦେଃଡେୟାଃ, ଙ୍କା ଙ୍କତ
ବାଙ୍କି ଭରାୟାନା ବାନ୍‌ରେଦ ହନାଙ୍ଗ୍ ଏଙ୍ଗାମ୍ ଆଁଦିମ୍
ନେଲକେଡ଼ା")
୧୮ ॥ "ଜନମ୍ ଇଃ ଆଉରି ଇଃ-ଏଡ଼ାଃଏ"
ଆଉରି ସେଁୟା ଅଃ, ମୁରୁକୁ
(ଉସା-ସାମାଙ୍ଗ ଉରିଃ କିଞ୍ଜେମ ଆଁର୍ ତାଡ଼୍‌କିଞ୍ଜାରେଦ
କିଞ୍ଜ ସେନେଂୟାଚିୟା, ଆମଦ ଜନମ୍ ଇଃ
ଆଉରିମ୍ ଇଃ-ଏଡାଃୟା ।
୧୯ ॥ "ଙ୍କା'ଇଃ ଚିପୁଡ଼େ ଦାଃ ଙ୍କା ଜର"
ଏସୁ ଅୟଇ
"ଡିୟାଙ୍ଗ୍‌ଲଃ ଚାକାଚାମ୍ ଆସରାତାନା, ନିଚିପୁଡ଼େ
ଦାଃ ଙ୍କା ଜରଆ" ।
୨୦ ॥ "ଲିଙ୍କାଃତେ ଦାଃ ଗଚାଏ"
ଏସୁ ପୁରାଃ ଅୟଲ
(ନେନ୍ ନାଇକି ଏରାଦ ଙ୍କା'ନାଃ ଆଲମ୍ ଆସି-ଚେଁଡାଃ
ନିଃଦ ଲିଙ୍କାଃତେ ଦାଃଏଃ ଗଚାୟା)
୨୧ ॥ "ତି ଦିପିଲେ, ତି ଦିପିଲ୍ ଇଚି"
ଗନ୍‌ଏଃ ଦୁକୁନେଲେ, ଗନ୍‌ଏଃ ଦୁକୁନେଲଇଚି
(୧) ହନ ହାସୁତାନ୍‌ରେ ବାଗେ-ଏଙ୍କାଃକିଃତେ ଏଙ୍ଗା
ତିଃ ଦିପିଲ୍‌କେଡା
(୨) ନାଙ୍କମ ବୁଲିଲଃ ଆଲମ୍ ଏପେରାଙ୍ଗା, ତିଃୟ
ଦିପିଲ ଇଚିମେୟା)
୨୨ ॥ "ବୁଜି ଏରାଜ ଗାଡି"
ବାସି (ଦାଃ) ମାଣ୍ଡିଜମ
(ବାଲାତାଡ୍‌କିଞ୍ଜ, ଆଙ୍ଗ ଚରସା ଆଲବେନ୍
ସେନଃଚାବା, ଙ୍କା କାରବାଡ୍ ବା' ଲେନଃବେନ୍
ବୁଜି ଏରାକରେୟ ଗାଡିକେ' ଙ୍କବେନ)

୨୩ ।। ''ଜମ୍-ଜମ୍‌ତେ ଇତିଇଃ''
ମୁକୁଙ୍ଗଃତେ ଜା ସାନାଙ୍ଗଃ
(ଦାସିବାର୍ ସିର୍‌ମା ଜାଙ୍କେଡ୍ ନାଲାଓ ବୁରିଲେକାଞ୍
ଏମାଃୟା, ମାଣ୍ଡି ଡିୟାଙ୍ଗ୍‌ତେୟ' କାଞ୍ଜା ଏଵାକିଃୟା,
ଏନ୍‌ରେୟ ବାଗେ ତେୟାଃଏ ନାମ୍‌ତାନା, ନେନ୍
ଅଆଃରେ ଜମ୍-ଜମ୍‌ତେଃ ଇତିଲେୟାନା)
୨୪ ।। ''ଗାଇ-ସାରାଃଲେକା ଜଆରକେ'ତେ ଜା'ଇଃୟା
ଗତଆରେ ବଇ''
କାଟା ସୁଦାରେ ହୁଡୁଃ, କାଟା ସୁବାରେ ଇୟୁଃ
(''ନାଃଆମ୍ ପାଟେଡ୍‌ତାନା, ମୁସିଞ୍ଜ ଦ ଗାଇ-ସାରାଃଲେକା
ଆଞ୍ଜାଃ ଗତଆରେ ଜଆର କେ' ତେମ୍ ବଇଥା)
୨୫ ।। ''ନିଦା ଦାଃ ଗଃ
ତୁଙ୍କି ପଇ ମଃ
(ଆଞ୍ଜାଃ ହନଦ ନିମିନ୍ ମାରାଙ୍ଗଃଗେ ନିଦା ଦାଃଏଃ
ଗଃଆ)
୨୬ ।। ''ମୁଲି ମୁଃର ସାକାମ୍‌ତେ କାପାଃଇତାନ୍‌ଲେକା
ଜା'ଇଃ ଆଦାଏ''
ସୁକୁ ରାଁସା ଆଦାଏ, (ଏସୁ ସୁକୁରାଁସାରେ ଟାଇନ୍)
(ହନ କତାମ୍ ନାଲାହୁଡୁଃ ଆମ୍‌ତାନ୍‌ତେ ନା'ଃଦ
ମୁଲି ମୁଃର ସାକାମ୍‌ତେ କାପାଃ ଆମ୍‌ତାନ୍‌ଲେକାମ୍
ଆଦାୟତାନା ।)
୨୭ ।। 'କାନି ଆଙ୍ଗୁଲି କା ତେଙ୍କଡ୍'
ଜା'ଇଃ ଜା କା ଟିକାଦାଇୟାଇ
(ଜା ମୁଣ୍ଡା ମାନ୍‌କିକମ୍ ଦୁବକ, ଜା କାଟାରି
ଦୁଆରେମ୍ ସେନଃ, କାନି ଆଙ୍ଗୁଲି କାମ
ତେଙ୍କଡ୍ ଦାଇୟାଞ୍ଜା)
୨୮ ।। ''ଜା' ଇଃ ହାସ' ଦାଃକତାଃରେ ଗନ୍‌ଙ୍ଗି''
ତପାଇ
(କାଇଞ୍ଜତେକ ନା'ଃଦ ବୁଇଟାବାୟାନାଞ୍

ହାସା ଦାଃକତାଃରେ ଆଂଜା ଦିନଗେପେ
ଗଡ଼ିଞା)

୨୯ ।। "ବୁଦୁ ହାକୁଲ ଚାପୁ-ନାମ୍‌କ"
ଦାଃ ମାଣ୍ଡି ଜମେ
"ବାଲାତାଡ୍‌କିଞ୍ ହରାତାବେନ୍ ସାନିଞା ବୁଦୁ
ହାକୁକ ଚାପୁ ନାମ୍‌କେ କବେନ୍)

୩୦ ।। "ଜା' ଇଃୟାଃ ନୁତୁମ୍‌ତେ ନା'କା-ଏଲାଃଆନ୍"
ଏସୁପୁରାଃ କୁର୍‌କୁରେନ୍, କା ନେପେଲ୍ ।
(ମିସିକୁଇ ଏଟାଃ ଜାତିରେଃ ଅ'ଃଲେୟାନ୍ ଲାଗିଡ୍
ବାରେକ ଆୟାଃ ନୁତୁମ୍‌ତେକ ନା'କା ଏଲାଃକେନା)

୩୧ ।। "ଦାଟା ଜାଙ୍ ଲେଲେଃ ଏଲାଃ"
ଜୁରିମାନା ଏମେ, ଚିଲା ହାଲ
(ଜୁମୁତେ ମେରମ ଜମାନ୍ ସୁକୁ କାପେ
ଆଦାକେଡ଼ା, ନେଃ ଦାଟା ଜାଙ୍ଗପେ ଲେଲେଃ ଏଲାଃ
କେଡ଼ା)

୩୨ ।। "କାଟା-ଡି ଦାଃ"
ହାମେୟାନ୍, ବୁଲିୟାନ୍
(ଏଙ୍ଗାଆପୁକିଞାଃ କାଟାଡିଃକେ ଦାଃୟାନ୍‌ରେୟ ହନକ
ସେପେଡ୍ ହାପାନୁମାକାନ୍ତେ ସୁକୁରିଞା)

୩୩ ।। "ଆର୍‌ସି ବୁଗିନ ବାନଃ"
-ମେଡ୍‌କା ନେଲ୍‌ଜମ
(ହା'ମ୍‌ତାନ୍-ବୁଲିତାନ୍ କଆଃଦ ଆର୍‌ସି ବୁଗିନ୍ କା
ଟାଇନ୍‌ଗେୟା)

୩୪ ।। ବୁଲୁଙ୍ଗ ବେପାର୍‌ତେ ସେନଃ
"ଗଜଃ"
(ଏଙ୍ଗାଙ୍ ଆପୁକିଞ ଦ ବୁଲୁଙ୍ଗ ବେପାର୍‌ତେକିଞ ସେନଃ
ୟାନା)

୩୫ ।। "ବୁରୁଦୁରୁକ ଆପାରବେୟାନ୍‌ରେ ବୁନୁମେ'ତେ ଅ'ଃଇ"
ହାପାନୁମ୍‌କ ହ'ତାଃ ନିର୍

(ଢା' ଚିମିନ୍ ମାନାକରେୟ' କାଙ୍କ ମାନାଓଃଆ,
ବୁର୍‌ଦୁଡ଼ୁକ ଆପାର ବେୟାନ୍ ରେଦ ବୁନୁମେ'ତେକ
ଅ'ଃଲଗେୟା)

୩୬ ॥ "ଅବଃତାନ୍ ଗୁଟାଇ୍ ସେଙ୍ଗେଲ୍ ଉସୁକୁର୍ ଆଦେର"
ହାପାଅଃତାନ୍ କାଜି ଚି ରାୟଃତାନ୍ ଦୁକୁ ଢାଡ଼ୁକା
ବିସ୍‌କାଲେ, କାଜି-ବାକଅ, ଚୁଗୁଲି
(ଅଆଃରେ ଗନଃଏ ହବାୟାନ୍‌ତେୟାଃ ମି ହା'ଟଗେ
ସେନଃଆକାନା, ଅଆଃଓ କୁମ୍ବୁୟାନା ସାବେନ୍
ବେଲାତାଜି ଅଣ୍ଡଃ ଲିଜାଃକକ ଇଡ଼୍‌ଟାବାକେଡ଼ା,
କୁମ୍ବୁକ ଅବଃତାନ ଗୁଟାଙ୍ଗ ସେଙ୍ଗେଲ୍‌କ ଉସୁକୁର୍
ଆଦେର୍‌କେଡ଼ା ।)

୩୭ ॥ "ଆପାନାଃ ଦ'ସ ଉକୁଇ ଅଣ୍ଡଃ ଏଟାଃକଆଃ ଦ'ସ ଉଦୁବେ ।"
(ଆଏଃୟ ମି ଚିପୁଦ୍ ବୁଲୁଡ କାକେଡ଼୍ ଆସିଃରେ
ବାନଃବାଏଃ ମେନେୟା, ଅଣ୍ଡଃ ନିମିନ୍‌କ ଅୟଲା ମାଣ୍ଡି
ଡିୟାଡ କାଙ୍କ ଏମେୟା ମେନ୍ତେ
ଚିଡୁ-ଚିଡୁତାନ୍ ଏଟାଃ କରେୟାଃଦ ଏସୁଇଃ କାଜିୟା,
ଆୟାଃଦଏଃ ଦୟା-ଦାଃତାଃ)

୩୮ ॥ "ଡିୟାଡ ଚାଲାତାନତେ ନିରେ"
ଡିୟାଡ ଦାଃ-ଦାଃ ଚାଲାଏ
(ଆତେଗା ବାଲାତାଡ଼ିଃ, ଡିୟାଡ ଡିଲଦବେନ୍
ଡିଲ୍‌କେଡ୍‌ଲିଙ୍ଗା, ମେଦବେନ ନିରକେଡ଼ା)

୩୯ ॥ "ଦିନ୍ ମୁଣ୍ଡିରେ ରାମ୍ବା ରାସି ନାମେ"
ସିରମା ତୁଣ୍ଡୁରେ ନାଲା ନାମେ-
(ନାଇକି ଅଆଃରେ ଉରିଃଙ୍କମ୍ ଗୁପିରେଦ ବାବୁ ଦିନ୍ ମୁଣ୍ଡିରେ
ରାମ୍ବା ରାସିମ୍ ନାମେୟା)

୪୦ ॥ "ବୁଟିରେ ସୁନୁମାକାନ୍‌ତେ ଗିଚିଃ"
ସାମାରେ ଟାଇନ୍

(ସାବେନ୍ ହ'ଙ୍କ ଅତେକକ ସି-ଚଟାଃ ଜମ୍‌ତାନା ଆମଦ
କୁଟିରେ ସୁନୁମାକାନ୍‌ତେମ୍ ଗିତିଃୟାକାନା)

୪୧ ॥ "ଇଃ ଜାକେଡ୍ ନେଲ-ସେନଃବଏ"
ଏସୁ ପୁରାଃ ଅୟଲ
(ନେନ୍ ନାଇକିକତାଃଏତେ ଜା'ନାଃ ଆଇମ୍ ଆସରାଃ,
ନେକଦ ଇଃ ଜାକେଡ୍‌କ ନେଲ୍ ସେନଃୟା)

୪୨ ॥ "ଜାନୁମ୍‌ରେଗେ ସୁସୁଃ"
ମେଡ୍‌ରେଗେ କ'ଜି
(ଆଞ୍ଜ ଉକୁ ଦାନାଡ କାଜି କାଞ୍ଜ ଆଦାନା, ଦ' ସଞ୍ଜ
ନେଲ-ନାମ-ତାରେଦ ଜାନୁମ୍ ରେଗେଞ୍ଜ ସୁସୁଃଆ ।)

୪୩ ॥ "ଜା" ଇଃୟାଃ ସଟା ଆଏଃଗେ ତାମ୍‌ଉରାତେ
ଆୟାଃ (ଜିନିମ୍) ତେଗେ ମା'ନି
(ଗେ'ତାଡ୍‌କ ଆପେଦ ଡିୟାତପେ ଗଃଲେଡ଼ା, ଆଞ୍ଜତାଃରେଦ
ଜଗାଲା ବାନଃୟାନା ଆପେୟାଃସଟା ତେଗେଞ୍ଜ ତାମ୍
ଉରାପେତାନା)

୪୪ ॥ "ଆ' ରେୟାଃ ଜିଲୁ ଲେଲେଃ ଏଡ଼ାଃ"
ହବା ସେକା' ଲେନ୍‌ତେୟା' ପାଇଟି ଏଡ଼କାଏ (ଏଡ୍‌କାଅଃ)
(ଏରା ଆଗୁତାଡ୍ ବାଲାକ ଦାରମ ଡିୟାତରେବୁ
ଗାଳିକେଡ୍‌କତେ
ଏରାକ ଇଡ୍‌ଉରା କିଃୟା, ଆବୁଗେ ଅଆଁ କେଡ୍‌କତେ
ଆ'ରେୟାଃ ଜିଲୁବୁ ଲେଲେଃ-ଏଡ଼ାଃକେଡ଼ା

୪୫ ॥ "ଲାଣ୍ଡି ତାପିଞ୍ଜକେନେ'ତେ ସେନଃ"
-ଆଡ ତରସା କା ଜମ-ନୁକେ'ତେ ସେନଃ
(ତିସିଞ୍ଜଦ କୁପୁଲ କ ଟାଇଲେନଃପେ, ଗାପାଦ କାଲେ
ମାନାପେୟା, ଲାଣ୍ଡି ତାପିଞ୍ଜ କେନେ'ତେ ସେନଃପେ)

୪୬ ॥ "ସାମାଡ ଚାଂଦାଏ"
ଏଡ୍‌କାନ୍ ଇମି (ପାଇଟି) ରିକାଏ
(ସେପେହ୍-ସେପେ'ହ୍ ଲାଂଡ଼ିଆ ଅଶଃ କୁମୁଇଃତେ

କଁଏତାନା, ମେନ୍ଦ ଏଂଗା-ଆପୁକ, କୁମାକ ଜାକେଡ୍ ସାମାତେ
ଚଂଦାକତାନା)

୪୭ ॥ ଅଆଃରେୟାଃ ମାଣ୍ଡି-ଚାଟୁ ଅ'ଃଲ୍-ଏଲାଃଏ (ତୁଲ୍-ଅ'ଃଲେ)
ଆପାନାଃ ଅଆଃ ରେୟାଃ ଉମି-
(ହାନାରେୟା କିମିନେୟାକିଞ ଏରେ଼ରାଡ୍‌ତାନ୍‌ରେ
କୁମୁକେନ୍‌ତେୟାଃ ଜାକେଡ୍‌କିଞ୍ ଏପେରାତେୟାନା
ଅଆଃରେୟାଃ ମାଣ୍ଡି-ଚାଟୁ ଆକିଞଗେ ଅ'ଃଲ୍‌ଏଲାଃକେଡ଼ା

୪୮ ॥ ''ଚକେ ଚାଡ୍‌ଲମ୍‌ରେ ପାଇଟି''
ସମାୟ ଚାବାୟାନ୍‌ରେ ପାଇଟିରେ ଜା'ନାଃ କା ହବାଓଃଆ-
(ଆୟେରଦମ୍ ଗିତିଃ-ଦୁମ୍‌ଲେନା ଚିୟା, ଚକେ ଚାଡ୍‌ଲମ୍‌ରେ
ବାବାମ୍ ହେରେତାନ, ମାର୍ ପୁରାଃଆମ୍ ବାହିୟା)

୪୯ ॥ 'ପୁଣ୍ଡି ରାମ୍ବା ଉତୁଇ'
ସାମା ବୁଲୁତତେ ମାଣ୍ଡି ଏମେ (ଜମେ)
(ତିସିଞ ଏଂଗାଞ ପୁଣ୍ଡିରାମ୍ବା'ଏଃ ଉତୁଆକାଡ଼୍‌ତେ ମାଣ୍ଡିକାଞ
ଜମ୍‌କେନା)

୫୦ ॥ ''ଜା'ଇଃ ମେଡ୍ ଟୁବାଃଇ''
ଗୁସ ଏମାଇ
(ମୁଣ୍ଡା ମେଡ୍‌କ ଟୁବାଃକିଃ ଲାଗିଡ୍ କାଏଃ ସାଜାକେଡ୍‌କଆ)

୫୧ ॥ ''ଏଙ୍ଗା ସେତାଲେକା ଚାଡ଼ଲମ୍ ଗାପୁଇଃ''
ବରଏ, ଲାଣ୍ଡିୟାନ, ପାଇଟିତେ ଉସାନ୍
(ପାଇଟି ଆଉରିଃ ଏଟେ'ଃତେଗେ ଏଙ୍ଗା ସେତା ଲେକା
ଚାଡ୍‌ଲମେଃ ଗାପୁଇଃଚାନା)

୫୨ ॥ ''ବଲା ଦାଃ ନେଲ''
ଡିୟାଙ୍ଗ ନୁ
(ଆଉରି କୁପୁଲକିଞ ଆଇବେନ୍ ସେନଃତାବା, ପରବବେନ
ତାନ୍‌ତେଦଲେ ବଲା ଦାଃ ନେଲବେ'ବେନ୍)

୫୩ ॥ ''ଭ'ୟୁଡ୍ କା ବିୟୁରେନ୍''
କାଜି କା-ଆୟୁମ୍, କା ସମଜଅଃ-

(ଆତେ ଯାଇ, ଆମ୍‌ଦ ଢାଓ ହାଟ ଡିୟାଢ ଆକାରିଞ
ହାପାନୁମ୍ କଲଃଗେମ୍ ନିଦା'-ଆଢାନଃଆ, ଉମିୟାମେତେ
ଉମିନ୍ କାଜିୟାମ୍‌ରେୟ ଆମାଃ ଊଂୟୁଦ୍‌ଦ ଢାଏଃ
ବିୟୁରେନା)

୫୪ ।। "ସୁଢା ସାଗେନ୍‌ରେ ସାବ୍ ଦାଇନ୍"
ହା' ଆମ୍ ତାନ୍ ହ' ବାଲେଃ ଏରା ନାମ୍ (ଅଁଦି)
(ନି. ସୁଢା ସାଗେନ୍‌ରେଃ ସାବ୍‌ଦାଇନ୍‌ତାନା, ଢା'ଇଃ
ବୁଗିଦ କାକ ମେତାଇୟା)

୫୫ ।। "ଆଦଆ ଚାଉଲି ତିକି ଚାଉଲିଲଃ ମିସାଏ"
ରାଁଡିୟାନ୍ ହ ଡିଂଡା ହାପାନୁମ୍ ନାମ୍ (କେୟା, ଆଁଦି)
(ଢା' ତାବୁ ବାଲାକ ଗନଡ ହାୟାତେଦ ହନ କୁଇ କାଲେ
ଏମାପେୟା, ଆପେଦ ଆଦଆ ଚାଉଲି ତିକି
ଚାଉଲିଲଃ ମିସାଏତେୟାଃପେ ନାମତାନାତେଦ)

୫୬ ।। "ଅଆଃରେଗେ ଢୀବନ ହାକାଏ"
ଅଆଃରେୟା ଏସୁ ପୁରାଃ ଉଳୁଃତିନିଃ
(ଆପୁଞ ଏଟାଃ ପାରେ ମୁସିଞ-ବାରସିଞ ଢାକେଡ୍
ଢାଏଃ ଟାଇଦାଇୟା, ଅଆଃରେଗେ ଛିବନେଃ ହାକାୟା)

୫୭ ।। "କୁଟା' କାନ୍ ବିଞ ହଟାଃ"
ଢା କୁର୍‌କୁରୁଃତିନିଃ କୁର୍‌କୁର ଇଟି
(କନ୍ଦା ହାସୁ-ସାଇରେ ଢା'ଇଃ ଢେଡା'ଇଲଃ ଢାଏଃ ଏପେ-
ରାଡା, ସାବେନ ଦାଃଲେଢାନ୍ ହ'କ ମେତାଇୟା,
ମେଦ କାକାତେ-ଗାଉଞ ତେଡିକିଞାଃ ଢାଓ-ଢାଓରେୟାଃ
ଏରାଢ ଗନ୍ଦେ ଅଣ୍ଡଃ ଚେଣ୍ଡା ଢାଏଃ ସା' ତିଞ କେଡ୍‌ତେ
ମୁସିଞ ଦଏଃ ତାମ୍‌ରେନା କେଡ୍‌କିଞା, କୁଟା'କାନ୍
ବିଞ୍ ହଟାଃ ଇରେଦଏଃ ହୁଆଃଗେଦା)

୫୮ ।। "କୁପୁଲେନ୍‌ତେ ସେନ (ହୁଲୁଃ) ରେ ହରାକ
ଡକୁଡଃ"
- ଢାସେନ, ଢା ହୁଳୁଃ-
(ପରବ୍‌ରେ ଆପେ ଅଆଞ ସେନାମେତେ ସାମାରେ

ଆଇମ୍ କାଜି-ଆସରାତାଲେୟା, ଆମ ହୁଜୁଃ
ରେଦ ହରାକ ତକୁତଃଆ)

୫୯ ॥ ''ଏଟାଃ କଥା ଗାସିଃ ଅଡବିୟୁର୍''
ଆୟୁମାଡ୍ କାଜି ଉଦୁବ-ବିୟୁର
(ମେଡ଼୍‌ତେଦ କାମ୍‌ନେଲେନା, ଏଟାଃକଥା ଗାସିଃଇମ୍
ଅଡ ବିୟୁରତାନା)

୬୦ ॥ ''ଜା'ଇଃୟାଃ କାଗିତେ ତଲ୍‌ଗଜେନ୍''
- ଜା' ଇଃୟାଃ କାଗିତେ ସେସେନ୍-
(ସାମାରେ କାଚାରି ଦୁଆର ସେନ୍‌ସେନ୍‌ତେ
ସାବେନ୍ ଅତେ ହାସାମ୍ ଟିକା-ବାନ୍ଦାର ଚାବାକେଡ଼ା
ଆମ୍‌ଦ ଏଟାଃକଥାଃ କାଜିତେମ୍ ତଲ-ଗଜାକାନା)

୬୧ ॥ ''କାଜି ଗିତିଃ-ତପାଏ''
- ଆଦା' ନ ତେୟାଃ କା ଉଦୁବେ, ଦାନାତେ
(ଏଂଗା ହନ୍‌ତେ ଏରାଏଃ ସୁତୁଃବା'ଇରେୟ'ଚି ଏନା ଏଟାଃ
କତାଃରେ ଅ'ଃଲ୍‌ତାନତେୟାଃ କାଏଃ ଚିର୍‌ଗାଲ କିଃୟା,
କାଜିଗେଃ ଗିତିଃ-ତପାକେଡ୍ ଲାଗିଡ୍‌ତେ ବାରେକ ଭମିୟାନା)

୬୨ ॥ ''ପାପାରି ପଦଲା ଜମ୍''
ନାଇକି ହ-
(ପାପାରି ପଦଲା ଜମ୍‌ତାନ୍‌କ ପର୍‌ଜାକଲଃକ
କାଗେଦାକ ବାପାଲାଃ)

୬୩ ॥ ''ପୁଟାଆକାନ୍ ବା' ତାଃରେ ଭରୁକ ବିୟୁରେନ୍''
- ହାପାନୁମପା' କୁଲିକାଜି- (ଯୁବତୀକୁ ବିବାହ ପାଇଁ
ପଚାରି ବୁଝିବା)
(ବା ପୁଟାଆକାନାମେତେ ଗେଦା ଭରୁକଦକ ବିୟୁରେନ୍‌ତାନା
ହନ୍‌ଏରା କାବୁ ରାକାଇୟା)

୬୪ ॥ ''ମୁୟୁକ ଗୁପି''
ହନ୍‌କ ଜାର- (ଛୋଟ ପିଲା ଜଗିବା)
(ବୁଡ଼ିଏରା ହାମ୍ବାଲ ପାଇଟି କଦ କାଏଃ ଦାଇତେ
ମୁୟକଏଃ ଗୁପିତାନା)

୬୫ ॥ "ମେଡ୍ ଦାଃ ଚେତାନ୍ ମାଣ୍ଡି-ଡିୟାଡ ଢମେ-ନୁଇ"
-ଚେଷ୍ଟା ନାମେ-
(ଇମିନ୍ ଢାଢି କେଡ୍‌ମେରେୟ' ଢାମ୍ ଆୟୁମ୍‌କେଡ଼ା
ବାଡ୍‌ଏନ୍ ଅଆଃରେମ୍ ଟାଇୟାନା, ନା'ଃଦ ଢାଟି ନେଃ
ମେଡ୍‌ଦାଃ ଚେତାନ୍ ଡିୟାଡ-ମାଣ୍ଡିମ୍ ଢମେ-ନୁଇତାନ୍)
୬୬ ॥ "ଢିଲୁ ଢମ୍‌ତେ"
ଗନଏଃତାଃ
(କୁଇକ ରାଃ-ରାଃତେ ଢିଲୁ ଢମ୍‌ତେଢ ସେନଃତାନା)
୬୭ ॥ "ପାତା ସାଙ୍ଗି (ଲେକା)ତେ ସେନ୍"
ଦୁବ ସାଙ୍ଗିତେ, ଦୁବ ଢୁଲିଲେକାତେ
(ମୁଣ୍ଡା-ମାନ୍‌ଢିକଗେଦା ବିଚାର୍‌ଦ ବିଚାରେୟା ବାଲାତାଡ଼ିଃ
ପାତା ସାଙ୍ଗିଲେକା ତେରେୟ ଗାପା ହୁଢୁଃବେନ୍)
୬୮ ॥ "ହନାଃ ଇଃ ଢାକେଡ୍ ଲାଡ଼େ"
- ହନ୍ ଲାନା'ଃତେ ଦୁଲାଲାଇ-
(ମିୟାଡ୍ ଗେୟାଃ ହନ୍ ମେନ୍ତେ ଚିୟା ଇଃ ଢାକେଡେମ୍,
ଲାଡ଼େୟା, ଢାଏଃ ସମଢାଓଃରେଦ ହନ୍ ତାମ'
ତାମି ଏନାଡଃ)
୬୯ ॥ "ସିଞ୍ଜ୍ ସୁବା ଦାରୁ ସୁବାଓଃ"
ବାଲା ସାଢାଓଃ
(ହାମ୍ ହ' ବୁଢି ଏରାଢିଞାଃ ମିଡ଼'ଅଲେ ଏରାହନ୍ ଟାଇକେନ୍
ଇନିଃୟ' ନା'ଃଦଏଃ ସିଞ୍ଜ ସୁବାଦାରୁସୁବାୟାନ୍‌ତେ ଏଙ୍ଗା-
ଆପୁଢିଞ୍ଜ୍ ଆ' ସୁଲଡିନିଃ ଢା'ଇଗେ ବାଡକଆ)
୭୦ ॥ "ଢା' ଇଃୟାଃତେ ଢା ଦାଃଦାଃତାନ" ବାନରେଦ
"ଢା'ଇଃୟାଃତେ
ଢା ମନ୍‌ଲାବା'ତାନ୍"
ଢା ଗରଢତାନ୍, ଢା ଦର୍‌ଢାରାଢାନ୍,
ଢା'ଇଃୟାଃତେ ଢା ଢାରିନ୍
(ସମା ଏରାଃତେ ଢା'ଏଃ ଦାଃଦାଃତାନ୍ ଲାଗିଡ୍‌ତେଗେ ଢାଏଃ
ସମଢାଓଃତେଃ ବାଗେତାଃୟା)

୭୧ ॥ “କାଜି ଆକାରିଞ”, ବାନ୍‌ରେଦ “କାଜି ଦୋକାନେ”
ଛାନ୍ କାଜି ନି-ତିରିଃତାଃରେ ଉଦୁବ୍‌ବାୟ-
(କୁଇକତାଃରେ ଉକୁ-ଦାନାଙ କାଜିକ ଆଇମ୍ ଛା’ଗାରା,
ନେକଦ
କାଜିକ ଆକାରିଞା ।)

୭୨ ॥ “ବାରତିତେ ଜମେ”
- ରେଙ୍ଗେଃ ନାମଃ -
(ନିମିରେଦ ରିଙ୍ଗା-ଆକାଲକେଡ଼ାଏଃ,
ଟା’ଷି ହନ୍‌କ ନା’ ଲାତେକ
ହବାଓଃଆ, ବାନରେଦ ବାର ତିତେକ ଜମେୟା)

୭୩ ॥ “ସେଙ୍ଗଲ୍ ଗୁଟାଙ ଜମେ”
ରେଙ୍ଗେ ନାମଃ -
(ବକ-ମିସିକ ଅଆଃ-ରେୟାଃ ବାନ୍ଦି-ବାବାକୁ ଜମ୍-ଟାବାକେଡ଼ା
ନାଲ-କୁଆଏବୁ ପାଇଟିୟା ଅଣ୍ଡଃ ସା’ନ-ଛାଟାବୁ ଆକାରିଞା
ବାନ୍‌ରେଦ ସେଙ୍ଗେଲ୍ ଗୁଟାଙବୁ ଜମେୟା)

୭୪ ॥ “କଁଏ ମାୟା କାଙ୍ଗାଳାତାନ”
ରେଙ୍ଗେଃ କାଙ୍ଗଳାତାନ
(ଅତେ ହାସାଦ ମେନାଃ, ମେନ୍ଦ ନି ଲାଣ୍ଡିୟାତେ ନେକାଏଃ
କଁଏ ମାୟା କାଙ୍ଗାଳା (ଟାବା) ୟାନା)

୭୫ ॥ “ବେଲା ମାଣ୍ଡିଦ ଜିରାଅଃ, କାଜିଦ କା ଜିରାଅଃ”
-କାଜି କା ଉକୁଦାଇୟଃ -
(ବେଲାମାଣ୍ଡିଦ ଜିରାଅଃ କାଜିଦ କା ଜିରାଅଃ ତେଗେଦ
ହାପୁଇ
ଇମିନ୍ ଆଇମ୍ ଉଦୁବେୟା ମେତାଃଇରେୟ’ କାଜି ବାଡ଼େଃ
ଉର୍ଦୁବ୍‌କେଡ଼ା)

୭୬ ॥ “ତଆ ଦାଟା ଆଉରି ରାପୁଡ଼େ”
ସେୟାଁ ବାନଃତିନିଃ, ମୁରୁକୁ

(ହାନାର ହଁୟାରକ ମା'ନ ଢାଗର୍‌କେ କାଏଃ ଆଦା'ନା,
ରେନ୍ ସେପେଡ୍ଡ ତଆଦାଟାଗେ ଆଉରି ରାପୁଡ୍ରେତେଃ ଏରା'ନା)
୭୭ ॥ "ବୁଟିଗେ ଆଉରି ଗାସାରେ"
- ଆଉରି ସେଁୟାଅଃ, ଏଡ୍‌କାନ୍-ବୁଗିନାଃ କା ଉରୁମେ -
(ନିମିରେ ହନ୍‌କଦ ବୁଟିଗେ ଆଉରି ଗାସାରଃତେ ସୁକୁଲକ
ସିବା)
୭୮ ॥ "ଇଃ ଢାକେଡ୍ ଆଉରି ଢଡ୍-ଏତଏ"
- ଆଉରି ସେଁୟାଆ, ଏଡ୍‌କାନ୍-ବୁଗିନାଃ କା ଉରୁମେ -
(ମାଗେ ପରବ ବେଟାଅଃ ତାନ୍‌ରେ ଇଃ ଢାକେଡ୍
ଆଉରି ଢଡ୍-ଏତଏ କଆ ହନକ ରୁତୁକକ ସାବ୍‌ବାକାଃ)
୭୯ ॥ "କାଢ଼ି ଦୟା-କୁଣ୍ଡାମେ"
କାଢ଼ି କା ମାନାତିଞ, କା ସମ୍‌ଢାଅଃ
(ଏନ୍‌ଗା ଆପୁକଆଃ କାଢ଼ି ଦୟା କୁଣ୍ଡାମେ ହନ୍‌କ
ଏଡ୍‌କାଅଃଗେୟା)
୮୦ ॥ "ପୁଣ୍ଡି ସାଦମ୍‌ରେ ଦେଃ"
ଡିୟାଡ ନୁ-ବୁଲ୍-
(ହଲାଦ କାକାଞ ସାଣ୍ଡିଞ୍ ପାଡୁଆ କାଃୟାମେନ୍ତେ ପୁଣ୍ଡି
ସାଦମ୍‌ରେଃ ଦେଃୟାକାନ୍‌ତେ ମୁକୁଇ କଏଃ ପରଚାବାୟାନା)
୮୧ ॥ "ତିକ କିରିଞ୍ଜେ"
- ପାଇଟି ଲାଗିଡ୍ ନାଲା ଆଚୁଇ -
(ଅଆଃରେନ୍‌କ ସୁମାଡ୍‌ତେ ପାଇଟି କାବୁ ଚାବାଦାଇତାନା,
ତିକବୁ କିରିଞ୍ଜେ ଏନାଡ)
୮୨ ॥ "ପୁଣ୍ଡି ପୁକୁରିରେ ଅଢାନ୍"
- ଡିୟାଙ୍ଗ୍ ନୁ-ବୁଲ
(ମାଗେ ପରବ୍‌ରେୟାଃ ମେନେଡ୍ ଚିଡିରା ହନ ପୁଣ୍ଡି
ପୁକୁରିରେଃ ଅଢାକେନ୍ତେ ନା'ଃଦ ଗଏଃୟାକାନିଃ
ଲେକାଏଃ ଗିତିଃୟାକାନା, ଉଟାୟରେୟ' କାଏଃ ଉଟାନା)
୮୩ ॥ "ଦୟା ସୁନୁମେନ୍"
- ତାମନାମେ, ତାମ ଇଚିନ୍ -

(ଏରାକମ୍ ନିର-ବାଗେତେୟାଃ ଉଣ୍ଡି, ତିସିଞ୍ଜାଦକ ହୁଡୁଃ-
ନାମ୍‌ମେ ଚାନା, ଦୟା ସୁନୁମାକାନଃମେ)

୮୪ ॥ "ଦାଃ ସାକାମ୍‌କ ନାମ୍"
- ଏରା କିରିଞ୍ଜ, ଏରା ଲାଗିଡ୍ କୁଲିକାକି-
(କୁଲି ପାଞ୍ଜାଲେଦ୍‌ତେ ବାଲକ ଆପେ ରାଚା ଦାଃ ସାକାମ୍
ନାମ୍‌ତେଲେ ସେଡେରା କାନା, ଏମାଲେୟା ଚିପେ ବାନ)

୮୫ ॥ "ତାରାନରେ କକେନ"
ବାଲା-ବୁନ୍ଦୁ ଲାଗିଡ୍ ଡିୟାଙ ଗଃ-ଲଢ଼େ
(ଏରାକ ନେଲ-ନାମତାଏଃ ଲାଗିଡ୍‌ଗେ ବାଲାକ ଚାରାନ୍‌ରେ
କକେୟାକାନ୍ତେ ଆବୁ ହାତୁ ତେକ ହୁଡୁଃତାନା)

୮୬ ॥ "କେଲାଲଃ ଉରିଃଲଃ ଆଁର କିଞ୍ଜ"
- ଆଭରି ଅଣ୍ଡଃ ଡିୟାଙ୍ ମିସାତେ ନୁଇ
(କେଲାଲଃ ଉରିଲଃଏଃ ଆଁର ଚାଡ୍‌କିଞ୍ଜ୍ ରେଦ ନା'ଃଦ
ଅକନାଏଃ ସାମାଲାଓଦାଇତାନା, ନେଃ ସାମାଙ୍‌କଏଃ
ପରଚାବା' କାନା)

୮୭ ॥ "ଲାଇଃ ବା ଦୟାପା'ୟ"
- ଲାଇଃ ପେରେଃ ଲେବେଡ୍ ଲେପେଡ୍ କମେ,
କମ୍-ଗାରାଢେ-
(ତିସିଞ୍ଜାଗେ ଆଁଦିମେନ୍ତେ କିଲୁ-ମାଣ୍ଡି ନାମଃତାନା
ହାଗା-ମିସିକ, ଲାଇଃ କାବୁ ଦୟା ପା'ତାଃ)

୮୮ ॥ ଦୁବୁଇ ପା'ରେ ଆ'ଓଃ (ଆ ଭରାଅଃ)
କାକିତେୟାଃ କାଞ୍ଜ କାକିକେଡ଼ା ମେନେତିନିଃ, ଏୟାକେ' ତେ
କା-ଭରାଏଚିନିଃ
(ମୁସିଞ୍ଜଦ କୁଲିକେଡ୍‌ମେ ରେଦଞ୍ଜ ଆଚା ମାର୍ ଆପେ
ଅଆଃରେଞ୍ଜ ଗୁପିୟାମ୍ ମେତାଡିଞ୍ଜ, ତିସିଞ୍ଜଦ କେୟାମ୍
ଡାନ୍‌ରେଦ ଦୁବୁଇପା'ରେମ୍'ଆ' ଭରାଓଃତାନା)

୮୯ ॥ (ଦାଁ ଚୁଃଲେକା) ତେଗା ଅଃଲ
- ଚାକାଡ୍ ଅ'ଃଲ

(ହାନାର୍ ହଁ ୟାରାକିଞଃ ସାନାମ୍ ବିତିକ ଟେଗା-
ଅ'ଲ୍‌କେଡ୍‌ତେ ସାମା ଏରାଏଃ ବାଗେ କିଃୟା)

୯୦ ॥ "ସେତା ଛାଲକେଡ୍ ମାଣ୍ଡି ଚାଟୁ ଅଆଃତେ ଆଦେର"
(୧) ଛାଡି-ବ'ରେୟାନ୍ କୁଇ (ମିସିକୁଇ, ହନଏରା) ଛାଡି
ଡାଲାଇ,
(୨) ଲାମ୍ଡି ଏରା ସାଇଡିବା (ଏରାଇ)
(ସେତା ଛାଲ୍‌କେଡ୍ ମାଣ୍ଡି ଚାଟୁକ ଆଦେର୍ ଡାଡ୍ ଟେଗେଦା
ନେକଦ ମାରାଙ ଅଆଃ ରେନ୍‌କରେୟ ହାଡୁ-ସାଇ
ହ'କ ବାଗେଡାଡ୍‌କଆ, ଛାକ ଛମ୍-ନୁଡାନା)

୯୧ ॥ "ଲାଇଃ ବାବାତା"
ଲାଇଃ ରେଙ୍ଗେଃ (ଆଦାଅଃ)
(କୁଲା-ବାଲୁ ଛାକେଡ୍ ଛମିଲେକା ଲାଇଃ ବାବା ଡାଞତାନା)

୯୨ ॥ "ସିସିର ଦାଃତେ ଡିରିପି"
ଡିୟାଙ ଛକା ଛକା ଡିଲେ
(ବାଲାଡାହ୍‌କ ଡିସିଞ ଦ ଛା' ଟିକିନ୍ ଦିନପେ ବେଟାୟାନା,
ଛା' ସିସିର ଦାଃତେଞ ଡିରପିବା' ଡାଡ୍‌ପେରେୟ' ଆଲପେ
ମନ୍ ଦୁକୁଃଆ)

୯୩ ॥ "ଗାଙ୍ଗାଇ କାଃ ବାଇନ୍"
ଛା ମାନାଡିଞ, (ହରଃ) ଏସୁ ହାୟା - ଜୁଲୁମ୍ ଡିନିଃ
(ନେନ୍ ସେପେ'ଡ୍ ଛାନ୍ ହାଡୁରେୟ ଦାମା-ଦୁମାଙ ସାଳିଃ
ଆୟୁମ୍ କେରେଦ ଛା' ଟିମିନ୍ ପାଇଟି ମେନାଃରେୟ ଅଣ୍ଡଃ ଛା' ଟିମିନ୍
ମାନାଇରେୟ'ଏଃ ସେନଃରେୟା, ସାବେନତାଃ ଏଃ ସେନଃଆ, ସୁଙ୍ଗୁନ୍-
ଦୁରାଡ୍‌ତାଃଦ ନି ଗାଙ୍ଗାଇ-କା'ଃରେ ମେନେମ୍)

୯୪ ॥ "ହାଡୁ ଦିସୁମ୍ ଚଂୟାଏ"
ହାଡୁ ଦିସୁମ୍ ଭମି, ଏଡ଼କାଏ -
(ଆପେ ନେନ୍ ହାଡୁ ହାପାନୁମ୍ କଦ କାପେ ସମଝାଓଃଆ,
ଗାଁ-ସି-ପେୟାଁ ଏଡାଃକରେପେ ଅ'ଃଲଡାନା, ହାଡୁ ଦିସୁମ୍‌ପେ
ଚଂୟାଏଡାନା)

୯୫ ।। ''ଲାଣ୍ଡିରେୟାଃ ସୁତାମ୍ ବରେ''
ନସ୍କାନ୍ ଚାବାଏ, ଉଜାଲା ଚାବାଏ -
(ଉରିଃ ଗୁପିତାନ୍କ ଲାଣ୍ଡିରେୟାଃ ସୁତାମ୍ ବରକିଡ଼ିଞା,
ସାବେନ୍ ଚା'ସକ ଗୁପିଚାବାକେଡ଼ା, ମୁସିଞଦଞ ସାବ୍‌ଟଃକଆ)

୯୬ ।। ''ବୁଟା ବାଗେତାୟତେ କତରେ ସାବେନ୍''
ବୁଟା ଆସରା କା ମାନାତିଞେ ଅଣ୍ଡଃ ଚାନାଗା' (କତ)
ପାରେୟାଃ ଆସରା ମାନାତିଞେ -
(ବୁଟା ବାଗେତାୟତେ କତରେମ୍ ସାବ୍ ଦାଇରେନରେଦ
ବାଲାସାକା
ସାଲାଟିକରେ ବୁଗି କାକ ମେତାମେୟା, ଉମିମେୟାକ)

୯୭ ।। ''ମିୟାଡ୍ ଲୁତୁରତେ ଆୟୁମେ, ମିୟାଡ୍ ଲୁତୁରତେ
ଅ'ଃଲ-ଏଲାଃଏ''
- ଏଟାଃକଆଃ ଚୁଗୁଲି କାଜି କା' ଆୟୁମ୍, ଆପାନାଃ ଉଲୁଃ
ସମଜାଓଲେକା ସେସେନ -
(ଉଣ୍ଡି ବ' ଯାରେକ କିଜି ବିଲାଓଃକାମେନ୍ତେ ହାତୁସାଇ ହ'କ
ଏସୁକ ଉସୁକୁରିଞତାନା, ମେନ ଆଞ ସାବେନ୍ ଏନାକ
ମିୟାଡ୍ ଲୁତୁରେଞ ଆୟୁମେତାନା, ମିୟାଡ୍ ଲୁତୁଭ୍‌ତେଞ୍
ଅ'ଃଲଏଲାଏତାନା)

ହୋମୁହାବରା

(ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ)

୧ ॥ ଡଙ୍କି ଦେବତା ଘାଣ୍ଟୁଛି
(ପେଟର ଭୋକ)

୨ ॥ ମୂଷା ଡେଇଁକି ମରିବା ଘର
ଗରୀବର ଘର

୩ ॥ "ଚାରି କୋଣ ଝାଡୁମାରିଲେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବି
ଖୁଦ ମିଳିବ ନାହିଁ"
ଗରୀବ ଲୋକର ଘର

୪ ॥ 'ଥିଲେ କୁଲା ଭର୍ତ୍ତି, ନଥିଲେ କାଙ୍ଗାଳ" -
ଧନ ମିଳିଲେ ଅକୁଣ୍ଠ
ହାତରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ସରିଗଲେ ଭୋକିଲା

୫ ॥ "ବିଲେଇ ଝାଡ଼ାକୁ ପୋତିବା"
"ନିଜ ଦୋଷକୁ ଲୁଚାଇବା"

୬ ॥ "କୋଇଣାରେ ସାପ ପଶିବା"
ମିଳିବା ଜିନିଷ ନ ମିଳିବା, ଥିବା ଜିନିଷ ନ ମିଳିବା

୭ ॥ "ତଳ ମାଟିକୁ ଉପର କରିବା"
ମଣିଷ ମାରିବା, ମଣିଷକୁ ମରେଇବା

୮ ॥ "ମାଟି ବୋହିବା, ମାଟି ବୁହାଇବା"
ମରିବା, ମାରିବା

୯ ॥ "ନୂଆ ପାଣିରେ କଙ୍କଡ଼ା କାମୁଡ଼ିବା"
ନୂଆ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଧୋଇଲା ବେଳେ ଉପହାର ଦାବି
କରିବା ।

୧୦ ॥ "ଦାନ୍ତ ସନ୍ଧିରେ ଲାଗିଯିବା"
ଦେଖି ଚାହିଁ ସମ୍ପତ୍ତି ସଞ୍ଚୟ କରିବା

୧୧ ॥ "ସାରୁ ପତ୍ରରେ ପାଣି ଢାଳିବା"
କଥାର ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ- କଥା ବେକାର ଯିବା

୧୨ ॥ କାଟିଥିବା ମାଂସ ବାରମ୍ବାର କାଟିବା- ଚିପୁଡ଼ା ହାଣ୍ଡିଆ
ସିଝାଭାତ, ବାରମ୍ବାର ଚିପୁଡ଼ିବା -

୧୩ ॥ "ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗୋଡ଼େଇବା"
ହାଣ୍ଡିଆ ରସକୁ ନିଗାଡ଼ିବା

୧୪ ॥ "ନାକରେ ବାଜିବା"
- କଥା ବୁଝିବା- ଦୁଃଖ ଲାଗିବା

୧୫ ॥ "ସାତ ଟଂଗାର ବୁଦ୍ଧି ବାହାର କରିବା"
ଡାହାଣୀ ବିଦ୍ୟା, ମଣିଷକୁ ମାରିବା କାମ

୧୬ ॥ ମାଈ କୁକୁଡ଼ା ରାବିବା"
ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକର ଶକ୍ତି

୧୭ ॥ "ବାପା ମାଆର ବାହା ଘର ଦେଖିବା"
- ମରିବା ଭଳିଆ କାମ- ଦୁଃସାହାସିକ କାମ

୧୮ ॥ "ନବଜାତ ଶିଶୁର ପ୍ରଥମ ଗୁହମୁତ ସଫା କରିବା ପୂର୍ବରୁ"
ବୁଦ୍ଧିହେବା ପୂର୍ବରୁ, ମୂର୍ଖ

୧୯ ॥ ଯେତେ ଚିପୁଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ପାଣି ନ ବାହାରିବା-
ବହୁତ କୃପଣ

୨୦ ॥ "ଲୁଗା କାନିରେ ପାଣି ବାନ୍ଧିବା"
ବହୁତ କୃପଣ

୨୧ ॥ "ହାତକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଥୋଇବା, ହାତକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଥୁଆଇବା"
ମରଣ ଦେଖିବା, ମରଣର ଦୁଃଖ ଦେଖେଇବେ

୨୨ ॥ "ବୁଢ଼ୀ ସ୍ତ୍ରୀକୁ କୁଣ୍ଢେଇବା"
ପଖାଳ ଭାତ ଖାଇବା

୨୩ ॥ "ଖାଇ-ଖାଇ ଚର୍ବି ହେବା"
ଅଳସୁଆ ଯୋଗୁଁ କାମ କରିବା ଇଚ୍ଛା ନ କରିବା

୨୪ ॥ "ହନୁମାଙ୍କଡ଼ ପରି ଜୁହାର କରି କାହାରି ଶରଣ ପଶିବା"
ପାଦ ତଳେ ଆସିବା, ପାଦ ତଳେ ପଡ଼ିବା

୨୫ ॥ ରାତିରେ ପାଣି ବୋହିବା -
ଶୋଇଲା ବେଳେ ବିଛଣାରେ ପରିସ୍ରା କରିବା

୨୬ ॥ "ସଜଖ ପଲାଶ ପତ୍ରରେ ବିନ୍ଧୁଥିବା ପରି
କେହି ଅନୁଭବ କରିବା"
ସୁଖ ଓ ଖୁସି ଅନୁଭବ କରିବା
୨୭ ॥ "କାନି ଆଙ୍ଗୁଳି ମଧ୍ୟ ହଲେଇ ନ ପାରିବା"
କେହି କିଛି ଅନିଷ୍ଟ ନ କରି ପାରିବା
୨୮ ॥ "କାହାରିକୁ ମାଟିରେ ବାହା ଦେବା"
(ମଲା ପରେ ମାଟିରେ ପୋତିବା
୨୯ ॥ "ଚୁନା ମାଛକୁ ପାଣିରେ ଅଣ୍ଡାଳିବା"
ପଖାଳ (ପାଣି ଭାତ) ଖାଇବା
୩୦ ॥ "କାହାରି ନାଁରେ ମୁଣ୍ଡକୁ ମାଟି (ଚିଟା)ରେ
ସଫା କରିବା"
ବହୁତ ରାଗିବା, ଦେଖା ନ କରିବା
୩୧ ॥ "ଦାନ୍ତ ଳିଭରେ କାଢ଼ିଥିବା"
ଜୋରିମାନା ଦେବା
୩୨ ॥ "ଗୋଡ଼-ହାତ ପାଣି ହେବା"
ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀ ହେବା
୩୩ ॥ "ଦର୍ପଣ ଭଲ ନାହିଁ"
ଆଖିରେ ଦେଖି ନ ପାରିବା
୩୪ ॥ "ଲୁଣ ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ଯିବା"
-ମରିବା-
୩୫ ॥ "ଝଡ଼ି ପୋକର ପର ହେଲେ ଭଲ ହୁଙ୍କାରୁ ବାହାରିବା"
ଟୋକୀ ଟୋକା ସହିତ ବାହାହେବା ପାଇଁ ମାଘରୁ ପହେଞ୍ଚିବା
୩୬ ॥ "ଲିଭିଯାଉ ଥିବା କାଠ ଫାଳିଆକୁ ଟୁଲି ଭିତରକୁ ଠେଲି
ଦେବା"
ଭୁଲି (ଧମି) ଯାଉଥିବା କଥା ବା ଦୁଃଖକୁ ଅଧିକ ବଢ଼େଇବା
୩୭ ॥ "ନିଜର କଥାକୁ ପିଠି ପଟେ ଦେବା"
ନିଜ ଦୋଷକୁ ଲୁଚେଇବା ଓ ଅନ୍ୟ ଦୋଷକୁ ଦେଖେଇବା
୩୮ ॥ "ହାଣ୍ଡିଆ ଚିପୁଡ଼ିଲା ବେଳେ ଦୌଡ଼ିବା"
ପାଣିଆ ପାଣିଆ ହାଣ୍ଡିଆ ଚିପୁଡ଼ିବା

୩୯ ॥ "ଦିନ (ବର୍ଷ) ଶେଷ ହେଲେ ବିରି ଝୋଳ ମିଳିବା"
ବର୍ଷ ଶେଷରେ ମୂଲ ମିଳିବା

୪୦ ॥ "ନାଭିରେ ତେଲ ଦେଇ ଶୋଇବା"
"ବେକାର ରହିବା"

୪୧ ॥ "ଗୁହକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପଠେଇବା"
ବହୁତ କୃପଣ

୪୨ ॥ "କଣ୍ଠାରେ ଫୁଟିବା"
ଆଖିରେ ହିଁ କଥା

୪୩ ॥ "ବାଡ଼ି ଯାହାର ମାଡ଼ ଖାଉ ସେ"
ତାଙ୍କରି ଜିନିଷକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ମାନ-ସମ୍ମାନ କରିବା

୪୪ ॥ "ମୁହଁରେ ଥିବା ମାଂସକୁ ଜିଭରେ
କାଢ଼ି ପକେଇବା"
ହୋଇଥିବା କାମକୁ ବିଗାଡ଼ିବା

୪୫ ॥ 'ପିଚାକୁ ବାଡ଼େଇ ଯିବା"
ସକାଳୁ ସକାଳୁ ନ ଖାଇ ନ ପିଇ ଯିବା

୪୬ ॥ "କପାଳରେ ଦାଗ (ଚିହ୍ନ) ଦେବା"
ବଦନାମ କରିବା

୪୭ ॥ "ଘରର ଭାତ ହାଣ୍ଡି ବାହାରକୁ ଆଣିବା"
ନିଜର ଘରର ବଦନାମ କରିବା

୪୮ ॥ "ବେଙ୍ଗ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ର କାମ"
ସମୟ ଚାଲିଗଲା ପରେ କାମର କିଛି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ
(ଚୋର ଗଲା ପରେ ବୁଦ୍ଧି)

୪୯ ॥ "ଧଳା ବିରି ରାନ୍ଧିବା"
ଖାଲି ଲୁଣରେ ଭାତ ଖାଇବା

୫୦ ॥ "କାହାରି ଆଖିରେ ଧୂଳି ଦେବା"
ଘୋଷ ଦେବା

୫୧ ॥ "ମାଇ କୁକୁର ପରି ପେଟ ତଳେ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ଜାକିବା"
ଡରିବା, ଅଳସୁଆ ହେବା, କାମ କରିବାକୁ ପଛେଇବା

୫୨ ॥ "ଗୋଳିଆ ପାଣି ଦେଖିବା"
ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇବା

୫୩ ॥ କଥା ନ ଶୁଣିବା- ବୁଝି ନ ପାରିବା

୫୪ ॥ "କଅଁଳ ପତ୍ରର ସାହାରା ନେବା"
ବୁଢ଼ା ଲୋକ ସାନ ଝିଅକୁ ବାହା ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା

୫୫ ॥ "ଅରୁଆ ଚାଉଳ ଉସୁନା ଚାଉଳରେ ମିଶେଇବା"
ରାଣ୍ଡ କୁଆଁରୀ (ଯୁବତୀ)କୁ ବିଭା ହେବା ।

୫୬ ॥ "ଘରେ ହିଁ ଜୀବନ ଝୁଲେଇବା"
ଘର ବିଷୟରେ ବେଶି ଚିନ୍ତା କରୁଥିବା ଲୋକ

୫୭ ॥ "ଶୋଇଥିବା ସାପକୁ କେଞ୍ଚିବା"
ନ ରାଗୁଥିବା ଲୋକକୁ ରଗେଇବା

୫୮ ॥ ଖବର ଦେଇକି ନ ଯିବାରେ ରାସ୍ତା ଗାତ ହେବା -
ନ ଯିବା - ନ ଆସିବା

୫୯ ॥ "ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ପାଡ଼କୁ ଫୁଙ୍କି ବୁଲିବା"
ଶୁଣା କଥାକୁ (କହି) ପ୍ରଚାର କରିବା

୬୦ ॥ "ଅନ୍ୟର କଥା ଅନୁସାରେ ଦୌଡ଼ି ଦେଇକି ମରିବା"
ଅନ୍ୟର କଥାରେ ଚାଲିବା

୬୧ ॥ "କଥାକୁ ଶୋଇକି ପୋତିବା"
ଜାଣିଥିବା କଥାକୁ ନ କହିବା, ଲୁଚେଇବା

୬୨ ॥ "ପୁରୁଣା ସମ୍ପରି ଖାଇବା"
"ଧନୀ ଲୋକ"

୬୩ ॥ "ଫୁଟା ଫୁଲ ପାଖରେ ଭଅଁର ଉଡିବା"
ଯୁବତୀ ବିଷୟରେ ବାହା ପାଇଁ ପଚାରି ବୁଝିବା

୬୪ ॥ "ବାହୁରି ଚରେଇବା" (ଜଗିବା)
"ଛୋଟ ପିଲାକୁ ଭୁଲେଇବା"

୬୫ ॥ ଆଖିର ଲୁହରେ ଭାତ ହାଣ୍ଡିଆ- ଖାଇବା ପିଇବା
"କଷ୍ଟ ପାଇବା"

୬୬ ॥ "ମାଂସ ଖାଇବାକୁ"
ଶୁଦ୍ଧି ଘରକୁ ଯିବା

୬୭ ॥ "ଧାଡ଼ିରେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ବସିବାକୁ ଯିବା"
ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ବସିବା, ବସିବାରେ ସାଙ୍ଗ ହେବା
୬୮ ॥ "ଛୁଆର ଗୁହକୁ ମଧ୍ୟ ପିଠା କରିବା"
ଛୁଆକୁ ଅଧିକ ସେନେହ କରିବା
୬୯ ॥ "ସିଞ୍ଜ ଗଛ ପାଖକୁ ଯିବା"
ବନ୍ଧୁବାସ କରିବା
୭୧ ॥ "କଥା ବିକ୍ରୀ କରିବା, କଥା ଦୋକାନ ବସେଇବା"
ଏତା-ତା ପାଖରେ କଥା କହି ବୁଲିବା
୭୨ ॥ "ଦୁଇ ହାତରେ ଖାଇବା"
ଭୋକିଲା ହେବା
୭୩ ॥ "ନିଆଁ ଖୁଣ୍ଟା ଖାଇବା"
"ଭୋକ ଲାଗିବା"
୭୪ ॥ "ହାଣିଆର ଅବଶେଷକୁ ମାଗୁଥିବା କାଙ୍ଗାଳ"
ଗରୀବ କାଙ୍ଗାଳ-ଭିକାରୀ
୭୫ ॥ "ବେଲା ଭାତ ହଜମ ହୁଏ କିନ୍ତୁ କଥା ହଜମ ହୁଏ ନାହିଁ"
କଥାକୁ ଲୁଚାଇ ନ ପାରିବା
୭୬ ॥ "ଦୁଧ ଦାନ୍ତ ଭାଙ୍ଗି ନାହିଁ"
ବୁଦ୍ଧିହୀନ - ମୁର୍ଖ
୭୭ ॥ ନାଭି ଝଡ଼ିବା ଆଗରୁ
ବୁଦ୍ଧି ହେବା ପୂର୍ବ, ଭଲ ମନ୍ଦ ଜାଣିନାହିଁ
୭୮ ॥ "ଝାଡ଼ା ପେରି ପୋଛିବା ଜାଣି ନାହିଁ"
ବୁଦ୍ଧି ହୋଇ ନାହିଁ, ଭଲ ମନ୍ଦ ଜାଣି ନାହିଁ
୭୯ ॥ "କଥାକୁ- ପିଠି ପଟେ ଦେବା"
କଥା ନ ଶୁଣିବା, ନ ବୁଝିବା
୮୦ ॥ "ଧଳା ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ିବା"
ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇ ମାତିବା
୮୧ ॥ "ହାତକୁ କିଣିବା"
ମୁଲ ଦେଇ କାମରେ ଲଗେଇବା
୮୨ ॥ "ଧଳା ପୋଖରୀରେ ଗାଧୋଇବା"
ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇ-ମାତିବା

୮୩ ।। "ପିଠିରେ ତେଲ ଲଗାଇବା"
ମାଡ଼ ଖାଇବା, ମାଡ଼ ମିଳିବା
୮୪ ।। "ପାଣି ପତ୍ର ଖୋବିବା"
ବୋହୂ ଖୋଜିବା, ବୋହୂ ଖୋଜିବା ପାଇଁ
କଥା ପକେଇବା
୮୫ ।। "କାନ୍ଧରେ ମାପି ହେବା"
ନୂଆ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପାଇଁ ହାଣ୍ଡିଆ ବୋହି ନେବା
୮୬ ।। "ପଣ୍ଡା ସହିତ ବଳଦକୁ ଯୋଚିବା"
ଆଉ ଥରେ ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇବା
୮୭ ।। "ପେଟକୁ ପିଠି ପଟକୁ ନ କରିବା"
ପେଟ ଭରତି ଖାଇବା
୮୮ ।। "ପିଟାରେ କଥା କହିବା"
କଥାରେ ରାଜି ହୋଇ, ପରେ ମନା କରି ଦେବା
୮୯ ।। (କଢଳ ପାଡିଆ ପରି) ଗୋଇଁଠା ମାରି ବାହାର କରିବା
ଠକି ବାହାର କରିବା
୯୦ ।। କୁକୁର ଚାଟିଥିବା ହାଣ୍ଡିକୁ ଘରେ ଭରତି କରିବା
ବେଶ୍ୟାକୁ ସ୍ତ୍ରୀ କରିବା
୯୧ ।। "ପେଟ କୁଣ୍ଡେଇବା"
ଭୋକ ଲାଗିବା
୯୨ ।। "ଛିଛିର ପାଣିରେ ଛାଟିବା"
ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ହାଣ୍ଡିଆ ଦେବା
୯୩ ।। "ମକା ନ ଫୁଟିବା"
କଥା ନ ଶୁଣିବା
୯୪ ।। "ଗାଁ ଦେଶକୁ ବଦନାମ କରିବା"
୯୫ ।। "ଅଣ୍ଡାର ସୂତାକୁ ଟାଣି ଲମ୍ବା କରିବା"
ନୁକସାନ୍ କରିବା, ଉଜାଡ଼ିବା
୯୬ ।। 'ମୂଳକୁ ଛାଡ଼ି ଶାଖାକୁ ଧରିବା"
୯୭ ।। ଗୋଟିଏ କାନରେ ଶୁଣିବା
ଅନ୍ୟ କାନରେ ବାହାର କରି ଦେବା

(ହୋ ମୁହାବରା)

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ ସହ

୧ ॥ "ପୁଣ୍ଡି ସାଦମରେ ଦେଃ"
ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇ ମାତିବା (ଧଳା ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ିବା)

୨ ॥ "ପୁଣ୍ଡି ପୁକୁରିରେ ଓନାନ୍"
ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇ ମାତିବା (ଧଳା ପୋଖରୀରେ ଗାଧୋଇବା)

୩ ॥ "ଡ଼ିୟାଙ୍ଗ ଚାଲାତାନ୍‌ତେ ନିରେ" ପୁରାଃ କାଚାଃ ଲାଃ
(ପାଣିଆ ହାଣ୍ଡିଆ)

୪ ॥ "ଦିନ୍ ମୁଣ୍ଡିରେ ରାୟା ରାସିନାମେ"
ବର୍ଷ ଶେଷରେ ମୂଳ ମିଳିବା

୫ ॥ "ବୁଟିରେ ସୁନୁମା କାତେ ଗିତିଃ"
ବେକାର ରହିବା
(ନାଭିରେ ତେଲ ଦେଇ ଶୋଇବା)

୬ ॥ "ବୁଲୁଙ୍ଗ ବେପାରତେ ସେନୋଃ"
ମରିବା
(ଲୁଣ ବ୍ୟାପାର କରିବାକୁ ଯିବା)

୭ ॥ "କାଟା-ତୀ ଦାଃ"
ବୁଢ଼ା-ବୁଢ଼ୀ ହେବା

୮ ॥ "ବୁଡୁ ହାକୁକୋ ଚାପୁ-ନାମକୋ"
(ପାଣି) ପଖାଳ ଭାତ ଖାଇବା

୯ ॥ ଆରସି ବୁଗିନ୍‌ ବାନୋଃ"
ଅନ୍ଧ- (ଆରସି ଭଲ ନାହିଁ)

୧୦ ॥ "ନିଦା ଦାଃ ଗୋଃ"/ ସୁକୁରି କହାମ୍
ଶୋଇଲା ବେଳେ ଖଟରେ ପରିସ୍ରା କରିବା
(ରାତିରେ ପାଣି ବୋହିବା)

୧୧ ॥ "କୋମ୍ କୋମ୍‌ତେ ଇଡି ଲୋଃ"
ଅଳସୁଆ- (ଖାଇ ଖାଇ ଚର୍ବି ହେବା)

୧୨ ॥ "ବୁଚ୍ଚି ଏରାକୋ ଗାଡି"
ପଖାଳ ଭାତ ଖାଇବା
୧୩ ॥ "ଲିଡାଃତେ ଦାଃ ଗୋଚାଏ" (କୁଟୁ)
ବହୁତ କୃପଣ
୧୪ ॥ "ଜା'ଇଃ ଡିପ୍ତୁଢ଼େ ଦାଃ କା ଜୋରୋଃ"
ବହୁତ କୃପଣ
୧୫ ॥ "ଲୁଣ୍ଡିଃ ବୋଙ୍ଗା ହାଡିର"
ପେଟ ଭୋକିଲା
୧୬ ॥ "ଓଆଃରେ କାଟେୟା-ଚୁଟୁ ଉଇଃ କେନ୍ତେ ଗୋଜୋଃ"
ଗରିବ ଘର
୧୭ ॥ "ସାରୁ ସାକାମରେ ଦାଃ ଦୁଲେ"
କଥାର କିଛି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ
୧୮ ॥ "ମେଡ଼ ଦାଃ ଜୋରୋଏ"
ହାଣ୍ଡିଆରୁ ରାସି ବାହାର କରିବା
୧୯ ॥ "ଏଙ୍ଗା ସିମ୍ କୋକୋଚଃଏ"
ସ୍ତ୍ରୀ ବଳବାନ ହେବା-
୨୦ ॥ "ଇଃ ଜାକେଢ଼ ନେଲ-ସେନୋଃବୋଏ"
ବହୁତ କୃପଣ।
୨୧ ॥ "ବୋଲା ଦାଃ ନେଲ୍"
ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇବା
୨୨ ॥ "ସାମାନାଙ୍ଗ ଚାନ୍ଦାଏ"
ବହୁତ ବଦ୍‌ନାମ କାମ।
୨୩ ॥ "ଓଆଃ ରେୟା ମାଣ୍ଡି-ଚାଟୁ ଓଃଲ୍
ଏଲାଃଏ (ତୁଲ ଓଃଲେ)
ନିଜ ଘରର ବଦନାମ -
୨୪ ॥ "ଆ' ରେୟାଃ କିଲୁ ଲେଲେଃ ଏଲାଃ"
ହୋଇଥିବା କାମକୁ ବିଗାଡ଼ିବା -
୨୫ ॥ "ପୁଣ୍ଡି ରାମ୍ଧା ଉଡୁଇ"
ଲୁଣ ସହିତ ଭାତ ଖାଇବା

୨୬ ॥ "ସୁଡ଼ା ସାଗେନରେ ସାବ-ଦାଇନ୍"
ବୁଢ଼ା ଯୁବତୀକୁ ବାହା ହେବା
୩୦ ॥ "ଆଦୋଆ ଚାଉଲି ତିକି ଚାଉିଲିଲୋ ମିସାଏ"
ରାଣ୍ଡ କୁମାରୀକୁ ବାହା ହେବାକୁ ଚାହିଁବା ।
୩୧ ॥ "ଏଟାଃ କୋଆଃ ଗାସିଃ ଓଆଙ୍ଗ ବିୟୁର"
ଶୁଣାକଥାକୁ ପ୍ରଚାର କରିବା ।
୩୨ ॥ "କାଜି ଗିତିଃ-ତୋପାୟ"
କଣା କଥାକୁ ଲୁଚେଇବା
୩୩ ॥ "ପାପାରୀ ପୋଦୋଲୋ କୋମ୍"
ଧନୀ ଲୋକ
୩୪ ॥ "ମୁୟୁକୋ ଗୁପି"
ଜୁଆ ଜଗିବା
୩୫ ॥ "ଜିଲୁ ଜୋମ୍‌ତେ"
(ମୃତ ଲୋକର) କମାଣକୁ ଯିବା
୩୬ ॥ "ପୁଟାଆକାନ ବା ତାଃରେ ଭରୁକୋ ବିୟୁରେନ"
ଯୁବତୀଙ୍କ ବିଷୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା
୩୭ ॥ "ସିଞ୍ଜ ସୁବା ଦାରୁ ସୁବାଞ୍ଜ"
ବନ୍ଧୁବାସ କରିବା
୩୮ ॥ "କାଜି ଆକାରିଞ୍ଜ"
କଥାକୁ ପ୍ରଚାର କରିବା
୩୯ ॥ "ତୋଆ ଦାଟା ଆଉରି ରାପୁଡ଼େ"
ବାଚାଳତା
୪୦ ॥ "ବୁଟିଗେ ଆଉରି ଗାସାରେ"
ବାଚାଳତା
୪୧ ॥ "ଦୋୟା ସୁନୁମେନ"
(ବାଢ଼େଇ ହେବା) - ପିଠିରେ ତେଲ ଦେବା
୪୨ ॥ "ଦାଃ ସାକାମକୋ ନାମ"
କନ୍ୟା (ବୋହୂ) ଖୋଜିବା

୪୩ ।। "ତାରାନରେ ଜାକେନ
ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପାଇଁ ହାଣ୍ଡିଆ ନେବା
୪୪ ।। "ଲାଇଃ ବାବାତା"
ଭୋକିଲା ପେଟ (ପେଟ କୁଣ୍ଡାଇ ହେବା)
୪୫ ।। "ସିସିର ଦାଃ ତିରପି"
ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ହାଣ୍ଡିଆ ଦେବା
୪୬ ।। "ହାତୁ ଦିସୁମ ଭମି"
ଗାଁ ଦେଶକୁ ବଦନାମ କରିବା
୪୭ ।। "ବୁଟା ବାଗେଡାୟେତେ କୋଡୋରେ ସାବେନ୍"
ମୂଳକୁ ଛାଡ଼ି ଶାଖାକୁ ଧରିବା
୪୮ ।। "ମିୟାଡ୍ ଲୁତୁରତେ ଆୟୁମ୍
ମିୟାଡ୍ ଲୁତୁରତେ ଅଲ ଏଡ଼ାଏଃ"
ପରର ଚୁଗଲି କଥାକୁ ନ ଶୁଣି
ନିଜ ବିବେକ ଅନୁସାରେ ଚାଲିବା
୪୯ ।। "ସେତା କାଲ୍ତେଡ୍ ମାଣ୍ଡିଚାଟୁ ଓଆଃ ଆଦେର"
ବେଶ୍ୟାକୁ ସ୍ତ୍ରୀ କରିବା
୫୦ ।। "କାଜି ଦୋୟା କୁଣ୍ଡା ମେ"
କଥା ନ ବୁଝିବା
୫୧ ।। "ବାରଡିତେ କୋମେ"
ଭୋକିଲା ରହିବା
୫୨ ।। "ବୁଟିଗେ ଆଉରି ଗାସରେ"
ବାଚାଳତା ଯାଇ ନାହିଁ
୫୩ ।। "ମୁଟାରେ ଟାକିଃଇନ"
ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିବା
୫୪ ।। "ସେଙ୍ଗେଲ୍ ଗୁଟାଂ କୋମେ"
ଅତକାଳ
୫୫ ।। "ତୋଆ ଦାଟା ଆଉରି ରାପୁଡ଼େ"
ବାଚାଳତା

୫୬ ॥ "ଦୁର୍ଲି ଡେପେର"

- ଆଁଖ ଲାଲନା - ଆଁଖ ମିଲାନା

୫୭ ॥ ବେଃ ତାଃ ଡେୟା ଢାଲ୍ ଢରାଏ

"ବାତ୍‌କ ଦୋହରାନ୍"

୫୮ ॥ "ରାମ୍ଭା ମାଣ୍ଡି"

ସାଗୋତ୍ରରେ ନାନାଏର୍ ବିବାହ

ନୁତୁମ କାନି (ବଙ୍କୁଡ଼ି) କୋ

୧ ॥ ଆଇ ସିରମାରେନ୍ ରେଟେକା ବୋଦା ମି କାଁଡ଼ାଗେଃ
ଛିଲୁଇଆ ।

୨ ॥ ମିୟାଡ୍ ଗାଂଡୁ (ତରପା) ରେକିଞ ଦୁବା, ଛାକିଞ
ଏକେଲେନ ରେୟୋ ଛାକିଞ ଟାପାକିଃୟା ?

୩ ॥ ଛିଆମ ବୁଲି ଏରା ଦୁବୁଇରେଃ ଉତୁ-ଗାଓଆଃ କାନ ?

୪ ॥ ଗଲା କୁଟି କୁଟିତେ କୁଇଡ୍ ଛାଲାଚିଞତାନା ?

୫ ॥ ପୁଣ୍ଡି ଦିରି ଛିବୋନାନା ?

୬ ॥ ମୁଣ୍ଡାକୋ ଓଆଃରେୟାଃ ବେଲାକୋ କା ତିପିରିଞା ?

୭ ॥ କେନ୍ଦାଦଏଃ ତୋଲାକାନା ପାଗାଦୋ ଆତିଞାଃ ?

୮ ॥ ରେଙ୍ଗେଃୟାନ୍‌ରେଦୋ ଓବୋରେତେଃ
ସେନେୟା, ବିୟାକୋନରେଦ ସାଡ଼ାଙ୍ଗତେ ସେନେୟା ?

୯ ॥ ମୋଏ ହୋଡେକ ସିୟୁଃଆ
ଗେଲ ହୋଡେକ କାଆରାଃ ?

୧୦ ॥ ଛାଆଏଃ ସେନୋଃଆଃ ଛେତାଏଃ
ସେନୋଃଆଃ ଛାଆନାଃ କାଏଃ
ବୋରୋତେୟା, ମେନ୍ଦୋ, ଦାଃଏଃ
ବୋରୋତେୟା ?

୧୧ ॥ ମିଡ଼ୋଃ ପୁଣ୍ଡିସିମ୍ ବୋଙ୍ଗାର
ଏନାଙ୍ଗ୍‌ଏଃ ମାନାତିଞା ?

୧୨ ॥ ଛାରଗି ଛାପୁଡ୍ ଏଟେ ଟେୟୋଡ୍ ମିଡ୍‌ଗେଃ କା'ଟନା ?

୧୩ ॥ ରୋ ଦାରୁ ବାଟିୟାନରେ ସେପାଇକୋ
ନିରତାବେୟା ? ଦୁଲତେ ସୁନୁମ୍ ବିଡ୍‌ତେ ଦିରି

୧୪ ॥ ଲାଙ୍ଗ-ଲୋପୋର ସେନାକାଡ୍
ଦୁଦୁ ମୁଣ୍ଡା ଦୁବାକାନ ?

୧୫ ॥ ଗେଲ ହୋ କୋ ସାଙ୍ଗାର
କେନା ମିୟାଡ୍ ସାରମକୋ ଗୋଏଃ
ଲିଃଆ, ମିପିୟାଡ୍ ଛାଟାକା ହୋବା ଯାନା ?

୧୬ ॥ ନେନ୍ଦୋର୍ ପିରେ କୁଇଡ୍ରୁକିଞ୍ଜ
ଲାପାଲୁଲିଗେୟା ?

୧୭ ॥ ମିଡ୍ଡୋଅ୍ ଚେତାନତେ ଲଃ-ରାକା ବେୟା ?

୧୮ ॥ କୁବା ଦିଦି ବୁଲୁଙ୍ଗେଃ ଆସିୟା ?

୧୯ ॥ ମିଡ୍ଡୋଅ୍ ହୁଡ଼ିଞ୍ଜରେଦ ଲପୁନିୟାଏଃ କାଟାଓଆଃ
ମାରାଙ୍ଗେୟନ୍‌ରେଦ ବାରିୟା ଆଣ୍ଡଃ
ହାଆ ମେୟାନ-ବୁଡ଼ିୟାନ୍ ରେଦୋ ଆପିୟା ?

୨୦ ॥ ରାଙ୍କାଃଆ ପିଟି କା
ନିଃଦାଇୟୋ ଆଃ ?

୨୧ ॥ ଆପାନ-ଆପାନତେମ୍ ବେଁଲେଞ୍ଜନା ?

୨୨ ॥ ଲିୟାମ୍ ଆଃ ଦୋୟା କାମ୍ ଦେଃ ଦାଇୟା ?

୨୩ ॥ ନେନ୍ଦୋର ପିରେ କୋସୋଆଃ
ରାଆଏଃ ୟା କାନା ?

୨୪ ॥ ଡାଡାମାଃ ବୋଡୋଏଃ କାମ୍ ମୁକା ଦାଉୟାଃ ?

୨୫ ॥ ମିୟାଦ୍ରୁ ମିୟାଦ୍ରୁ ତେ ଢୋଅଆଃ
ଆଣ୍ଡୋଃ ମିସାତେ ମାଡାଓଃଆ ?

୨୬ ॥ ମିଦ୍ରୁଡାଃରେ କେଲା ଉରିଃ କିଞ୍ଜ
ରାଃୟା ସାବେନ୍ ହୋଅକୋ ସୁସୁନା ?

୨୭ ॥ ମିୟାଦ୍ରୁ ଓଆଃ ଚେତାନରେକୋ ସେନେୟୋରେୟା
ବିତାରରେକୋ ଦାଲେୟା ?

୨୮ ॥ ନେନ୍ଦୋର ପିରେ ହାତୀ ଲାଉଃ ବୋରା କାନା ?

୨୯ ॥ ମିଡ଼ଃଅ ଆୟାଃ ଓଆଃଦୋଏଃ ଡୁପିଲ ବିୟୁରବାଅୟା ?

୩୦ ॥ ମିଡ଼ଃଅ ସିଟିୟା ରୋଃ ଦାରୁରେଃ
ଦୁବ୍‌ କାନୋଃଆ, ସେଡାଃୟାତେ ଡିକିନ
ଢୋକା ମାୟୋମେଃ ଢୋମା ?

୩୧ ॥ ଓଟାମ୍ ନେଲିଜ୍‌ଡାନା ?

୩୨ ॥ ରାଙ୍କା ମାଲ ଏସୁଃ ବଃ ବାଲେୟାନାଃ ?

୩୩ ॥ ସିରମାତେକୋ କାଟାୟ
ସୁବାତେକୋଃ ବୋଅଃୟା ?

୩୪ ॥ ମିଡ୍ଡୋଅ ହୋନ ଆଙ୍ଗ ଚୋରସା
ଲିଲୁ ବାବା ଲିଲୁ ବାବାଏଃ ମେନେୟା ?

୩୫ ॥ ଏସେଲ ମାଇଗେମ ଚାପୁତାଇ
ଚାପୁତାଇୟା ?

୩୬ ॥ ତୁମ୍ ତୁରିଚେ ଚାଆକାଡ଼ା ବାନା କୁଃତେ ବାଆବାଃ ?

୩୭ ॥ ଉପର (ସିରମା) ଡିଲଙ୍ଗ ତୋଙ୍କେ ଚମଚମ ?

୩୮ ॥ ଦାରୁ ଚେତାନ୍ ମେରୋମ, ମେରୋମ ଚେତାନ
ଦାରୁ, ଦାରୁ ଚେତାନ ସାଦମ୍, ସାଦମ୍
ଚେତନ୍ ସାଦମ୍, ସାଦମ୍ ଚେତାନ୍ ଦାରୁ ?

୩୯ ॥ ମାରାଃ ବେଟେଞ୍ଜ କୁୟୁସାବ୍ ?

୪୦ ॥ କୋବାଲୁ ଚେତାନ ଲାଣ୍ଡା ଲୁଣ୍ଡୁ ?

୪୧ ॥ ହେବେୟାକାଇରେଦୋଏଃ ରାଆରାଃ
କା ହେବେୟା କାଇରେଦୋ କାଏଃ ରାଆରାଃ ?

୪୨ ॥ କାଟାନିଃ କା କାଟ୍ନିଃ କାକଲାତାନା
କା ବ୍ଃଆନିଃ ନେଲତାନା ?

୪୩ ॥ ମିଡ଼ୋ ସିଟିୟା କା ଚିମିନ୍ ମାରାଙ୍ଗଡେୟାଃ
ତୁଣ୍ଡିରେୟୋଏଃ ତୁପିଲ୍ ଦାଇୟାଃ ?

୪୪ ॥ ମିଡ଼ୋ ହୋନ୍ ଜନମ୍ ତୋର୍ସାଏଃ
ତୋରାଃ କାନୋ ଆଃ ?

୪୫ ॥ କିୟାମ୍ ଇସିନ୍ତାନ୍ ଆଆଃ କାମ୍ ଜୋମ୍ ଦାଇୟାଃ ?

୪୬ ॥ ସାରଜୋମ (ଡିରିଲ) ସାକାମ ମୋଃ ତାନା ?

୪୭ ॥ ବାରେକୋଦୋକା ଟୋଟାଅକ୍ରୋନା
ମିସିକୋଦୋକୋ ଏର୍ରାକାନା ?

୪୮ ॥ ଡିରିମିରି ଓଏ କାଂଟୁଃଗେ ଏସୁରଃ ସିବିଲା ?

୪୯ ॥ ମାଚ୍ଛୁ କୋଚା ହୋଲୋ-ଏ-ଟେକୋଏ ?

୫୦ ॥ ମିଡୋଅ ହୋନ ଲୁତୁରେଃ ସାବେନା
ମୁଟାରେଃ ଦୁବା ?

୫୧ ॥ ମିଡ଼ୋଅ ଚେତାନରେଃ ସେନେୟୋରେୟା
ବିତାର୍ରେଃ ଦାଲେୟା ?

୫୨ ॥ ଦୁଆର ନିଃକେରେଗେ ପୁଣ୍ଡି ବିଲାଇକୋ
କୋବଃତାବେୟା ?

୫୩ ॥ କୁବା ଗୁଣ୍ଡି (ହାଲା) ଜା ଚିମିନ ତାସାଡ଼େଃ
ହୋମେରେୟ କାଏଃ ବିୟଃ ଆ ?
୫୪ ॥ ମିୟାଡ଼୍ ଓଆଃ କୁଣ୍ଟୁ ବାନଃଆ ଅଣ୍ଡଃ କାକୋ
ଦାଲେୟା ?
୫୫ ॥ ପୁଣ୍ଡି ଦିରିତାଃ ସୁମାଡ଼୍ ଇଡ଼ାତୁରମେ
ଏନପା'ଦୋ ଆଏଃ ତେଗେ ସେନୋଃଆ ?
୫୬ ॥ ରାଃ କେ ରେଦୋଏଃ ସୁକୁ
କାଏଃ ରାଃ କେରେଦୋଏଃ ଦୁକୁ ?
୫୭ ॥ ରାପୁଡ଼ ଓଆଃରେ କୋଃକୋ ସୁସୁନତାନା ?
୫୮ ॥ କାରକୋମ୍ ଭିତାର ଗାୟାଙ୍-ଗୁୟୁଙ୍ ?
୫୯ ॥ ଜାଙ୍‌ତେ ଜିଲୁ ପୋଲୋମାକାନା ?
୬୦ ॥ ମିୟାଡ଼୍‌ଗେ ବୁଟାଲେନା କିଲିମିଲି ପାତା ?
୬୧ ॥ ଜାଆରେ ତୋଲେଅରେୟୋ ମୁଟାରେଗେ
ଟୋଅ୍ ଟୋଃଆ ?
୬୨ ॥ ମିଡ଼ୋଅ ଦୁଆର୍‌ରେଗେଃ ଲେଃୟାକୋଃ ?
୬୩ ॥ ମିଡ଼ୋଅ କୁଇତାନିଃ ଆପିୟାଏଃ ସୁପିଡ଼େୟା ?
୬୪ ॥ ଚେପେଃ ଚେପେଃ ଦାଃରେ କାଲେୟା
ସେତା ଓବୋରାକାନା ?
୬୫ ॥ ରାପୁଡ଼ ଓଆଃରେ ତୋରାଇକୋ ହାକାଆକାନା ?
୬୬ ॥ ସେତାଃ ତୋରସା ସେୟୋର-ସେୟୋର ?
୬୭ ॥ କାଡ଼ସୋମ ବାଆ ସାବେନ୍‌କୋ ବାଆୟା ?
୬୮ ॥ ତାରାଦୋକ ଓବୋରାକାନା ତାରାଦୋକୋ
ସଣାଙ୍ଗା କାନା ?
୬୯ ॥ ସିରମାରେଦୋ ବିର୍‌ଲା ବଲଙ୍ଗ
ଓତେରେଦୋ ସାଃ ?
୭୦ ॥ ମିଡ଼ୋଅ ଜାଅଚିମିନ ଦାଃଏଃ ନୁଇରେୟଅ
କାଏଃ ବିୟୋଃଆ ?
୭୧ ॥ ବିତ୍ନତା ଦିରି ଦୁଲତା ସୁନୁମ ?
୭୨ ॥ ସେନଃତାନ୍ ରେଲ ଗାଡ଼ି ଚାକିଃକେଏରେଗେ
ମିତ୍‌ରେ କୁଆନା ?

ନୁତୁମ୍ କାନି (ବଙ୍କୁଡ଼ି) କୋ

(ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ)

୧ ॥ ସାତ ବରଷର ରେଟେକେ ବୋଦାର ଏକ ଟୁକୁଡ଼ା ମାଂସ ହୁଏ

୨ ॥ ଏକ ପିଢ଼ାରେ ଦୁଇଜଣ ବସନ୍ତି,
ଯେମିତି ବସିଲେ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପରକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରନ୍ତି ନାହିଁ

୩ ॥ ଆଇର ପିଟାରେ ବଥ ହୋଇଛି

୪ ॥ ପଡ଼ିଆ କୋଣକୋଣରେ ଚିଲ ଉଡ଼ୁଛି ।

୫ ॥ ଧଳା ପଥରର ଜୀବନ ଅଛି

୬ ॥ ଧନୀ ଘରର ବେଲା ବଜାବଜି ହୁଏନା

୭ ॥ ପଣ୍ଡାବନ୍ଧା ହୋଇଛି, ପଘା ଚରୁଛି

୮ ॥ ଭୋକିଲାରେ ପେଟେଇକି ଚାଲେ,
ପେଟ ପୁରିଲେ ପିଠିରେ ଚାଲେ

୯ ॥ ପାଞ୍ଚଜଣ ହଳ କରନ୍ତି
ଦଶଜଣ କୁରଳ କରନ୍ତି

୧୦ ॥ ଏଠି ସେଠି ଯେ କୌଣସି ଯାଗାକୁ ଯିବାକୁ ଡରେ ନାହିଁ,
କିନ୍ତୁ ପାଣିକୁ ଡ଼ରେ

୧୧ ॥ ଗୋଟିଏ ଧଳା କୁକୁଡ଼ାକୁ ପୂଜା କଲେ ହିଁ କଥା ଶୁଣେ

୧୨ ॥ ବର୍ଷା ଝଡ଼ରେ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ
ହେଲେ ତାର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଗୋଡ଼

୧୩ ॥ ଶୁଖିଲା ଗଛ ଢଳିଗଲେ ପୋଲିସ ମାନେ
ଦୌଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି ?

୧୪ ॥ ଏପଟେ ସେପଟେ ଯାଇଛି କିନ୍ତୁ ଦୁହୁ ମୁଣ୍ଡା ବସିଛି ?

୧୫ ॥ ଦଶ ଜଣ ଶିକାର କରି ଗୋଟିଏ ହରିଣକୁ ମାରିଲେ,
ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ ପାଇଲେ ?

୧୬ ॥ ବାହାର ପଟେ ଦୁଇଟି ଚିଲ ଉଡୁଥାନ୍ତି ?

୧୭ ॥ ଜଣେ ଉପରକୁ ଗୁହ ଉଠାଏ ?

୧୮ ॥ ବୁଢା ଶାଗୁଣା ଲୁଣ ମାଗେ ?

୧୯ ॥ ଜଣେ ଛୋଟ ବେଳେ ଚାର ଗୋଡ଼ିଆ ହୁଏ,
ବଡ଼ ହେଲେ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ିଆ ଓ ବୁଢ଼ା
ବୁଢ଼ୀ ହେଲେ ତିନ୍ ଗୋଡ଼ିଆ ?
୨୦ ॥ ରଜାଙ୍କ ପେଟି ଖୋଲି ହୁଏ ନାହିଁ ?
୨୧ ॥ ନିଜେ ନିଜେ କୁତୁକୁତୁ ହେବା ?
୨୨ ॥ ଆଇର ପିଠିରେ ଚଢ଼ି ପାରିବ ନାହିଁ ?
୨୩ ॥ ସେପଟେ ହାଣ୍ଡିଆ ପାଇଁ ଭାତ ଶୁଖା ଯାଉଛି ।
୨୪ ॥ ଜେଜେଙ୍କ କୌପିନକୁ ମାପି ପାରିବ ନାହିଁ ।
୨୫ ॥ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କରି ଫଳେ, କିନ୍ତୁ ପାଚେ ଏକ ସାଙ୍ଗରେ
୨୬ ॥ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ମଇଁଷି ଗାଈ ରାବନ୍ତି ସବୁ ଲୋକ ନାଚନ୍ତି
୨୭ ॥ ଗୋଟିଏ ଘରର ଛାତରେ ଚାଲିଲେ ମଧ୍ୟ
ଘର ଭିତରରେ ଛଣ କରନ୍ତି
୨୮ ॥ ବାହାର ପଟେ ହାତୀ ପେଟ ପେଟେଇଛି ?
୨୯ ॥ ଜଣେ ତାର ଘରକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋହି ବୁଲେ ?
୩୦ ॥ ଜଣେ ଶିଶୁ ଶୁଖିଲା ବସିଥାଏ,
ସକାଳୁ ଦ୍ୱିପ୍ରହର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରକ୍ତ ପିଏ ?
୩୧ ॥ ଛାଡ଼ ହେ ! ମୋତେ ଦେଖୁଛ ?
୩୨ ॥ ରାଜ କୁମାରୀର ବହୁତ ମୁଣ୍ଡ ବାଳ ?
୩୩ ॥ ସରଗକୁ ଗୋଡ଼ ଦିଅନ୍ତି ଓ ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ଦିଅନ୍ତି ?
୩୪ ॥ ଜଣେ ଶିଶୁ ସକାଳ ହେଉଁ ହେଉଁ
ମାଂସ ଖାଇବି ମାଂସ ଖାଇବି କୁହେ ?
୩୫ ॥ ଗୋରୀ ଝିଅକୁ ବାରମ୍ବାର ଆଉଁସୁ ?
୩୮ ॥ ଗଛ ଉପରେ ଛେଳି, ଛେଳି ଉପରେ ଗଛ
ଗଛ ଉପରେ ଘୋଡ଼ା, ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ଘୋଡ଼ା
ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ଗଛ ?
୩୯ ॥ ମୟୂର ଚାରାଙ୍କରି ଚୋର ଧରିବା ?
୪୦ ॥ କବାଟ ଉପରେ ଲାଞ୍ଜ ଲୁଣ୍ଡ ?
୪୧ ॥ କାଖେଇ ହେଲେ କାନ୍ଦେ,
ନ କାଖେଇଲେ କାନ୍ଦେ ନାହିଁ

୪୨ ॥ ଗୋଡ଼ ଥିବା ଗୋଡ଼ନଥିବା ଜୀବକୁ ଦୌଡ଼େଇଛି,
ମୁଣ୍ଡ ନଥିବା ଜୀବ ଦେଖୁଛି ?
୪୩ ॥ ଜଣେ ଝିଅ ଯେତେ ବଡ଼ ମାଠିଆକୁ ବୋହି ପାରେ ?
୪୪ ॥ ଜଣେ ପିଲା ଜନମରୁ ଅଣ୍ଡା ଦୌଡ଼ି ପିନ୍ଧିଥାଏ ?
୪୫ ॥ ଆଇ ରାନ୍ଧିଥିବା ଶାଗ ଖାଇ ପାରିବ ନାହିଁ
୪୬ ॥ ଶାଳ ପତ୍ରରେ ଧୂଆଁ ବାହାରୁଛି ?
୪୭ ॥ ଭାଇମାନେ ଲଙ୍ଗଳା
ଭଉଣୀମାନେ ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି ?
୪୮ ॥ ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଚଢ଼େଇ ବହୁତ ସୁଆଦିଆ ?
୪୯ ॥ ବାଉଁଶ କୋଣ ହେଲଏ ଟେକଏ ହୁଏ ?
(ଦୋହଲୁଛି)
୫୦ ॥ ଜଣେ ପିଲା କାନକୁ ଧରେ, ନାକରେ ବସେ ?
୫୧ ॥ ଜଣେ ଉପରେ ଚାଲିଲେ ମଧ୍ୟ
ଭିତରରେ ଛଣ କରେ
୫୨ ॥ ଦୁଆର ଖୋଲିଲା ମାତ୍ରେ ଧଳା
ବିଲେଇ ଉଣ୍ଡେ ?
୫୩ ॥ କୁଜା ବଳଦ ଯେତେ ଘାସ ଖାଉଛେ
ହେଁ ତା ପେଟ ପୁରେନା ?
୫୫ ॥ ଧଳା ଚଟାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇଦେ,
ତାପରେ ସେ ନିଜେ ନିଜେ ଯିବ ?
୫୬ ॥ କାନ୍ଦିଲେ ଖୁସି ହୁଏ
ନ କାନ୍ଦିଲେ ଦୁଃଖି ହୁଏ ?
୫୭ ॥ ଭଙ୍ଗା ଘରେ ବଗମାନେ ନାଚୁଛନ୍ତି ?
୫୮ ॥ ଖଟ ତଳେ ଗାଯାଙ୍କ୍ ଗୁଯୁଙ୍କ ହେଉଛି ?
୫୯ ॥ ମଞ୍ଜିରେ ମାଂସ ପୁଡ଼ିଆ ହେଉଛି ?
୬୦ ॥ ନାନା ଜାତିର ପତ୍ରର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ମୂଳ ?
୬୧ ॥ ଯେଉଁଠି ବିନ୍ଧିଲେ ମଧ୍ୟ, ମୂଳରେ ହିଁ
ବାଜେ- (ଲାଗେ)

୬୨ ॥ ଜଣେ ଦୁଆରରେ ହିଁ ଭିତରେ ବାହାର କରି ଦିଏ

୬୩ ॥ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ତିନିଟା ଯୁଡ଼ା ବାନ୍ଧେ ?

୬୪ ॥ ଚହଲୁ ଚହଲୁ ଥିବା ପାଣିରେ, କାଳିଆ କୁକୁର ଶୋଇଛି ?

୬୫ ॥ ଭଙ୍ଗା ଘରେ ନିକିତି ଟଙ୍ଗା ଯାଇଛି ?

୬୬ ॥ ସକାଳ ହେଲା ମାତ୍ରେ ସେୟର-ସେୟର କରେ

୬୭ ॥ କପା ଫୁଲକୁ ସମସ୍ତେ ପିନ୍ଧନ୍ତି ?

୬୮ ॥ ଅଧେ ଲୋକ ପେଟେଇଛନ୍ତି, ବାକି ପିଠିରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ?

୬୯ ॥ ସରଗରେ ବିର୍ଲା ବଳଙ୍ଗ, ମାଟିରେ ସାଃ ।

୭୦ ॥ ଜଣେ ଯେତେ ପିଇଲେ ମଧ୍ୟ ତା ଶୋଷ
ମେଣ୍ଟେନାହିଁ (ପେଟ ପୁରେ ନାହିଁ)

୭୧ ॥ ପୋଡା ପଥର ଜଳା ତେଲ ?

୭୨ ॥ ଯାଉଥିବା ରେଳଗାଡ଼ି ଠକ୍‌ର ଖାଇଲା
ମାତ୍ରେ ଏକ ଜାଗାରେ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇଯାଏ ?

ଉତ୍ତର

୧ ॥ ଗେଣ୍ଡା, ୨ ॥ ଉରିଃ (ଗୋରୁ ସିଙ୍ଗ) ଦିରିଞ୍ଜ, ୩ ॥ ଚାଲା (ଚାଲୁଣି), ୪ ॥ ତୁଇଜାଲମ (ଉଠାଜାଲ), ୫ ॥ ଜାରମ୍ (ଅଣ୍ଡା), ୬ ॥ ଜାରମ୍, ୭ ॥ ଜାକରୁଜ ଆଣ୍ଡଃ ନାଇଁ (କଖାରୁ ତୋ ତଙ୍କ), ୮ ॥ ଜାରା (କୁରଳ), ୯ ॥ ଜାର୍‌ଜାଡ଼ (ଦାନ୍ତ ଘଷିବା), ୧୦ ॥ ଜୋତା, ୧୧ ॥ ଗାସିଃ ଆଣ୍ଡୋଃ ବେଃ (ପାଡ଼ିବା ଓ ଥୁକିବା), ୧୨ ॥ ଚାତକ (ଛତା), ୧୩ ॥ ଇଃ (ମଳ), ୧୪ ॥ ଜାକାରୁ (କଖାରୁ), ୧୫ ॥ କାଃଳବ (କଙ୍କଡ଼ା), ୧୬ ॥ ବାବାଁକେତଃ ହାଟାଜିଞ୍ଜ (ଧାନ ଉଦ୍ଦେଇବା କୁଲା), ୧୭ ॥ ଲେଣ୍ଡାଡ଼ (କେଁଚୁଆ), ୧୮ ॥ ଜୋଜୋ (ତେନ୍ତୁଳି), ୧୯ ॥ ହୋ (ମଣିଷ), ୨୦ ॥ ହାତାନାଃ ଜ (ଅସନ ଫଳ), ୨୧ ॥ ହାଉକୋ କୋଟା (ନାଲି ଜନ୍ଦା, କୁର୍କୁଟି), ୨୨ ॥ ଗିନିଲ (ଜାଛ), ୨୩ ॥ ଗୁଳୁ ହେରତେ (ମୂଷା ଗାତ), ୨୪ ॥ ହୋରା (ରାସ୍ତା), ୨୫ ॥ ଚାଟୁ (ହାଣ୍ଡି), ୨୬ ॥ ଦାମା ଦୁମାଙ୍ଗ (ମାଦଳ-ନାଗରା), ୨୭ ॥ ଚୁକୁ, ୨୮ ॥ ବଅଲ, ୨୯ ॥ ହୋରୋ (କଇଁଚ), ୩୦ ॥

ଆଚାଲି (ଠେସ୍ ଦେବା), ୩୧ ॥ ଆରସି, ୩୨ ॥ ବାଡ଼ବୋମ୍ (ସବାଇ ଘାଷ), ୩୩ ॥ ବାଦୁଡ଼ି, ୩୪ ॥ ଆଚାଲି (ଠେସଦେବା), ୩୫ ॥ ବାଇଜୋଅ (ବରଫଳ), ୩୬ ॥ ବାକ୍‌ରା (ବରକୋଳି), ୩୭ ॥ ବାଦୁଡ଼ି, ୩୮ ॥ ବାନାମ୍ (କେନ୍ଦେରା), ୩୯ ॥ ବାଂଶି (ବନିଶି), ୪୦ ॥ ବିଲାଏ (ବିରାଡ଼ି), ୪୧ ॥ ବାନାମ (କେନ୍ଦେରା), ୪୨ ॥ ଚୋକେ (ବେଙ୍ଗ), ବିଙ୍‌ (ସାପ) ଦାଳବ (କଙ୍କଡ଼ା), ୪୩ ॥ ବିଣ୍ଡା, ୪୪ ॥ ବିଳି (ବିଡ଼ି), ୪୫ ॥ ବାଃ' ବାଲେ (ମୁଣ୍ଡ ବାଳ), ୪୬ ॥ ପିଙ୍କା (ବିଡ଼ି), ୪୭ ॥ ନିଦିର ଆଣ୍ଡୋଃ ବୁରଦୁଡ଼କୋ (ଉଇ ଓ ଝିଡ଼ିପୋକ), ୪୮ ॥ ବୁରୁର ଜ (ବୁରୁର ଫଳ), ୪୯ ॥ ଡ଼ିଆଁଙ୍ଗ ଚାଲା (ହାଣ୍ଡିଆ ଚାଲୁଣି), ୫୦ ॥ ଚଷମା, ୫୧ ॥ ଚିଦୁ (ପୋକ), ୫୨ ॥ ଦାଟା (ଦାନ୍ତ), ୫୩ ॥ ଦାତାରମ୍ (ଦା), ୫୪ ॥ ଡଙ୍ଗା, ୫୫ ॥ ଦାଟା (ଦାନ୍ତ) ଦାଙ୍କା-(ମାପିବା), ୫୬ ॥ ଗାମା-ବର୍ଷା, ୫୭ ॥ ଗାଙ୍ଗାଇଆଡା (ମକାଇଚା), ୫୮ ॥ ଗାସିଃ (ପାଡ଼), ୫୯ ॥ ଗେଣ୍ଡା, ସୁଂଟି, ୬୦ ॥ ହୋରଲସି, ୬୧ ॥ ଗାସିଃ ସଆନ (ପାଡ଼ଗନ୍ଧ), ୬୨ ॥ ହୁଡୁକା (ଠେସା), ୬୩ ॥ ଇଚୁଲାଡୁ, ୬୪ ॥ ଜିମିରି (ଝିମିରି), ୬୫ ॥ ଜୋଜୋ- (ତେନ୍ତୁଳି), ୬୬ ॥ ଜନଃ (ଝାଡୁ), ୬୭ ॥ ଲିଜାଃ (ଲୁଗା), ୬୮ ॥ ଦାଲାକାନ କେଚଃ (ଛାଇଥିବା ଛପର), ୬୯ ॥ ଟୁଟିସାର (ଧନୁ ଶର) କୁଡ଼ଲାମ ଗୋଏଁତା (କୁଦାଳ- ଗୋଏଁତା), ୭୦ ॥ କୁମ୍ଭାଡ଼-(କୋୟଣା), ୭୧ ॥ ଇଃମଳ (ଗୋବର), ୭୨ ॥ ଲିଂଣ୍ଡୁ (ପୋକ)

ଏନା-ମାର୍ ଚିକାନାଆଃ (ହୋ)

୧ ॥ ନେନ୍ଦର୍ ପି'ରେ ସାସାଙ୍ ଲିଙ୍ଗାଃ ର'ଆକାନା ?

୨ ॥ ସିର୍ମା ରେଦ ବିର୍ଲାଙ୍ ଅତେ ରେଦ ସାଆଃ ?

୩ ॥ ନେନ୍ଦର୍ ପିରେ ହାତୀ ଲାଇଇ ବିରାକାନ୍ ?

୪ ॥ ମିଡ଼ଅ୍ ହନ ହେନ୍ଦେ ବୁରୁଇତେ ସାଙ୍ଗାର୍ ଲିଃ
ପୁଣ୍ଡି ବୁରୁରେ ଟଏଇୟା ?

୫ ॥ ମିଡ଼ଅ୍ ହନ ଆଟାଲ୍-ଗେ ଆଟାଲେ ଏରେନାଃ ?

୬ ॥ ଜିଆମ୍ ଇସିନ୍ ତାକ୍ ବଃର ଆଆଃ କାମ୍ ଜମ୍ ଦାଇ ?

୭ ॥ ଜାଅଗେ ଆଙ୍ଗେୟାନ୍ ଚରସା ମିୟାଡ୍ ପୁଣ୍ଡି
ବଦାଃ ରାଗରେ ଇଙ୍କେନା ?

୮ ॥ ଏସେଲ କୁଇ ହେନ୍ଦେ ଚାଟୁଃ ଦୁପିଲ୍ ତାଡ଼ା ?

୯ ॥ ନେନ୍ଦର୍ ପି ରେ ବିଙ୍ଗ୍ କିଞ୍ଜ୍ ସାଁ ସୁଁ କିଙ୍ଗ୍ ସପଦା ତାନ୍ ?

୧୦ ॥ ଜିୟାମାଃ ଦୟା କାମ୍ ଦେଃ ଦାଇୟାଃ ?

୧୧ ॥ ନେନ୍ଦର୍ ପି'ରେ କସଆଃ ରାଃଏ୍ କାନ୍ ?

୧୨ ॥ ମିଡ଼ଅ୍ ହନ୍ ଜନ୍ମେୟାନ୍ ତରସା ବାଲା କ ହୁଜୁଃଆ ?

୧୩ ॥ ମିଡ଼ଅ୍ ହନାଃଅ୍ ଚାପାଜା କାମ୍ ସାଃ ତିଙ୍ଗୋୟା ?

୧୪ ॥ ମିଡ଼ଅ୍ ସିଟିୟା ଏସୁଟଃ ନିର୍ ଦାଇୟାଃ ଅକୟ କାକ ବେଟାଇଃ ?

୧୫ ॥ ନେନ୍ଦର ପି'ରେ ଡେବରା ହାଲା ତଇ ଗଜାକାନ୍ ?

୧୬ ॥ କୁନ୍ଦୁରୁ ଇଣ୍ଡୁରେ କଅଃ କଃ ସୁସୁନ୍ ତାନ୍ ?

୧୭ ॥ ର୍ଃଟ ରେଦ ପୁଣ୍ଡିକ ସୁମାଡ୍ -
ନିଃଇ କୋଃ କ ରେଦ ହେନ୍ଦେ ପୁଣ୍ଡିୟା ?

୧୮ ॥ ମିଡ୍ଅ ସିଟିୟା ପୁଣ୍ଡି ସାନ୍ଦମ୍ରେ ଦେବେୟାନ୍ରେ ଦ ବାକାଜାଃ
ଅଣ୍ଡଃଏ ଆନ୍ଦୁୟାନ୍ ରେଦଏଃ କାଜିଓ କା ଅଲ୍ ?

୧୯ ॥ ମିୟାଡ୍ ହାକାମାଡ୍ରେ ଆଇୟା କେଜା କ ତଇ କାନ ?

୨୦ ॥ ନେନ୍ଦର୍ ଗଜାରେ ଦିଦିକିଞ୍ଜ୍ କାଲାଙ୍ଗିନ୍ ତାନା ?

୨୧ ॥ ବା'ଅ ତେୟ କ କମେୟା/କ'ଅ୍ ତେୟକ କମେୟା/
କାଙ୍ଗ ତେୟକ କମେୟା- ଆଆଃ ତେୟ କ କମେୟା ?

୨୨ ॥ ବାଅ୍ ତେୟ ନଗଡ଼ା କଅ୍ ତେୟ ନଗଡ଼ା, କାଙ୍ଗ ତେୟ ନଗଡ଼ା ?

୨୩ ॥ ମିଡ଼'ଅ୍ ସିଟିୟା ସାବେନ୍‌ହ'କ୍ଷ ମିସିଂଗିଃ ହାରବିୟୁର କଆ,
ଆୟୁବ୍ ଏନାଙ୍ଗେଃ ବାଗେକଆ ?
୨୪ ॥ ସୁନୁମ୍ ମାଟିୟା ଜୁର୍‌ଜୁର୍ ?
୨୫ ॥ ମିଡ଼ିଅ୍ ହ' ମିଡ୍‌ତାଃଏତେଗେ ବାରିୟା କଲମେଃ ହରୟା ?
୨୬ ॥ ମି ପୁଃ ଗାଡ଼୍‌ଗାଇ ଆତା କାମ୍ ଲେକା ଦ'ଇୟା ?
୨୭ ॥ ମିଡ଼'ଅ୍ ହନ୍ ଲୁତୁର ଡେରାକି ତରସାଏଃ ଦୁରାଙ୍ଗେୟା
୨୮ ॥ ମିଡ଼'ଅ୍ ହନ୍ ଅଆଃଏତେଦ ହାପାତେଃ ସେନଃଆ ଅଣ୍ଡଃ
ବୁରୁଇଃ ବେଟାକେ ରେଦ ଏଡ୍‌କା ଜ'ରେଃ କାକାଲାୟା ?
୨୯ ॥ ମିଡ଼'ଅ୍ ଅଙ୍କି ମୁଡିଡ୍ରେଃ ଗେଲୟା ?
୩୦ ॥ ଏନ୍‌ଗା ମିଡ୍‌ତଃରେଃ ଟାଇନା ହନକଦକ ନିରା ?
୩୧ ॥ ଏନ୍‌ଗା ଦଏଃ ମେଡ଼ାନା ହନ୍‌କଦକ କାଣା'ଆକାନା ?
୩୨ ॥ ଦାଃରେଃ ଟାଇନା ଜା'ରମ୍‌ତେଃ ଅ'ଃଲା ?
୩୩ ॥ ତାତାମ୍ ପାଃତାଡ୍ ସ'ଆନ୍ କାମ୍ ଲେକାଦାଇଃୟା ?
୩୪ ॥ ମିୟାଡ୍ ହାସା ବୁଃରେ ଆଇୟା ଉଣ୍ଡୁଃ ମେନାଃ ?
୩୫ ॥ ହେରେ ରେଦ ହିତା ବାନଃଆ ଜମେରେଦ ଜାଙ୍ ବାନଃଆ ?
୩୬ ॥ ସିରମାରେକ କୁଂଟୁଇୟା ସୁବାରେକ ଦାଲେୟା ?

ପ୍ରଶ୍ନ - କହ ସେଇଟା କଣ ? (ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ)

୧ ॥ ସେ ପଡ଼ିଆରେ ହଳଦୀ ଲୁଗା ଶୁଖା ହେଇଛି ?
୨ ॥ ଉପରେ ବିରଲାଙ୍ଗ ମାଟିରେ ସାଆଃ ?
୩ ॥ ସେ ପଡ଼ିଆରେ ହାତୀ ପେଟ ପେଟେଇଛି ?
୪ ॥ ଜଣେ ପିଲା କଳା ପାହାଡ଼ରେ ଶିକାର କରି
ଧଳା ପାହାଡ଼ରେ ବଜାଏ (ଲାଖ ବାଙ୍କେ)
୫ ॥ ଜଣେ ଲୋକ ଆଟାଲ୍‌ଗେ-ଆଟାଲେ ପିନ୍ଧେ ?
୬ ॥ କେଜେମା ରାନ୍ଧିଥିବା ପିଛଡ଼ା ଶାଗ ଖାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ?
୭ ॥ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ହେଲେ
ଗୋଟିଏ ଧଳା ବୋଦା ଡିଆଁମାରେ ?
୮ ॥ ଗୋରୀ ଝିଅ କଳା ହାଣ୍ଡି ମୁଣ୍ଡରେ ବାହିଛି ?
୯ ॥ ସେ ପଡ଼ିଆରେ ସାପ ଦୁଇଟି ସାଁ ସୁଁ କରି
ଖୁଂପା ଖୁଂପି ହେଉଛନ୍ତି ?

୧୦ ॥ ଢେଙ୍କେମା ପିଠିରେ ଚଢ଼ି ପାରିବୁ ନାହିଁ ?
୧୧ ॥ ସେ ପଡ଼ିଆରେ ହାଣ୍ଡିଆ ପାଇଁ ଭାତ ଶୁଖାଇଛନ୍ତି ?
୧୨ ॥ ଜଣେ ପିଲାର ଜନମ ହେବାମାତ୍ରେ ବାହାଘର ହୁଏ ?
୧୩ ॥ ଜଣେ ପିଲାର ଚାପୁଡ଼ା ସହି ପାରିବ ନାହିଁ ?
୧୪ ॥ ଜଣେ ପିଲା ଜୋର୍‌ରେ ଦୌଡ଼ି ପାରେ, ତାକୁ
କେହି ପହଞ୍ଚେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ?
୧୫ ॥ ସେ ପଡ଼ିଆରେ ଡ଼େବରା ବଳଦ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ମରି ପଡ଼ିଛି ?
୧୬ ॥ ଗଛର କରଡ଼ କୁଆମାନେ ନାଚୁଛନ୍ତି ?
୧୭ ॥ ଗୋଠ ଜଣେ କେବଳ ଧଳା-
ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ହୁଅନ୍ତି କଳା-ଧଳା
୧୮ ॥ ଗୋଟିଏ ବାଳକ ଧଳା ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ିଲେ ବକର ବକର
କରେ- ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲେ କଥା ବାହାରେ ନାହିଁ ?
୧୯ ॥ ଗୋଟିଏ ଦୌଡ଼ିରେ ସାତଟି ମଇଁଷି ବନ୍ଧା ହୋଇଛନ୍ତି ?
୨୦ ॥ ସେ ପଡ଼ିଆରେ ଶାଗୁଣା ଦୁଇଟା ଉଡୁଛନ୍ତି ?
୨୧ ॥ ଫୁଲ ମଧ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି/ଫଳ ମଧ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି/ମଞ୍ଜିକୁ ମଧ୍ୟ
ଖାଆନ୍ତି/ଶାଗ (ପତ୍ର) ମଧ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି ?
୨୨ ॥ ଫୁଲ ସୁଆଦ ଲାଗେ, ଫଳ ମଧ୍ୟ ସୁଆଦିଆ,
ମଞ୍ଜି ମଧ୍ୟ ସୁଆଦିଆ
୨୩ ॥ ଜଣେ ବାଳକ ସବୁ ମଇଷି ପଛେ ପଛେ ଦିନ ସାରା
ବୁଲେ (ଖୋଜେ), ସଞ୍ଜ ହେଲେ ହିଁ ଛାଡ଼ି ଦିଏ ?
୨୪ ॥ ତେଲ ମାଠିଆ ଚିକ୍‌କଣ ?
୨୫ ॥ ଜଣେ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ହିଁ ଦୁଇଟା ଖଜା ଜଗେ ?
୨୬ ॥ ଏକ ଦୁନା (ଚଇତି) ମକା ଉଜା ଗଣି ପାରିବ ନାହିଁ ?
୨୭ ॥ ଗୋଟିଏ ପିଲାକୁ କାନ ମୋଡ଼ିଲେ ଗୀତ ଗାଏ ?
୨୮ ॥ ଜଣେ ପିଲା ଘରୁ ଚୁପ୍‌ଚାପ ଯାଏ, ଓ ବଣରେ
ପହଞ୍ଚିଲେ ବହୁତ ଜୋର୍‌ରେ ପାଟି କରେ ?
୨୯ ॥ ଜଣଙ୍କର ଗଣ୍ଠି ଗଣ୍ଠିରେ କଣା ଅଛି ?
୩୦ ॥ ମା' ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ରହେ,
ପିଲାମାନେ ଅନ୍ୟ ଜାଗାକୁ ପଳାନ୍ତି ?

୩୧ ॥ ମା'ର ଆଖି ଅଛି, ଛୁଆମାନେ ଅନ୍ଧ ?

୩୨ ॥ ପାଣିରେ ରହେ, ଅଣ୍ଡା ଦେବାକୁ ବାହାରକୁ ଆସେ ?

୩୩ ॥ କେଜେ ଫାଳ କରିଥିବା କାଠ ଗଣି (ହିସାବ) କରି ପାରିବ ନାହିଁ ?

୩୪ ॥ ଗୋଟିଏ ମାଟି ଗାତରେ ସାତଟା କଣା ଅଛି ?

୩୫ ॥ ବୁଣିଲା ବେଳେ ବିହନ ନାହିଁ, ଖାଇଲା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ମଞ୍ଜି ନାହିଁ ?

୩୬ ॥ ସରଗରେ ଖୁଣ୍ଟ ପୋତନ୍ତି, ତା ତଳେ ଛପର କରନ୍ତି ?

ହୋ (ଉତ୍ତର)

୧ ॥ ରାମତିୟା ବାଅ୍ ଆ କାନ୍ ।

୨ ॥ କୁଜୁଲାମ୍ ୩ ॥ ବଳ ବାୟାର

୪ ॥ ସିକୁ ୫ ॥ ପିଆଜି

୬ ॥ ବଅ୍ଃ ବାଲେ ୭ ॥ ସେଙ୍ଗେଲ୍ ତରଏ

୮ ॥ ସସଙ୍ଗ ୯ ॥ ତୁକୁତେ ବାବା ରୁଇଁ ତାନ୍ କିଞ୍ ?

୧୦ ॥ ଅଆଃ ଗିନିଲ ୧୧ ॥ ଗୁଲୁ ହେରତେଃ

୧୨ ॥ ମାଲ୍‌ଚି ୧୩ ॥ ଇଉଃ

୧୪ ॥ ମେଡ୍ଟ୍ ୧୫ ॥ ଲୁଗାମ୍

୧୬ ॥ ଗାଙ୍ଗାଇ ଆଡା ୧୭ ॥ ସିମ୍ ଜାରମ୍

୧୮ ॥ ଡିୟାଡ୍ ନୁଃ କେଡ୍‌ତେ ବୁଲତାନିଃ

୧୯ ॥ କାକାରୁ ୨୦ ॥ ବାବା କେଚେ କିଙ୍ଗ

୨୧ ॥ ଜଙ୍ଗ ୨୨ ॥ ମାଡ୍‌କାମ୍

୨୩ ॥ ଉମ୍ବୁଇ ୨୪ ॥ କେଳା ମୁଟା

୨୫ ॥ ଉରିଃ-କେଳା ଚାଉ୍‌ଲମ୍

୨୬ ॥ ଉପିଲକ ୨୭ ॥ ରେଡ଼ିଓ

୨୮ ॥ ହାକେ ୨୯ ॥ ରୁତୁ

୩୦ ॥ ମଃ ୩୧ ॥ ରେଳଗାଡ଼ି

୩୨ ॥ ହର ୩୩ ॥ ସି ଗାଳା

୩୪ ॥ ବ'ଃ ୩୫ ॥ ଉଦ୍

୩୬ ॥ ସୁସୁରପାଙ୍କ

ଓଡ଼ିଆ (ଉତ୍ତର)

୧ ॥ ରାଣି ଫୁଲ ଫୁଟିଛି   ୨ ॥ କୋଦାଳ
୩ ॥ ବେଙ୍ଗିଆ   ୪ ॥ ଉକୁଣି
୫ ॥ ପିଆଜ   ୬ ॥ ମୁଣ୍ଡର ବାଳ
୭ ॥ ନିଆଁ ପାଉଁଶ   ୮ ॥ ଭାଲିଆ ଫଳ
୯ ॥ ପାହାରୁଣିରେ ଧାନ କୁଟୁଥିବା ଦୁଇଜଣ ଲୋକ
୧୦ ॥ ଘର କାନ୍ଥ
୧୧ ॥ ମୂଷା ଗାତ ପାଇଁ ବାହାର କରିଥିବା ମାଟି ଖୋଳା
୧୨ ॥ ଲଙ୍କା ମରିଚ   ୧୩ ॥ ଝାଡ଼ା (ମଳ)
୧୪ ॥ ଆଖି   ୧୫ ॥ ଚସର
୧୬ ॥ ମକା ଭଜା   ୧୭ ॥ କୁକୁଡ଼ା ଅଣ୍ଡା
୧୮ ॥ ହାଣ୍ଡିଆ ପିଇ ମାତାଲ   ୧୯ ॥ କଖାରୁ
୨୦ ॥ ଧାନ ଉଡ଼ାଉ ଥିବା ଲୋକ ଦୁଇଜଣ
୨୧ ॥ ତେନ୍ତୁଳୀ   ୨୨ ॥ ମହୁଲ
୨୩ ॥ ଛାଇ   ୨୪ ॥ ପଣ୍ଡା (ମଇଁଷି)ନାକ
୨୫ ॥ ମଇଁଷି-ଗାଇ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼   ୨୬ ॥ ତାରାମାନେ
୨୭ ॥ ରେଡ଼ିଓ   ୨୮ ॥ କୁରାଢ଼ୀ
୨୯ ॥ ବଇଁଶି   ୩୦ ॥ ଧୂଆଁ
୩୧ ॥ ରେଳଗାଡ଼ି   ୩୨ ॥ କଇଁଚ
୩୩ ॥ ହଳ ସିଆର   ୩୪ ॥ ମୁଣ୍ଡ
୩୫ ॥ ଛତୁ   ୩୬ ॥ ବିରୁଡ଼ି (ବସା)